30.000 TL.

POPÜLER SİNEMA DERGİSİ

sinema

ISSN 1300-8161

ÖZEL FESTİVAL SAYISI

CASINO

SENSE AND SENSIBILITY

Herkese bedava CD:
Unutulmaz film müzikleri

ALICIA SILVERSTONE

Yerden duvara kadar haklısınız!..
Desen ve renkte zarif,
ebatta zengin,
yer ve duvarda uyumlu,
dayanıklı, kalitesi onaylı
seramikleri seçmekte
HAKLISINIZ!..
Düşlediğiniz mekânı
gerçeğe dönüştürmeniz için
ÇANAKKALE SERAMİK ve
KALEBODUR
titiz seçimimize
seramik karolarıyla
yer ve duvarda
sınırsız seçenekler
sunuyor...
KALE
Duvarda Çanakkale Seramik Rapunzel Bordo,
yerde Kalebodur Arda Pembe ve Bordo...
Banyo takımı Çanakkale Seramik Assos.

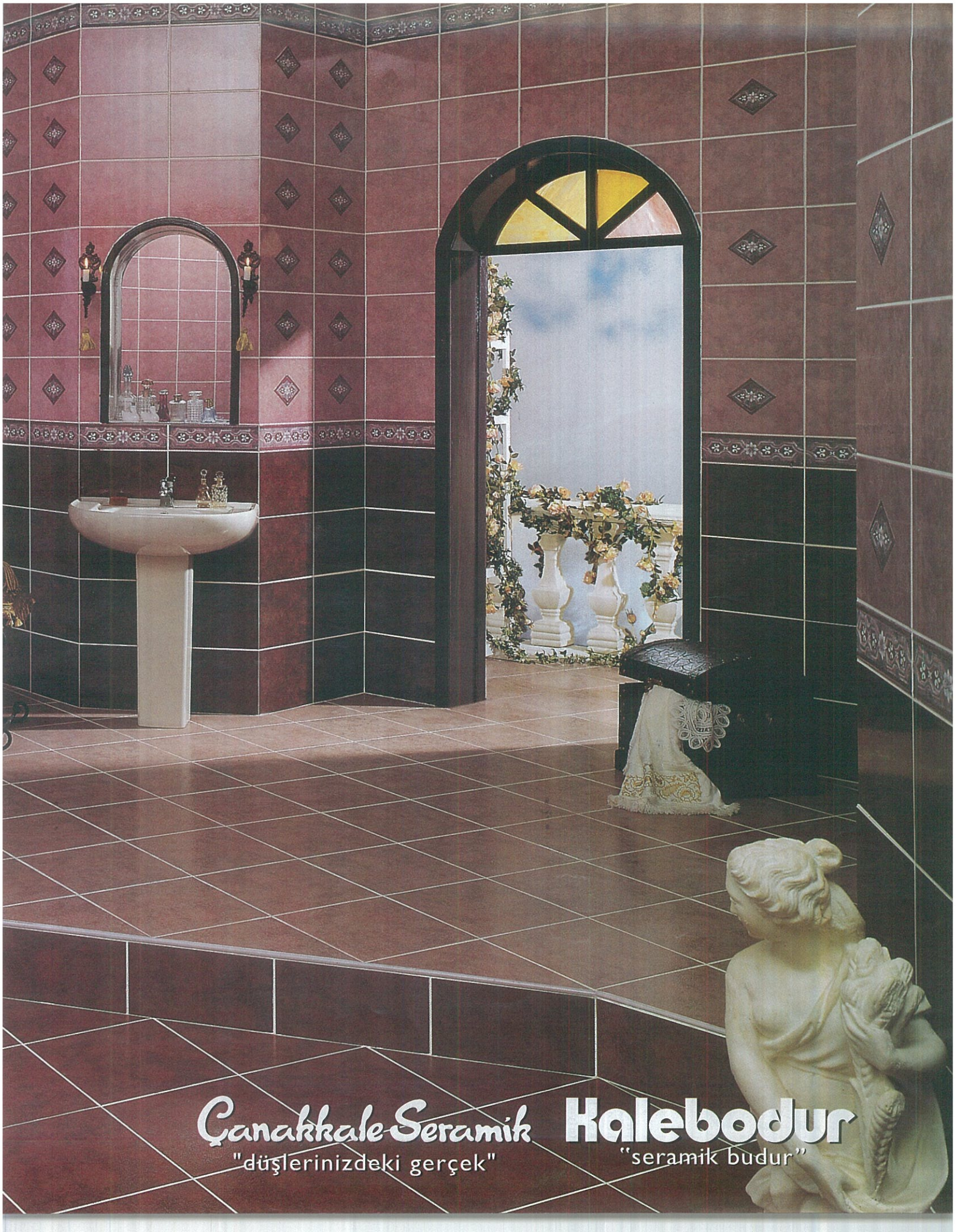
Çanakkale Seramik
"düşlerinizdeki gerçek"
Kalebodur
"seramik budur"

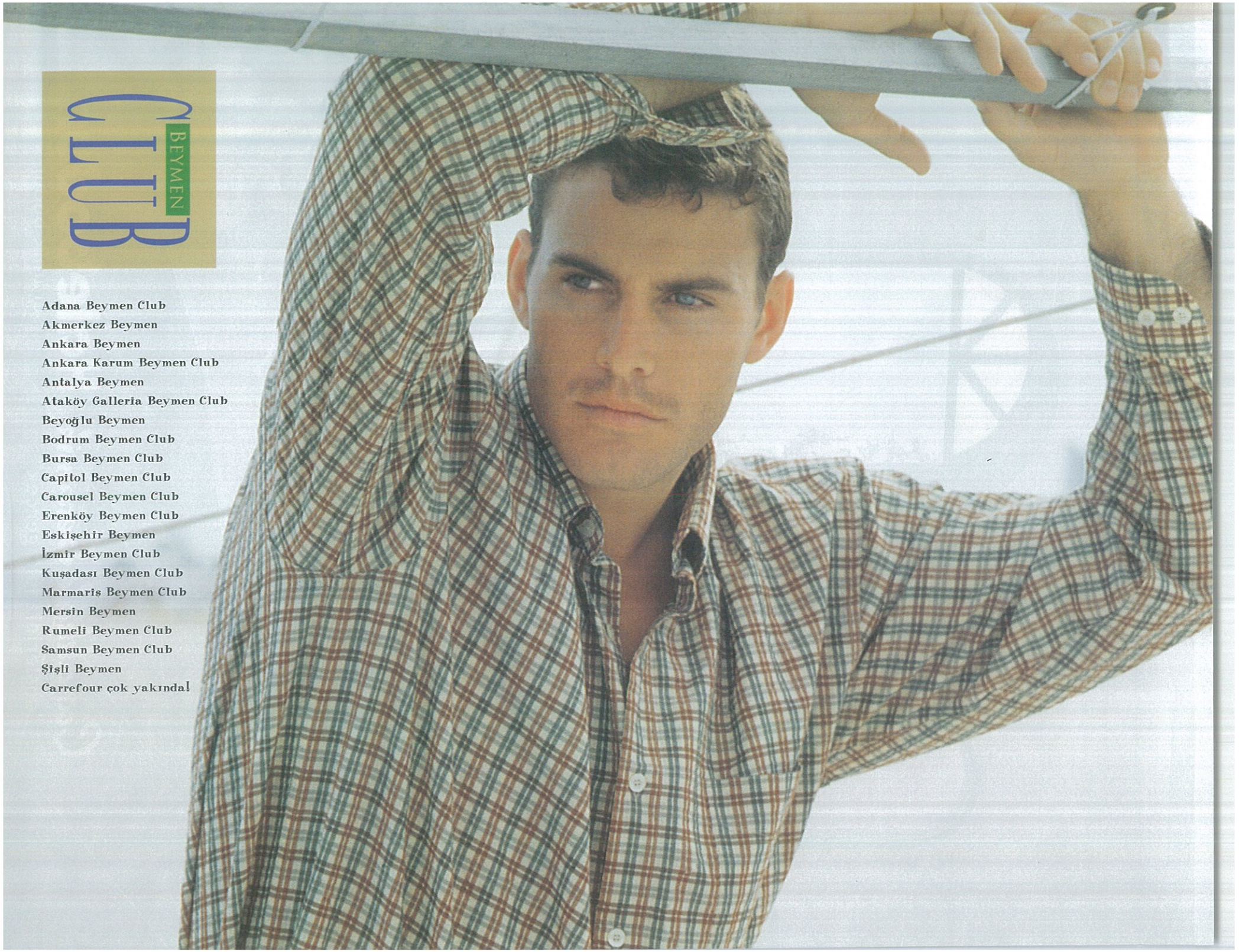

Adana Beymen Club
Akmerkez Beymen
Ankara Beymen
Ankara Karum Beymen Club
Antalya Beymen
Ataköy Galleria Beymen Club
Beyoğlu Beymen
Bodrum Beymen Club
Bursa Beymen Club
Capitol Beymen Club
Carousel Beymen Club
Erenköy Beymen Club
Eskişehir Beymen
İzmir Beymen Club
Kuşadası Beymen Club
Marmaris Beymen Club
Mersin Beymen
Rumeli Beymen Club
Samsun Beymen Club
Şişli Beymen
Carrefour çok yakında!

30 YIL

FİDA FİLM'DEN SİNEMASEVERLERE TEŞEKKÜR KAMPANYASI

1 kişiye Hyundai Accent!

1500 kişiye benzersiz armağanlar!

•5 **Ericsson** 337 Cep Telefonu •10 **Gucci** Kol Saati •10 **Gucci** Masa Saati •10 **CARAN d'ACHE** Kalem Seti •10 **CARAN d'ACHE** Gümüş Kaplama Kalem Seti •10 **Philips** Şarjlı Philishave •10 **Philips** Satinelle Vitesse •10 **Philips** Cafe Roma Çay/Kahve Makinesi •25 **Dunhill** Çakmak •50 **Dunhill** Kravat İğnesi •100 **Fuji** Fotoğraf Makinesi •100 **Dexter** Ayakkabı •100 **Guess** Kol Saati •100 **Vanlaack** Kravat •100 **Nivea Visage** Cilt Bakım Seti •100 **Nivea For Men** Erkek Bakım Seti •250 kişiye 6'şar **Sinema Davetiyesi** • İlk 500 kişiye **Fida Film** Özel Kalemi.

KAZANMA ŞANSI HANGİ SİNEMALARDA? İSTANBUL: CAROUSEL, FİTAŞ, GAZİ, KENT, AKMERKEZ, AFM, PRINCESS, PARLIAMENT CINEMA CLUB, ŞAFAK, GALLERIA PRESTIGE, SİNEMA 74, AVŞAR SİNEMA MERKEZİ, SÜREYYA, KADIKÖY, CAPITOL, ALKAZAR AVRUPA, ATLAS, BEYOĞLU, FERİYE, RENK, İNCİRLİ, HAKAN, KSM, OCAK, APOLLON, SELENE, DAPHNE. **ANKARA:** BATI, METROPOL, MEGAPOL, AKÜN, KIZILIRMAK, DERYA. **İZMİR:** ŞAN, KARACA, KARŞIYAKA, İZMİR, SEMA, HATAY KÜLTÜR. **ADANA:** ARI, METRO. **BURSA:** BURÇ, DÜNYA, YILDIZ. **ESKİŞEHİR:** KILIÇOĞLU, ARI. **ANTALYA:** MEGAPOL, OSKAR, KÜLTÜR. **SAMSUN:** KONAK. **TRABZON:** SARAY. **İZMİT:** ALTINNAL, STAR. **BALIKESİR:** ŞAN. **ÇORLU:** YENİ ÇİÇEK. **KONYA:** KENT. **KAYSERİ:** ONAY.

Sinema biletinizi atmayın!

Size bir Hyundai kazandırabilir!

Sinemaya daha çok gidin, şansınızı artırın!

Detaylı bilgi, gişede biletinizle birlikte size verilen anket formu kitapçığında.

Fida Film bu kampanyadan elde edeceği araştırma sonuçları ile daha iyi bir sinema dünyası yaratmayı amaçlamaktadır.

Çekilişe, 7 Mayıs 1996 tarihine kadar PK 510 Şişli 80220 İstanbul adresine ulaşan zarflar katılabileceklerdir. Çekiliş, 9 Mayıs 1996 tarihinde noter ve MPİ huzurunda yapılacak ve kazananlar 11 Mayıs 1996'da Hürriyet gazetesinde bir ilanla duyurulacaktır. Bu kampanyaya 18 yaşından küçükler, Fida Film, Reklamevi ve İnter Doğrudan Pazarlama çalışanları katılamazlar. Katılmış olsalar dahi ikramiyeleri verilmez. Katma Değer Vergisi hariç olmak üzere Veraset ve İntikal Vergisi, Taşıt Alım Vergisi ile diğer yasal yükümlülük ve harcamalar, ikramiye kazanan iştirakçilere aittir. Sinema davetiyeleri 31 Ağustos 1996 tarihine kadar geçerlidir. Cep telefonu PTT hattı, ikramiye kazanan kişiye aittir. Bu kampanya, Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 18 Mart 1996 tarih ve B.07.1.MPİ.0.13.00.02/395 sayılı izniyle düzenlenmiştir.

FIDA FİLM

sinema SAYI : 17 MART 1996

Dinç BİLGİN
(Başkan)
Ercan ARIKLI

Sabah Periyodik Yayınlar A.Ş
adına İmtiyaz Sahibi
Ercan ARIKLI

Yayın Koordinatörü
Ahmet ÖRS

Genel Yayın Yönetmeni
(Sorumlu)
Mehmet AÇAR

Yazı İşleri Müdürü
Necati SÖNMEZ

Görsel Yönetmen
Filiz DAL

Yazı İşleri
Senem ERDİNE
Aygen KUTLAR

Sayfa Sekreteri
Günay YILMAZ

Teknik Koordinatör
Fazıl MECİT

Ankara Koordinatörü
Serpil GOGEN

Ankara Haber Müdürü
Lütfü ÖZEL

Reklam Koordinatörü
Rana KARLIDAĞ
Özlem Ayden ÜSTEL

Reklam Müdürü
Esra YARATAN

Rezervasyon (502 85 51)
Ayfer KOÇ
Nurhan POYRAZ

Müessese Müdürü
Şakir GÜLSEVER

İdari İşler Sorumlusu
Cezmi ALACAKAPI

Murahhas Üye
Ateş Ünal ERZEN

Genel Müdürler
Mustafa SİVRİ
(Reklam)

Mithat TOPAÇ
(Satış-Pazarlama)

Genel Müdür Yardımcısı
Kemal GÜLER

© 1 Numara Yayıncılık A.Ş.
ADRES
Medya Plaza, Basın Expres Yolu
34540 Güneşli-İSTANBUL
TEL: 550 49 00-550 41 80
FAX: (0212) 502 83 46
DAĞITIM
Birleşik Basın Dağıtım A.Ş.
(0212) 550 25 04 (9 hat)
BASKI
Me-Pa A.Ş. Tel: 0212 270 63 64

Yazı ve fotoğrafların tüm
hakları SİNEMA dergisine, yayınlanan
ilanların sorumluluğu ilan sahiplerine aittir.

"Mr. Hollond's Opus"ta Richard Dreyfuss ve Olympia Dukakis. (Ayın filmleri sy. 10)

32 CASINO
Yaşayan en büyük yönetmenlerden Martin Scorsese, "Casino"yu anlatıyor.

40 CUTTHROAT ISLAND
Renny Harlin ile aktrist eşi Geena Davis'in birlikte çalıştığı ilk film.

44 ALICIA SILVERSTONE
Çekici ve çocuksu yıldız "Clueless" ile karşımızda.

50 SENSE AND SENSIBILITY
İngiliz bahçelerinde üç kız kardeşin serüvenleri.

56 LAURENCE FISHBURNE
İlk harbi siyahi Othello.

60 TOY STORY
Bilgisayar-sinema işbirliğinde gelinen son nokta: Toy Story...

64 FESTİVAL ÖZEL
15. Uluslararası İstanbul Film Festivali için sağlam bir pusula:

66 DÜNYA FESTİVALLERİNDEN
Günümüz sinemasının kalbürüstü filmlerinden bir demet.

78 SİNEMA YÜZ YAŞINDA
Sinema sanatının yüz akı olmayı sürdüren klasikler. Tek tek bütün filmlerin tanıtımı...

86 UZAKDOĞU RÜZGARLARI
Son dönemde Uzakdoğu'dan çıkan en iyi filmler...

90 MACAR FİLMLERİ
Judit Elek, Ildiko Enyedi, Bela Tarr ve diğerleri.

92 USTALARA SAYGI
Jim Jarmusch, Stanley Kwan, Claude Chabrol ve Robert Wise.

98 ANISINA: JEAN RENOIR
Fransız sinemasının duayeni üzerine. Ve "Oyunun Kuralı"...

102 DİĞER BÖLÜMLERDEN
Yarışma filmlerinden erotik yapıtlara, belgesellerden çocuk filmlerine... Ayrıca: Jürilerin ve konuk yönetmenlerin tam listesi.

Diğerleri

10 AYIN FİLMLERİ
12 ELEŞTİRİLER
21 MIRA SORVINO
22 İZMİR FİLM FESTİVALİ
24 KRYZSTOF KIESLOWSKI
26 HABERLER
27 SAFTER YILMAZ
28 ATİLLA DORSAY
104 SİNEMA TARİHİNDEN PORTRELER
108 FİLMOGRAFİ
109 MÜZİK
110 SİNE KİTAP
112 TV REHBER
114 HAPPY END

Editör'den

Film festivalinin havasına sizler yeni yeni giriyorsunuz belki. Ya da çoktan girdiniz... Bizim içinse festival telaşı Şubat ortasından başlamıştı. Sinema'nın yazışleri müdürü Necati Sönmez, Murat Özer, Sevin Okyay ve Kutlukhan Kutlu'dan aldığı "dış", Aygen ve Senem'den aldığı "iç" destekle 169 filmlik listeyle günlerce, haftalarca uğraştı ve ortaya festivalin "uzman rehber"liğini üstlenebilecek bir çalışma çıkardı. Amacımız, basmakalıp tanıtım yazılarının kuruluğundan olabildiğince çıkıp, geniş bir kaynak taramasıyla, bulduğumuz bilgileri ortaya sermek ve sizlere film seçiminde yardımcı olabilmekti. İkinci bir amacımız da, festival seyircilerinin her zaman saklayacağı bir referans dergi çıkarabilmekti... Umarız, yararlanır ve seversiniz.

Bu arada, film şirketleri de festivalle rekabet edercesine iddialı bir liste koydular önümüze.Yaşayan en büyük film yönetmenlerinden biri olan Martin Scorsese'in "Casino"su, oyuncuları, hikayesi ve yapımıyla gerçekten de sezonun en sıkı filmlerinden biri olacağa benziyor. "Clueless"in vizyona girmesiyle, aylardır ABD'yi meşgul eden, popüler dergilerin kapağını süsleyen 19 yaşındaki yıldız Alicia Sliverstone vakasını da es geçemezdik, geçmedik de...

Geçen sayı yayınladığımız "1995 Hollywood box office raporu"nda birinci sırayı işgal eden bilgisayar harikası "Toy Story", sezonun iddialı yapımları arasında yer alan "Sense and Sensibility" ve aksiyon sinemasının genç ustalarından Renny Harlin'in eşi Geena Davis'le çevirdiği korsan filmi "Cutthroat Island" da ıskalamadığımız Nisan filmleri arasındaydı...

Ve bütün bu yorucu ama keyifli temponun ortasındayken bir gün aniden Kieslowski'nin ölüm haberi geldi.

Bir an, ne yalan söylemeli, herşeyin tadı kaçtı. Son 10 yılda Avrupa sinemasından çıkan en önemli yönetmendi Kieslowski. Daha da önemlisi, içinde yaşadığı dönemin bütün eğilimlerinin ters istikametinde giden ve hepimizi kendi içimize bakmaya davet eden yüzyılın son büyük sanatçılarından biriydi.

MEHMET AÇAR

169 FİLMLİK ŞÖLEN
Festival rehberiniz sayfa 64'ten itibaren sizi bekliyor. Sayfadaki resim Refal Zielinski'nin "Eğlence" filminden.

NİSAN

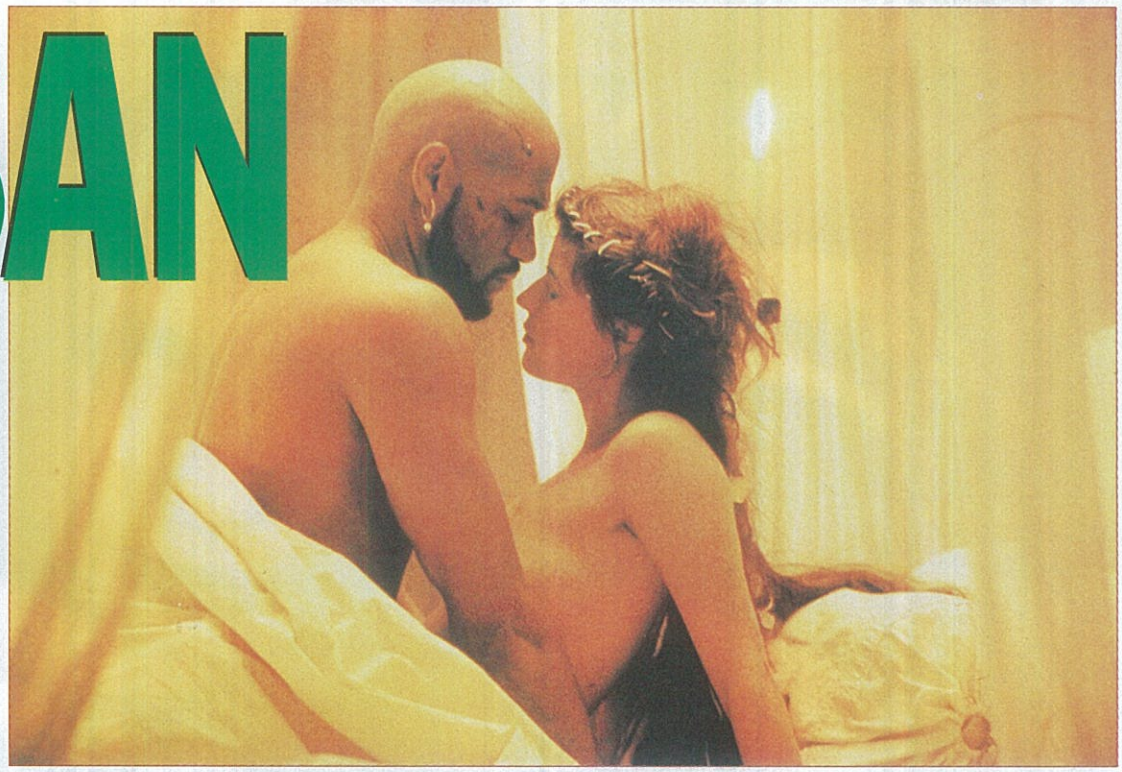

Kıskanç Mağriplinin trajedisi. *"Othello" Oliver Parker'ın yönetiminde Laurence Fishburne ve Irene Jacob'u biraraya getiriyor.*

Festival bu yıl da vizyona giren film sayısında bir azalmaya yol açmıyor. Nisan değişik film türlerini bir araya getiren rengarenk bir menüye sahip.

OTHELLO

Yönetmen: Oliver Parker.
Yapımcılar: Luc Roeg, David Barron.
Oyuncular: Laurence Fishburne, Kenneth Branagh, Irene Jacob, Nathaniel Parker, Michael Maloney, Nicholas Farrel, Anna Patrick.
Dağıtım: Özen Film.
Gösterim Tarihi: 5 Nisan

William Shakespeare'in aynı adlı oyununun konusunu biraz hatırlatalım. Yer, Venedik. Yıl, 1570. Venedik ordularının başında Türklere karşı zafer kazanarak ülkesine kahraman olarak dönen siyahi general Othello, senatör Brabantio tarafından törenle karşılanır. Ancak Othello bir süre sonra Brabantio'nun kızı Desdemona'ya aşık olur. Aşkı karşılıksız değildir. İki sevgili evlenir. Ancak aristokrat baba, Othello'yu kızına büyü yaparak baştan çıkarmakla suçlar. Yargıç, mahkemede Othello'nun sevgisinin yüceliğinden ve bağlılığından etkilenerek ona Venedik ordusunun komutanlığını geri verir. Türklerle savaşmak üzere Kıbrıs'a gönderir. Desdemona da onunla gider. Ancak kıskanç subayı Iago, Othello'yu Desdemona'nın sadık olmadığına inandırmak için yaptığı entrikalarla hem Othello'nun hem de çevresindekilerin hayatını mahvedecektir.
Shakespeare'in en çok ilgi gören trajedilerinden biri olan "Othello"nun bu yeni uyarlamasında yönetmen Oliver Parker, Othello ile Desdemona'yı yatak sahnelerinde göstermekten hiç çekinmiyor.

CLUELESS

Yönetmen: Amy Heckerling.
Senaryo: Amy Heckerling.
Yapımcı: Robert Lawrence.
Oyuncular: Alicia Silverstone, Paul Rudd, Stacey Dash, Brittany Murphy, Donald Faison, Breckin Meyer, Elisa Donovan, Wallace Shawn, Twink Caplan, Julie Brown.
Dağıtım: UIP.
Gösterim Tarihi: 12 Nisan

Beverly Hills'te bütün gençlerin peşinden koştuğu bir genç kız varsa, o mutlaka Cher'dir (Alicia Silverstone). Cher 16 yaşında, zengin ve son derece popüler bir genç kızdır. Cher'e göre hayattaki en önemli şeyler: Erkeklerle çıkma, moda ve güzelliktir. O da bu konularda bir uzman olarak hayatın tadını çıkarmaya çalışır.

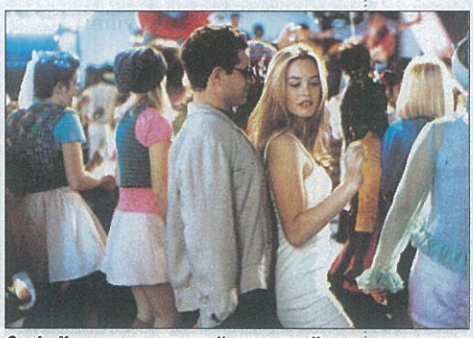

Sevimli ama... *Alicia "Clueless"te akla zarar bir kızı canlandırıyor.*

Cher'e göre hayatın anlamı çok basittir. "Hayat bizi kendisini okutmaya teşvik eden uzun bir kitap gibidir. Ne kadar ileri gidersen o kadar tadını alırsın ve elinden bırakmak istemezsin?" Bu yüzden Cher, diğer insanlarla bol bol iletişim kurar. Fırsat buldukça da annesinin ölümünden beri yalnız yaşayan babasını ziyarete gider. Son ziyaretine giderken elinde üzerinde çalışmakta olduğu iki önemli proje vardır. Proje 1: Tartışma sınıfı öğretmeni Mr. Hall ile (Wallace Shawn) ile başka bir öğretmeni olan Miss Geist (Twink Kaplan) arasında bir aşk kıvılcımı ateşlemek. Cher bunu başarabilirse hem notlarının yükselmesini sağlayacaktır hem de Miss Geist'ın verdiği ağır ev ödevinden kurtarabilecektir. Proje 2: Okula yeni gelen Tai'nin (Brittany Murphy) şekilsiz gömleklerini ve çuval gibi pantolonlarını kendi kazaklarından biriyle değiştirmek.

MR. HOLLAND'S OPUS

Yönetmen: Stephen Herek.
Senaryo: Patrick Sheane Duncan.
Oyuncular: Richard Dreyfuss, Olympia Dukakis, Jay Thomasb
Dağıtım: Arcan Film.
Gösterim Tarihi: 5 Nisan

Glen Holland (Richard Dreyfuss), en büyük hayali olan Büyük Amerikan Opus'unu besteleyebilmek için para biriktirmek ve kendine zaman ayırabilmek amacıyla 1964 yılında John F. Kennedy Lisesi'nde müzik öğretmenliğine başlar.

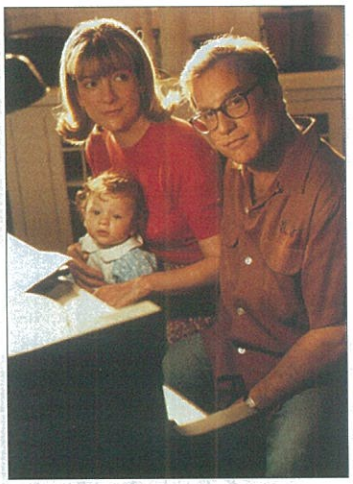

İdealist müzisyen. *Richard Dreyfuss "Mr. Holland's Opus"ta.*

Gündüzleri öğretmenlik yapan Mr. Holland, geceleri piyanosunun başında beste yapmaya çalışır.
Öğrencileriyle birtakım sorunları olan Mr. Holland, eşinin hamileliği nedeniyle giderek Amerikan Opus hayalinden uzaklaşmaktadır.
Klasik müziğe duyduğu aşırı ilgiyi çocuğuna da aşılamak için, ona daha ana karnındayken klasik müzik dinletmeye başlar. Ne yazık ki bu isteği, çocuğunun sağır doğmasıyla gerçekleşmez.
Çocuğunun durumu karşısında derinden sarsılan Mr. Holland, bütün zamanını öğrencilerine ayırmaya başlar.
Evinden ve çocuğundan uzaklaşır. Öğrencilerinden Rowena Devene ile olan ilişkisi onu en büyük hayali olan Opus'u gerçekleştirmek için yeniden harekete geçirir. Bu ilişki ayrıca onun karısına ve çocuğuna tekrar yakınlık duymasına yardımcı olur.
Mr. Holland, öğrencilerine sağladığı yaratıcı ve özgür ortam sayesinde, okulun en sevilen öğretmenlerinden biri haline gelir. Bu arada birkaç yıllığına yapmayı düşündüğü öğretmenlikte otuz yılını doldurmuştur...

ÖLÜM ÇIĞLIĞI

Halloween: The Curse of Michael Myers

Yönetmen: Joe Chappelle.
Senaryo: Daniel Farrands.
Yapımcılar: Paul Freeman, Moustapha Akkad.
"Halloween" teması: John Carpenter.
Oyuncular: Donald Pleasence, Mitch Ryan, Marianne Hagan, Paul Rudd, Mariah O'Brien, Keith Bogart, J.C. Brandy, Bradford English, Davin Gordner.Dağıtım: Warner Bros. Gösterim Tarihi: 5 Nisan

Michael Myers Haddonfield, John Carpenter'ın 1978 yılı orijinal yapımından beri, Illinois ve tüm dünyadaki izleyiciler üzerinde terör estirmeye devam ediyor. Evet, tam 20 yıldır Halloween filmleri, bir türlü bitmiyor ve Michael Myers her seferinde bir yolunu bulup geri dönmeyi beceriyor. Serinin bu kadar uzamasının şüphesiz tek bir nedeni var. O da seyircinin hala maskeli Michael Myers'a karşı ilgi duyması. Hikayeyi en başından alarak anlatalım isterseniz. Michael Myers, 6 yaşındaki kızkardeşini öldürdüğünden beri Myers ailesinden elliden fazla insan öldürülmüştür. Son beş yıldır huzur ve sukunet içinde yaşayan Haddonofield sokakları, Halloween gecesi yeniden kana bulanır. Myers, altı yıl önce öldürdüğünü sandığı yeğeni Jamie'nin hayatta kaldığını ve bir bebeği olduğunu öğrenir. Son cinayeti için iş başına geçer. Ezeli düşmanı Dr. Loomis'in Haddonfield'e dönmesi ve Jamie'yi bu kana susamış katilden kurtarması gerekmektedir. Myers, bir kez daha zeki Dr. Loomis ile karşı karşıyadır. Tommy Doyle, Dr. Wynn ve Strode ailesinin son üyesinin yardımıyla, Dr. Loomis, Michael Myers'ı harekete geçirenin ne olduğunu anlamak için araştırma yapmalıdır. Ancak o zaman bu adamın dünyasındaki pislikten kurtulmayı ümit edebilir.

STRANGE DAYS

Yönetmen: Kathryn Bigelow.
Senaryo: James Cameron, Jay Cocks.
Yapımcılar: James Cameron, Steven-Charles Jaffe.
Oyuncular: Ralph Fiennes, Angela Bassett, Juliette Lewis, Tom Sizemore, Vincent D'Onofrio, Michael Wincott. Dağıtım: UIP
Gösterim Tarihi: 26 Nisan

Los Angeles, 30 Aralık 1999. Dünya yeni bir bin yılın eşiğindedir. Kent, şiddet ve kargaşayla için için kaynamaktadır. Dijital teknoloji artık herşeye, hatta yeraltı dünyasına bile hakimdir. Yasadışı yeni bir eğlence biçimi de çıkmıştır. İnsanların yaşadıkları tecrübeler alınıp satılmaktadır.
Eski bir polis olan Lenny Nero da (Ralph Fiennes), bu "çalınan hayallerin", neon ışıklarıyla süslenmiş caddelerde satışını yapan sokak satıcılarından biridir. Lenny'nin işi, Dr. Scholl'un hazırladığı "tecrübe disketlerini" satmaktır. Bu disketlerde insanların yaşamlarından kesitler; gördükleri, duydukları, hissettikleri herşey vardır ve dijital kayıt sistemiyle 30 dakika içine sığdırılmıştır. Lenny'nin de dediği gibi, disketleri kullanmak televizyon seyretmeye hiç benzemez. İnsanların yaşadıkları, katıksız olarak saf bir biçimde gerçek olarak kayıtlıdır. Herşey hem fiziksel, hem duygusal anlamda gerçektir. Görüntüsüyle, sesiyle, lezzetiyle, kokusuyla ve dokunuşlarıyla... Bu bir seyretme eyleminden çok yeniden yaşamaktır.
Lenny, nerede, hangi zamanda olmak istediğinizi "oldurabilecek" malzemeyi, insanların tecrübelerini satan insandır. Elinde her zevke uygun hikayeler vardır. Seks, korku, şiddet... Ölüm hariç. Çünkü Lenny'nin ölümle işi yoktur. Ancak birdenbire kendini ihanet, komplo ve ölüm kokan gelişmelerin içinde bulur. Lenny'nin beraber "hat çalışması" yaptığı Iris vahşice öldürülür...

NOT: Ocak 96 sayımızda "Strange Days" ve yönetmeni Kathyrn Bigelow üzerine çıkan dört sayfalık ilginç bir deneme yazısını bulabilirsiniz.

eleştiriler

İstanbul Kanatlarımın Altında

Yönetmen: Mustafa Altıoklar. Senaryo: Mustafa Altıoklar. Görüntü Yönetmen: Uğur İçbak. Müzik: Tuluyhan Uğurlu. Yapım: Umut Sanat Ürünleri. Oyuncular: Ege Aydan, Beatriz Rico, Zühal Olcay, Haluk Bilginer, Okan Bayülgen, Burak Sergen, Savaş Ay.

"Denize Hançer Düştü"nün yönetmeni Mustafa Altıoklar, ikinci filminde seçimleri açısından ilginç bir çalışmaya imza atıyor.

Altıoklar, Türkiye'de yapılan bir filmin dışarıda da seyredilebilmesi için uygun yollardan birini izleyip, gerçekten ilgi çekici bir tarihsel kesite eğiliyor, uçmayı başaran ilk insanı, dönemin ilginç kişilikleriyle buluşturduğu bir öykü anlatıyor.

Filmini, ülkemiz için yüksek sayılan bir bütçeyle (1 milyon dolar) ve ortak yapım olarak çekiyor, yüksek bütçeyle film yapmanın zorluklarına, 17. yüzyılda geçen bir öyküyü görüntülemenin güçlükleri de eklendiğinde elde edilen korkutucu toplama, cesaretle yaklaşıyor.

Ve en önemlisi Altıoklar, Eurimages desteği alan filmlerin çoğu gibi elitist değil, popülist bir filme imzasını atıyor. Herkes Türk sinemasının sorunları üzerine artık ezberlediğimiz görüşleri yinelerken o, yurtta ve yurtdışında geniş yığınlara ulaşacak filmlerin gerekli olduğunun farkında; doğru yolda yürüyor.

Uçma tutkusu, sıradışı karakterler, baskıcı yönetim, köle-efendi ilişkisi gibi kimi temalarıyla proje, daha ciddi bir film için de uygun malzeme içeriyor. Ama Altıoklar, öykünün içerdiği trajediye yaklaşmıyor, ağırlığı dramatik olana değil, eğlenceli olana veriyor.

Bununla da kalmayıp filmini, özellikle Batı ülkelerinde ilgi görmesi beklenen öğelerle süslüyor: Ney ağırlıklı alaturka bir müziğin eşlik ettiği görüntüler arasında, gölge oyunundan mehterana, tebdil-i kıyafet gezmelerden Ketovari müneccimlere kadar aklınıza gelebilecek hemen herşey var.

Sorunlar da burada başlıyor. Öncelikle bu malzemenin bir kısmı, gerçekten süs olmaktan öteye gitmiyor, örneğin Hezarfen'in kızkardeşinin Francesca'yı kıskanması zaten gerekli değilken, bir de bunun hamama taşınması iyice fazla.

Oyunculukları (özellikle Aydan ve Ay çok başarılılar), görüntüleri ve kurgusuyla, birkaç küçük aksama dışında genelde başarılı olan filmin diğer sorunları da Altıoklar'ın seçimleriyle ilgili. Senaryo, hem yeterince güçlü değil, hem de dağınık. Üstelik gereksiz motifler de içeriyor. Yönetmenin elde fener rol aldığı "özünü arayan adam" ve "meme" sahnelerinin filme ne kattığı belirsiz. Francesca'nın veba olduğunun fitneci Şeyhülislam tarafından 4.Murat'a söylenmesinin ardından gelenler ve Francesca'daki dönüşüm işlenmiyor, iki ayrı bilimadamı tipi olarak çizilen Lagari-Hezarfen çatışmasına yeterince girilmezken, Francesca-Hezarfen ilişkisi fazla ağırlık kazanıyor.

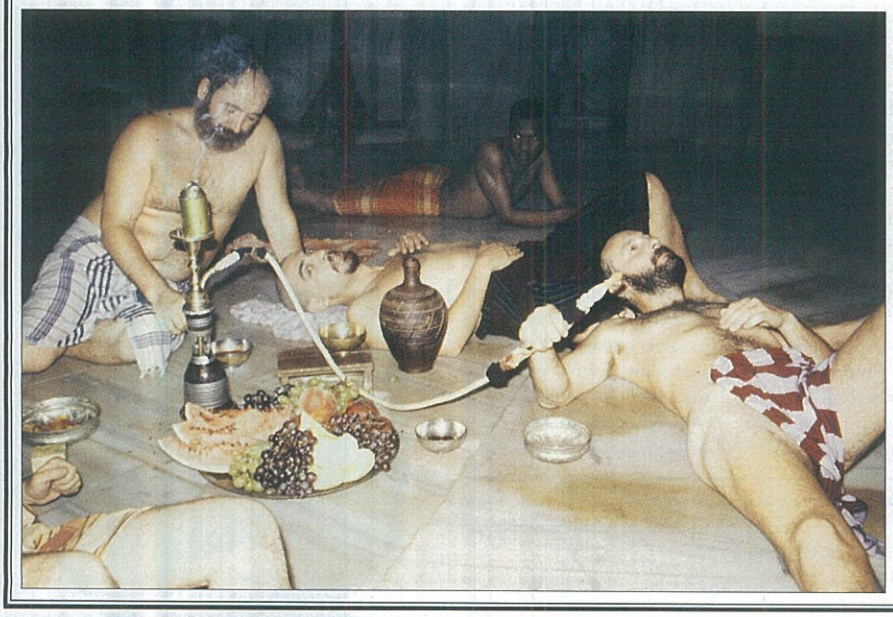

Eğlenceli olan. *"Altıoklar, öykünün içerdiği trajediye yaklaşmıyor, ağırlığı dramatik olana değil, eğlenceli olana veriyor."*

Bu noktaların altında da Altıoklar'ın tercihleri yatıyor: Öyküye böyle bir aşkı katmak bir tercih olduğu gibi, sevişme sahnesini, Hollywood'un, ortalama seyircinin bayıldığını tescil ettiği biçimiyle ve uzun uzun çekmek de bir tercih. Herkes seçimlerinde özgürdür kuşkusuz ama bedelini de göğüslemek koşuluyla: Altıoklar'ın bu tercihleri, -özellikle de filmi oluşturan ayrıntıların, 17. yüzyıldan günümüze gidip gelmeleri- filmini fazla hafifletiyor.

Sinema dili bakımından da Altıoklar'ın tercihi, çağdaş sinemanın anlatım biçimlerinden yana oluyor. Yönetmenin, Hollywood'un ustası olduğu bu zor dilin gereklerini yerine getirdiği, en azından işin abecesinin altından kalktığı söylenebilir, ama kimi sahnelerde ciddi kurgu sorunları var ve kamera hareketleri bazen Uğur İçbak'tan beklenmeyecek savruklukta. İlk filminden bu yana, sinemasal anlatım konusunda hayli ilerlediği gözlemlenen yönetmenin, böyle çaplı projeler için gereken anlatım olgunluğuna ulaşması mümkün, ama henüz o noktada değil. Olabilmesi için, daha sağlam senaryolarla çalışması, daha yaratıcı olması, ayrıntıları (örneğin Beatriz Rico'nun vücudundaki bikini izi ve figüranlar!) atlamaması, slow-motion sevinme planı gibi kitch görüntülerden ve -izlediğim seansta olduğu gibi seyirci alkış tutsa da- ajitasyondan uzak durması gerekiyor.

Dışa açılması hedeflenen bir projede, maketlerin kötü, görsel efektlerin yetersiz ve sesin sorunlu olması ciddi puan kaybına yol açıyor. Bizde bu tür filmlere az rastlandığı için, hem de filmin açılışındaki hamam sahnesinde ne anlatıldığını duyamamayı dert etmeyebiliriz, ama Batı sinemasının, böyle sorunları çoktan aştığını unutmamak gerek. ■

TAMER BARAN

Yeraltı

(Underground) Yönetmen: Emir Kusturica. Senaryo: Dusan Kovacevic, Emir Kusturica. Görüntü Yönetmeni. Vilco Filac. Müzik: Goran Bregovic. Oyuncular: Miki Manojlovic, Lazar Ristovski, Mirjana Jokovic, Slavko Stimac.

Çığlık. *Emir Kusturica, o seslere, o görüntülere, yani Yugoslavya'ya derin bir özlem duyuyor ve "Yeraltı" ile bu özlemini "çığlıklandırıyor".*

Yıllar önce TRT, Saraybosna'da (o zamanlar Sarajevo deniyordu) düzenlenen uluslararası bir müzik yarışmasını naklen yayınlamıştı. Yarışma safhasına geçmeden, katılımcı ülkeleri ve sanatçılarını tanıtan klipler gösterildi adet olduğu üzere. Örneğin, İsviçre kayak merkezleriyle, Türkiye Boğaziçi'yle, cami görüntüleriyle, tarihi zenginlikleriyle vb. tanıtılıyordu... Son olarak sıra ev sahibi ülkeye geldiğinde, tümüyle doğal görüntüler eşliğinde, tümüyle doğal seslerden oluşmuş "Yugoslavya Senfonisi" adlı parça sunuldu. Ülkenin bir ucundan diğerine uzanan bir yolculuk sırasında kaydedilmiş çok kültürlülüğü, çelişkileri ve uyumu gösteren bir senfoniydi bu. Çan sesi, ezan sesi, ağlayan ve gülen çocukların sesi, kentlerdeki uğultu, dağlardaki esinti, deniz sesi, derelerin şırıltısı, merkeplerin anırtısı, trenlerin gürültüsü, düğün eğlencelerinden zurna ya da akordeon sesleri... Yüzlerce ses, yüzlerce görüntü... Yugoslavya'yı tanımlamak için bundan daha iyi bir yol bulunamayacağını düşünmüştüm o zaman.

İşte Emir Kusturica, o seslere, o görüntülere, yani Yugoslavya'ya derin bir özlem duyuyor ve "Yeraltı" ile bu özlemini "çığlıklandırıyor". Geçtiğimiz sezon izlediğimiz "Yağmurdan Önce" de benzer bir çığlığı ulaştırmıştı kulaklarımıza. Ama Kusturica, Manchevski'den birkaç fazla adım atmış, daha çok konuşmuş, "orkestra"yı paramparça edenleri işaretlemekte somut örnekler vermiş -BM askerleri, Alman plakalı arabalar...- ve filmdeki tüm kahramanları, kopan kopartılan bir toprak parçası üzerinde aynı neşeli atmosferde biraraya getirerek, "Bize karışmayın, sorunlarımızı kendimiz halledelim, biz kardeşiz" demiş. "Kardeş kardeşi öldürmeden savaş savaş olmaz" mesajı iki filmde de karşımıza çıkıyor. İşte Kusturica'nın Manchevski'den farkı ve bazı batılı entellektüellerin damarına basan tavrı da buradan kaynaklanıyor kanımca. Yugoslavya'da olan biteni kardeş kavgası olarak gören, bu kavganın fitilini ateşleyenleri ise çok iyi saptayan bir aydın olarak Kusturica, ne iddia edildiği gibi Sırp propogandası yapıyor ve ne de istenildiği gibi Boşnakları, Hırvatları savunmaya niyeti var. "Yeraltı" şu ya da bu milliyetçiliği değil, Yugoslavya'yı savunan bir film. "Bu hikayenin sonu yok" vurgulamasıyla da dünyanın şu halinde hepimizin ihtiyacı olan umudu barındıran bir insanlık ve barış senfonisi. ■

TUNCA ARSLAN

Ölüm Yolunda

(Dead Man Walking) Yönetmen: Tim Robbins. Senaryo: Tim Robbins (Helen Prejean'ın kitabından). Görüntü yönetmeni: Roger A. Deakins. Müzik: David Robbins. Oyuncular: Susan Sarandon (Helen Prejean), Sean Penn (Matthew Poncelet), Robert Prosky, Raymond J. Barry, Celia Weston, R. Lee Ermey, Lois Smith. 1995 ABD yapımı. Dağıtım: Pinema.

Tim Robbins'i tanımayanınız yoktur. "The Player"dan "The Shawshank Redemption"a, "Jacob's Ladder"dan "Cadillac Man"e, "Pret-a-Porter"den "The Hudsucker Proxy"e, "Erik the Viking"den "Bull Durham"a kadar oynadığı her filmde vurucu kompozisyonları ve etkili performansıyla akıllarda yer eden önemli ve "çağdaş" bir oyuncudur. Bu arada çoğu sinemaseverin bilmediği bir yönü de vardır Robbins'in. 1992'de "Bob Roberts" adlı bir filmin yönetmenliğini de yapmıştır. Ancak Türkiye'de gösterim şansını yakalayamayan film, bu yüzden ülkemizde pek bilinmez. Kanal 6'daki gösterimleri de olmasa bizlerin bile izleme şansını yakalamasının zor olduğu yapım, bir müzisyen politikacının portresinde siyaset arenasında yaşanan çirkinlikleri su yüzüne çıkarmaktaydı ve oldukça da başarılı bir ilk yönetmenlik denemesiydi.

"Ölüm Yolunda", Tim Robbins'in ikinci yönetmenlik çabası... Helen Prejean adlı rahibenin deneyimlerinden yola çıkarak kaleme aldığı kitabından Robbins'in uyarladığı senaryo, oyuncu-yönetmen-senaristin aldığı yolu açıkça gösteriyor. Biri erkek, diğeri kız iki genci öldürmekten ölüme mahkûm Matthew Poncelet'in son günlerinde onu yaptığıyla yüzyüze getirip "iç huzura ermesini" sağlamaya çalışan rahibe, filmin her anında Susan Sarandon'ın ustalıklı oyunuyla yüzündeki acıyı hissetmemizi sağlıyor. Sean Penn de "ölüme yürüyen adam"daki "gelişme"yi an be an yüzümüze vuruyor film boyunca.

"Ölüm Yolunda", Kieslowski'nin "Öldürme Üzerine Küçük Bir Film"indeki gibi ölüm cezasına karşı bir film değil. Daha doğrusu onun derdi bu değil. Bu filmin seyircinin yüzüne bir tokat gibi inen duyarlığı, ölüm karşısında yaşanan panik ve "dürüstlük" üzerine kurulu. Öldürülen çocukların ailelerinin tepkileri, mahkûmun ailesinin yaşadıkları, güvenlik güçlerinin bakış açıları, rahibenin çevresinden gelen baskılar, rahibenin kendi içinde yaşadığı ikilem ve en sonunda da mahkûmun dönüşü olmayan yolda ilerlerken geçirdiği kaçınılmaz değişim... Tüm bunlar, "Ölüm Yolunda"yı bir bakıma özetliyor.

Robbins, Sarandon, Penn ve vücudumuzu bir süzgeç gibi kullanan müziğiyle David Robbins'in Oscar adaylıklarını da hatırlatırsak, geriye belki eksi bir yan olarak filmin çözüm olarak dini öne sürmesi kalabilir. ■

Tim Robbins. *Usta oyuncu, ikinci yönetmenliğindede başarılı.*

MURAT ÖZER

eleştiriler

Sonsuz İhtiras

(To Die For). Yönetmen: Gus Van Sant. Senaryo: Buck Henry. Görüntü: Eric Alan Edwards. Müzik: Danny Elfman. Oyuncular: Nicole Kidman, Matt Dillon, Joaquin Phoenix, Casey Affleck, Illeana Douglas, Allison Folland, Dan Hedaya. 1995 ABD yapımı, 107 dakika.

Suzanne Stone (Nicole Kidman) çocukken babası eve bir video kamera getirir, böylece küçük kız ilk kez ekranda kendisini görme fırsatına kavuşur. Babası, arkasındaki TV'yi monitör olarak kullanıp onu filme çekince, birbirinin eşi görüntüler sonsuza dek uzanır. Suzanne, bu görüntülerin büyüsüne kapılır, özellikle televizyon ekranından yansıyan kendi görüntüsüne. "Sonsuz İhtiras"ın sonunda ise, sadık bir köpek yavrusu gibi Suzanne'in peşinden dolaşan Lydia (Allison Folland) onun yerine geleceğin yıldızı olarak seçilir ve görüntüsü çoğalır, çoğalır, posta pulu boyunda bir sürü Lydia ekranı kaplar. Bundan kısa süre önce de, kahramanımızın hayranı Jimmy (Joaquin Phoenix) tarafından öldürülmüş kocası Larry'nin (Matt Dillon) babası Joe Mortello (Dan Hedaya) bir darbede TV'yi parçalamıştır.

Hakim-i mutlak. "Gus Van Sant bize tek hakimin televizyon olduğu bir dünya sunuyor. Medya, özellikle TV, hakim-i mutlak.

"Sonsuz İhtiras"ta Gus Van Sant bize tek hakimin televizyon olduğu bir dünya sunuyor. Medya, özellikle TV, hakim-i mutlak. İnsanın "bir şey" olabilmesi için televizyona çıkması gerekiyor. Gerisi palavra. Filmin başlamasıyla birlikte Suzanne Stone'un kocasının katline ilişkin olarak yakalanışını görüyoruz. Little Hope, New Hampshire'daki bu cinayet davası, bütün dünyanın ilgisini çekmiştir. Suzanne, bir anda hayaline kavuşup bütün ekranlara konuk olur. Bu arada kızın akrabaları, kocasının annesiyle babası ve olayla ilgili diğer kişilerle TV'de söyleşi yapılır. Larry'nin ablası Janice (Illeana Douglas), Jimmy (Joaquin Phoenix), bir TV programına çıkmış ana-babalar. Yönetmen zamanla, ışıkla, tasarımla, hatta film malzemesiyle oynayarak (Kidman'ın yaptığı video kayıtları, gerçekten ona ait), hikayesini bu anılarla yakıştırmaların arasına ustaca yerleştirir. Bir yandan da Suzanne kendi hikayesini görünmeyen birine anlatır. Ekranda nasıl görünmek istiyorsa, öyle görünerek. Oyunculara gelince, Nicole Kidman'ın Altın Küre'sini tam anlamıyla hakettiğini düşünüyorum. Onun "doğal" bir oyun sunmasını bekleyenlere de şaşırıyorum. Suzanne'ın dünyasında doğal olan bir şey yok ki. Her şey bir TV sahteliği üzerine kurulu. Kendi de buna dahil, hatta en başta. Aktris, "Dead Calm"dan bu yana ilk kez doğru-dürüst bir rol bulmuş ve fırsatı kaçırmamış. "Sonsuz İhtiras", Gus Van Sant'ın "Even Cowgirls Get the Blues" sendromunu geride bıraktığını kanıtlayan iyi bir film. ■

SEVİN OKYAY

Desperado

Yönetmen: Robert Rodriguez. Oyuncular: Antonio Banderas, Salma Hayek, Joaquim De Almeida, Cheech Marin, Steve Buscemi, Carlos Gomez. Senaryo: Robert Rodriguez. Görüntü Yönetmeni: Guillermo Navarro. Müzik: Los Lobos. Yapımcılar: Bill Borden, Robert Rodriguez. Dağıtım: Warner Bros.

Genç sinema diye bir şey var mıdır? Kuşkusuz, gençlerin yaptığı filmler var, ancak bir filmi, yönetmenin yaşını dikkate almaksızın, "genç" diye nitelemek mümkün müdür?

"Desperado" bu soruya evet yanıtını vermemize yol açabilecek bir film... Henüz yirmili yaşlarının ortalarında bulunan Meksika'lı yönetmen Robert Rodriguez'in Hollywood'a kapağı atmasını sağlayan ilk filmi "El Mariachi"nin devamı niteliğindeki bu ikinci yapıtı, "genç film" etiketini tam anlamıyla hakediyor.

Film, her zaman kullandığımız ölçütlerle değerlendirilse fena halde çuvallıyor: Senaryosu son derece sığ, mantık hatalarıyla dolu, hiç de sağlam olmayan bir olay örgüsü var ve klişelerden geçilmiyor. İşin garip tarafı ise, "Desperado"nun, bu tür ölçütlerin kabına sığmayacak bir film olması ve tam da bu yüzden genç sıfatını haketmesi...

"Desperado", yazarı, yönetmeni ve başoyuncularının yaş ortalaması otuzu geçmeyen bir film... Ancak onu farklı kılan bu değil (çünkü genç sinema, ille de gençlerin yaptığı sinema anlamına gelmiyor); onu ayıran, öyküsü, yapısı, yönetmenin üslubu ve öyküsünün anlatılış biçimi... "Desperado", action çekmeyi, alevleri, barutu ve kanı ve bütün bunları hazırlayan mizansenleri seven bir yazar/yönetmenin elinden çıkan ve türün klişeleriyle teker teker dalga geçecek kadar mizah duygusuna sahip olması; dalga geçtiği klişeyi beş dakika sonra kullanacak kadar sağı solunun belli olmaması; öyküsünü kurarken mantığı bir kenara bırakması, neredeyse her sahnede alçakgönüllü ancak yeni bir denemeye girişmesi, gitar tonlarının ağır bastığı müziği, sevişme sahnesi, her biri kendi türünde akım yaratan filmlerin temel özelliklerini harmanlayan gönderme-aşırma karışımı senaryosu, velhasıl, her karesine işleyen zekası, heyecanı, haşarılığı, vurdumduymazlığı ve tutkusuyla son derece genç bir film... Evet, bunların tümü olumlu özellikler değil ama kanımca, birarada, keyifli, kışkırtıcı ve alabildiğine sevimli bir bütün oluşturuyorlar. Ve yine birarada, yaşamda olduğu gibi sinemada da gençliğe işaret ediyorlar. ■

UYGAR ŞİRİN

Walt Disney Pictures
sunar

OYUNCAK HİKAYESİ

Oyuncakların ömrüne ömür katan,

pilleri şimdi

"Oyuncak Hikayesi" filminin oyuncaklarını ve

mıknatıslarını hediye ediyor.*

*Ayrıntılar mağaza ve sinemalarda. Stoklar tükenene kadar geçerlidir.

Nisan'dan itibaren sinemalarda...

© Disney Pixar Animation Studio

eleştiriler

Tut Şu Bücürü

(Get Shorty) Yönetmen: Barry Sonnenfeld. Görüntü yönetmeni: Don Peterman. Müzik: John Lurie. Kurgu: Jim Miller. Oyuncular: John Travolta, Gene Hackman, Rene Russo, Danny De Vito, Dennis Farina. 1995 ABD.

Geçen yılın fırtınalar koparan ve benim de yere göğe sığdıramadığım filmi "Ucuz Roman"ı (Pulp Fiction) hatırlarsınız, John Travolta'nın Quentin Tarantino'nun elinde harikalar yarattığı o müthiş "indie" başyapıtı.

Neden mi "Ucuz Roman"dan söz ederek bir giriş yaptım? Çok basit... Çünkü "Tut Şu Bücürü" de onun açtığı yolda, gösterdiği hedefte ilerlemeye çalışan bir film. Ama, dediğim gibi sadece "çalışan", ilerleyen değil...

Öykü oldukça karışık... Miami'de gangsterlik yapan Chili Palmer, "hami"sinin ölümü üzerine ve borcunu ödeyebilme kaygısı ile soluğu Los Angeles'te alır. Kumar borcu yüzünden ortalıklarda görünmeyen film yapımcısı Harry Zimm'i bulup, onunla bir film projesi üzerinde çalışan Palmer, ünlü oyuncu Martin Weir'ı da filmin başrolünde oynatmak için adamın ayrıldığı karısı Karen'ı kullanır. Bu arada Harry Zimm'in peşindeki gangsterler, onların peşindeki Kolombiyalı mafya üyeleri ve Palmer'ın belalısı Barboni de işin içine girer. Ve öykü tam bir çorbaya dönüşür... "Tut Şu Bücürü", aslında son derece başarılı bir girişle yeni bir "Ucuz Roman" vakasını müjdeliyor. Bu bölümlerdeki Palmer'la belalısı Barboni arasındaki çekişmeyi karikatürize ederek yansıtan yönetmen Sonnenfeld, buralardaki temposunu sanıyorum "Addams Ailesi" serisindeki başarısına borçlu.

Ancak sonraki dakikalarda, senaryodaki sarkmalar ve diyaloglardaki "beyin eksikliği" filmin bir yarım başarı düzeyinde kalmasına neden oluyor. Görüntü yönetmenliğinden gelen Barry Sonnenfeld'in bir Quentin Tarantino olmadığı gerçeği de kendini hissettiriyor doğrusu.

"Tut Şu Bücürü", yine de kimi sürprizli anları, oyuncularının "ritmik" kompozisyonları ve "çılgın olma çabası" ile izlenmeye değer özellikler içeriyor. Bu arada, finaldeki sürprize de dikkat! ■

MURAT ÖZER

"Tut Şu Bücürü", *görüntü yönetmenliğinden gelen Barry Sonnenfeld'in bir Quentin Tarantino olmadığını kanıtlıyor.*

Büyük Hesaplaşma

Yönetmen: Michael Mann. Senaryo: Michael Mann. Görüntü Yönetmeni: Dante Spinotti. Müzik: Elliot Goldenthal. Yapımcılar: Michael Mann, Art Linson. Dağıtım: Warner Bros. Oyuncular: Al Pacino, Robert De Niro, Val Kilmer, Jon Voight, Tom Sizemore, Diane Venora.

Michael Mann, günümüz Amerikan sinemasında önemli bir noktada duruyor. Kendi yaratımı olan TV dizileri "Miami Vice" ve "Crime Patrol"de de belirgin izleri bulunan bir tarzı ve belli başlı temaları var. Düşsel bir hava yaratan mavi fonlar, takıntı ve yoğunlaşma, ilgi çekici iç dekorlar, yalnızlık... Hepsi, bir üçleme olarak kabul edilebilecek "Thief", "Manhunter" ve "Heat"de açıkça görülüyor.

"Thief" bir hırsızın, "Manhunter" bir polisin öyküsü. "Heat" ise, ikisinin de. İki filmdeki ana karakterlerin karşılaşması ve karşılaştırılması.

"Heat"in hırsızı McCauley (De Niro), James Caan'ın "Thief"de oynadığı karaktere çok benziyor. Son derece profesyonel, işine bağlı ve bunun gereği olarak da son derece yalnız. "Kendini işler kızışınca 30 saniyede bırakıp gidemeyeceğin hiçbir şeye bağlama."

Polis Hanna (Pacino) ise, William Petersen'ın "Manhunter"daki dedektifini andırıyor. İşine çok bağlı, elindeki vakayı takıntı haline getiriyor. Olayı çözmek için kendini peşinde olduğu kişi gibi düşünmeye zorluyor. Evli, ama rahatsız, ve aslında o da yalnız. "Ben, peşinden gittiğim şeyden ibaretim."

Mann, daha önceki iki filminde çizdiği bu iki karakter arasında birçok açıdan karşılaştırma yapıyor. Ve onları bir kafede biraraya getirip konuşturuyor. İşlerine nasıl baktıkları, kadınlarla ilişkileri ve rüyaları... Sonuç: İkisi aynı. Hanna, McCauley'i takdir ediyor. Yalnızca peşinde olduğu kişi gibi düşünme huyu onu suçlunun tarafına yaklaştırdığı için değil... İkisi de kendini işine adamış, laboratuvardaki bir bilim adamı gibi yoğun, titiz ve takıntılı. İkisinin de hiç "vakti yok".

"Heat" yalnızca olay örgüsüyle değil, karakterleri ve onların üstünde duruşuyla tam bir "film noir". Senarist-yönetmen Mann, sıkça karşımıza çıkan suçlu-polis yakınlaşmasını ele alıyor, ve hemen içine giriyor. Kişinin kendini tamamen adadığı şeyle tanımladığını anlatıyor. Sürecin sebep ve sonuçtan daha önemli olabileceğini, hatta bazıları için önemli olan tek nokta -bir bağımlılık- olabileceğini anlatıyor. Ancak, bunu anlatırken, zaman zaman, gözümüzün içine sokuyor, özellikle de Pacino ve De Niro'nun karşı karşıya olduğu iki sahnede. Belki klişenin üstündeki toz yığınını kaldıramayacağından, kendi analizinin seyirciye ulaşmayacağından korkuyor. Ve bir noktanın altını çizdiğinde kalın çiziyor. ■

KUTLUKHAN KUTLU

Film-noir. *"Heat" yalnızca olay örgüsüyle değil, karakterleri ve onların üstünde duruşuyla tam bir "film noir".*

Ericsson dışındaki haberleşme *şekilleri*

Ericsson

dışındaki

haberleşme

şekilleri artık

tarih oldu.

Haber

güvercini

gibi... Çünkü

herkes

biliyor ki,

dünyada

Ericsson

teknolojisi,

avantajları,

teknik

üstünlükleri

sadece

Ericsson'*da*

var.

ERICSSON

Cep telefonunda lider Ericsson, Turkcell kartını öneriyor.

ART GRUP

Türkiye Yetkili Distribütörleri: K.V.K. Tel: (0216) 410 85 00 (Pbx) • GEN-PA Tel: (0212) 287 17 17 (20 Hat)

eleştiriler

Otomatik Portakal

(Clockwork Orange) Yönetmen: Malcolm McDowell, Steven Berkoff, Patrick Magee, Adrienne Corri, Aubrey Morris. Senaryo ve yapım: Stanley Kubrick. Dağıtım: Warner Bros. Yapımı yılı: 1971.

Anthony Burgess'in 1962'de yazdığı, Kubrick'in ise 1971'de sinemaya uyarladığı roman 80'li yıllarda geçiyor. Biz de bu filmi 1996'da seyrediyoruz. Romanın basımından 34, filmden 25, olayın geçtiği dönemden 15 yıl sonra... Yeterince karmaşık bir durum. Ama film hiç de öyle değil. İlk kareden son kareye kadar berrak, düz bir hikaye uzanıyor önünüzde...

Dekor, İngiltere. Filmin bütününden çıkan sonuca göre, ortada demokratik bir yönetim var ama devlet, bütün kurumlarıyla bildiğimiz o "güçlü devlet"... Başlangıçta devletin faaliyetleriyle pek bir ilgimiz yok zaten. Biz, aşırı şiddet ve seks müptelası olan Alex'in hikayesini seyrediyoruz. İlk bölümde, Alex'in acımasız ve manasız şiddet gösterilerini, ikinci bölümde devletin Alex üzerinde denediği özel bir tedavi yöntemini ve üçüncü bölümde de tedavinin sonuçlarını...

Kubrick, Burgess'in kurduğu denklemleri yeniden çıkartıyor karşımıza. Bir yanda, aile, okul ve din gibi kurumların işlevini yitirdiği bir toplumda birey... Yani, şiddet, seks ve Beethoven dinlemekten başka hiçbir amacı, hümanizmle de uzak yakın bir alakası olmayan Alex... Öte yanda, ikiyüzlü politikalarıyla "hümanist" bir maske altında, bireye karşı en az Alex kadar duyarsız bir devlet...

"Otomatik Portakal"ın öngörüleri, günümüz Batı toplumları üzerine düşündüğümüzde, hayli isabetli. Kaldı ki, yazıldığı ve filme alındığı dönemlerden beslenen öngörüler bunlar. Film, "kapitalizmde bireyin yabancılaşması teması" üzerine kaba ama netice itibarıyla doğru tahliller içeriyor. Kubrick, işte böylesi bir metinden ve kolay kolay eskimeyecek bir sistem eleştirisinden yola çıkarak ortaya son derece "tuhaf" bir film koyuyor.

"Tuhaflık" öncelikle hikayeden kaynaklanıyor. Karakterler bir masaldaki gibi tek boyutlu. Baştan sona teatral tarzda, zaman zaman hayli abartılı kaçan bir oyuncu yönetimi gözlemleniyor. İngilizcenin kullanımı da ilginç. Örneğin cümleler konuşma lisanına pek uymuyor; ağdalı, uzun ve özenle telaffuz edilen diyaloglarla ilerliyor film.

Görüntülerde de belirgin bir simetri duygusu hakim. Birçok sahnede mekanı ön plana çıkartan geniş açılı çerçeveler kullanılıyor. Mekan düzenlemeleri ve giysilere kesif bir 70'li yıllar havası hakim.

Diğer bir deyişle, pop-art bütün haşmetiyle devrede: Berrak, parlak renkler ve keskin çizgiler... "Otomatik Portakal"ın, görsel yapısında, tıpkı yönetmenin diğer filmi "2001: Uzay Yolu Macerası"nda olduğu gibi modernizmin zirve noktasına çıktığı bir çağın, 70'li yılların görsel kültürünün izlerini bulmak mümkün. İnsan, kullandığı her nesnede, yaşadığı her mekanda uzay çağını yakalamaya çalışıyor ve model olarak hem uzayın hatırlattıklarından hem de uzay çalışmalarından esinleniyordu. Kubrick de 70'lerin modernist kültürünü filmin gör-

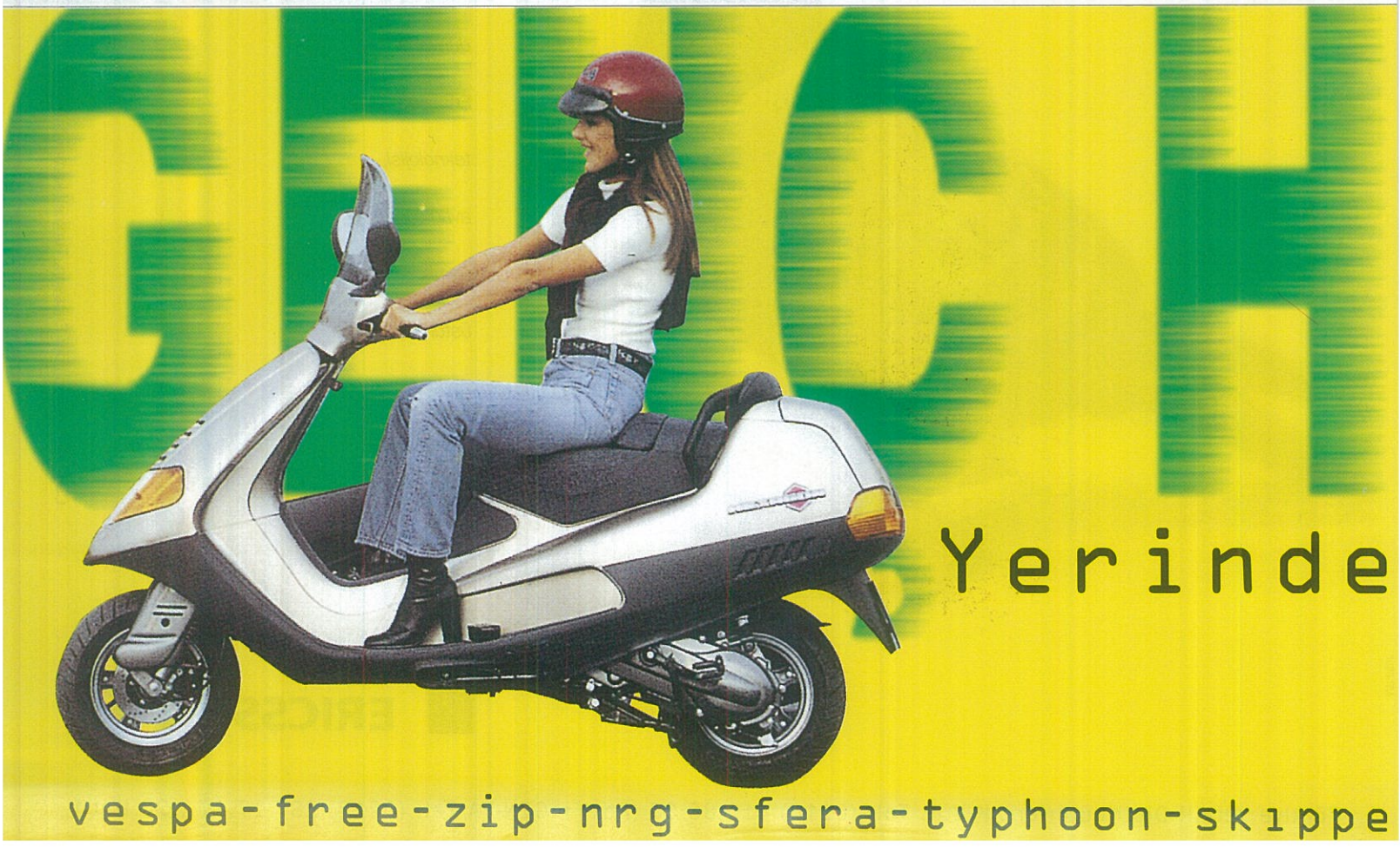

Seks ve şiddet. *Filmin, geleceğin toplumuna ilişkin karamsar öngörülerinden biri de seks ve şiddetle ilgili. İkisi de artıyor ve ikisi de kontrolden çıkıyor.*

sel yapısının ana malzemesi olarak almış. Bu arada, hem mekan hem de giysilerde aşırıya kaçan bir cinsellik vurgusunu eklemeyi de ihmal etmiyor. Bütün bu görsel çözümleme, filmin o Kafkaesk hikayesiyle gayet iyi bir uyum sağlıyor. Kaldı ki bir Kubrick filminde, eksik ya da fazla bir şey bulmak pek kolay değil. Beğenmeyebilir, sevmeyebilirsiniz ama bu duygularınızı ifade etmek için filmi eleştirmeye kalkar, örneğin "eskidi" derseniz çok büyük bir haksızlık yapmış olursunuz. Bir Kubrick filminde eskiyen bir şey yoktur, çünkü iyi filmler asla eskimez. Örneğin "Otomatik Portakal"da, eskiyen tek şey, belki 70'lerin modasıdır ama film sapasağlam durur.

Kubrick'i, Godard'la birlikte, görüntü ile düşünceyi kusursuza yakın bir biçimde birleştiren en iyi yönetmenlerden biri olarak gördüm hep. Filmlerinin estetik yapısında İngilizlerin soğukkanlılığına, senaryolarında Fransızların ahlakçı entellektüel yaklaşımına ve yapım mantığında da Amerikalıların "büyük düşünme ilkesine" sahip. Ama açıkcası lirizmden, yani duygudan, çoşkudan ve hüzünden nasibini hiç mi hiç almamış bir sanatçı. Karamsarlığı bile ölçülü ve matematiksel.

"Otomatik Portakal" da, bu lirizmden muaf tutulmuş matematiksel yapıyı en uç noktasına götüren filmlerinden biri. Dolayısıyla, benim için "2001", "Lolita", "Full Metal Jacket" gibi Kubrick filmlerine oranla daha geriden gelen bir yapıt. Ayrıca aynı temaları işleyen, belki eksik ve yanlış ama daha güzel filmler gördüğümü de itiraf etmeliyim. "Otomatik Portakal", tıpkı Alex'in oturduğu apartman dairesi ve antipatik evebeynleri gibi çok soğuk ve zaman zaman da itici bir film. Ama bir yandan da çok nadide bir parça. ■

MEHMET AÇAR

HERKESE İMZALI NAUMOSKİ KARTPOSTALI HEDİYELİ

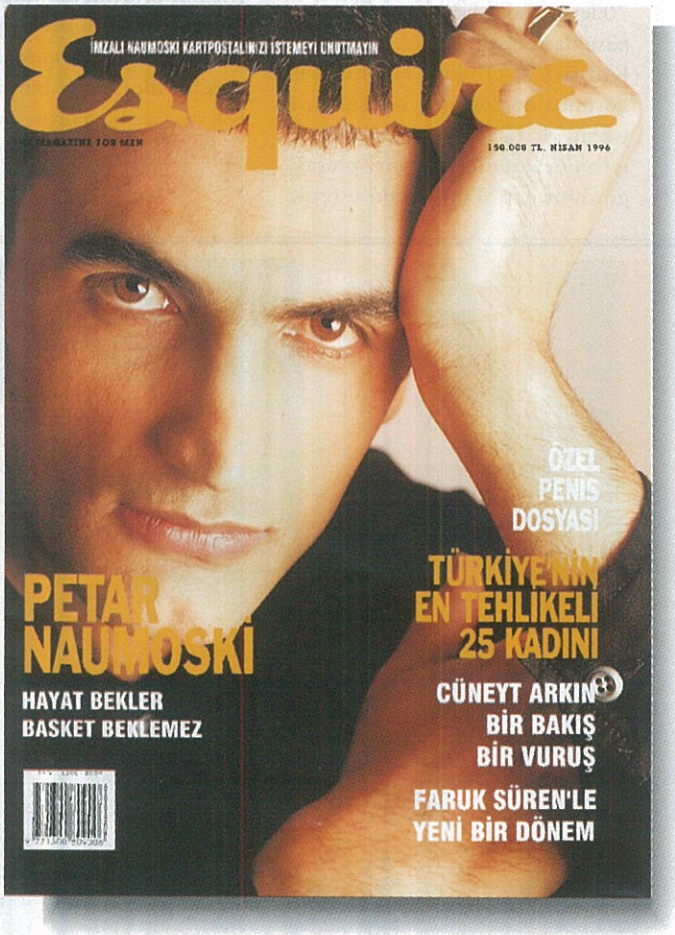

Tanrının Yumruğu: Mike Tyson hapishanede Hemingway, Tolstoy, Marx okudu; Müslüman oldu.

Yılanlı Kadın: Tuğçe San dansıyla hayat veriyor.

Las Vegas'ta Aşk: Casino filminin gerçek hayattaki kahramanlarını, filmin senaristi anlatıyor.

Baharı Şık Karşılayın: Armani, Calvin Klein, Versace, DKNY, Dolce&Gabbana.

"Müebbet Muhabbet"in kuşları Cenk ve Erdem Esquire'da.

ÖZEL
SEANS

Adeta bukelamun

"Mighty Aphrodite" filmiyle Oscar adayları arasına giren Mira Sorvino, sadece güzelliği değil pırıltılı yeteneğiyle de gelecek vaat ediyor. Onu "Barcelona"da gerçek bir İspanyol sanmışlar, "Quiz Show"u seyredenlerse sokakta görünce tanıyamamışlardı...

Woody Allen'ın "Mighty Aphrodite" adlı filminin setindeki ilk gününden hemen önce, Mira Sorvino, Linda adlı Pennsylvania'lı deli bir kızı canlandıracağı film için alıştırma yapmak üzere Philadelphia'ya gitmiş ve hemen Linda kişiliğine bürünmüştü. "Trene bindiğim andan itibaren Linda'ydım," diyor. "Aslında New York'ta da rol üzerinde epey çalışmıştım ama daha fazla yoğunlaşmak istiyordum. İnsanların, özellikle de erkeklerin Linda'yı sevdiklerini görmek çok eğlenceliydi." Büyülenen erkekler arasında, bir gece önce "Quiz Show"u seyretmelerine rağmen, flört ettikleri kadının Sorvino olduğunun farkında olmayan bir sürü kolej çocuğu da vardı.

Linda'dan etkilenenler sadece onlar değil. 25 yaşındaki Sorvino, Linda kompozisyonuyla bir Altın Küre, bir de New York Film Eleştirmenleri Birliği'nin ödülünü kazandı. 1994 yılında, Whit Stillman'ın "Barcelona"sındaki rolünü öyle inandırıcı oynamıştı ki, filmi seyredenlerin bazıları onun gerçekten İspanyol olduğunu sanmıştı. Daha önceki Oscar'lı oyuncular, Tommy Lee Jones, Jack Lemmon ve John Lithgow gibi o da Harvard mezunu. Hem de iyi dereceyle.

Peki ya eski Harwardlı dostlar... Acaba onlar Manhattan'daki dairesini seks oyuncaklarıyla dolduran, ördek gibi bir ses tonuyla, dondurma ısmarlarmışçasına rahatça erotik olaylardan bahseden bu kadın hakkında ne düşünüyor? "Onu seviyorlar," diyor Sorvino. "Linda insanların bütün direncini kırıyor. 'Hem aptal hem de fahişe bir kadını canlandırmak senin için geri bir adım değil mi?' diyenlere çok kızıyorum. Linda çok insancıl. Çok güçlü bir ruhu var ve kimsenin kurbanı değil." ■

ÖZEL SEANS

İzmir'de de festival var

8. Uluslararası İzmir Film Festivali, 16-23 Nisan tarihleri arasında gerçekleşecek. Toplam 50 uzun metraj filmin gösterileceği bu yılki festival, gelecek yıl atılacak büyük adımların bir provası niteliğinde...

Bu yıl Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema TV Bölümü, Kültür Bakanlığı, Güzel Sanatlar Eğitim ve Kültür Vakfı ile Philsa'nın katkılarıyla gerçekleşecek festival, seyircilerle İzmir sineması, Fransız Kültür Merkezi, Alman Kültür Merkezi ve TAD salonlarında buluşacak.

KAMERANIN ARKASINDAKİ KADIN

Bu yılki festivalin en önemli bölümü "Kameranın Arkasındaki Kadın" adını taşıyor. Gelecek yıldan itibaren uluslararası bir yarışma olacak bu program, iki alt başlıktan oluşuyor: Dünyadan ve Türkiye'den Kadın Yönetmenler. Gösterimi kesinleşen filmler şunlar:

İranlı Rakshan Bani Etamad'ın Locarno Film Şenliği'nde üçüncülük ödülü kazanan filmi "The Blue Veild", yoksul ve genç bir işçi kadının yaşlı bir işadamı tarafından sevilmesi ve eş seçilmesini melodram kalıpları içinde anlatıyor.

Çek sinemasının Milos Forman ve Jiri Menzel ile birlikte en tanınmış yönetmeni Vera Chytilova'nın oyuncu ve senaryo yazarı Bolek Polivka ile üçüncü ortak çalışması olan "The Inheritance", birdenbire zengin olan bir köy sarhoşunu anlatıyor. Mizahı ön plana çıkartan yönetmen, Doğu Avrupa'yı süpüren kapitalizm dalgasını ve insani değerlerin yokoluşu üzerine yaptığı gözlemlerini yansıtıyor.

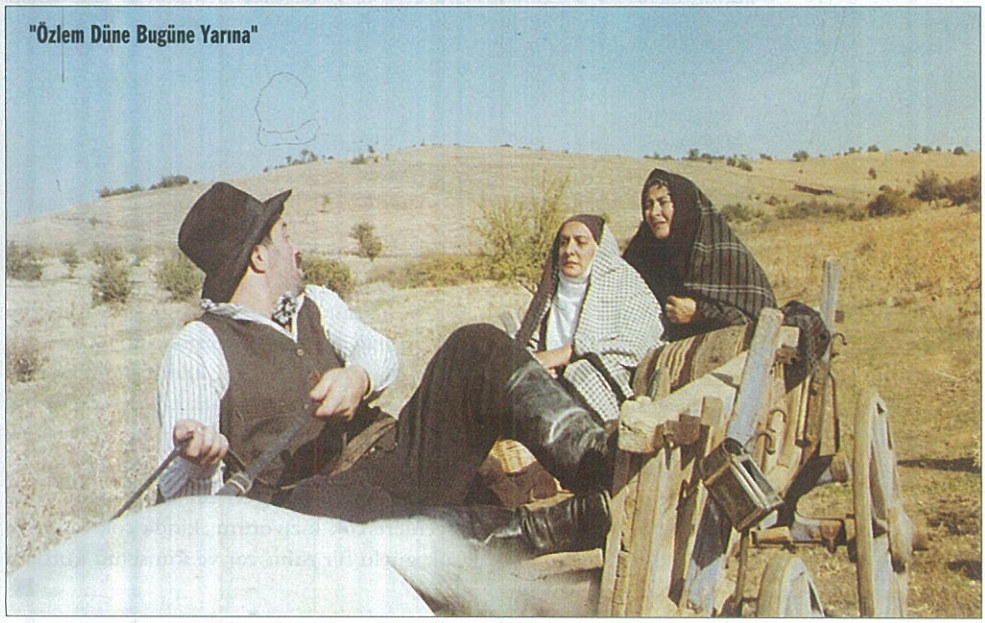
"Özlem Düne Bugüne Yarına"

Türkiye'den de dört kadın yönetmenin dört filmi katılacak bu bölüme. Biket İlhan'ın Atilla İlhan'ın aynı adlı eserinden sinemaya uyarladığı "Sokaktaki Adam", 1950'lerin İstanbul'unda geçen, atmosferi ve karakterleriyle dikkat çeken yazarın dünyasını yansıtmakta belirli bir başarıya ulaşabilen bir ilk film. Diğer üç yerli film de şöyle sıralanıyor: Tomris Giritlioğlu'nun Ankara Film Festivali'nde Seçiciler Kurulu Özel Ödülü'nü kazanan "80. Adım", Canan Gerede'nin "Aşk Ölümden Soğuktur" ve Yeşim Ustaoğlu'nun "İz"i...

Festivale Fransa, İsveç ve Almanya'dan da yirmiye yakın film davet edilmiş durumda.

DÜNYA SİNEMASINDAN VE ULUSLARARASI FESTİVALLERDEN ÖRNEKLER

"Leaving Lenin" (Endaf Emylin), "The Flying Camel" (Rami N'ama), "La Separation" (Christian Vincent), "Elveda Las Vegas" (Mike Figgis), "Yeşil Papayanın Kokusu" (Tran Anh Hung), "Cry, The Beloved Country" (Darrelle James Country) "Shangai Triad" (Zhang Yimou), "Ulis'in Bakışı" (Theo Angelopoulos), "Le Parfum d'Yvonne" (Patricia Lecomte), "Elisa" (Jean Becker), "Les Roseaux Sauvages" (Andre Techine), "Sevdiğim Mevsim" (Andre Techine), "La Haine" (Mathieu Kassovitz), "El Mariachi" (Robert Rodriguez), "Danton" (Andrzej Wajda), "Rien de tout" (Cedric Klapisch), "Shallow Grave" (Danny Boyle), "L'appa" (Bertrand Tavernier), "Türk Tutkusu" (Vincente Aranda), "Above the Clouds" (Michelangelo Antonioni), "Yağmurdan Önce" (Milcho Manchevski), "Land and Freedom" (Ken Loach), "Postacı" (Michael Radford), "Arizona Dream" ve "Yeraltı" (Emir Kusturica), "Immortal Beloved" (Bernard Rose), "Une Femme Française" (Regis Wargnier), "Les Patriotes" (Eric Rochant), "Visiblement Je Vous Aime" (Jean Michel Carre), "Tom and Viv" (Brian Gilbert), "Conte des Trois Diamants" (Michel Khleifi), "The Brother of Brooklyn" (Peter Gardos), "Justiz" (Hans W. Geibendörfer).

FRANSIZ SİNEMASININ GENÇLERİ

Jacques Audiard'ın "Regard Les Hommes Tombes" (Düşen Adamlara Bak) adlı filmi, intikam peşindeki bir adamın öyküsünü, Antoine Desrosieres'in, "A la Belle Etoile" ı (Açık Havada) ise 17 yaşındaki bir gencin duygusal eğilimine yön veren dört kadınla

ilişkisini anlatıyor. Marion Vernoux, "Personne Ne M'aime"de (Kimse Beni Sevmiyor) çılgın iki kız kardeşin, erkeklerle hesaplaşmasını yalın bir komedi biçiminde sunuyor. Bu bölüm, genç Fransız sinemasını tanımak isteyenler için iyi bir fırsat.

BİR YÖNETMEN BİR PORTRE: KİESLOWSKİ

Yönetmenin ölümünden önce planlanan ve şimdi çok daha anlamlı duran bu bölümde, yönetmenin on filmden oluşan "Dekalog"un tümü gösterilecek. Yönetmenin birbirinden ayrı 10 TV filmi olarak çektiği "Dekalog"larda her hikaye, On Emir'in günümüzdeki yansımalarını serbest bir tarzda yorumluyor. Bu on filmden ikisi ve en uzun olanları, "Aşk Üzerine Küçük Bir Film" ve "Öldürme Üzerine Küçük Bir Film" sinemalarda da gösterilmişti.

Bir trajedi olan "Dekalog 1"den, bir güldürü olan "Dekalog 10"a dek uzanan filmler içeriği ile olduğu kadar sade biçimiyle de dikkat çekmiştir. Kieslowski her Dekalog için ayrı bir kameraman seçerek öykülerin biçiminin farklı olmasını başarmıştı.

TÜRK BELGESEL SİNEMASI

Bu bölümde günümüz ve geçmişin önemli belgesellerine yer veriliyor. "Kariye" (Tülin Eraslan), "Çağdaş Nasrettin Hoca Aziz Nesin" (Feyzi Tuna), "Ezgili Yürek /Ruhi Su" (Nurdan Arca), "Bedr / Sinemada Bir Dolunay" (Mehmet Eryılmaz), "Lonca" (Ertem Göreç), "Hitit Güneşi" (S. Eyüboğlu / M.Ş. İpşiroğlu),"Safranbolu" (Süha Arın) ve Hasan Özgen'in Türkiye üzerine yaptığı belgeseller bu programda yer alıyor. Bu bölüm gelecek yıldan itibaren yarışmalı olarak sürecek.

SİNEMA TARİHİ VE SİNEMANIN 100. YILI

"La Passion de Jeanne D'Arc" (Carl Dreyer), "Metropolis" (Fritz Lang), "Altın Çağ" (Luis Bunuel), "Büyük Melies" (Georges Franju), "Lumiere'in Çocukları" (J. Perrin), "Karanlıkta Uyananlar" (Ertem Göreç) ve "Sevmek Zamanı" (Metin Erksan) bu bölümün başlıca filmleri.

GÜLDÜRÜ SİNEMASI

Bu bölümde, çağdaş güldürünün en önemli isimlerinden olan Bay Hulot tipiyle ün kazanmış Jacques Tati'nin ünlü klasiği "Jour de Fete" (Bayram Günü) dışında Woody Allen'ın dört filmi yeralıyor. "Stardust Anıları" (Stardust Memories), "Annie Hall", "Seks Hakkında Öğrenmek İstediğiniz Ama Sormaya Çekindiğiniz Herşey". Bu son film yedi

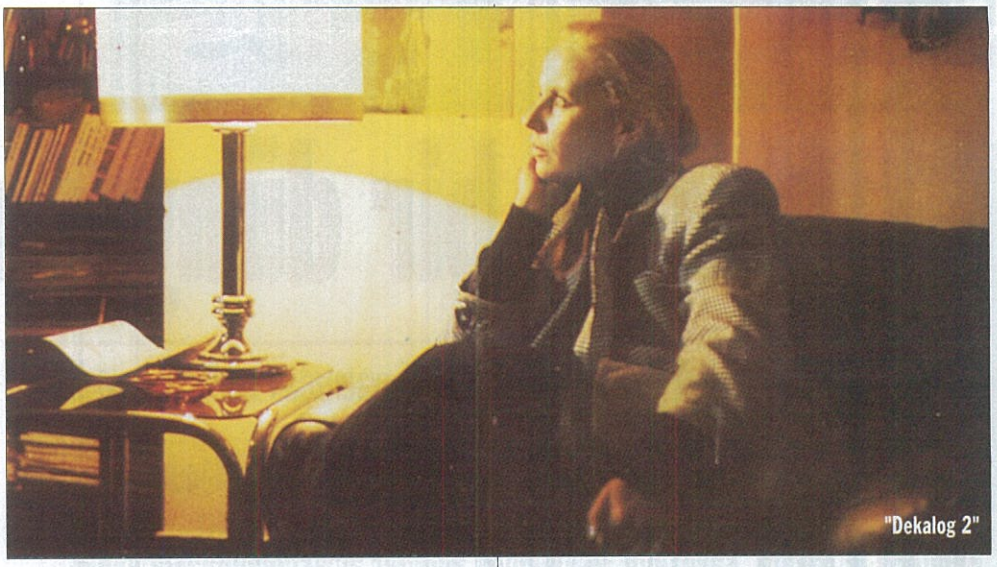
"Dekalog 2"

ayrı bölümden oluşan ve adından da anlaşılacağı üzerine cinsellik üzerine... Allen'ın en hınzır filmlerinden. "Annie Hall" da yönetmenin Oscar kazanmış enönemli filmlerinden.

TÜRK SİNEMASININ YENİ ÖRNEKLERİ

Bu küçük bölümün amacı sezonun yerli filmlerini toplu bir halde sinemaseverlere sunabilmek. Gösterilecek filmler, "İstanbul Kanatlarımın Altında" (Mustafa Altıoklar), "Böcek" (Ümit Elçi), "Gerilla" (Osman Sınav), "Özlem Düne Bugüne Yarına" (Tülay Eratalay), "Soğuk Geceler" (Biket İlhan) ve Sinema Vakfı'nın yaptırdığı "10 yönetmen 10 Film"...

YARININ SİNEMACILARI VE DİĞERLERİ

Gençlere ve onların kısa filmlerine ayrılmış özel bir bölüm... Türkiye'de sinema eğitimi yaptıran okul öğrencilerinin filmlerinin yanısıra, İsrail Telaviv Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema-TV bölümünden gelen öğrencilerin filmleri gösterilecek. Ayrıca bu bölüm kapsamında yapılan yarışmada, Engin Ayça, Necip Sarıcı, Biket İlhan ve Hilmi Etikan'dan oluşan jüri, öğrencilere toplam 150 milyon TL'lık ödül dağıtacak. Yine aynı bölüm kapsamında İFSAK, Ankara ve Antalya kısa film yarışmasında ödül kazanan filmler izlenebilecek. Canlandırma Sineması bölümündeyse Almanya'dan gelen kısa filmler var.

8. ANKARA ULUSLARARASI FİLM FESTİVALİ

ULUSAL UZUN FİLM YARIŞMASI

En İyi Film: "Düş.. Gerçek.. Bir de Sinema.." (Tülay Eratalay)
En İyi Erkek Oyuncu: Can Kolukısa ("Düş.. Gerçek...")
En İyi Kadın Oyuncu: Şebnem Taçal ("Özlem.. Düne.. Bugüne.. Yarına..")
En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu: Ali Sürmeli ("Sokaktaki Adam")
En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu: Hümeyra ("80. Adım")
Seçece Kurul Özel Ödülü: "80. Adım" (Tomris Giritlioğlu)
(Ayrıca Oytun Sert "Sokaktaki Adam" filmindeki kompozisyonuyla övgüye değer bulundu.)

KISA FİLM YARIŞMASI

Belgesel dalı
Birincilik: "Zamanın Durduğu Yer: Kaya Köyü" (Mihriban Tanık)
İkincilik: "Cennete Açılan Pencere" (Nilgün Eroğlu Maktav)
Üçüncülük: "Kızıl Tepeli Kalpak" (İlhami Algör)
Seçici Kurul Özel Ödülü: "Gazi Mahallesi" (Aydın Bulut)

Deneysel video dalı
Birincilik: "Curriculum Vitea" (Fatih Gezen)
Jüri Özel Ödülü: "Şimdi" (Ali Pekşen)

Dramatik video dalı
Birincilik: "Kovboylar ve Melekler" (Gürcan Keltek)

Kaotik bir dünyanın tanığı

13 Mart 1996'da geçirdiği kalp krizi sonucu dünyamızdan vakitsizce ayrılan Krzystof Kieslowski, çağımızın en kendine özgü sinemacılarındandı. Filmlerinde hayata, kaynağını kişiliğinden alan bir alçakgönüllülükle eğilen yönetmen, yapıtını başlıca dört temel kavram etrafında ördü: Rastlantı, metafizik, kaos ve duruş...

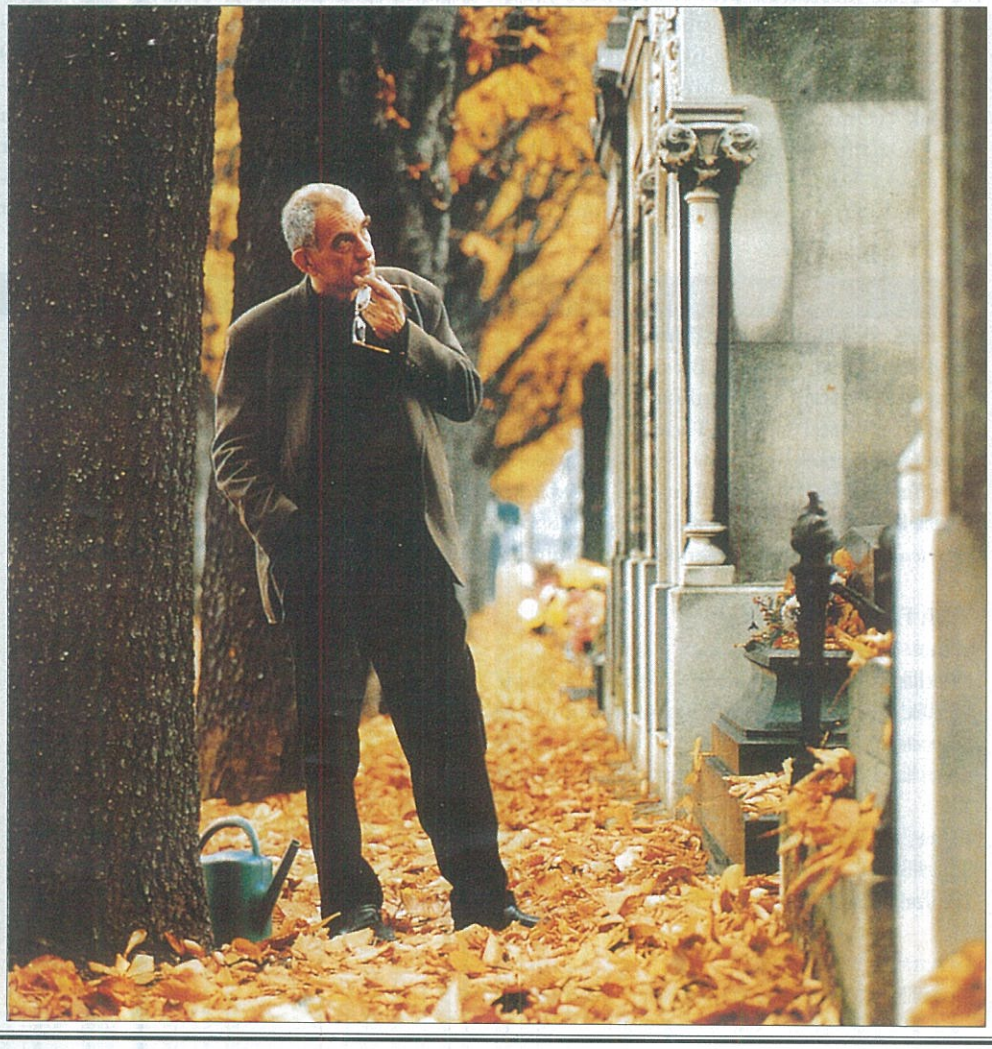

Krzystof Kieslowski ve sineması üzerine düşündüklerimi, dört kavram altında toplayabilirim gibi geliyor: Rastlantı, metafizik, kaos, duruş. Ama önden bir anıyla başlamak isterim, çünkü Kieslowski'nin yapıtıyla da duruş'uyla da ilk karşılaşmam, öyledir.

"Öldürme Üzerine Küçük Bir Film"i izlemeye hazırlanmıştık ki, Festival'in (1989) düzenleyicilerinden biri, filmin yönetmeni Kieslowski'yi sahneye davet etti. Uzun boylu, orada öylece durmaktan mahçup bir adam çıktı sahneye ve o da bizim gibi sıkıntıyla, banliyö trenindeki bir satıcı edasıyla Kieslowski'yi pazarlayan teşrifatçının sözlerini bitirmesini bekledi. Nihayet sıra kendisine geldiğinde, eliyle perdeyi işaret ederek söyleyeceği herşeyi filminde söylediğini mırıldandı ve sessizce çekip gitti.

Birazdan izlediğimiz filmde de göreceğimiz gibi, nümayişten hoşlanmıyordu. Tekniği sağlamdı, fakat teknik numaralara yüz vermiyordu. Neredeyse bir belgeselci tavrıyla yaklaşıyordu objelerine, fazladan anlamlara, duygusallığa, politik hamasete yer vermeyen yalın, ama doğrudan hedefe yönelmiş bir bakışı vardı.

Az önce sahnede duran adamla, izlediğimiz yapıtın bir el ve eldiven gibi örtüştükleri hissine kapılıyordu insan. Ama bu kadar yeter. Onun duruşu üzerine, yazının son bölümünde bir kez daha döneceğiz. Şimdi kısaca, onun sinemasının saçayağı kavramlara göz atalım.

RASTLANTI

Hemen bütün Kieslowski filmleri, bir rastlantıyla şekillenir. O, insanları, savunmasız kaldıkları, maskelerini yitirdikleri, hayatın anlamı üzerinde düşünmeye koyuldukları rastlantısal boşluk anlarında gözler.

"Kör Talih"te (1982) treni yakalayıp yakalamamasına bağlı olarak hayatı üç ayrı istikamette akacak olan delikanlı; "Sonsuz"un (1984) ve "Kırmızı"nın (1994) mecra değiştirten kazaları; "Öldürme Üzerine Küçük Bir Film"in (1987) katili, kurbanı ve hukukçuyu buluşturan rastlantısal devinimi; bütü-

nüyle bir rastlantılar antolojisini andıran "Mavi" (1993)...

Uzatmak anlamsız, rastlantı hep merkezdedir onun dünyasında. Milan Kundera'nın rastlantı için söyledikleri onun için de geçerlidir: "Gereklilikten doğan, günbegün yinelenen herşey dilsizdir. Sadece rastlantı bir şeyler söyler bize. Onun diyeceklerini çingenelerin kahve falına bakmaları gibi karineyle çıkarırız."

METAFİZİK

Rastlantı kavramı ister istemez beraberinde metafiziği de sürükleyecektir. Ancak Kieslowski için metafiziğin dinsel bir anlamı yoktur. "Hayatın anlamı nedir?" sorusunun kaçınılmaz bir istasyonu olarak belirir metafizik. İnsanları gözlerken, onların içinde yaşadıkları pek de yaşanası olmayan bu dünyaya katlanma yollarını düşünürken uğranan zorunlu bir duraktır.

Sonsuz'da, apansız ölen ve bir tamamlanmamışlık duygusuyla Araf'tan "seslenen" koca: "Veronique'in Çifte Yaşamı"nda (1991) iki kez yaşama hakkını elinde tutan kız; On Emir'den hareketle gerçekleştirdiği "Dekaloglar"ın ilkinde, herşeyin buz tutmuş o gölde olup biteceğini bilmişçesine, kıyıdaki ateşin başına çöreklenen meczup...

KAOS

Kaotik bir dünyanın tanığıdır Kieslowski. Ülkesinde, şehrinde, sokağında, evinde tecrit olmuş insanlar buluruz filmlerinde.

Toplu konutlarda kedileri ipe çeken çocuklar, kanun namına ipe çeken devletin gölgesindedir (Öldürme Üzerine Küçük Bir Film); kocasını terkedip etmemeye karar vermezden önce doktordan onun ölüp ölmeyeceğini öğrenmeye çalışan kadın (Dekalog 2); geçmişi unutarak yaşamaya çalışan profesör (Dekalog 8); ancak bir mirasla biraraya gelen, ama ellerindeki son insanlık kırıntılarını da bu uğurda yitiren kardeşler (Dekalog 10), gölgededirler.

Üzerimize düşmüş bu gölgeden, ya öldürülerek, ya kiralık katil tutarak (Beyaz/1994) ya da intihar ederek çıkmayı deneriz (Aşk Üzerine Küçük Bir Film/1988, Sonsuz).

Beyaz adına ne varsa düğüne ve orgazma indirgenmiştir bu çağda (Beyaz), bir telefon çağıdır bu (Kırmızı). Kimbilir, belki herşey o kadar da rastantısal değildir? Kieslowski bu konuda gördüğünden ötesine uzanmaz. Onun sinemasında beylik çözümlere, ucuzcu politik çıkarsamalara, yol gösterici kisveli sanatçıya yer yoktur. Bir kez daha, hepimiz gibi maruz kalandır, tanıktır o da. Ve gördüklerini bizimle paylaşır. Yanıtı olmayan soru-

"Üç Renk: Beyaz"

larla belirmiş kavramlardır bunlar: Rastlantı, metafizik, kaos.

"İzleyiciden istediğim, benim kendime sorduğum soruları kendisine de sorabilmesi. Bunlar, cevabı olmayan sorulardır. Zaten onları ilginç yapan da budur. Cevapsız sorular bizi araştırmaya iter. Önemli olan bu araştırmadır, cevap değil."

DURUŞ

Kieslowski 1941'de, Varşova'da, kasiyer bir anne ile müzmin tüberküloz bir babanın iki çocuğundan biri olarak doğmuş. Çocukluğu, babasının hastalığı nedeniyle, taşrada, o kasabadan bu kasabaya taşınmakla geçmiş. Çocukluğu üzerine konuşmaya yanaşmaması, o günleri pek de hayırla yadetmemesine yoruluyor.

Otoriter bir disipline tahammülü yok. Bu yüzden 16 yaşındayken gönderildiği İtfaiyecilik Eğitim Okulu'nu derhal terkedip, kapağı Varşova'daki Tiyatro Teknisyenleri Okulu'na atmış. Esas büyük icraatı, askerlik kapıyı çaldığında şizofren olduğunu iddia etmesi ve doktorları buna inandırmayı başarıp çürüğe çıkması. Sonrası ünlü Lodz Film Okulu.

Kieslowski burada, rejim karşıtı muhalif hareketin içinde yer alıyor. 1969'daki mezuniyetinden sonra eline kamerayı alıp 10 yıl sürecek belgesel çalışmalarına başlıyor. Sokaklarda, fabrikalarda dolaşıyor, hayatı ve insanları gözlüyor, yasakçı bürokrat devleti aşarak, sözünü insanlara iletmenin yollarını arıyor. Ta ki gün gelip kendi duruş'unu sorgulamaya başlayana dek: "Kamerayla bir yere girdiğimde gerçekliğimi yitiriyordum. Polise

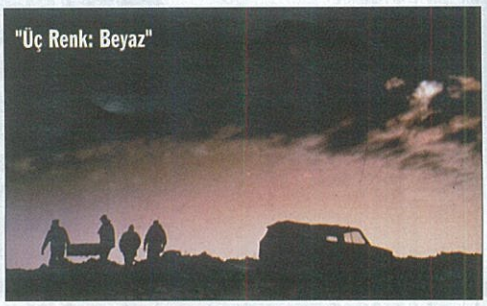
"Üç Renk: Beyaz"

yardım eden biri, meraklı bir göz olduğum hissine kapılıyordum." Arada televizyon için orta uzunlukta filmler de çekiyor. Uluslarası planda adını duyurduğu ilk film "Amatör" (1979). Sonrası sinemayla ilgilenenlerin yakından bildiği bir süreç. Yaşadığı çağa tanıklık eden, "evrensel temaları, bir insanı diğerinden ayıran özgül perspektiften bakarak" anlatan bir avuç film.

Hayat karşısındaki duruş'u, son yıllarında, onun sinemasına tutkuyla bağlananlar için, hazmı pek de kolay olmayan sonuçlar da verdi. Yaptığı konuşmalarda, "Sinema hikaye etmenin ilkel bir şeklidir" dedi. "Bir sanatçı değil, bir zanaatkarım" dedi. "Filmlerimde başarılı olduğumu sanmıyorum. Bence önemli olan doğru zamanı kollayıp, doğru kararı almaktır" dedi.

Derken, şaşkın bakışlar arasında, tam da büyük yönetmen olarak kutsanmışken sinemayı bıraktığını açıkladı ve film çalışmaları için birkaç yıldır kaldığı Fransa ve İsviçre'yi terkederek ülkesine döndü. Her sabah, 6.30'da kalkmaktan, sinirlerine hakim olmaya çalışmaktan, özel yaşamını sürekli geri plana itmekten yorulmuştu. Evinde oturmak, sigara içip kitap okumak istiyordu.

Kimileri, ünlü bir yönetmenin ilginçlik arayışı olarak yorumladı bu tavrı. Oysa üstüne basa basa "Zamanımızda başarı moda, ilginçlik de moda. Güçlü ve başarılı olmak için bütün inançlarınızı terkediyorsunuz ve bunu yaptığınızda yalnız kalıyorsunuz, çünkü bütün arkadaşlarınızı kaybediyorsunuz" diyordu.

Kimileri, bu filmleri yapan adamla, bu lafları eden adam aynı kişi mi, diye kuşkuya düştüler.

Yazık ki, söylediklerinin üzerine ciddi bir biçimde kafa yoran pek çıkmadı. Oysa açıkça söylüyordu: Film çekmesi, sinemayı çok sevmesinden ya da onu çok önemsemesinden değildi. Elinden gelen, bildiği tek iş buydu ve insanlarla diyalog kurmak istediği için bu işi yapıyordu. Birden sinemayı bıraktığını açıklayarak, artık sesi yeterince uzaklardan da duyulabileceğine göre, filmleriyle olduğu gibi yaşamıyla da (duruşuyla da) başarıya ve güce tapınan bir çağın boşluğunu vurgulamak istiyordu belki.

"Hayatınızda ne gibi şeyler oldu ki, kendinizi bugün şu saatte burada, bu iskemlede oturuyor buluyorsunuz? Sizi buraya getiren nedir? Bunu bilmek zorundasınız. Kendi üzerinize bu şekilde eğilmeden geçirdiğiniz yıllar, kaybedilmiş zamandan ibarettir. Çünkü kendi hayatınızı anlamazsanız, başkalarına öykü anlatamazsınız."

SERHAT ÖZTÜRK

Biz bu ekibi bir yerden tanıyoruz

Juliette Lewis

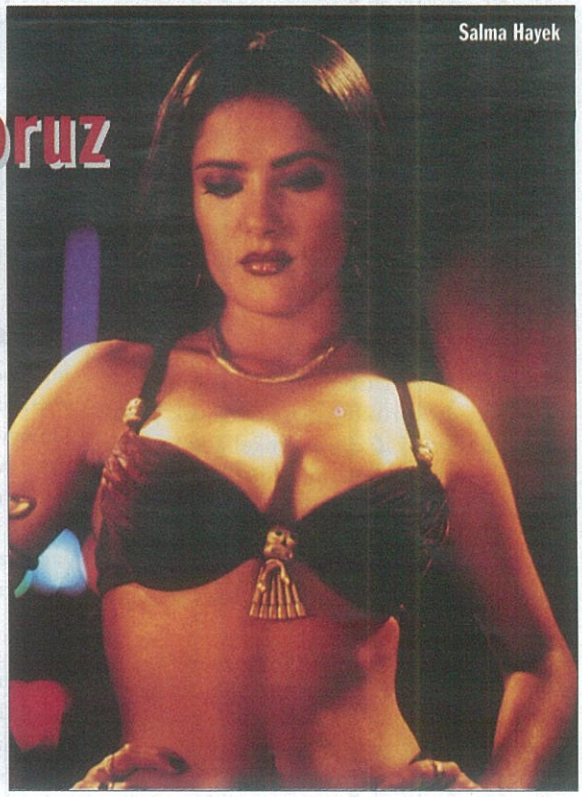
Salma Hayek

Quentin Tarantino ile Robert Rodriguez, "Desperado" ve "Four Rooms"dan sonra tekrar biraraya geldiler. "Desperado"yu seyredenler "bardaki geveze aracı" rolünde Tarantino'yu hatırlayabilirler. Tarantino, filme giriyor, bolca konuşuyor ve sonra öldürülerek rolünü tamamlıyordu. "Four Rooms"da parayı bulan ve ekibi toplayan Tarantino'ydu... Bu iki tecrübenin ardından birbirlerini sevmiş olacaklar ki hiç ara vermeden üçüncüsüne de başladılar. Filmin adı "From Tusk Till Dawn". İki ünlü kanun kaçağının, Gecko kardeşlerin öyküsünü anlatıyor. İki kafadar, kenti terketmek ve sınırı geçmek için Carlos isimli esrarengiz birine güvenmektedirler. Gecko'lar, buluşma yeri olan garip bara giderken bir aileyi rehin alır. Film işte Carlos'ı bekledikleri o uzun, geçmek bilmeyen gecenin bir anlatımı.

Filmin oyuncuları, Türk izleyicisinin aşina olduğu tipler. Harvey Keitel, ailenin babası ve aynı zamanda bir bakan. Kızlarını canlandıran oyuncular ise Juliette Lewis ve Meksikalı yıldız Salma Hayek. Quentin Tarantino, "Unbecoming Age", "Red Surf", "And They're Off", "Return of the Killer Tomatoes" ve "The Predator's Grizzly II" filmleriyle adını duyuran George Clooney ile beraber kamera karşısına geçiyor.

Isabelle Adjani ve Sharon Stone

Bu ikili çok can yakar

50'lerin klasik Fransız cinayet filmi, "Les Diaboliques" Sharon Stone ve Isabelle Adjani ile tekrar gündeme geliyor. 1954'de Henri-Georges Clouzot'nun yönetmenliğini yaptığı "Les Diaboliques", tutku ve intikam dolu bir öyküye sahipti. Sessiz sakin bir öğretmenin (Vera Clouzot) okulun sert müdürü olan kocasını (Paul Meurisse) öldürmek için onun sevgilisiyle işbirliği yapmasını anlatıyordu. Günümüze uyarlanan "Les Diaboliques"in yönetmenliğini Jeremiah Chechik ("Benny and Joon") yaparken başrollerde de Isabelle Adjani, Sharon Stone ve Chazz Palminteri oynuyor. Son filmi "Casino" ile nihayet "ciddi" bir oyuncu olarak kabul edilmesine sevinen Sharon Stone, bu yeni filmiyle de sağlam aktrist imajını sağlamlaştırabilir.

Bir Shakespeare uyarlaması daha

Trevor Nunn Shakespeare'in "As You Like It" beyazperdeye uyarlıyor. Filmde oynayacak oyuncular Ben Kingsley ve Helena Bonham-Carter. Erkek kılığına girmiş bir kız, Barones Olivia'nın evinde ve kalbinde kargaşa yaratır...

Göze göz, dişe diş...

Karen McCann'in (Sally Field) çok mutlu bir hayatı vardır. Evli, iki kız annesi ve başarılı bir iş kadınıdır. Ancak bu mutluluk tablosu bir yabancının ortaya çıkmasıyla bozulur. Toplumun yüz karalarından olan Robert Doob, Karen'ın büyük kızı Julie'yi öldürür. İntikam duygularına gem vuramayan Karen, tekrar huzura kavuşmak için, katilin peşine düşer.

Böylece göze göz, dişe diş bir macera başlar.

Amanda Silver ile Rick Jaffa'nın Erika Holzer'ın romanından uyarladıkları "Eye for an Eye", ünlü yönetmen John Schlesinger'ın ("Midnight Cowboy", "Marathon Man") son filmi. Filmin oyuncu kadrosu ise en son "Forrest Gump" ve "Mrs. Doubtfire"da oynayan Sally Field ("Places in the Heart" ve "Norma Rae" filmleriyle iki Oscar kazandı), Kiefer Sutherland ("Flatliners", "Young Guns"), Ed Harris ("Apollo 13", "The Firm", The Right Stuff") ve Joe Mantegna ("The Godfather III", "Bugsy", "Forget Paris") gibi ünlü simaları biraraya getiriyor.

Kiefer Sutherland ve Sally Field

HOLLYWOOD NOTLARI

SAFTER YILMAZ

KÜKREYEN ASLAN AÇIK ARTIRMADA

Kükreyen aslan simgeli Metro-Goldwyn-Mayer stüdyosunun sahibi Fransız Credit Lyonnais Bankası stüdyoyu açık artırmaya çıkardığını açıklarken, satışı yönetecek Lazard Freres firması 2 milyar dolar isteneceğini duyurdu.

Bir zamanlar Hollywood'un en güçlü stüdyosu olan MGM, 1.5 milyar dolarlık kredi borcunun ödenmemesi üzerine Fransız Bankası'nın eline geçmiş bulunuyordu. Amerikan yasalarına göre, bir banka, stüdyo sahibi olamayacağından, MGM'nin 1997 sonuna kadar satışı gerekiyordu.

Fransız Bankası, şimdiye kadar 3 milyar dolar sarfettiği stüdyodan parasının büyük bir bölümünü kurtaracak. Zira iki yıl önce MGM'nin yönetimine getirilen Frank Mancuso ve ekibi, gişe yapan filmler ile birlikte sahibi oldukları United Artists'i de canlandırarak MGM/UA şirketinin değerini artırdılar.

Bu yıl sinemalara gelen "Species", "Get Shorty" ve son "The Birdcage" filmleri ile James Bond'un "Goldeneye" filminin rekor gişe yapması, tarihi stüdyonun değerinin artmasında etkili oldu. Sadece son James Bond filmi bütün dünyada 320 milyon dolar gişe yaparak yüzleri güldürdü.

İki yıl önce Amerikan sinema pazarındaki payı % 1.5'e kadar düşen MGM stüdyosunun payı bugün % 7.5'e yükselmiş durumda. Geçen yıl Amerika'da sinemalara 15 film getirerek 333 milyon dolar gişe yapan MGM'nin bu yıl bu rakamı daha da artırması bekleniyor.

Culver City'deki tarihi stüdyosunu Columbia'ya satmasından bu yana şimdi Santa Monica'da bir işhanından yönetilen MGM'nin elinde kalan en büyük değer "Kükreyen Aslan" simgeli ismi ve 1986'dan bu yana çevrilen filmleri ile sahibi olduğu 1559 filmlik United Artists arşivi. Bu film arşivinde 17 James Bond, 5 Rocky ve 8 tane de Pembe Panter filmiyle birlikte Annie Hall ve Raging Bull gibi Oscar'lı filmler de bulunuyor.

Altı ay sürmesi beklenen MGM, açık artırmasında en çok Phillips'in sahibi olduğu PolyGram'ın adı geçiyor. Ayrıca Florida'daki eğlence parkında MGM'nin adını kullanan Walt Disney stüdyosunun da MGM'yi satın almak istediği Hollywood'da söylentiler arasında. Diğer adaylar arasında New Regency şirketi de var.

1924'te kurulan ve Louis B. Mayer ile Irving Thalberg gibi sinema tarihine geçen yöneticilerin elinde Hollywod'un bir numaralı stüdyosu olan Metro-Goldwyn-Mayer'ın kötü günleri, 1960'larda ailesi Maraş'tan gelen Ermeni Kevork Kerkoryan tarafından satın alınması ile başladı. Filmcilikten anlamayan Ermeni milyarder, stüdyonun mallarını parça parça sattı. 1986'da 1.5 milyar dolara MGM'nin 3000 filmlik arşivi de Ted Turner'ın eline geçti. Bu arşivde ayrıca RKO'nun ve Warner Bros'un 1948 öncesi filmleri de yer alıyordu.

Hollywood'da MGM'yi öldüren kişi olarak bilinen Kevork (Kirk) Kerkoryan Las Vegas'taki otelinin inşaatı için paraya ihtiyacı olunca da son olarak 1990'da stüdyonun elde kalan kısmı ile United Artist film arşivini de İtalyan mafyasının adamı olduğu söylenen Giancarlo Parretti adlı garsonluktan gelme bir İtalyan'a sattı. İtalyan Fransız Credit Lyonnais Bankasından aldığı kredileri ödeyemeyince de mecburen banka stüdyoya el koymak zorunda kaldı. MGM'ye sahip olmak isteyenler arasında Ahmet Özal da var. İtalyan Parretti'nin banka borçlarını ödemek için MGM'nin % 50'sini 450 milyon dolara Özal'a satmak istediği, resmi kaynaklarda mevcut. Ancak şimdi bütün bunlar geride kalmış durumda. Kükreyen Aslan bir kere daha el değiştiriyor. Bütün Hollywood şimdi yeni sahibinin çok paralı ve filmciliği seven biri olmasını arzuluyor.

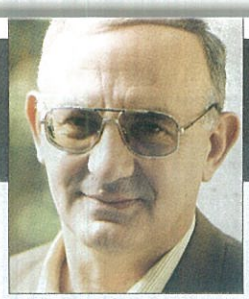

Atilla Dorsay

Kieslowski: "Ruhun sinemacıları"ndan biriydi O da...

"O, sonuç olarak sinemasını tümüyle bir insanı ve ruhu irdeleme ve çözümleme çabasına dönüştürmüş yönetmenlerden biridir."

Kieslowski'nin ölümü, bana sevdiğim, sevdiğimiz yönetmenler hakkında temel bir ayrım yapma gereğini düşündürdü. Bilmiyorum ne denli doğru... Ama galiba yönetmenler temelde şöyle ayrılabilir: olayları anlatmayı seçenler, insanı anlatmayı seçenler... İlk sınıftakilere eylemin yönetmeni de denebilir belki. İkinci kategoridekiler ise bir tür "ruhun yönetmeni"dirler. Bizlere her türlü ışık altında görülmüş, her açıdan irdelenmiş biçimde insan ruhunu açmayı ve göstermeyi seçmişlerdir onlar...

Eğer böyle bir ayrım kabul edilirse, ruhun yönetmeni olarak düşünülebilecek adlar azdır. Belki Renoir'dan Truffaut'ya, Vigo'dan Sautet'ye, Rohmer'den Resnais'ye tüm bir Fransız sineması ekolü akla gelebilir. Ayrıca elbette ve öncelikle bir Ingmar Bergman, bir Carl Dreyer, bir Tarkovski, bir Antonioni, bir Bertolucci, bir Polanski ve de Kieslowski sayılabilir. Öte tarafta kalanlar, olayların ve eylemin yönetmenleri ise çok daha kalabalıktır.

Bu tür bir ayrım, kuşkusuz bir yanı yüceltip öte yanı küçümsemeyi getirmez. Öyle olsaydı, temelde eylem yönetmenleri olan diyelim ki Michael Curtiz, John Ford, Howard Hawks, Alfred Hitchcock, Sergio Leone veya John Boorman'ı da küçümsememiz gerekirdi. Elbette ki öyle yapmıyoruz, onlara da büyük bir hayranlık duyuyoruz. Ama şunu gözden kaçırmamak gerekir: özellikle günümüz sineması için, günümüzün kitle sineması veya ticari sinema denen anlayışı için genelde insanı, insan ruhunu, insan duygusallığını ele alıp irdeleme çabası gitgide geri plana düşmektedir. Bir film, daha çok ne kadar aksiyon içerdiği, kaç patlama, yangın, kıyım ve vur-kır sahnesi içerdiği, teknolojiden ne denli ve nasıl başarıyla yararlandığı, hangi özel efektleri ne sıklıkta ve inandırıcılıkta kullandığı gibi ölçütlerle yargılanmakta ve seyirciden de bunlar oranında olumlu-olumsuz tepki almaktadır.

Ama bu genel gidiş kesin ve mutlak değildir kuşkusuz... Öncelikle sinema tarihindeki hemen tüm önemli yönetmenlerin, aslında birer aksiyon yönetmeni olsalar da, insana ve bireye önem verdikleri söylenebilir. O Ford, Hawks veya Boorman filmlerini öylesine sevmemizin nedenlerinden biri de tüm o eylem dünyası içinde sivrilen, bize yakınlaşan, olabildiği ölçüde tanıdığımız, sevip nefret ettiğimiz kişilerin varlığı ve gücüdür. Tüm üslup özellikleri bir yana, unutulmaz Ford kovboyları, Hawks hafiyeleri, Leone gangsterleri veya modern Boorman kişilikleri olmasaydı, bu filmler öylesine belleğimizde çakılır kalır mıydı? Demek ki bu ayrım görecedir. Eylem yönetmenleri de insana ve bireye verdikleri yer ve bu ögeleri, aslında aksiyona dayalı sinemaları içine yerleştirebilme başarıları oranında kalıcı olmuşlardır.

Ve ayrıca, günümüzün mekanikleşen ve teknolojiye teslim olmuş gözüken sineması içinde bile bu ayrım kesin, bu gidiş dönülmez değildir. Yoksa yalnızca son haftalardan örnekler vermek gerekirse, niçin ve nasıl bir "Büyük Hesaplaşma", bir "Elvada Las Vegas", bir "Ölüm Yolunda" çıkıyor da bizi yeniden çağımızın katıksız insan gerçeğine çağırıyor?

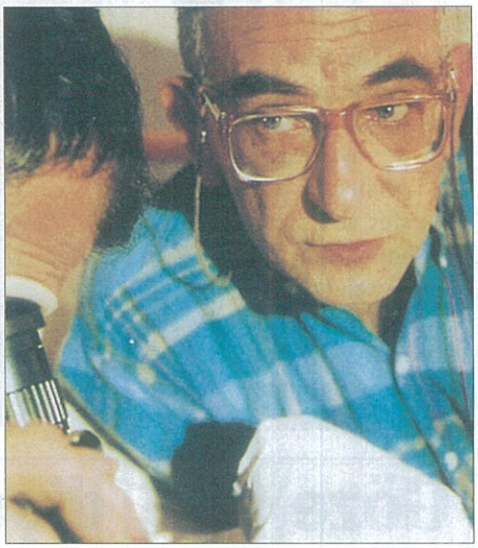

Demek ki bu çok kesin olmayan ayrım içinde, Kieslowski kesinlikle bir ruhun yönetmeni olarak yerini alır. O, sonuç olarak sinemasını tümüyle bir insanı ve ruhu irdeleme ve çözümleme çabasına dönüştürmüş yönetmenlerden biridir. Antonioni veya Bergman için olduğu gibi, onun için de olayların kendi başlarına hiçbir önemi yoktur... Olaylar, bireyin kendisini içinde bulduğu akan bir suyun girdaplarına benzer biçimde, önlenemez, insanı alıp götüren, ama karşısında durulabilecek, mücadele edilebilecek ve yönü değiştirilebilecek şeylerdir. Olaylar ancak bireye yaptıkları etki, onun ruhunda yarattıkları yansımalar ve değişimler ve onda oluşturdukları evrim ölçüsünde ilginçlik taşırlar. Ne Antonioni'nin "Macera" veya "Yolcu"sundaki görünürde polisiye entrika gerçek bir önem taşır, ne de Kieslowski filmlerindeki o inanılmaz rastlantılar ve toplumsal saptamalar...

Çünkü esas olan insandır. Asıl olan bireydir. Toplum aslında bireyin "son tahlilde" sığınacağı kaçınılmaz liman, toplumsallık ise bireyselliğin fırtınalardan sonra demir atacağı koydur. Dönem ve toplum, ruhun serüveninin kaçınılmaz coğrafyası, ardındaki dekordur. Nitekim Kieslowski'nin ülkesinin, Polonya'nın siyasal rejimiyle anlaşmaz gözüken ve daha ilk kısa filmlerinden başlayarak çe-

şitli baskılara ve yasaklanmalara uğrayan sineması, kısa zamanda asıl yönünü bulur, bireyin serüvenine ve onun karmaşık ilişkilerine ve dönüşümlerine olan ilgisini belli eder. Kieslowski'nin sineması elbette içinde yaşadığı ülke, toplum ve çağı hiç yadsımasa da, geniş ölçüde o fonu kullansa da, sonuç olarak insana yönelik ve insan ruhuna dönük bir büyük serüvendir...

Ve bu kesin yönlenme, onun filmlerini bizim için öylesine unutulmaz kılar. Onun filmlerinde aşkı, tutkuyu, çaresizliği, insancıl bir merakı, yazgıyı ve hem yazgının değiştirilemezliğine öfkeyi, hem de onu değiştirme kararlılığını buluruz. Başkaldırı ve isyanı, cinsellikle karışık duygusallığı, zedelenmiş bir adalet duygusunu da buluruz. Her bir filmi temelde bir-birkaç ana tema çevresinde ruhun derinliklerine tutulan bir projektör gibidir. "Amatör"de sinema yapma ve daha genelde, sanatın çağına tanıklık getirme tutkusunu, "Sonsuz"da yaşamla ölüm arasındaki bilinmeyen ilişkiyi ve ölümden sonra da süregelen bir sevgiyi, "Aşk Üzerine Bir Film"de röntgencilikle beslenmiş bir kara sevdayı, "Öldürme Üzerine Bir Film"de toplum eliyle organize edilmiş öldürme eyleminin korkunçluğunu ve bu eylem karşısındaki çaresiz, acınası bireyi buluruz. "Üç Renk" serisi ise, bize çağdaş bir toplumdaki kadın-erkek ilişkilerinin karmaşıklığı, zorluğu, giderek olanaksızlığı konusunda dersler getirir. Mutluluğun önünde siyasal sistemlerden coğrafi sınırlamalara, kişilik uyuşmazlıklarından yaş farklarına, yüzyıllanmış önyargılardan tüketim toplumunun cinsellik anlayışına ne çok engel olduğu ve bu engeller karşısında mutluluğa erişmenin neredeyse olanaksız bir ütopya olduğu sonucu çıkar, bu filmlerden... Bunlar, sanki yaralı bir ruhun çığlıklarıdır. İçinde yaşadığı dünyadan yaralı alabildiğine duyarlı bir ruhun...

Ve evet, Kieslowski ile birlikte, o ruhun yönetmenleri denen ve zaten sayıları çok az olan ayrıcalıklı kesimden önemli bir sanatçı daha göçtü. Açgözlü bir sinema seyircisi biçiminde ortaya çıkan duyarlı ruhlarımız ve hep "iyi film" denen tanımlanamaz mucize peşindeki keskinleşmiş bilinçlerimiz, bu nedenle onu ve filmlerini çok özleyecek...

NOTLAR:

1. Bu sayfada ilke olarak benim ve sinemanın geçmişine dönük yazılar bekleyenler, bu yazıyla şaşırmış olabilirler. Ama sinema elbette bir bütündür ve bu aylık değinişlerde, kuşkusuz ki zaman sınırlaması olmayacak ve gerektiğinde tozlanmış anıların örtüsü kaldırıldığı gibi, en güncel bir olay da yer alabilecektir.

2. Geçen ayki yazıda, bir satır olduğu gibi atlandığı için iki cümle birbirine karışmış ve anlam yokolmuştur. Bir ay sonra da olsa, bu yazılara değer verenler olabileceği umuduyla doğru cümleleri veriyorum:

"Bu sakin ve aklı başında filmin bir çocuk ruhuna o denli etki yapmasının gizemini, kendi adıma pek çözemiyorum. Olasılıkla, savaşı William Wyler'in ünlü filmindeki o İngiliz ailesi gibi elbette bombalar altında kalarak değil, ama gazete ve radyo haberleriyle, yokluğu ve sıkıntısıyla, yiyecek karneleri ve uzayan kuyruklarıyla geçirmiş olmanın ve yine olasılıkla ana-babayla izlenmiş filmde, tehlike altında olan kutsal ailenin dramının yeterince duyumsanmış olmasının etkisiyle"... ■

"Kırmızı"

BOX OFFICE

TÜRKİYE

	İZLEYİCİ SAYISI	HAFTA
1. SCARLETT LETTER	251 955	5
2. FAIR GAME	231 572	6
3. HEAT	96 915	2
4. NET	95 231	5
5. BROKEN ARROW	81 429	3
6. DESPERADO	75 104	3
7. WAITING TO EXHALE	24 064	5
8. DEAD AND THE MAIDEN	22 930	5
9. UNDERGROUND	22 778	3
10. ON YÖNETMEN İKİ FİLM	3 899	2

AMERİKA

	HASILAT (MİLYON DOLAR)	HAFTA
1. TWELVE MONKEYS	53.3	7
2. MR. HOLLAND'S OPUS	50.0	4
3. BROKEN ARROW	33.8	1
4. SENSE AND SENSIBILITY	29.1	9
5. BLACK SHEEP	25.5	2
6. FROM DUSK TILL DAWN	24.4	4
7. LEAVING LAS VEGAS	20.4	16
8. THE JUROR	19.6	2
9. DEAD MAN WALKING	18.2	7
10. BED OF ROSES	17.6	3

UIP'nin verileri elimize ulaşmadığı için listeye dahil edilememiştir.

İNGİLTERE

	HASILAT (MİLYON DOLAR)	HAFTA
1. SEVEN	17.8	6
2. BABE	16.7	9
3. ACE VENTURA: WHEN NATURE	10.0	8
4. HEAT	5.8	3
5. DANGEROUS MINDS	5.0	4
6. FATHER OF THE BRIDE II	3.1	2
7. JUMANJI	2.1	3 gün
8. LOCH NESS	1.2	1
9. WAITING TO EXHALE	1.2	3
10.SABRINA	1.1	3

Amerika ve İngiltere listeleri, Empire Nisan '96 sayısından (26 Ocak-19 Şubat) alınmıştır. Bütün listelerdeki sıralamalar, toplam hasılatlar gözönünde bulundurularak derlenmiştir.

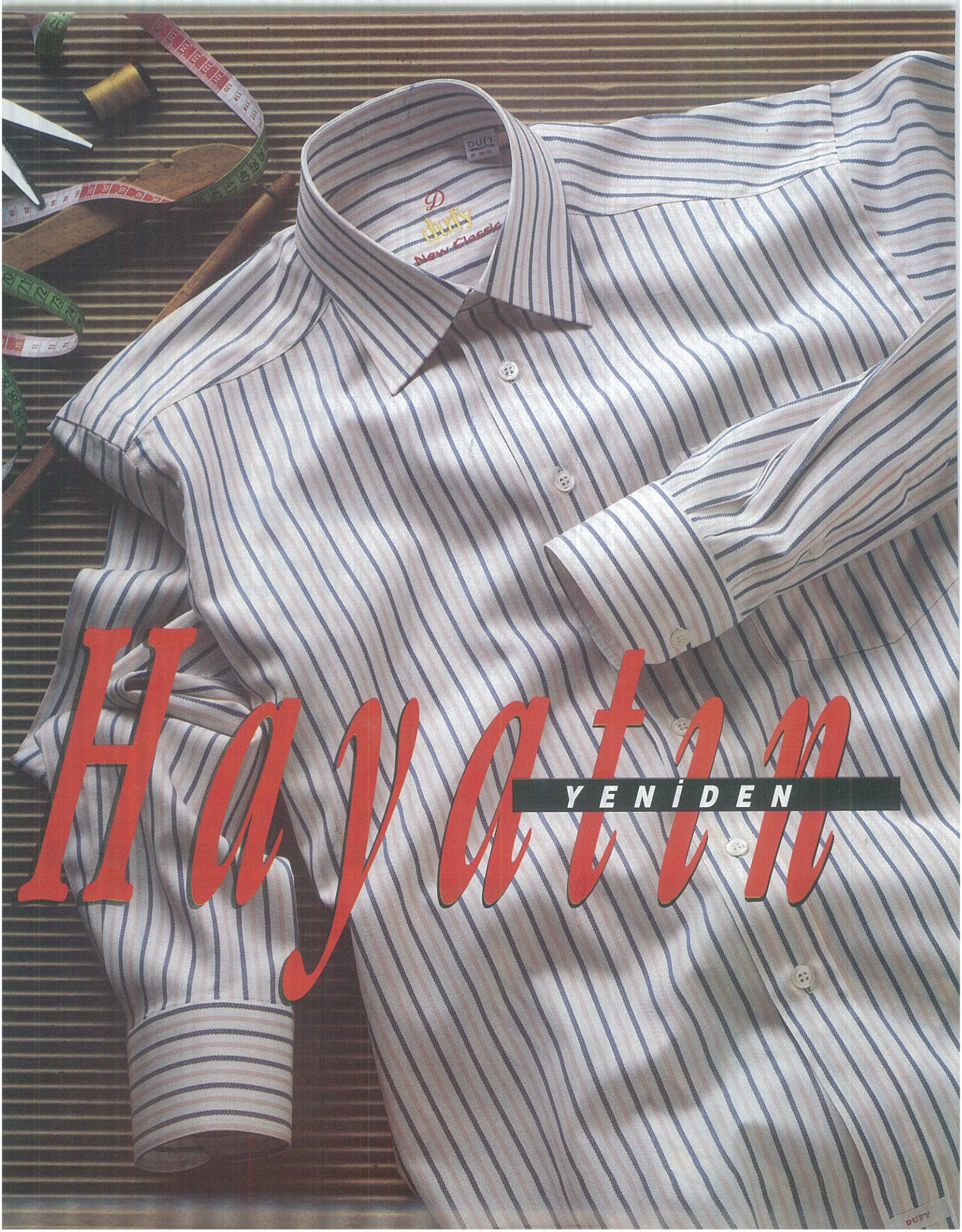
Hayatın
YENİDEN
D
dufy
New Classic
DUFY

Sinema 100 yaşında.

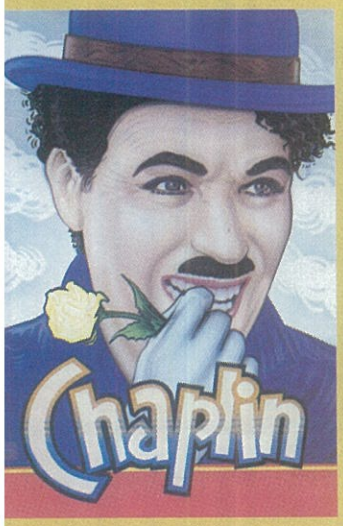

100 yıldır insanlar, ışığa üşüşen pervaneler gibi sinema salonlarını dolduruyor, sinemada gördüğü hayatları kendi hayatlarına aktarıyor, oyunculardan kahramanlar yaratıyor. Sinema salonlarından sokaklara taşan, kimi zaman dünyanın en ünlü orkestralarınca yorumlanan, kimi zaman küçücük bir müzik kutusuna sığan o klasikleşmiş besteleri dudaklarından düşürmüyor. Çünkü, bir tutkudur sinema. Yıldızları, yönetmenleri, senaristleri, stüdyolarıyla dünya içinde bir dünya. Beyaz perdeye yansıyan büyülü bir evren. Bir hayal, bir düş...

Yorumlanışı...

...Ve bu düşle yaşayan, *hayatı* her gün yeniden *yorumlamayı*, ona her yeni günle yeni bir duygu, farklı bir anlam katmayı *bilen erkekler, Dufy giyerler.*

DUFY

Bir yaşam klasiği

MED

MARTIN SCORSESE'DEN
BİR LAS VEGAS DESTANI

CASINO

Yozlaşan bir kumar imparatorluğu dekorunda "iktidar" trajedisi ve aşk üçgeni

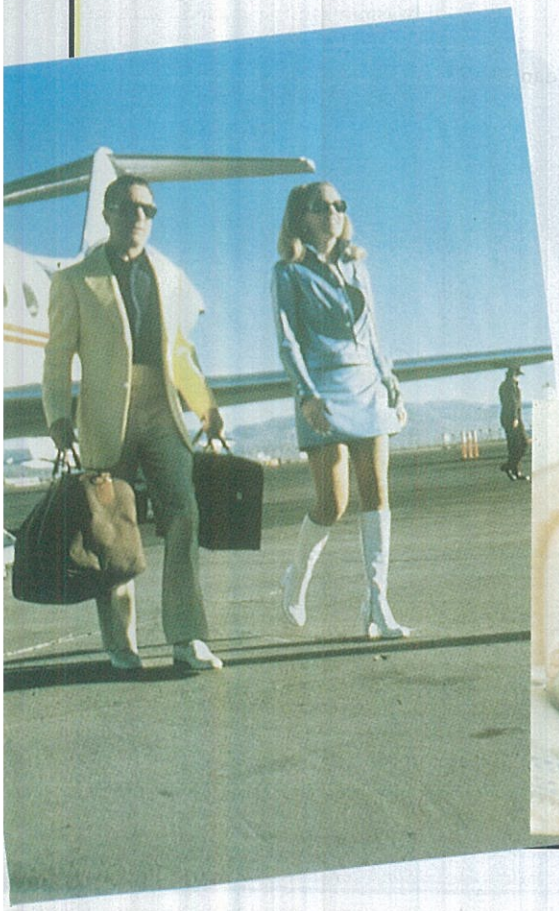

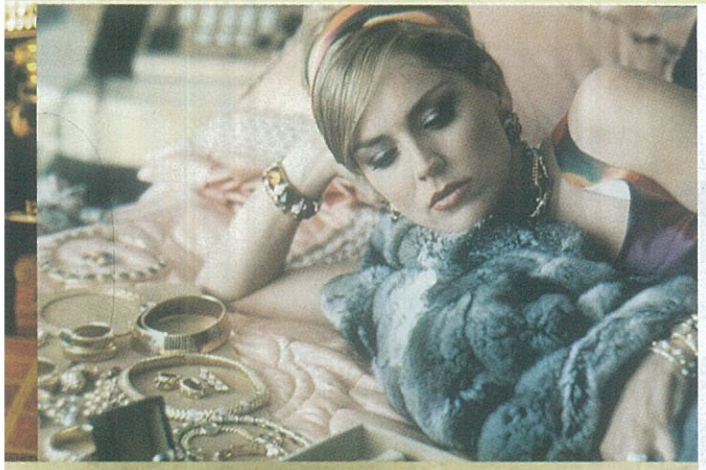

İngiliz Sight and Sound dergisinin yazarı Ian Christie soruyor: "Bir Scorsese filminden ne bekleriz?" Sonra da cevaplıyor: "Tutkuyla işlenen bir konu, mükemmel teknik ustalık, alelade Hollywood ürünleri içinde bir şaheser."

Bu beklentiler bütün yeni Scorsese filmleri için geçerli. Çünkü o sinema dünyasının "büyük usta"larından biri. Çok şükür, stüdyolar da bunun farkında. Filmleri çok para kazanmıyor ama büyük paralarla çekiliyor. Tıpkı ışıltılı ve şatafatlı bir Vegas kumarhanesinde geçen kanlı bir aşk ve intikam üçgeni olan "Casino" gibi...

"Casino", Ace diye anılan kumarbaz Sam Rothstein'ın (Robert De Niro), arabasıyla birlikte havaya uçmasıyla başlar. Ace'in mezardan geliyormuşçasına derinden gelen sesi, yeni bir kumarhane olan Tangiers'ın nasıl kendisine verildiğini anlatır. Günlük işlemleri kontrol eden ve kimsenin kumarhaneyi dolandırmadığından emin olmak için çalışan Ace asıl patrondur, görünürdeki patron ise Philip Green'dir (Kevin Pollak). Green, görünüşte, temiz bir geçmişi olan kusursuz bir yöneticidir ama Anna Scott adında gizli bir ortağı vardır. Muhteşem para akışı, kısa sürede, vahşi bir haydut olan Ace'in eski arkadaşı Nicky Santoro'yu da (Joe Pesci) kendine çeker. Nicky, kas gücünü koyar ortaya.

Herşey yolunda gitmektedir, ta ki Ace, kumar masalarının kusursuz dolandırıcısı eski fahişe Ginger McKenna'yı (Sharon Stone) eşi ve en güvendiği insan olarak seçene kadar. Ace ile Ginger'ın Amy adında bir kızları olur, ama kendini bu evliliğe hapsolmuş hissederek alkole ve uyuşturucuya geri dönen Ginger, kendini kaybeder, Amy'yi kötü biçimde ihmal eder. Ace'i de terkedecektir ama önce, kendi hakkı olduğuna inandığı paraları ve mücevherleri almayı kafasına koyar. Aşk ve intikam üçgeninin ilk işaretleri de belirmeye başlar.

Ginger, cinselliğini kullanarak Nicky'yi kendisine yardım etmeye ikna edecektir. Üçgen iyice yerini bulduğunda Nicky ve Ace'i düşürmek isteyenler durumu ortaya çıkarırlar. Kumar oynatma iznini kaybetmekten korkan ve Nicky'nin gittikçe kötüleşen şöhretinden uzak durmak isteyen Ace, onun Tangiers'a girmesini yasaklar. Mahkeme buna rağmen, Ace'e kumar izni vermeyi reddedince, Ace, kendini unutturmamak için bir televizyon programı yapmaya başlar. Kendine ait birtakım karanlık ve karlı işleri yürüten Nicky, doğuya gönderdiği haracı vermeyince başı derde girer. Sonunda, suç dünyasının tanrısal güçleri, düzenin bozulmasının hesabını sormaya karar verirler.

Senaryonun yazımına katılanlardan Nick Pileggi "Casino" adlı kitabında Las Vegas'ta yaşamış Frank Rosenthal (Solak), Anthony Spilotro (Karınca Tony) ve Geri McKee'nin gerçek hikayelerini yazmıştı. Scorsese'in filminde bu karakterler Ace, Nicky ve Ginger haline geliyorlar. Pileggi'nin hikayesi şüphesiz birçok şekilde anlatılabilir, sözgelimi bir western dekoru önünde de çekilebilirdi. Bu durumda, Ace de Batı'da yıldızı parlayan ve bir bar kızıyla evlenen bir kumarbaz olurdu.

Ama aynı hikaye bir "Sıkı Dostlar (Goodfellas) 2" de olabilirdi? Nitekim öyle de oldu. 60'lı yılların "Sıkı Dostları"ndan sonra "Casino", Las Vegas'ı 70'lerin sahte ışıltısını simgeleyen küçük bir dünya, bir mikrokozmos gibi ele aldı.

Scorsese ve Pileggi, Amerika'nın o engin "organize suç ve eğlence tarihi"nde zengin bir dünya bulmuşlardı kendilerine. Zengin ama aynı zamanda karanlık, karmaşık... Film, Scorsese'nin de kabul ettiği belgesel kesinliğinde bir anlatımla, Las Vegas'ı, bir eleştirmenin deyişiyle "herşeyin görüntüden ibaret olduğu ve hiçbir şeyin göründüğü gibi olmadığı, parıltılar içinde ama kokuşmuş, çölle çevrili bir Babil kenti" gibi gösteriyor.

Sight and Sound yazarı Ian Christie, "Casino"nun Bach'ın "St. Matthew Passion"u ile Rolling Stones'u birleştirmesinden yola çıkarak küçük bir fikir jimnastiği yapıyor ve Roma İmparatorluğu'nun düşüşü ile Hitler'in cazibesini anlatan filmlerden, Eiseinstein'in "Ekim"inden ve Milton'ın meleklerinden sözetmeye başlıyor. Sonra birden duruyor: "Eisenstein mı? Milton mı? Hadi canım- bu tabii ki sadece rock'n'roll." Ama şunu söylemeden de edemiyor Christie: "Yine de Scorsese'in filmleri eskidikçe klasikleşiyor. 'Casino'nun da bunlardan biri olup olmadığını anlamanın tek yolu ise beklemek."

Aşağıda okuyucağınız söyleşiyi de Scorsese hayranı bu İngiliz yazar gerçekleştir-

miş.

"Sıkı Dostlar"ın ardından bir başka mafya konusunu ele almanıza neden olan neydi?
SCORSESE: Nick Pileggi'nin bana ilk gösterdiği gazete makalesi, Las Vegas'ta bir pazar günü polisin yatıştırdığı bir aile kavgasıyla ilgiliydi. Makale, karı kocanın evlerinin bahçesinde kavga etmeleri üzerine polisin olay yerine gelişi ve FBI'ın fotoğraf çekmesiyle son noktaya erişen bu on yıllık inanılmaz maceranın ayrıntılarını açıklamaya başlıyordu. Sonra, bu olaydan ayrı olarak, bir mahkeme, Anna Scott'un Tangiers'ın ortaklarından biri olarak kendine düşen payı alması gerektiğine karar veriyor, ardından da Scott vuruluyordu. Bunun üzerine polisin dikkati, hiçbir şekilde Anna'nın öldürülmesi kararına katılmamış olan Tangiers'ın görünürdeki yöneticisi üzerine, Philip Green'e yönelmişti. Philip'in elinden hiçbir şey gelmese de neler olduğunu anlamaya başlamıştı. Bunun muhteşem bir hikaye olacağını düşündüm. Ayrıca elimde Ace Rothstein, Ginger ve Nicky Santoro gibi çılgın karakterler de var.

Hikayenin ne kadarı gerçek karakterlere ve olaylara dayanıyor?
SCORSESE: Neredeyse hepsi. Bütün o kayıtları tutan adam Piscano, Carl DeLuna. Parayı Kansas City'den kumarhaneye getiren Bay Nance, yakın zamanda bir araba kazasında ölen Carl Thomas adında bir adam. Tangiers'ın yöneticisi Bay Green, Rothstein, Ginger, Nicky Santoro ve onun erkek kardeşi; bütün bunlar gerçek karakterlere dayanıyor. Sadece Chicago'da geçen bazı olaylar, filmde Vegas'ta geçiyor. Bazı bakımlardan fazla açık olamadık. Chicago demek yerine "eve dönmek", "bu film gerçek bir olaya dayanır" demek yerine de "gerçek bir olaydan uyarlanmıştır" dedik. Avukatın dili böyleydi.

Las Vegas size yabancı bir bölge miydi?
SCORSESE: Masa başındaki ve bürolardaki insanlara yabancı değilim ama oyun ve oynandığı yer benim için yeniydi. Aşırılık ve sınırsızlıktı ilgimi çeken. İnsanlar, başka hiçbir şehirde olmadığı biçimde başarılı oluyorlardı. Ace'in birşey yaratma şansı vardır. Tıpkı eski zamanlarda Batı'da küçük bir kasabaya yerleşip, çok sıkı çalışarak servet kazanan bir maden arayıcısı gibi. Fakat klasik hatayı yapar; sevilmeksizin sever ve kaybeder.
Evet, bu kendi hatası çünkü "Onunla ilgili anlatılan herşeyi biliyorum ama umurumda değil, ben Ace Rothstein'ım ve onu değiştirebilirim," diyor ama bunu başaramıyor. Nicky'yi de kontrol edemiyor çünkü onun gibi birini kontrol etmeye çalışırsanız ölürsünüz. Arabasının havaya uçurulması emrini kimin verdiği oldukça açıktır. Fakat filmin bir yerinde Nicky'nin dediği gibi, o kalleşlerle birlikte para kazandıkları sürece -bu dünyanın tanrılarını kastediyor- onlar, Ace'in öldürülmesini asla onaylamayacaklardır. Nicky hazırlıklı olmayı sever ve bu yüzden kendi deyimleriyle "çölde iki çukur kazılmasını" emreder.

Setten bir an. Martin Scorsese (solda) ilk kez çalıştığı Sharon Stone ve favori oyuncusu Robert De Niro ile birlikte. Stone için bu ikiliyle çalışmak bir zamanlar bir rüyaymış.

Gerçekten de bu, çölle çevrili bir Sodom ve Gommorah, öyle değil mi?
SCORSESE: Evet, öyle. Bütünüyle onun üzerine kurmak istemediysek de fikir buydu. Gurur ve açgözlülük yüzünden Cennet'i kazanmak ve kaybetmek, yani Eski İncil hikayesi. Ace'e verilen "Yeryüzü'ndeki Cennet"ti. Aslında o, herkesi mutlu etmek, herşeyin yolunda gitmesini sağlamak ve mümkün olduğu kadar çok para kazanmak için oradaydı. Sorun şuydu ki, Ace bazen, Ace olduğu için yapmak istemeyeceği şeyleri bazı insanların baskıları altında yapmak zorunda kalıyordu.

Bunu neden yapıyordu? Yahudi olduğu ve toplum tarafından kabul görmek istediği için mi?
SCORSESE: Ace "Başka herhangi bir yerde yaptığım şeyden dolayı tutuklanırım. Oysa burada bu işi yaptığım için ödül alıyorum," der. Burası, ustalığını meşru olarak kullanabileceği ve Amerikan WASP topluluğunun bir parçası olabileceği tek yerdir. Bu yüzden Nicky çölde ona şunları söyler: "Burada, dışarıda gerçek benim. Senin kulüplerin ya da televizyon şovların değil. Gerçek benim: pislik, bok çukuru ve kan. İşte hepsi bu."

Bu, klasik Western dekorunda çekilmiş muhteşem bir sahne.
SCORSESE: Çölün ortasında konuşmak için gitmek zorunda oldukları yerdir orası. Nicky altı defa araba değiştirmek zorunda kalmıştır. Hep, kızgın bir Joe Pesci karakteri hayal ettim. Her araba değiştirişinde daha da kızan ve sonuncusundan çıktığında sövüp sayınca De Niro'nun karşısında öylece kalakaldığı bir Joe Pesci... Biliyorsunuz bu sefer Nicky'den yanayım. Nereden geldiğini, gerçeğin ne olduğunu biliyor musunuz? Benden ya da birlikte büyüdüğünüz insanlardan daha iyi olduğunuzu düşünmeyin.

"Sıkı Dostlar"da çok güçlü olan ahlak çelişkisinin aynısı burada da var. Yanlış iş yapan birinin başarılı olduğunu görmek istiyorsunuz!
SCORSESE: Çoğunlukla resmettiğim insanlar ellerinde olmadan o yolu tercih ediyorlar. Evet, kötüler, kötü şeyler yapıyorlar ve yaptıklarından dolayı onları kınıyoruz ama onlar aynı zamanda birer insan. Ayrıca anladım ki, ahlaki yargılamaya maruz kalan insanlar tamamen

kötüleşebiliyorlar. İngiltere'de, "Sıkı Dostlar" gibi bir film yaptığım için beni ahlaki olarak sorumsuz bulan sinemacılar ve eleştirmenler var. Evet, yapabilirsem bunun gibi daha fazla film yapacağım. Filmin sonunda Nicky ve kardeşinin dövülüp gömüldüğü sahnede ne olduğunu hatırlıyor musunuz? O sahnenin tümü gerçek, kuma gömülen gerçek vücutların resimlerini gördüm. O insanları sevmeye başladım. Nicky korkunç biri. Çok kötü biri ama yine de onların dövülüp deliğe tıkılmaları beni bir şekilde etkiliyor. Bu tam bir trajedi, insanoğlunun sefaleti. Seyircinin, normalde canavar kabul edilen bazı karakterlerle duygusal olarak yakınlaşmasını sağlamak istiyorum.

Nicky'yi çekici yapmak için epey uğraşmışsınız. Her sabah evine gelip oğluna kahvaltı bile hazırlıyor.

SCORSESE: Gerçek yaşamdaki karaktere dayanarak yaptım bunu. Gerçek yaşamdaki ve filmdeki her iki karakter de çizgiyi öyle bir aşıyorlar ki herkesin hayatını mahvediyorlar. Küllerden yeni bir kent doğuyor. Nicky Santoro gibi birinden Donald Trump'a geçişle nereye doğru gidildiğini, orada yaşanan gerçekliği şimdi kim bilebilir?

Peki, filmdeki TV şovu gerçekten var mıydı?

SCORSESE: Tamamen gerçek. Herkes ondan köşesine çekilmesini istediğinde o, televizyona çıktı. Orada bulunma sebebini unutup giydiği kıyafet de dahil herşeyiyle uçup gidince "evdeki" eski dostlar "Televizyona çıkarak ne yapmaya çalışıyor bu?" demeye başladılar. Yalnız gerçek şov, filmdeki kadar iyi değildi.

Ace ve Nicky kadar önemli bir karakter olmasına rağmen Ginger'ı sadece Ace ve Nicky'nin gözünden görüyoruz. Dolayısıyla, büyük oranda bilinmez bir karakter olarak kalıyor. Başından beri Ace'e yüklenen Ginger mı, yoksa sahip oldukları bütün şansları ortadan kaldıran Ace mi?

SCORSESE: Evlenme teklif ettiği o sahnede Ginger herşeyi açıklar. 40 yaşına geldiğinizde, birini bulursanız, mantıklı bir ilişki yürütmeye çalışırsınız belki. O şehirde olmasalardı ve o işi yapmasalardı sanırım bir şansları olabilirdi. Aslında, Ace'in herşeyi mahvetmeye yatkın bir karakteri olduğunu düşünüyorum.

Kumarhane patronu olarak rolünü gittikçe daha fazla benimsediğinde durum kötüleşti mi acaba?

SCORSESE: Duygusal yabancılaşmadan onun sorumlu olduğunu düşünüyorum. Ginger'in gitmesine izin vermeyecektir çünkü eğer gitmesine izin verirse onu bir daha asla göremeyeceğine inanır. Bir avukat aracılığıyla ondan haber alabilir belki ama bir daha asla göremez. Kızları Amy ise arada kullanılan bir piyondan farksızdır. Filmin son bölümüne doğru Ginger'ın durumu ciddi olarak kötüleşir, artık aklı başında değildir. Uyuşturucu, alkol ya da her ne sebeptense tamamen kendini kaybetmiştir. Bu, yaptığı hiçbir şey için mazeret olamaz ama olup bitenin ne derece korkunç olduğunu gösterir.

Sharon Stone, pek değerlendirilmeyen bir rol yeteneğine sahip olduğunu gösterircesine iyi bir performans sergiliyor.

SCORSESE: Aynı fikirdeyim. Bazı sahnelerde De Niro ona yardımcı oldu. Yardım konusunda çok cömert davrandı. Bu oldukça korkutucu, zor bir rol. Örneğin çocuğun önünde kokain aldığı sahne.

Filmin neredeyse üçte birini çökmüş bir durumda geçirmek zorunda.

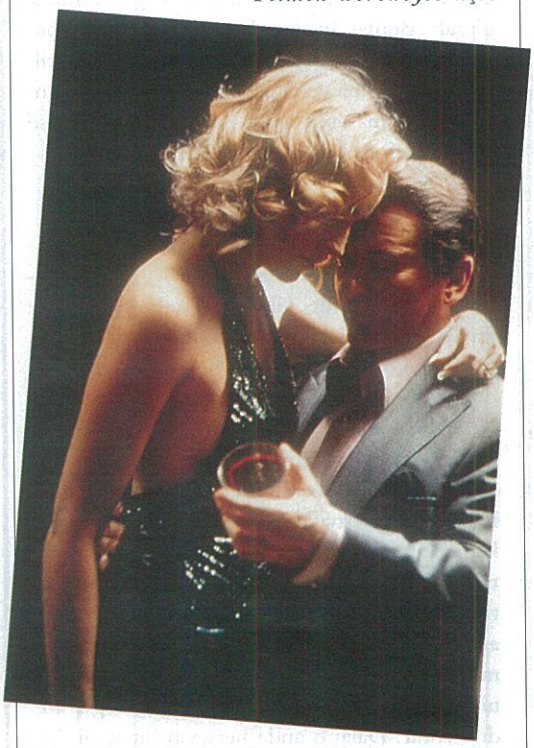

Ginger (Sharon Stone), Ace'e karşı Nicky'yi (Joe Pesci) kullanmaktan çekinmiyor.

SCORSESE: Evet, ve bunu bütün vücuduyla, giysileriyle yaptı. Kendisini elinden geldiği kadar kötü ve harcanmış göstermeye çalıştı. Bu karakterlerin her biriyle ilgili hepsi de birbirinden değişik on film yapabilirsiniz. Herhangi birinin hakkını verip veremediğimi bilmiyorum. Mümkün olduğu kadar fazla şey göstermeye çalıştım. Ayrıca Vegas'ı tümüyle gösterme kaygım da vardı. Ve tabii ki 70'li yılların havası...

Filmin tümünü Las Vegas'ta çektiniz. Çekimlerde gerçek bir kumarhane mi kullandınız?

SCORSESE: Evet ve çalışma saatleri sırasında çekim yaptık. Barbara De Fina, çalışma saatleri dışında yapılacak çekimin masraflarıyla yeni bir kumarhane kurabileceğimiz sonucuna vardı. Ayrıca, elektrik ve kumarhane atmosferi de olmayacaktı. Arkaplanı gerçek müşterilerin dışında 70'li yılların kostümlerine bürünmüş ekstra oyuncularla doldurduk. Sabahın dördünde çekim yaptığımız oldu.

Joe'nun, mekandan kovulmuş olduğu halde Frank Vincent'la birlikte içeri girdiği ve black jack oynadıkları sahneyi gerçekten çok seviyorum. O sırada saat sabahın dördüydü, arkaplanda birisi zarda kazandığı için bağırıp çağırıyordu. Doğaçlama oynamaya başlayan Joe, kağıtları krupiyenin yüzüne fırlatıyor, aklına gelen en kötü sözleri söylüyordu. Sahnenin yarısında krupiye bana doğru yaklaştı ve "Biliyor musunuz, gerçek yaşamdaki adam bana çok daha kötü davranmıştı, gerçekten kontrol edilemez bir durumdaydı."

Film bu kadar uzun olmak zorunda mıydı?

SCORSESE: Birbirlerinden kurtulamayan bu üç kişi arasında bütün geçenleri işlemek zorundasınız. Ne yöne gitseler karşı karşıya geliyorlar. Hikayenin ihanetle ilgili olduğunu bile söyleyemeyiz. Birbirlerine karşı sadakatsiz olmaları zaten yeterince kötü ama Ginger'la Nicky'nin ilişkisi başlayınca durum daha da kötüleşir.

Filmin yapısı ile ilgili en dikkat çekici şey Ace'in havaya uçuruluşu ile başlamanız.

SCORSESE: Senaryonun ilk halinde, film, ikisinin bahçedeki kavgalarıyla başlıyordu. Sonradan bu sahnenin fazla ayrıntılı olduğunu ve yeterince dramatik bir hava yaratmadığını farkettik. Bunun üzerine Nick'le beraber bu başlangıçta karar kıldık. Araba patlıyor, Ace havaya fırlıyor. Onu yavaş çekimde alevlerin üzerinde uçarken izliyorsunuz, tıpkı cehenneme gitmek üzere olan bir ruh gibi.

Birinin tüm yaşamının genişletilmiş bir anda gözlerinizin önünden geçmesi gibi. Fakat patlamayı üç kez gösteriyorsunuz.

SCORSESE: Bu doğru, üç değişik şekilde gösteriyorum. Üçüncü ve son patlamada gerçeğini görüyoruz. Gerçek yaşamdaki kişi, alevlerin önce havalandırma deliklerinden fışkırmaya başladığını söylemişti. Sonra aşağı doğru bakıp kolunun yandığını görünce çocukları gelmiş aklına. Kapı tam kapalı olmadığından kendini dışarı atmış ve bir sonraki hafta gerçekleşecek Ronald Reagan ziyareti nedeniyle yolu tutan iki Gizli Servis ajanı tarafından kenara çekil-

miş. Bunun bir kaza olmadığını ancak araba havaya uçtuğunda anlamış. Bir kere öldürülebileceğinizi farkederseniz o anları bir daha asla unutmazsınız. Bu nedenle bütün ayrıntıları gösterdim.

Üzerinde çalışırken filmin iç yapısında çok değişiklik oldu mu?

SCORSESE: Evet, oldukça fazla. Thelma Schoonmaker bu noktada işin içine girdi. Senaryoyu okumamıştı, yalnızca sahneleri gördü. Bu nedenle filmin yarısından sonraki unsurlara müdahalesi oldu. Thelma ile birlikte belge toplamaya 25 yıl önce başlamıştık. O yüzden, bu konuda çok iyidir. Ne dokusu ne de dramatik izleği belli olmayan bir film için belge toplamak çok zordur. Hikaye var ama plan yok. Bu durumda, Ace'in Vegas'a geldiği ilk zamanlar, sonra Nicky'nin Vegas'a gelişi, Nicky ve eşinin Vegas'taki ilk günleri izleyeceğiniz yol oluyor. Daha sonra Ace Vegas'ta başarıya ulaşıyor. Peki Nicky ne yapıyor? O da birtakım adamları dövüyor. Nicky'nin kovulması ile Ace'in yükselişi doruğa ulaşıyor. Ardından Nicky'nin yükselişi başlıyor. Nicky, alternatif imparatorluğunu kuruyor. Sonra bu iki yolu birleştirmeye başlıyorsunuz. Fakat Nicky'nin kendi imparatorluğunu kurduğu noktaya kadarki bölümde bir sürü sahne yeniden kurgulandı. Sonunda bütün açıklamayı başa koyduk. İlk önce açıklamayı film boyunca verdik ama kağıt üzerinde iyi görünmesine rağmen böylesi çok yetersiz ve geç oluyordu. Bu nedenle açıklamayı alıp en başa koyduk.

Anlaşılan dış sesi gerçekten ilginç bulmaya başlamışsınız. Seyirci üzerinde nasıl bir etki yaratıyor?

SCORSESE: Dış ses kullanmanın ilginç bir yanı var: Karakterlerin gizli düşüncelerini ya da herşeyi bilen birinin gözlemlerini paylaşmanızı sağlıyor. Bence hikayeyi anlatan biri olması da çok rahatlatıcı. Sonra çoğu zaman ironik oluyor. Diyelim, iki kişinin birbirine iyi geceler dilediğini görüyorsunuz ve dış ses "O gece harika vakit geçirdiler ama bu, ölmeden önce geçirdikleri son gece oldu" diyor. İki kişiyi de perdede görüyorsunuz ama dış ses size onların bir hafta sonra öldüklerini söylüyor. Böyle anlarda kullanıldığında sahneye derinlik ve hüzün katıyor. Bu filmde Nicky'nin uzun şikayetleri dış sesle veriliyor. Böylece onun bakış açısını anlamış oluyorsunuz. "Neden başka biri için çalışmak zorundayım? Neden kendi işimi kurmuyorum?" Dış sesteki bu yakınmalardan onun ne tür bir insan olduğunu görebilirsiniz.

Görsel tarzdaki değişiklik yeni bir görüntü yönetmeniyle -Bob Richardson- çalışmanızdan mı kaynaklanıyor, yoksa konu mu bunu gerektiriyor?

SCORSESE: Evet çok fazla netlik değiştirme ve zoom, aynı çoklukta pan ve hızlı pan var. Ayrıca birbiri ardına eklenen statik açıları da çok kullandım. Çünkü çerçeve içine çok fazla şey tıkıştırmaya çalıştım. Kamerayı fazla hareketli kullanırsak göstermeye çalıştığımızı göremeyebilirsiniz. Sonuçta bu tarz çıktı ortaya, bir tür belgesel.

"Casino"nun müziğinde "Sıkı Dostlar"daki genel yaklaşımın aynısı kullanılmış. Ama sanki burada işi biraz daha büyütmüşsünüz, "St. Matthew Passion" ile başlamak gibi...

SCORSESE: Ahlaki olarak onaylayıp onaylamadığımız ayrı mesele ama burada bir imparatorluğun yitirilişinin yarattığı bir duygu var ve bu duygunun kendine yaraşır bir müziğe ihtiyacı var. O kentin yıkılışı, fazla gurur yüzünden cennetten kovulan Lucifer'in görkeminde olmalı. Bunlar İncil'le ilgili oldukça açık göndermeler. Filmin izleyicisi müzikle yönlendirilmeli. Kişilerden ve yaptıkları şeylerden hoşlanmayabilirsiniz ama onlar da insan ve beni asıl ilgilendiren de bunun bir trajedi oluşu.

Bir sonraki filminiz ne olacak?

SCORSESE: Yeni film "Kundun" temelde Melissa Mathison tarafından yazıldı ve gayet doğrudan bir biçimde Tibet'in Amdo bölgesinde küçük Dalai Lama'nın bulunmasını anlatıyor. Hikaye, çocuğun yetişip 18 yaşında genç bir delikanlı olması ve ülkesinin geleceği ile ilgili bir ölüm kalım kararı almak zorunda kalması ile devam ediyor. Burada ilgimi çeken, tamamen maneviyat üzerine kurulu olmasına karşılık yirminci yüzyılla birlikte kendisini şimdiye kadar kurulmuş en anti spiritüel toplum düzeni olan, Çin komünistlerinin Marksist hükümeti ile yüzyüze bulan bir toplumda yaşayan bir adam ya da bir gencin hikayesi. Dalai Lama'nın Pekin'i ziyareti sırasında Mao ona "Dinin zehir olduğunu biliyorsun, öyle değil mi" diye sorar. Dalai o anda herşeyin bittiğini, Tibet'i kurtarmanın tek yolunun kaçıp onu da beraberinde götürmek olduğunu anlar. Beni ilgilendiren, şiddet karşıtı bir adamın bu insanlarla mücadelesi. Hikaye bu.

Nerede çekeceksiniz?

SCORSESE: Kuzey Hindistan'da. Ondan sonra da "Gershwin"ı çekmeyi umuyorum. Vegas'ta o insanlarla bu kadar zaman geçirdikten sonra artık tamamen değişik bir şeyler yapmak istiyorum. Bu, çok zahmetli bir filmdi ve insanların negatifliği işi zorlaştırdı. Ama eminim bir sonraki, çok başka nedenlerden dolayı zor olacak.

SHARON STONE, "CAS

'Kötü kız' iyiye gidiyor...

Sharon Stone, 34 yaşında "Temel İçgüdü"yle büyük bir yıldız haline geldiğinde önünde iki yol vardı: Ya birkaç yıl içinde sönüp gidecek ya da iyi bir oyuncu olduğunu kanıtlayacaktı. Galiba ikincisi oldu ve IQ'sünün yüksekliğiyle meşhur Stone artık sadece iyi cilalanmış bir yıldız değil iyi bir oyuncu olduğunu da kanıtladı.

Casino"dan önce birçok korkunç rolünüz oldu. Ginger'ı canlandırmadan önce, bunun kendinizi bir aktris olarak kanıtlamak için iyi bir fırsat olduğunu hissettiniz mi?

STONE: Her zaman en iyi, en kaliteli insanlarla çalışmak istersiniz. Bu böyle bir fırsattı. On yıl önce oyunculuk dersleri veren öğretmenim bana ne istediğimi sorduğunda, ona Robert De Niro ile oynayabilecek kadar iyi olmak istediğimi söylediğimi hatırlıyorum. Amacım gerçekten de buydu. Bu amacım gerçekleşti. Hem de öyle güzel bir biçimde gerçekleşti ki Marty (Scorsese), Joe (Pesci) ve Jimmy (Woods) ile beraber çalışma fırsatını elde ettim. Benim için büyüleyiciydi. Bir rüya gerçek olmuştu. Bu filmin oyuncu kadrosuna alınmadan önce çok daha yüzeysel biçimlerde seçiliyordum. "Casino"da canlandırdığım karakter çok daha fazla hayat tecrübesi olan biri. Marty ile çalışmanın ne demek olduğunu kelimelerle anlatabileceğimi sanmıyorum. Çünkü bu çok organik bir tecrübeydi. Olayları konuşa konuşa değerlendirdik, provaları yaparken karakterin kimliğini ortaya çıkardık. Bir projenin hazırlanmasında malzemenin nereden alındığı, karakterin kişiliği, diğer karakterlerle ilişkileri ve sahnelerin gidişatı arasında büyük bir uyum vardı. Hepsi beraber gelişti. Çoğu zaman, bir film yapmadan önce size

bir senaryo verirler, o kadar. Sonra çekimler başlar ve kendinizi filmin içinde buluverirsiniz.

Bugüne kadar epey kötü kız canlandırdınız. Bu seferki hangi kategoriye giriyor?

STONE: Ginger'ı canlandırmak müthişti. Çünkü karakter klişe değildi. Stereotip gibi çizilmemişti. Çünkü gerçek birinin hayatı üzerine kuruluydu. Karakteri araştırmak çok ilginçti. Ayrıca insanın Bob (De Niro) gibi bir oyuncu arkadaşının olması da bambaşka bir duygu. İşinizle bambaşka bir yere gidebilir ve orada her zaman bir partnerinizin olduğunu bilirsiniz. Harikaydı!

Martin Scorsese, "Casino" için her zamanki gibi, geçmişte birçok kez beraber çalıştığı oyuncuları seçmişti. Bu köklü "aileye" yeni katılan biri olarak ne hissettiniz?

STONE: Sanırım ilk başta gerçekten çok huzursuzdum. Zar zor konuşabiliyordum. Sonra kısa bir sürede kendimi toparladım ve onlara zorla kabul ettirdim.

Filmde Ginger'ın geçirdiği çok zor anlar var. Şiddete maruz kalmak nasıl bir şey?

STONE: Çekimler gerçekten çok zevkliydi. Arabayı parçaladığım sahnede çok eğlendim. Sizin içinizden hiç böyle bir şey yapmak gelmedi mi? "Beni gerçekten çok kızdırdın" demek ve... Gümmm!

Ginger'ı bir başka kötü kız olarak görüyor musunuz?

STONE: Bir karakteri belirli bir değer yargısıyla canlandıramazsınız. Çekimlerde kendinizi ona teslim edersiniz.

Sizce De Niro'nun canlandırdığı karakteri aldatmıyor mu?

STONE: Bence onu aldatmıyordu. Gerçekte birbirlerini seviyor ama bir türlü bir arada olmayı başaramıyorlardı. Zaman içinde, ne kadar çok şeyi kaçırdılarsa, işler de o kadar kötüye gitmeye başladı. Birbirlerini sevdiklerini ve hayatta biriyle gerçek anlamda beraber olabilme imkanını yakaladıklarını farketmişlerdi. Bu, onlar için gerçekten çok önemliydi.

Bir sonraki filminiz "Diaboliques"de bir başka kötü kızı canlandırıyorsunuz...

STONE: Aslına bakarsanız kötu kızı canlandırmak daha eğlenceli. Çünkü sınırlar daha geniş. Isabella (Adjani) ile oynamak müthiş. Uzun zamandır onunla bir filmde oynamak istiyordum. Uyumlu bir çalışmamız var. Onunla çalışmaktan çok mutluyum.

Aktris olmanın iyi ve kötü yanları neler?

STONE: Başka karakterlerin kişiliğine bürünmeyi ve kendi deneyimlerimin ya da ahlakımın sınırlarını aşmayı seviyorum. Böylece birşeyler öğreniyorum ve daha anlayışlı oluyorum. Öte yanda bu işin ticari faktörünü acımasız buluyorum.

MODERN ÇAĞLARIN SİNEMA USTASI

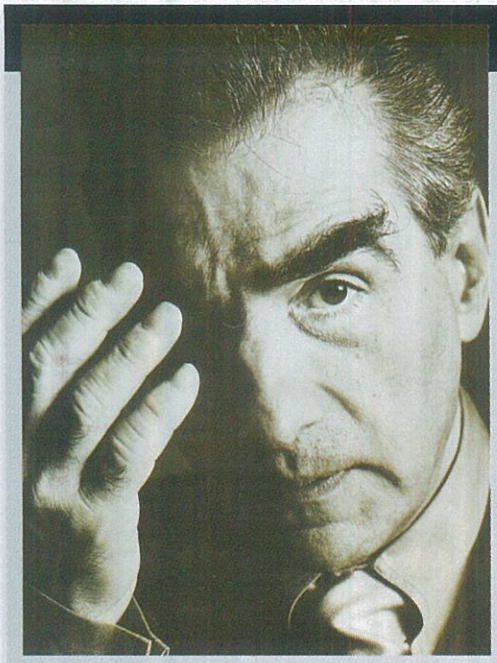

1942 yılında Sicilyalı göçmen bir ailenin oğlu olarak dünyaya geldi. Çocukluğu New York Little Italy'de geçti. Astımlıydı. Yaşıtları gibi sokaklarda oynayamadı, çocukluğunun büyük bir bölümünü evinde yatağında geçirdi. Rahip olmak istiyordu ama rahip okuluna bir yıldan fazla dayanamadı. Sonra kendini tümüyle çocukluk aşkı sinemaya verdi. Daha ilk kısa filmleriyle ödüller kazanmaya başladı, ilk uzun filmleriyle de "gelecek vaat eden" genç yönetmen olmakta hiç zorlanmadı. Sonrası mı? Sonrası ortada: Bütün film türlerinin inceliklerine vakıf, her filmiyle sinema öğrencilerine ders olarak okutulacak kadar mükemmel bir hikaye anlatma tekniği ve yaratıcı bir yenilikçilik... Scorsese'in temaları da aşağı yukarı hep aynı çevrede döndü: Katolik kökenleriyle bağlantılı olarak suç ve ahlak, "suçlular cemaati"nin etiği ve modern kentlerdeki bireyin yabancılaşması... Amerikan Premiere dergisi Şubat 1996 sayısında ifşa etmekten çekinmedi, biz de çekinmeyelim: "Şüphesiz, o Amerika'nın yaşayan en büyük yönetmeni"

WHO'S THAT KNOCKING AT MY DOOR? (1969)

Scorsese ilk filmini ödül kazanan birkaç kısa filmden sonra New York Üniversitesi Sinema Okulu'nda öğretmenlik yaparken çekti. Yönetmen, bu en otobiyografik filminde, New York'un İtalyan mahallesinde yaşayan bir gencin (Harvey Keitel'ın ilk oyunculuk denemesi) arkadaşlarıyla olan ilişkilerini ve Katolik kilisesi karşısında hissettiği suçluluk duygularını anlatıyor. Karakter çözümlemesiyle insanı büyüleyen değişken, inişli çıkışlı ve coşkulu bir film. Scorsese'nin filizlenen tekniğinin bir başlangıcı.

BOXCAR BERTHA (1972)

Scorsese, "Woodstock" belgeselinde editör olarak çalıştıktan sonra yapımcı Roger Corman için ilk stüdyo filmini yaptı. Ucuz bir "Bonnie and Clyde" versiyonu olan filmde, yerinde duramayan bir kızın (Barbara Hershey) Ekonomik Bunalım dönemindeki sıkıcı kasaba hayatından kurtulmak için tren soyguncusu David Carradine ve arkadaşlarıyla beraber yollara koyulması anlatılıyor. Tam olarak Scorsese'vari olmasa da fena sayılmaz. Özellikle Carradine'ın demiryolu arabasında işkence gördüğü sahne, filmin doruk noktasını oluşturuyor. Yan rollerdeki karakterler, Scorsese'in iki yönetmen kahramanı olan Michael Powell ile Emeric Pressburger'ın anısına, onlarla aynı ismi taşıyor.

MEAN STREETS (1973)

90'ların sinemasını belirleyen filmlerden. O dönem için Scorsese'in "çıkış filmi" olmuştu. Gösterime çıktığında kayda değer bir box-office başarısı gösterememiş ama eleştirmenlerin büyük ilgisini çekmişti. "Mean Streets" bugün sadece 70'ler sinemasının simgesel bir klasiği değil, genç kuşak yönetmenlerin çoğunun da favori filmi. Tema ve stil açısından Scorsese'in en tipik filmlerinden.

ALICE DOESN'T LIVE HERE ANYMORE (1975)

Scorsese'in nadir "beylik yönetmenlik denemeleri"nden olan film aynı zamanda onun ilk box-office hiti. Robert Getchell'in güzel senaryosunun yorumlandığı filmde, Ellen Burstyn, kendini keşfetme yolunda zorlu bir yolculuğa çıkan dul rolüyle Oscar almıştı. Harvey Keitel bir kez daha vahşi bir "hayran" rolünde. Genç Jodie Foster ise bu filmdeki küçük rolüyle kendini göstererek Scorsese'nin bir sonraki filmi için de yerini garantilemişti.

TAKSİ ŞOFÖRÜ (*Taxi Driver,* 1976)

Paul Schrader'in yabancılaşma, obsesyon, New York, yozlaşma ve çürüme üstüne kurduğu senaryo üzerinde Scorsese bütün maharetlerini gösteriyordu. Kafayı New York'u temizlemeye takmış saplantılı bir Vietnam gazisi tiplemesi çizen Robert de Niro da mükemmeldi. Film kazandığı ödüllerle Martin Scorsese'in adını kısıtlı bir eleştirmen çevresinden çıkartıp bütün dünyaya yaydı.

NEW YORK NEW YORK (1977)

"Taxi Driver" ve "Mean Streets" hayranlarını hayal kırıklığına da uğratsa, Scorsese'in üslupçu yönünü açığa çıkartan bir tür denemesiydi. Film hikaye olarak Raoul Walsh'ın 1946 yapımı "The Man I Love"ından, üslup olarak da 40'lı yılların müzikal filmlerinden esinlenmişti. De Niro şansını zorlayan bir saksafoncuyu, Lisa Minnelli de bir caz şarkıcısını oynuyordu. Scorsese, bu filmle iki şeyin haberini veriyordu: 1. Popüler sinemaya büyük bir yatkınlığı vardı ve geniş kitlelere ulaşmayı seviyordu. 2. 90'lar sinemasını boydan boya etkileyecek "geriye dönüş"ün öncülüğünü yapan ilk filmlerden birini yönetmişti.

THE LAST WALTZ (1978)

Scorsese'in belgeselleri arasında sadece The

SESE'NİN FİLMLERİ

Band'in veda konseri kaydı büyük ilgi gördü. 1976 yılının Şükran günü San Francisco, Winterland'daki bu müzik olayının gerçekleştiği yerde ve civarında çekilen filmde bir dönemin belli başlı müzisyenleriyle (The Band, Dylan, Joni Mitchell, Van Morrison) yapılan röportajlar da var.

KIZGIN BOĞA

(*Raging Bull,* 1980)

Ünlü orta siklet profesyonel boks şampiyonu Jake La Motta'nın hayat hikayesinden yola çıkan Martin Scorsese, boks filmlerindeki kahraman mitini ters yüz ediyor ve bize olanca gerçekliğiyle bir karakter sunuyordu. Fakat film sadece bir karakter draması değildi. Bunun çok daha ötesinde eleştirmenleri ve tüm sinemacıları kendine hayran bırakan sağlam bir stil gösterisiydi. "Raging Bull" daha sonraları birçok soruşturmada 80'lerin en iyi filmi seçildi. Bugün de ne zaman bir "tüm zamanların en iyi filmleri" soruşturması yapılsa üstadın ilk 10'a giren ilk filmi "Kızgın Boğa" oluyor.

THE KING OF COMEDY (1983)

Şöhret olmak ve bu sayede "köşeyi dönmek" için yanıp tutuşan Rupert Pupkin (tabii ki Robert De Niro) Jerry Lewis'in talk şov programına çıkmak için elinden gelen herşeyi yapmaya hazırdır... Jerry Lewis ile De Niro'nun karşılıklı döktürdükleri kara bir komedi. Scorsese'in stili geri plana itip, hafif bir Amerikan rüyası eleştirisine soyunduğu mütevazı filmlerinden.

AFTER HOURS (1985)

Bir New York gecesi üzerine başdöndürücü bir deneme. Her gecesini evinde yalnız başına geçiren genç bir New Yorklu (Kafka kahramanları gibi sıradan görünümlü biri) kafede tanıştığı güzel bir kızın peşinden gider ve unutulmaz bir gece yaşar. Scorsese'in en tartışmalı filmlerinden biri olan "After Hours" bize göre üstadın filmografisinde her zaman ilk üçe girecek kadar sıkı bir film. Siyah beyaz çekilen filmde Scorsese, ironiyi ve gerilimi ustaca birleştirebiliyor ve akılda kalıcı bir "modern kent kabusu" sunuyordu.

THE COLOR OF MONEY (1986)

Scorsese, 60'lı yıllar popüler sinemasının ünlü filmlerinden, "The Hustler"ın kahramanı Hızlı Eddie'sinin hikayesine kaldığı yerden devam ediyor. Eddie'yi yine Paul Newman oynuyor, karşısına çıkan yeniyetme yetenekli bilardocu rolünde ise Tom Cruise var. Scorsese, "The Color of Money"de sadece bilardo oyunu üzerine çekilmiş en iyi filmlerden birini gerçekleştirmekle kalmaz, 80'li yılların Reagan dönemi üzerine de incelikli bir sosyal eleştiri getirir.

THE LAST TEMPTATION OF CHRIST (1988)

Türkiye'de, İstanbul Film Festivali'nde bir iki olaylı seans dışında, ne sinemalarda ne de televizyonlarda gösterilen tartışmalı bir Scorsese filmi. Nikos Kazancakis'in romanından yola çıkan yönetmen, İsa'nın ölümü değil de hayatı seçmeye karar vermesi fikrinden yola çıkıyor. Gösterime girdiği yıl fanatik dinci çevrelerin tepkisini üstüne çeken film, bugün Peter Gabriel'in unutulmaz müziği, Willem Dafoe ve Barbra Hershey'in oyunculuklarıyla da akıllarda.

NEW YORK ÜÇLEMESİ

(*New York Stories,* 1989)

New York'u çok seven üç yönetmen (diğer ikisi Woody Allen ve Francis Ford Coppola) bu kentte geçecek üç ayrı hikaye çekmişlerdi. Allen ve Coppola, cepten yiyip, yeni bir şey yapmak için üşenirken Scorsese, stil oyunlarıyla dolu bir aşk hikayesiyle seyirciyi kendine bir kez daha hayran bırakmıştı. Hikayeye gelince... Nick Nolte orta yaşı çoktan sollamış bir ressamdı, Rosanna Arguette ise kendine bir gelecek arayan bunalımlı bir resim öğrencisi...

SIKI DOSTLAR

(*Goodfellas,* 1990)

Üstad "Casino"da olduğu gibi burada da yazar Nicholas Pileggi'den yola çıkıyor. Ses kuşağına fon müziği olarak eklediği 60'lı ve 70'li yılların müziği eşliğinde bize Brooklyn mafyasından insan portreleri sunuyor. Şiddeti göstermekten hiç sakınmayan keskin bir tarz, tıkır tıkır işleyen bir kurgu, Joe Pesci ve De Niro'nun başını çektiği inandırıcı bir oyuncu kadrosu ve sonuç: Seyredilmeye doyulmayacak gerçek bir Scorsese başyapıtı.

CAPE FEAR (1991)

Ne yalan söylemeli, üstadın en kötü filmi... Scorsese, J. Lee Thompson'ın 1962 yılında aynı isimle çektiği gerilimin bu yeni uyarlamasına Spielberg'in önerisiyle girmişti. De Niro, Jessica Lange, Nick Nolte ve daha sonradan bir yıldız olacak Juliette Lewis gibi gözalıcı bir oyuncu kadrosuna, Scorsese'in ilginç stil denemelerine rağmen senaryonun sıradanlığında takılıp kalan bir film çıkmıştı ortaya. Yine de seyir zevki yüksek, yönetmenlik numaralarını sevenlere güzel anlar vaat eden bir çalışmaydı.

MASUMİYET ÇAĞI

(*The Age of Innocence,* 1993)

Scorsese'den beklenmedik bir sürpriz, Visconti'ye bir saygı duruşu. Onca gangster filminden sonra kostüme filmlerin alanına giren Scorsese, Edith Wharton'un bir romanından yola çıkmıştı. Hikaye, geçtiğimiz yüzyıl sonundaki New York kentsoyluları arasında geçen bir aşk üçgeni üzerine kuruluydu. Michelle Pfeiffer, Daniel Day Lewis ve Winona Ryder'ın oynadığı film, ağır temposuna rağmen seyirciyi usul usul kuşatıyor ve benzersiz bir aşk hikayesi olarak hüzünlü bir finalle noktalanıyordu. Daha önce, bu alanda bir tek film dahi çekmemiş Scorsese, "The Age Of Innocence" ile sinema anlatımını en iyi bilen yönetmenlerden biri olduğunu bir kez daha kanıtlıyordu ■

Aşk, Kılıç, Deniz ve

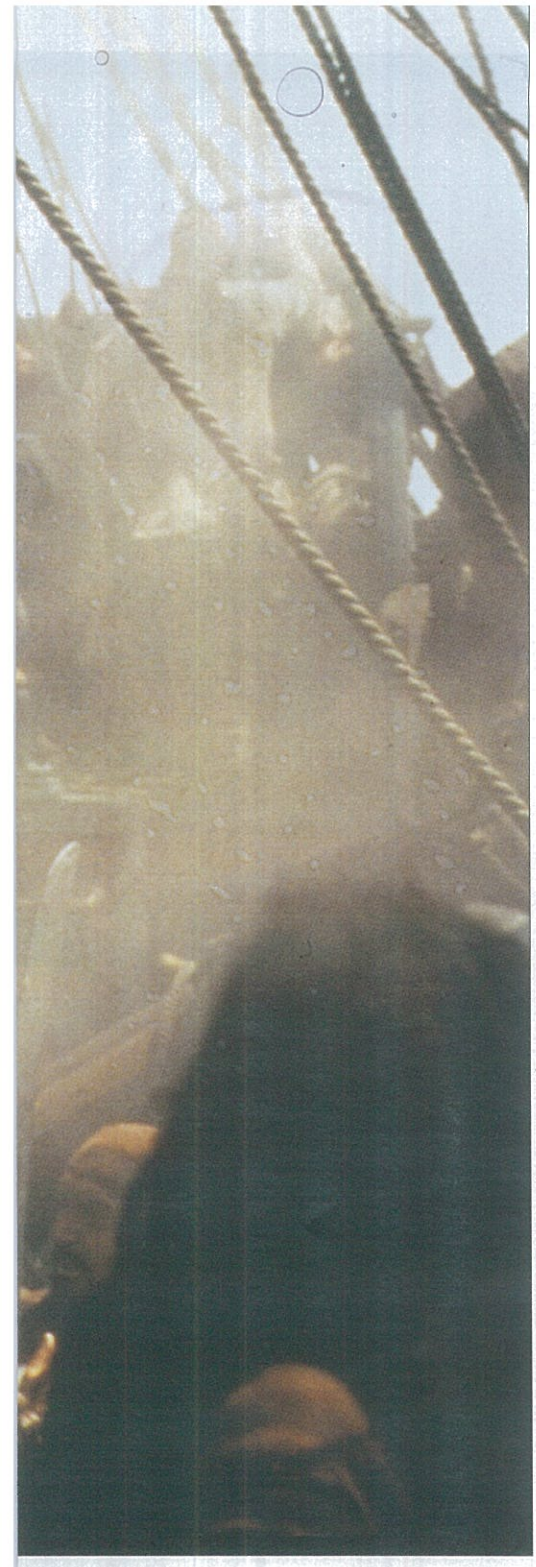

Aksiyon

"CUTTHROAT ISLAND"

Son yılların en medyatik Hollywood evliliklerinden birini yapan Geena Davis ve yönetmen Renny Harlin'in birlikte çalıştığı ilk proje gösterimde. İşte hem filmin hem de çiftin hikayesi... Biri Hollywood sinemasına hayran bir Avrupalı, diğeri aksiyon yıldızı olmak için yanıp tutuşan bir aktrist.

Gecenin geç bir saati. Renny Harlin çığlık atarak uyanır... Bu sık sık olan bir şey. Onu hala korkutan bu kabusların kökeninde, zatürree nedeniyle hastaneye yatırıldığında ailesinden ayrılmak zorunda kaldığı, kötü bir çocukluk anısı var. Uzun boyu, geniş omuzları, uzun sarı saçları, kızıl sakalıyla yetişkin Harlin, şimdi bir yönetmen ve gece yaşadığı terörü beyazperdeye aktarıyor. Filmlerinde karakterler, genellikle polis tarafından kovalanıp yakalanıyor, işkence görüyor ve sonra da kaçıyorlar.

Harlin'in başka türlü düşleri de var. Daha hayata yeni atıldığı dönemde, küçük çatı katları ve ucuz otellerde kaldığı günlerden kalma düşler... Hatta daha önceleri, okul yıllarında Variety dergisinin eski sayılarından, Hollywood ve orada yaşanan pırıltılı hayata dair kurduğu güzel düşler. Bugün, Harlin'in iyi ya da kötü bütün düşleri, milyonlarca insan tarafından izleniyor. Bunlardan sadece biri ve en önemlisi, bu düşlerin işlenmemiş halini Harlin'den dinliyor ve onu yatıştırmaya çalışıyor.

Eşi Geena Davis, "Herşey yolunda canım," diyor ona "sadece bir düştü." Harlin, "Hayır," diyor uykusunda, "Bence hala tavandalar. Öyle değil mi?" Bazen Fince konuşuyor. Bazen de Geena, sabaha bir kelimesini bile hatırlamayacağını bildiği halde uzun uzun konuşuyor onunla.

Geena, onun en güzel düşü. Medya bombardımanı altında geçen düğün törenlerinden sonra balayını geçirmek üzere Karayiblere gittiler. Sonra Santa Barbara'da bir ev satın aldılar.

SORUNLU PROJE: CUTTHROAT ISLAND

Herşey, Harlin'in düşleriyle başlıyor, çünkü bütün iyi düşlerini mümkün kılan, gördüğü kötü düşler. Bir gece yatağında doğrulup, "Hayır," diyor "çekmek için hala fazlasıyla karanlık." Bu kez ilk defa, düşünde cezaevleri, polis ya da böcekler değil, "Cutthroat Island" var.

Harlin, "Cutthroat Island" filminin setinde, fahişeler, dilenciler, hırsızlar ve cüzzamlılardan oluşan karışık kalabalığa sesleniyor: "Unutmayın! Bu kasaba acı çekiyor. Cehennem gibi bir yer. Yiyecek yok, para yok. Sadece alkol var. Herkes üzgün."

"Cutthroat Island"ın çekimleri sırasında, kendisinin de böyle hissetmesi için her türlü sebebi vardı aslında. Başrol oyuncusu Michael Douglas, çekimlerin başlamasından iki ay önce 12 milyon dolarlık ücrete burun kıvırarak projeyi bırakmıştı. Yerine gelen

Matthew Modine'in gençliği ve fiziği, filme çok uygundu ama Michael Douglas'ın box office'te yapabileceklerini yapması çok zor. Sanat yönetmeni Wolf Kroeger de program aksaklıklarını bahane ederek çekip gitmişti.

Başka sorunlar da vardı. Carolco Pictures filmi finanse etmekte güçlük çekti ve Marc Norman tarafından yazılan senaryonun 800.000 dolarlık maliyeti Harlin'in cebinden çıktı. Senaryonun maliyetini kendi cebinden karşılayan Harlin, ayrıca, projenin hayatta kalmasını sağlamak için 5.5 milyon dolarlık ücretinin 2 milyon dolarından da feragat etmek zorunda kaldı. Davis, "Bu filmin tamamlanmasını tek başına ona borçluyuz," diyor. "Bu koca projeyi tek başında sırtında taşımış bir kahraman o."

Douglas, "Taciz"in çekimleri sırasında çok yorulmuştu ve hemen ardından yorucu bir aksiyon filmine girişmek istemiyordu. Resmi olarak gösterdiği ayrılma nedeni buydu ama senaryonun yeni halini beğenmediği yolunda söylentiler de vardı. Bu arada "Cutthroat Island"ın çekimlerinin Douglas'ın programına uydurulmak üzere oldukça ertelenmiş olduğunu söylemeliyiz.

Yine de Harlin, Douglas'a kızgın değil. "Belki de böylesi daha iyi" diye düşünüyor. Modine ise, "Kaba konuşmak istemem ama Douglas, bu rol için biraz fazla yaşlıydı galiba. Hepimiz bir gün bazı rolleri oynayamayacak kadar yaşlanacağız," diyor. Şimdi filmin yıldızları arasındaki yaş farkı daha az. Morgan rolündeki Davis, korsan bir babanın korsan kızını canlandırıyor. Modine'in canlandırdığı Shaw karakteri, haritadaki Latince yazıları tercüme etmek üzere bu serüvene katılan bir adam. Peşlerinde ise hazinenin peşine düşen İngiliz askerleri ve Dawg (Frank Langella) adındaki korkunç korsan var. Eşi başrol oyuncusu olan bir yönetmenle çalışmanın nasıl bir şey olduğu sorulduğunda Modine, "Herhangi başka bir filmden pek farkı yok," diyor. "Her filmde yönetmen, başrol oyuncusu olan kadına aşık olur ve sonra ikisi sette kovalamaca oynamaya başlarlar."

FİNLANDİYA'DAN HOLLYWOOD'A: RENNY HARLIN

Renny Laurie Mauritz Harjola (Finlandiya'da bazıları ona hala Larie diyor), 1959 yılında Kuopio'da doğdu. Babası bir cezaevi doktoruydu. (Bazı filmlerinde babasının mesleğinin etkisini görmek mümkün). Helsinki'deki sinema okulunda, ticari dürtüleri yüzünden profesörleri tarafından kınandı. Sandalyesinde ileri geri sallanarak konuşan Harlin, "Ana prensip, bizim birer sanatçı olduğumuzdu," diyor. "Ticaretle ilgisi olan herhangi bir şeyin lanetlenmesi gerekiyordu. Bunlar aptal. Daha birkaç yıl önce 'Renny'nin yaptığını herkes yapabilir' dediler."

Bu nedenle iki yıl sonra okulu bırakıp reklam filmleri ve TV için belgeseller çekmeye başladı. Bir yıl sonra Harlin, bir arkadaşıyla birlikte Chuck Norris için bir aksiyon filmi senaryosu yazmaya girişti. Norris geri çekilince, para bulmak, setleri kurmak, malzeme satın almak, ekip kurmak Harlin'e ve arkadaşına kaldı ve tabii proje gerçekleşemedi. "Hep aynı şey," diyor Harlin. "Ertelemeler, mali sorunlar. İster bir milyon ister elli milyon dolarlık bir bütçe olsun, hiçbir şey farketmiyor."

Daha sonra Harlin, "Halloween" filminin yapımcısı Irwin Yablan'ın dikkatini çekti. Şu anda emekli olan Yablan, hayranlık ve şaşkınlıkla karışık bir ilgiyle izliyordu Harlin'i: "O zaman, bu kadar hırslı olduğunu bilmiyordum. Hollywood oyununu bu kadar iyi kavrayacağını tahmin etmemiştim. Bu anlamda beni tam anlamıyla şaşkına çevirdi. Övünecek toplumsal faziletleri yoktu. Politika konusunda da uzman sayılmazdı. Hep Hollywood'un nimetlerinden faydalanmak istedi. O Ferrari'yi ne kadar çok istediğini hatırlıyorum. Sonunda da aldı. Ve kadınları hep sevdi; ama bu hiç problem değil."

Harlin, "Prison"ı çekmek için Hollywood'un altını üstüne getirirken Yablan ona beş bin dolar verdi. (Bu para aynı zamanda Harlin'in yaşamını sürdürmesini sağladı.) Bu arada Harlin, film ekibiyle arasındaki sorunlarla ün salmaya başlamıştı. "Gerçekten ciddi bir kişilik problemi vardı," diyor Yablan. "Herkes onu yanlış anlıyordu. Sürekli sorun çıkaran olumsuz bir tip olduğu düşünülüyordu. Bir gün onu karşıma oturtup 'Bak Renny,' dedim. 'Burada seni kimsenin pek sevmediğini görüyorsun çünkü seni yanlış anlıyorlar. Bazen bu insanlara işlerini ne kadar iyi yaptıklarını söyleyip sırtlarını sıvazlaman gerekir. 'Ertesi gün sete gidip dediğimi yapmaya başladı. Çok çabuk öğreniyor."

Sonra, Yablan ve menajeri Betty McCartt'ın çabalarıyla "Prison"ı seyretmeyi kabul eden New Line şirketi yetkililerinden Sara Risher, Harlin'in son Freddy Krueger dizisi "A Nightmare on Elm Street 4" için doğru kişi olabileceğine karar verdi. Başlangıçta işi Harlin'e vermekte tereddüt eden New Line yöneticisi Robert Shaye, 6.5 milyon dolara mal olan film sadece A.B.D'de 50 milyon dolar kazanınca, güveninin karşılığını almış oldu. Altı yıl sonra bugün hala Hollywo-

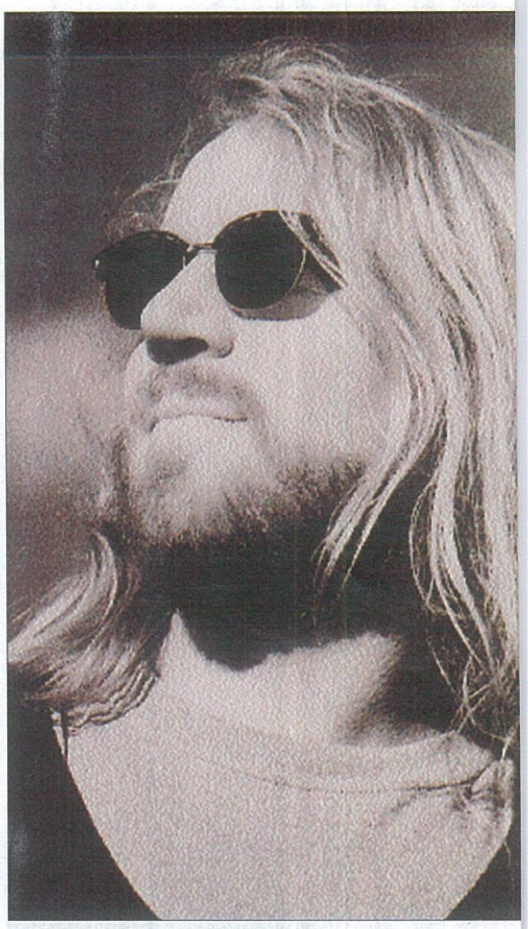

Renny Harlin ve Geena Davis (üstte). Davis, rol arkadaşı Matthew Madine ile birlikte (altta sağda)

od'dakilerin çoğu, bu filmin Harlin'in en iyi filmi olduğu konusunda birleşiyorlar.

6.5 milyon doları bu kadar iyi kullandığını gören yapımcılar, Harlin'e daha fazlasını vermek için can atmaya başladılar. "Nightmare"i beğenen yapımcı Joel Silver, "The Adventures of Ford Fairlane"in yönetmenliğini teklif etti. Bu film, Harlin'in hem bugüne kadarki en rahat iş tecrübesi, hem de en büyük bombası oldu. Ardından 90 yılının yazında gösterime giren ve kendinden öncekileri geride bırakan bir hasılat elde eden "Die Hard 2" ve Sylvester Stallone'un başrolünü aldığı "Cliffhanger" geldi.

"Cliffhanger"ın çekimi de her zamanki gibi zor oldu ama Harlin pes etmedi. Filmin başarısı Stallone'nin kariyerini tazeledi (bunu Stallone de kabul ediyor). "En sonunda," diyor Harlin. "Film bir hit olmuşsa herşey harikadır, olmamışsa da sorun değil. Kimin ne söylediği ne yaptığı önemli değil. Önemli olan bir tek şey var, o da filmin başarılı olması."

SETTE EVLİ BİR ÇİFT OLMAK

Geena Davis, uzun zamandır "Cutthroat Island" gibi bir filmde oynamak için çıldırıyormuş. Son filmi "The Long Kiss Goodnight"ın çekimleri sırasında Los Angeles'ta yapılan bir röportajda "Yıllardır menajerimden bana 'Aliens' ya da 'Terminator' gibi bir film bulmasını istiyordum. Elimde ateşler saçan bir silahla herşeyi havaya uçurabileceğim türden bir şey. Tam o sırada 'Cutthroat Island' çıktı. Artık yeterince aksiyon içeren bir filmde oynamadığımdan şikayet etme şansım yok."

"Angie" ve Speechless" gibi hafif, ağırbaşlı filmlerle hatırladığımız oyuncunun bu kez bir yandan korkunç fırtınalarla mücadele ederken bir yandan kılıç sallaması ve bol bol da yüksek yerlerden atlaması gerekmiş. Davis, bacaklarındaki ve ayaklarındaki morluk ve şişlikleri göstererek, "Belki de ömür boyu benimle kalacak yaralarım oldu," diyor.

Geena Davis'in yanısıra Matthew Modine ve Frank Langella'nın rol aldığı "Cutthroat Island", kılıç şıkırtılı bir korsan filmi 1940'lı yılların korsan maceralarına dönüş niteliğindeki film hakkında en çok konuşulan ise Davis'in, yönetmen eşi Renny Harlin ile birlikte çalışması.

"Renny setteyken gerçekten çok katı," diyor Davis. "Diğer oyunculardan beklediğinin çok daha fazlasını bekledi benden." Karı kocadan oluşan bu ekip için "Cutthroat Island" çekim gününün sonunda bitmiyor. Geena, "Eve giderken filmi de beraberimizde götürüyorduk," diyerek gülüyor. "Arabada, yemekte, yemekten sonra filmden konuşmaya devam ediyoruz. Hatta Renny'nin gecenin bir yarısı beni kaldırıp 'O sahneyi benim için bir kez oynar mısın!' dediği zamanlar oluyor."

1992 yılının Temmuz ayında evlenen çiftin tanışmaları, tipik Hollywood masallarını andırıyor. İşte Geena Davis'in ağzından tanışmalarının öyküsü: "Ajansıma, bir aksiyon filminde rol almak istediğimi söylüyordum. Onlar da bana 'Peki, Renny Harlin'in de temsilciliğini yapıyoruz. Belki de tanışmanız iyi olur,' dediler. Bunun üzerine bir lokantada iş yemeği ayarlandı. Bir iş yemeğinin ötesinde bir şey olmayacaktı. Fakat konuştukça, bir sürü ortak yanımız olduğunu farkettik ve görüşmenin sonunda ikimizin de kafasında hiç de profesyonelce olmayan düşünceler vardı. Eve gittikten sonra Renny'nin numarasını almak için ajansımı aradım. Sonradan ortaya çıktı ki, Renny de eve gidip aynını yapmış. İş dışında benimle görüşmek konusunda biraz çekingendi. Onunla çıkamayacak kadar yoğun olduğumu düşünüyordu. Beni aradı ve bir yerde buluşup iş görüşmesine devam etmeyi teklif etti. Ben de 'Yarın akşam iyi mi?' dedim. Mart'ta çıkmaya başladık, üç ay sonra da evlendik."

İlk çıkışını "Tootsie" ile yapan Geena Davis aslında "Thelma ve Louise" ve "A League of Their Own" filmlerindeki aksiyon sahnelerinde payına düşeni yapmıştı ama "Cutthroat Island"da kendini bile şaşırtan bir performans sergilemiş: "Çocukken o kadar hantal ve dengesizdim ki, şimdi bütün bunları yapabildiğimi görmek çok şaşırtıcı."

"Bu arada Renny'nin endişelendiğini biliyordum çünkü daha önce hiçbir Hollywood oyuncusuna bunları yaptırmamıştı" diyerek devam ediyor. "İlk zorlukta menajerimi arayacağımdan korkuyordu ama asla şikayet etmedim. Niye edecektim ki? Çok eğleniyordum."

Harlin, Geena ile evliliği için "Yaşamımı tamamladı," diyor. "Ondan önce, hep bir gün gerçekten yaşamaya başlayacağımı düşünürdüm. Evlendikten sonra bunun gerçekleştiğini hissettim. İşte bu, benim hayatımdı ve gayet tatmin ediciydi. Beni sakinleştirdi."

"Her zaman kendim için başarı istedim," diyor Harlin. "Şimdi sadece kendi başarımı kesinlikle yeterli bulmuyorum. Bu filmde Geena'nın da başarılı olması gerekiyor. Ve eğer ben başarısız olursam bu tek başıma benim başarısızlığım olmayacak, onu da başarısızlığa götürmüş olacağım. Filmin kaderi benim ellerimde." ■

AMERİKALILARIN HAYRAN OLDUĞU KIZ "CLUELESS" İLE SİNEMALARIMIZDA

Alicia Harikalar Diyarında

En kızdığı şey "kliplerden sinemaya geçen kız" diye tanınması. Çünkü Aerosmith'in kliplerinde oynamadan önce, "The Crush"ta oynamış ve MTV Film Ödülleri'nden ikisini birden kazanmıştı. Alicia Silverstone, henüz 18 yaşında. Filmde canlandırdığı Cher karakterine hiç benzemediğini iddia ediyor, kendini seksi bulmuyor ve herşeyden önce iyi bir oyuncu olmak istediğini söylüyor.

İnsanların benim için düşündükleri, benimle yapmayı düşündükleri... Çok kaba." İşte böyle diyor 18 yaşındaki "kedi yavrusu" sevimliliğindeki Alicia. Silverstone, bütün film yıldızları gibi artık bir Hollywood sakini. Yaşıtları ya öğrencilik yapıyor ya da gelecekte ne olacağına karar vermeye çalışıyor. Alicia'nın ise böyle dertleri yok. O artık bir film yıldızı.

Ama hala bir genç kız. Evin içinde cimnastik çoraplarıyla dolaşıyor ve kendi ifadesiyle yaptığı "en heyecan verici şey de" çamaşır yıkamak. Çılgınca işler yapmak istiyor ama yapamıyor. Çünkü mutlaka bir işi var. Son iki seneye neler sığdırmadı ki? Video-klipler ve filmler...

"Eğer bu bir yıldızın hayatıysa" diyor Alicia, "çok sıkıcı." Silverstone hipodromda büyümüş. Alicia'nın babası Monty, onu at yarışlarına götürür, bü-

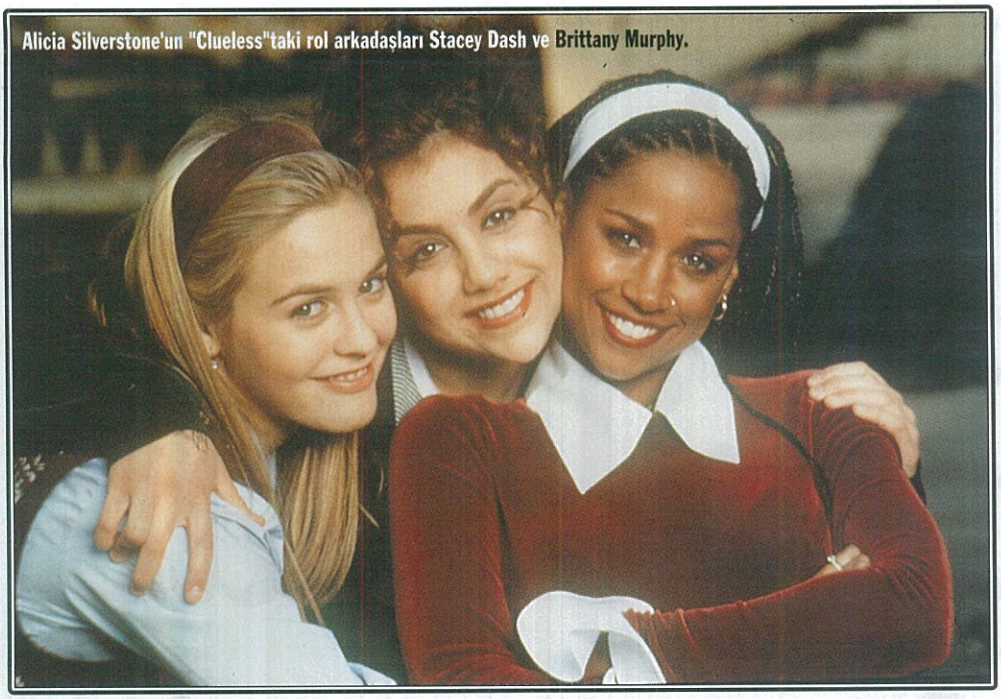

Alicia Silverstone'un "Clueless"taki rol arkadaşları Stacey Dash ve Brittany Murphy.

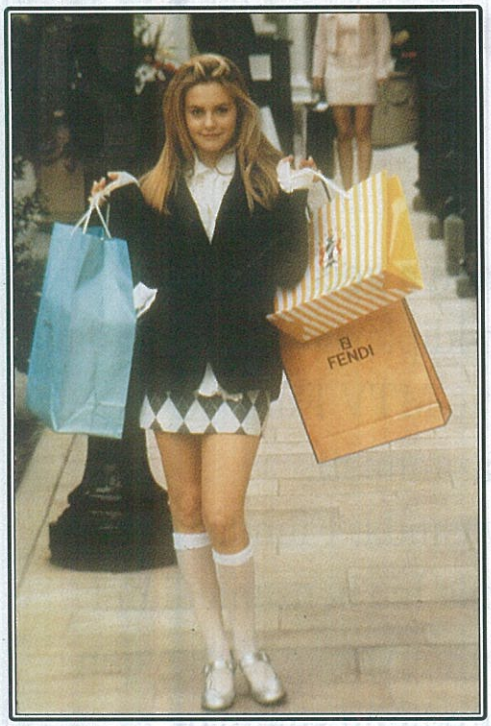

Birçok insan Silverstone'u ünlü olmaya değer hiçbir şey yapmamış olmakla suçluyor. İşin tuhaf yanı, bu suçlamaları onu daha da ünlü yapan gösterişli fotoğraflarla süslenmiş uzun yazılarla yapıyorlar.

tün atları gösterir ve ona doğru seçimin nasıl yapılacağını anlatırmış. "Babam atlarla ilgili herşeyi bilirdi" diyor Silverstone. Babasıyla arası hep iyi olmuş. "Beni hep cesaretlendirirdi" diyor Alicia.

SIRADAN BİR GENÇ KIZLIK DÖNEMİ

Emlak işlerinde mali danışmanlık yapan Monty Silverstone, sürekli, istikrarlı ve parlak bir kariyere sahip. Ama çok daha önem verdiği bir şey var: Alicia. Monty'nin onun bir yıldız olarak yetişmesinde de azımsanamayacak bir katkısı var. 6 yaşındaki kızının fotoğraflarını bir model ajansına yollamış. Bu fotoğraflar sayesinde de Alicia, meslek hayatına başlamış. İlk işi "çiçek kız" olarak düğünlere gönderilmekmiş. Gerisi de gelmiş, reklam kampanyaları, kontratlar... Ama bütün bunlar küçük Alicia'nın tekdüze hayatında büyük değişikliklere yol açmamış.

Annesi Pan Am da uçuş görevlisi olduğu için, arada sırada Silverstone'un anne ve babasının doğup büyüdüğü Londra'ya uçarlarmış. Alicia'nın Londra seyahatleri ve çekimleri dışındaki zamanı, banliyölerin çocuk parklarında, arka avlularında sıradan genç kız ikilemleriyle geçmiş: "Erkekler beni neden sevmiyor?" "Partime kimleri davet etsem?" "Niye erkekler bu kadar kaba?" "Erkekler beni neden seviyor?"

"Alicia hiç canlandırdığı karakterler gibi biri olmadı" diyor onunla orta okuldan tanışan Brian Beauchart. "Psikolojik problemleri yoktu. Okulun beğenilen kızlarındandı, bir erkek arkadaşı vardı. Onun yaşında birinin olması gerektiği gibiydi."

Alicia liseye girdiğinde işlerin zorlaştığını gördü. "Okulun açıldığı ilk hafta, üst sınıftaki çocuklar beni bir partiye davet ettiler. Oraya iki arkadaşımla birlikte gittik. Ne sigara ne de içki içtik. Herşeye karşıydık. İnsanlara söylev bile verdik. Oradaki tek birinci sınıf öğrencileri bizlerdik. Ertesi gün okula gittiğimizde, ortalıkta şöyle bir dedikodu dolaşıyordu; Alicia sarhoş oldu ve çocukların bazılarıyla yattı."

Bu tecrübe Silverstone'a cinsellikle ilgili imaların saygınlıkla ile ilgili gerçeklerden daha çabuk yayıldığını öğretti. Ayrıca imajın ne olduğunu da öğretti: İnsanların senin kim olduğun konusundaki düşüncelerini kontrol edemezsin. "Böylece sadece kontrol edebileceğim şeyleri kontrol etmeye karar verdim. Hayalim buydu" diyor Silverstone, "Her zaman bir aktris olmak istemiştim. Lisenin ikinci döneminde ayda bir Los Angeles'tan San Francisco'ya gelen Judi O'Neill'den oyunculuk dersleri almaya başladım."

TEK ATIŞLA HEDEFİ BULDU

O'Neill birkaç dersten sonra Silverstone'u şov için Los Angeles'a götürdüğü bir oyuncular grubuna aldı. Bugün Silverstone'ın menejeri olan Caroly Kessler onunla ilk karşılaşmasından şöyle sözediyor: "O şovlardan birine katılmıştım ve Alicia'yı bir sahnede gördüm. Dikkatimi çeken ilk şey çok enerjik olduğuydu. Samimiyet ve akıl dolu gerçek bir enerjiydi bu. Onunla çalışmamı isteyen mıknatıs gibi bir güç."

Silverstone, Kessler ile çalışmaya başladığı yıl, "The Crush"ın oyuncu kadrosuna seçildi. Filmde, öptükten sonra yaşlı bir adamı öldürmeye çalışan genç bir kadını canlandırıyor ve birçok kişinin zihninde şehvetli, tehlikeli vahşi kız imajını uyandırıyordu. Bu rol, ona MTV Film Ödülleri'nde Best Breakthrough Performance (en iyi ümit veren oyuncu diye çevirilebilir) ve Best Villain (En İyi Kötü) dallarında iki ayrı ödül getirdi. Bu arada, En İyi Kötü dalında "Schindler'in Listesi"ndeki Ralph Fiennes'i de geride bırakmıştı. Filmin yönetmeni Alan Shapiro, "Sunset Boulevard'daki Gloria Swanson'ın 14 yaşındaki

haliyle Lolita'daki Sue Lyon karışımı birini arıyordum" diye anlatıyor. "Daha önce hiç kamera karşısına geçmemiş birinden böyle bir şey beklemek büyük bir meydan okumaydı. Bazı oyuncular umursamaz görünmek için büyük çaba sarfederken Alicia kendini işe adıyordu. Her oyuncunun yapması gerektiği gibi aptal gibi görünmekten çekinmiyor. Çok heyecanlı bir kız."

Silverstone beyazperdede çıplak görünmekten hoşlanmamasına ("Bunun gerekli olduğunu düşünmüyorum." diyor) ve "The Crush"da canlandırdığı karakterin soyunduğu sahnelerde dublör kullanmasına rağmen, istese de istemese de, cinsel fantezilerin odak noktası oldu. "İnsanların beni nasıl gördüğü konusunda yorum yapamam" diyor Silverstone. "Ama beni nasıl bir seks sembolü olarak gördüklerini aklım almıyor. Kendimde seks ile eşanlamlı olabilecek bir şey göremiyorum. Başka insanların benim hakkımda neler düşündüklerini düşünmek tuhaf.

AEROSMITH'İN SATIŞLARINI ÜÇE KATLAYAN KLİP

"Ayrıca hakkında yazıların çıkması da pek hoş değil. Birden bütün insanlar seninle ilgilenmeye başlıyor. Bu, çok üzücü bir durum. Bir süre önce biri internet aracılığıyla benim ağzımdan açık saçık şeyler söyledi. "Gel ve al beni" ve artık tekrarlamak istemediğim başka saçma sapan şeyler. İnsanların Alicia'nın kim olduğunu bilmelerini istemiyorum. Oyuncu olmak istiyorum. Başka insanlar yaratmak istiyorum. Başka insanların beni yaratmasını değil."

Silverstone, "The Crush"ın ilk gösteriminden kısa bir süre sonra, Aerosmith'in klibinde Stephen Dorff ile beraber oynayacak birini arayan yönetmen Marty Keller'ın dikkatini çekti. "Filmde gördükleri hoşuna gitti" diyor Silverstone. "Ve gördüğü de güzel bir kız değil, iyi bir oyuncuydu. İçten gelen bir şeylerdi. Aerosmith o klip sayesinde dünya kadar para kazandı. Duyduğuma göre satışları üçe katlanmış. Beni bir kez daha bir klipte oynatmamak için deli olmaları gerekiyordu."

Aerosmith, Silverstone'u Steven Tyler'ın kızıyla birlikte oynadığı "Crazy" de dahil olmak üzere iki videoda daha oynattı. Silverstone, Aerosmith ile çalışmalarının onun için "fazla" başarılı olmasından korkuyor. "Kliplerin önce çekildiği düşüncesini düzeltmek isterim. Bu, çok saçma. Aktristken video klip yıldızı olmadım. Birkaç gününü video klip çekmekle geçirmiş ciddi bir oyuncuyum. Video kliplerden çok daha fazlasını yaptım."

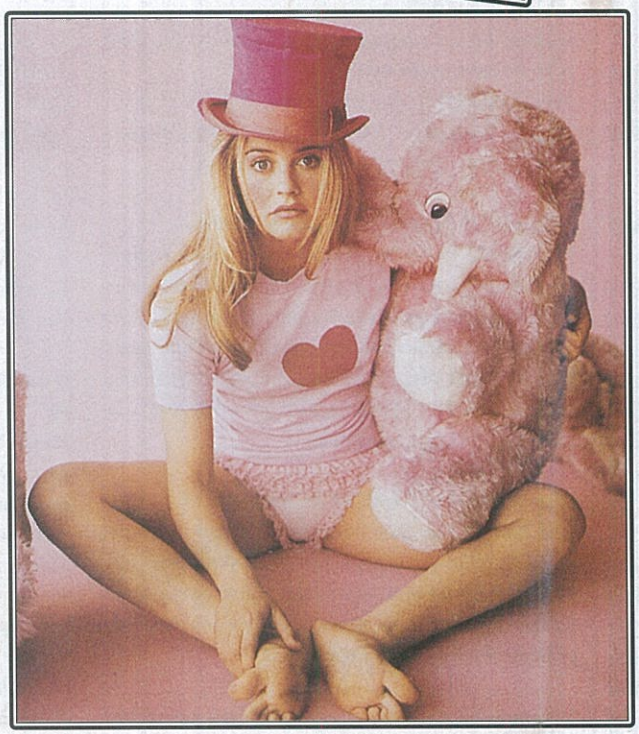

Silverstone son iki senede o kadar çok filmde oynadı ki isimlerini sayarken sanki alışveriş listesinde alacaklarını sıralar gibi. 'The Crush'ı yaptım. Sonra 'Torch Song' isimli bir filmi, sonra 'Scattered Dreams', sonra ilk Aerosmith klibi. Sonra 'The Cool and the Crazy' diye bir film. Bir başka Aerosmith klibi. 'The Babysitter' diye bir film. Sonra Jeff Goldblum ile birlikte 'Hideaway'. Bir video daha. 'True Crime'. 'Le Nouveau Monde'. Ve Clueless."

SCORSESE VE BERTOLUCCI İLE ÇALIŞMAK İSTİYOR

"Clueless"ın yönetmeni, on yıl önce "Fast Times at Ridgemont High" ile bir düzine oyuncunun (Sean Penn, Jennifer Jason Leigh, Forest Whitaker, Judge Reinhold, Phoebe Cates, Eric Stoltz ve Anthony Edwards) adını duyurmasını sağlayan Amy Heckerling. "Alicia'yı ilk kez MTV'de "Crying"in klibinde gördüğümde çok etkilendim. Komik ve güzel bir kız. Bu karışımın birazına bile sahip olanlar yıldız oluyor. Aklıma Sally Field ve Goldie Hawn geliyor."

Silverstone, Jane Austen'ın "Emma" isimli romanından esinlenen "Clueless"te kendini tüketen, maddiyatçı, şımarık bir genç kızken daha aklı başında bir genç kıza dönüşen Cher Hamilton'ı canlandırıyor. "Ben onun gibi değilim" diyor Silverstone. "Giysiler umurumda değil. Güzel giyinmek bana göre değil. Tek ortak noktamız herkesi memnun etme isteğimiz. Şimdi şimdi insanın kendi hayatını ailesininkinden ayırması gerektiğinin, ihtiyaçların farklı olduğunun farkına varıyorum. Herkes hayatının bir döneminde bunları yaşar. Bazıları daha erken bazıları daha geç. İş hayatının içinde olduğumdan beri bazı insanların ancak 30'larında öğrendikleri şeyler yaşadım. Kendimi büyük olaylarla yüzyüze gelmeye hazır hissediyorum."

Bu yüzyüze gelmeler, önümüzdeki senelerde beyazperde ile sınırlı olabilir. Silverstone, Martin Scorsese ve Bernardo Bertolucci gibi yönetmenlerle ve Al Pacino ile Christopher Walken gibi oyuncularla çalışmayı umuyor. Haziranda bir ayını, Massachusetts'de bir Shakespeare kampında geçiren ve bir süre önce bir "Romeo ve Jülyet" uyarlaması için seçmelere katılan Silverstone, bunun hayatının en önemli tecrübesi olduğunu söylüyor. "İki senede dokuz film, sıkı bir çalışma. Ama Shakespeare beni aydınlattı. Bir kez daha oyunculuğu çok sevdiğimi anladım."

Birçok insan Silverstone'u ünlü olmaya değer hiçbir şey yapmamış olmakla suçluyor. İşin tuhaf yanı, bu suçlamaları onu daha da ünlü yapan gösterişli fotoğraflarıyla süslenmiş uzun yazılarla yapıyorlar. Ama yanılıyorlar. Ünlü olmasına değecek bir şey yaptı ve dokuz filmde oynadı.

"Amacım iyi bir aktrist olmak" diyor Silverstone. "Beraberinde getireceği şan şöhret umurumda bile değil. Dışarıdan bakanlar; 'Tanrım, ne kadar da başarılı' diyor ama hayır. Ben size başarılı olduğumda söylerim. İnsanların başarı başlığı altında düşündükleri (hayran mektupları, hasılat rekorları) gelip geçici şeylerdir. Babam bir zamanlar; 'Yahudi biriyle evlen (Alicia yahudi bir ailenin üyesi) ve sana bir ev alayım' demişti. Şimdi ben ona; 'Yahudi biriyle evlenmezsem, ben sana bir ev alacağım' diyorum."

"CLUELESS"İN YÖNETMENİ AMY HECKERLING

"Filmim idealize edilmiş bir hayal dünyası"

Amy Heckerling, 1982 yapımı olan ve Amerikan gençliğinin hala unutamadığı "Fast Times at Ridgemont High"ı çektikten sonra, TV için bir dizi pilot film yaptı. En önemli işleri de "Bak Şu Konuşana I ve II" gibi komedileriydi. Heckerling, Los Angeles'ta yaşayan ve 9 yaşındaki kızını tek başına büyüten 41 yaşında bir New York'lu. Yeni filmi, başrolünde Alicia Silverstone'un oynadığı, giysi düşkünü bir genç kız olan Cher Hamilton'ın hikayesi. "Clueless" sadece ilk haftasında 20 milyon dolar hasılat yaptı.

"Clueless" nasıl meydana çıktı?
HECKERLING: Fox için bir pilot yazmıştım ve onlar da reddetmişti. Ama ajansım hikayeyi sevdi ve bir film olabileceğini düşündü. Karakterleri şekillendirirken çok iyi vakit geçirmiştim ve bir dizi olabileceğini düşünüyordum. Cher gibi düşündüğümde hayalgücüm çok iyi çalışıyordu. Çok mutlu oluyordum.

Filmde en sevdiğiniz sahne hangisi?
HECKERLING: Cher'in babasına; "Bu benim arkadaşım" dediği ve onun da; "Kalk sandalyemden" diye cevap verdiği sahne. Babam, ona erkek arkadaşımı tanıştırdığımda aynı tepkiyi vermişti.

Liseden mezun olalı yıllar geçti. Bu çocuklarla bağlantıda olmayı nasıl başarıyorsunuz?
HECKERLING: Bu çocuklar başka bir gezegenden gelmiş herhangi bir ırktan değil. Geçmişte genç oyuncularla çalıştım ve onlarla bağlarımı koparmadım. Zevklerim, iyi mi kötü mü bilmiyorum ama, yetişme çağındakilere eğimli. Bu yüzden, onlarla biraraya geldiğimde; "Günümüzde çocukların beklentileri nelerdir?" diye sormak yerine benim ne istediğimi dile getirdim.

Bu filmin, Jane Austen'ın 1816 tarihli romanı "Emma" üzerine kurulu olduğunu söylediniz. Bunu biraz daha açar mısınız?
HECKERLING: Bir kızın başından geçebilecek olaylara ihtiyacım vardı. Görgü üzerine bir komedi (comedy of manners) istiyordum. Böylece aklıma Jane Austen ve "Emma"yı kolejdeyken ne kadar sevdiğim geldi. Konu her dönemde geçerli olabilecek nitelikte. Bir kız var. Zengin, insanları kullanıyor ve olup bitenleri anladığını sanıyor. Ama o kadar kendi dünyasında yaşıyor ki başkalarının gördüklerini göremiyor.

Larry Clark'ın filmi "Kids"i gördünüz mü?
HECKERLING: Hayır. Ama senaryosunu okudum ve çok sevdim.

"Kids" için "Clueless"ın tam tersi diyebilir miyiz?
HECKERLING: Daha farklı olamazlar. Clark'ın filminin acımasız bir gerçekçiliği ve korkutuculuğu var. Benimki daha çok idealize edilmiş bir hayal dünyası.

Onun gibi bir film yapmak ister miydiniz?
HECKERLING: Hayır. İçim rahat etmez. Bir parçam herşeyin toz pembe olduğu bir dünyaya kaçmayı istiyor olmalı.

İnsanın bir hit filminin olması, kuralları değiştirip işleri kolaylaştırıyor mu?
HECKERLING: Bu daha önce de başıma geldi. "Bak Şu Konuşana" çok para yaptı. Sonra yönetmek istediğim şey, proje aşamasından çıkamadı.

"Clueless" sizin için bir geri dönüş filmi mi?
HECKERLING: Bu fikirden nefret ediyorum. Emekli olmamıştım ki. Bu işler zaman istiyor. Senaryoyu yazmak ve geliştirmek, sonra bir yerlerden geri gönderilmek, başka bir yere gitmek ve tekrar geliştirmek, sonra ekip bulmak, çekmek ve montajlamak. Sonra da; "Merhaba, ben geri döndüm" demek. Bir yere gitmemiştim ki.

Cher çok kontrollü biri. Siz de öyle misiniz?
HECKERLING: Bazı durumlarda. Diğer insanların yaşadığı plan programa göre yaşamıyorum. Geç kalkmayı seviyorum, telefondan uzak duruyorum, kızımla oyalanıyorum, egzersiz yapıyorum ve akşam yemeğinden sonra işe koyuluyorum.

Yönetmenlik kadınların alanına giren bir meslek gibi görünmüyor.
HECKERLING: Filmlere şöyle bir baktığınızda çok az kadın yönetmen olduğunu görürsünüz. 200 film çekilmişse, bunun 187'sinin yönetmeni erkek.

Bunun sebebi ne olabilir sizce?
HECKERLING: Hiçbir fikrim yok. Sonu ne olacaksa olsun her projenin üstüne gidiyorum. Bazen oluyor, bazen olmuyor. Ben yönetmen olmayı başardım. Tanıdığım en zeki insan olmadığım için de bu soruya bir cevap vermek güç.

Bu meslekteki bir kadın olarak çetin ceviz olmak zorunda mısınız?
HECKERLING: Sanırım insanlar bir kadının erkeklerin dünyasında dayanabilmesi için çetin ceviz olması gerektiğini düşünüyor. Ben kendi küçük dünyamda yaşıyorum ve neler olup bitiyor bilmiyorum. Çevremde böyle olan insanlar var. Enerjimi bu şekilde harcarsam, çevredeki gençleri takip etmeye ve diyalog yazmaya fırsatım olmazdı.

Alivia Silverstone'u, "Clueless" için aday olan diğer oyunculardan ayıran neydi?
HECKERLING: Görünüşünün bilincinde değil. Güzel olduğunu kolay unutturuyor. Çünkü kendi de unutmuş.

Birgün farkına varır mı dersiniz?
HECKERLING: Sanmıyorum. Aslında bir bakıma güzel olduğunu biliyor. Dergiler için poz veriyor. Ama bunu, önemli bir özelliği haline getirmemiş.

Siz onun yaşındayken nasıldınız?
HECKERLING: Ben "Fast Times" filminde Brian Backer'ın canlandırdığı Ratner karakterine benziyorum. Bütün çocuklar onun etrafında koşup eğleniyor o da; "Bunu nasıl yapıyorlar?" der gibi bakıyordu. 60'lı yılların sonlarında, 70'li yılların başında Manhattan'daki High School of Art and Design'da okudum. Aklımı üniversite için para biriktirmekle bozmuştum. Sonra New York Üniversitesi'ni ve Amerikan Film Enstitüsü'nü bitirdim.

O zamanlar örnek aldığınız yönetmenler var mıydı?
HECKERLING: Scorsese. "Mean Streets"e tapıyordum. Önceleri, filmlerin Hollywood yıldızlarıyla doldurulmuş heyecan verici şeyler olduğunu düşünürdüm. Sonra herkesin ne dediğini anladığım bu filmi gördüm. Onların nedenlerini anlıyordum. Filmde müzik ve enerji vardı. Çekimler nefisti. "İşte film bu!" diye düşünmüştüm.

New York'un "vasat sokakları" ile Beverly Hills arasında uzak bir mesafe var. Kızınızın, gözlerinizi açan filmleri anlayamayacağından endişe ediyor musunuz?
HECKERLING: Beni "Clueless"ı yazmaya yönelten etkenlerden biri de buydu. New York'ta evrenin merkezi olduğunuzu düşündüren bir burnu havadalık var. Sonra California'da bir çocuğunuz oluyor ve siz; "Bir dakika. Bu çocuğu seviyorum. O bir California çocuğu. Pekala. Belki de buralarda güzel ve sevmeye değer bir şeyler var" diye düşünüyorsunuz.

Bundan sonra neler yapacağınız konusunda bir fikriniz var mı?
HECKERLING: Woody Allen'ın da dediği gibi; "Fikre dönüştürmeyi düşündüğüm bir kavramım var." ■

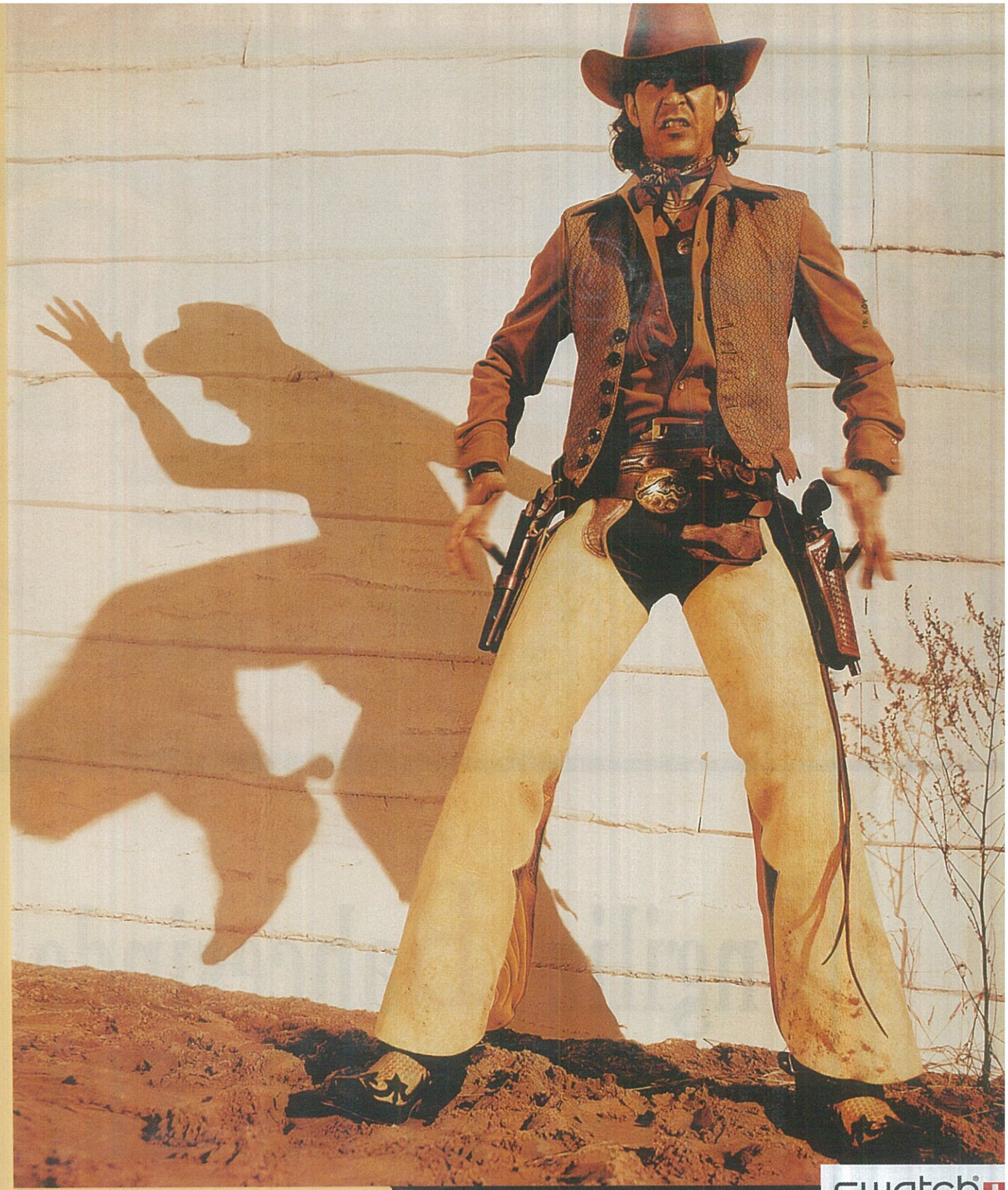

SWATCH GOES WEST.

THE OFFICIAL TIMEKEEPER OF THE 1996 ATLANTA OLYMPIC GAMES.

swatch

MODEL: LUCKY SHADOW. TEMA: KISA ÖYKÜLER. 1996 İLKBAHAR YAZ KOLEKSİYONU.

SWISS MADE.

TÜRKİYE GENEL DİSTRİBÜTÖRÜ ERGSAN

ADANA Antik Optik Saat • Bropsa • Optisa • Pupila • Swiss Optik • *ADAPAZARI* Optik Uluç • *ANKARA Atakule* Uğur Saat Galerisi • *Bakanlıklar* Hobim • *Galleria* Gonca 4 Saat • *Karum* Ginza • *Kavaklıdere* Özel Optik • BLU Mağazaları • *Kızılay* Ayka • Seyfettin Özel • Mega Optik • Bahçeli Saat • Özlem Optik • Taş Optik ve Saat Galerisi • Tuna Saat • *Sıhhiye* Saatçi Gürbüz • *Ulus* Duman Saat • *ANTALYA* Gözde Optik • *Kemer* Gözde Optik 2 • *Alanya* Hüsnü Kılınç Kuyumculuk • *AYVALIK* Sağlam Optik • *BALIKESİR* Bülent Selici • *Edremit* Mine Optik • *BANDIRMA* Güleç Optik Saat • *BURSA* • Prelant Saatçilik *Pembe Çarşı* Fahri Kuz • *ÇANAKKALE* Altınsay Optik • *ÇEŞME* Hüsnü Karaman • *ÇORLU* Engin Saat • *DENİZLİ* Uşaklı Ltd. • Anı Kuyumculuk • *EDİRNE* Cömert Atalay Kuyumcusu • *ERZURUM* Mesa Saat • *ESKİŞEHİR* Bozkaya • *GAZİANTEP* As Saat • Zeki Saat • *GÖLCÜK* Sıhhat Optik • *İSKENDERUN* Binbaylar • *İSTANBUL Aksaray* Kuz Optik • *Akmerkez* Fahri Kuz Optik • *Atrium* Fahri Kuz Optik • *Bağdat Caddesi* Kuz Optik • Sena Kuyumculuk • *Bahariye* Erol Saat • Tufan Saat • Yelkovan Saat • *Bakırköy* Edip Saat Galerisi • Güneş Optik Saat • Kral Saat • Netsel Optik Saat • *Beşiktaş* Atabey Saat • Galeri Citizen • *Beyoğlu* Mozaik Gümüş & Saat • *Cağaloğlu* Sinan Saat • *Carousel* Aktüel Optik • *Capitol* Bahariye Saatçilik • *Fenerbahçe* Alsa Saatçilik • *Fındıkzade* Kelebek Saat & Optik • *Gebze* Ay-Za Saat Galerisi • *Kadıköy* Kardelen Optik & Saat • *Kapalıçarşı* Bedri & Yolaç • Özsedef (yeraltı geçidi) • *Nişantaşı* Kuz Optik • Yıldız Saatçilik • *Nova Baran* Güneş Optik Saat • *Pangaltı* Aral Kuyumcusu • *Pendik* Anadolu Optik • *Sirkeci* Alsa Saatçilik • Güneş Optik Saat • Konyalı Saat • *Şaşkınbakkal* Özgür Saat • Tufan Saat • *Şişli* Ekol Tic. • Şadan Çetin • *Üsküdar* Ünal Saat Galerisi • *İZMİR Alsancak* Ertan Saat • Hangay Optik-Saat • Hüseyin Sözen • Külahçı Watch Center • Temizocak • *Bornova* Libas Collection • *Eskifoça* Kar Kuyumculuk • *Fevzipaşa Bulvarı* Sözen Saat • *Göztepe* Aysun Altın • Style • *Hilton* Temizocak • *Karşıyaka* Günkut Saat • Temizocak • *Kemeraltı* Külahçıoğlu Saatçilik • Şuşut Optik • Saat • Günkut Saat • Hüseyin Sözen • Külahçı Watch Center • Temizocak • *Bornova* Libas Collection • *Eskifoça* Kar Kuyumculuk • *Fevzipaşa Bulvarı* Sözen Saat • *Göztepe* Aysun Altın • Style • *Hilton* Temizocak • *Karşıyaka* Günkut Saat • Temizocak • *Kemeraltı* Külahçıoğlu Saatçilik • Şuşut Optik • *İZMİR Alsancak* Ertan Saat • Hangay Optik-Saat • Hüseyin Sözen • Külahçı Watch Center • Temizocak • *Bornova* Libas Collection • *Eskifoça* Kar Kuyumculuk • *KÜTAHYA* Yüksel Ticaret • *LÜLEBURGAZ* İhya Saatçilik • *MANİSA* Renk Optik • *MERSİN* Petrol Mağazaları • Adil Mağazaları • *ORDU* İlhan Optik • *SAMSUN* Saat • *Konak* Günkut Saat • *Menemen* Evlioğlu Kuyumculuk • *İZMİT* Uluç Optik • *KAYSERİ* Öziş Kuyumculuk • *KUŞADASI* Ok Kuyumculuk • *KÜTAHYA* Yüksel Ticaret • *LÜLEBURGAZ* İhya Saatçilik • *MANİSA* Renk Optik • *MERSİN* Petrol Mağazaları • Adil Mağazaları • *ORDU* İlhan Optik • *SAMSUN* Samsun Optik • *TRABZON* Altın Saat • *TEKİRDAĞ* Cengizhan Saat ve Gümüş • *VAN* Adnan Saatçioğlu ve VAKKORAMA'larda (*İSTANBUL Taksim VR, Rumeli VR, Suadiye VR, Galleria VR, ANKARA VR Kızılay, İZMİR VR Alsancak, ANTALYA VR Konyaaltı, BURSA VR Çekirge, KUŞADASI VR Atatürk Cad.*)

İngiliz Bahçesinde HAYAT DERSLERİ

Jane Austen'ın yazdığı, Emma Thompson'ın senaryolaştırdığı 19. yüzyıl İngiltere'sinde geçen bir roman ve Tayvanlı bir yönetmen: Ang Lee... "Sense and Sensibility", birbirinden çok farklı üç kızkardeşin etrafında dönen duygusal bir dram. Ama kesinlikle ağır değil. İronik, hafif, eğlenceli ve derinlikli.

Sense and Sensibility", 50 yıllık bir aradan sonra bir Jane Austen romanının ilk büyük beyaz perde uyarlaması. Film, iki kız kardeşin, pratik ve ironik Elinor (Emma Thompson) ile tutkulu ve bildiğini okuyan Marianne'ın (Kate Winslet) hikayesini anlatıyor. Emma Thompson'ın ilk senaryo çalışması olan "Sense and Sensibility"nin yönetmeni ise "Eat Drink Man Woman" ve "Düğün Yemeği" (The Wedding Banquet) filmleriyle iki kez Akademi ödülüne aday gösterilen Tayvanlı Ang Lee.

Filmin konusuna gelince... Henry Dashwood (Tom Wilkinson) beklenmedik bir anda öldüğünde, mal varlığı kanunen ilk evliliğinden olan oğlu John (James Fleet) ile karısı Fanny'ye (Harriet Walter) kalır. Bu koşullar altında Dashwood'un son karısı (Gemma Jones) ile kızları Elinor, Marianne ve Margaret (Emilie François) evsiz ve ancak geçinebilecekleri bir parayla ortada kalır.

John ve Fanny, ailenin bütün topraklarına sahip olurken Elinor, Fanny'nin yakışıklı ve çekingen kardeşi Edward'a aşık olur. Ancak Edward ve Elinor birbirlerine duygularını açıklama fırsatını bulamadan, Elinor'dan hoşlanmayan ve onun "yoksulluğu"nu uygunsuz bulan Fanny, Edward'ı Londra dışına yollamak için bir bahane bulur.

Elinor, yaşadıkları tatsız ortamda bir yandan ailenin kısıtlı bütçesini kontrol etmeye, bir yandan da Edward'a olan duygularını annesine ve kızkardeşlerine belli etmemeye çalışır. Bu arada Marianne, gösterişli Willoughby (Greg Wise) ile tutkulu bir aşk ilişkisine girer. Marianne'in bu ilişki sırasındaki dikkatsiz davranışları, ablasının hiç hoşuna gitmemektedir.

Elinor ve Marianne, maddi ve sosyal statü ile aklını bozmuş bir toplumda, duygusal doyumu bulmaya çalışırken, hem erkekler hem de para konusundaki ilişkilerinde, akıl ile duyguyu kaynaştırmayı öğrenirler.

200 yıl önce 1795'de Jane Austen tarafından kaleme alınan ve 1811'de yayımlanan romanın uyarlaması olan "Sense and Sensibility", bu klasiğin ilk beyazperde adaptasyonu. "Jane Austen, aile ilişkilerini ve toplumsal gelenekleri mükemmel bir biçimde yansıtıyor" diyor yönetmen Ang Lee. "Roman, romantizm ile dramayı benim de yapmak istediğim gibi toplumsal hiciv havasıyla mükemmel bir biçimde bir araya getiriyor."

"Pushing Hands", "Düğün Yemeği" ve "Eat Drink Man Woman" (geçen yıl festivalde "Tatlı Tuzlu" adıyla oynamıştı) gibi filmlerini düşündüğümüzde yönetmen Ang Lee ile Jane Austen'ın romanının buluşması çok da şaşırtıcı gelmiyor. Gelenekçi aile ile yeni kuşaklar temasını zengin bir gözlem gücü ve ironiyle işleyen Lee, bu kez bambaşka bir dekorda ama benzer çelişkileri anlatıyor. Romanın ismi bile tam Lee'ye göre... (Sense and Sensibility'nin olası Türkçe çevirilerinden biri de Akıl ve Duygu olabilirdi.) "Hayatın kendisinin özüne inmeyi seviyorum." diyor Lee, "Dashwood kardeşlerden Elinor ve Marianne, mütevazi yaşamın yeni toplumsal gerçekleriyle baş etmeye çalışırken, aşk hayatlarında da dönüm noktasına geliyorlar".

AĞIRBAŞLI BİR AŞK: EDWARD İLE ELINOR

"Paraları olmadığı için hayatta kalma sorunuyla karşı karşıya kaldıklarında onların ya-

Marianne (Kate Winslet) ve Will (Greg Wise) daha sorumsuz ve rahat bir aşk yaşarlarken, Elinor (E. Thompson) ve Edward (Hugh Grant) ağırbaşlı takılıyorlar.

şamına giriyoruz" diye anlatıyor Emma Thompson. "Babaları öldüğünde ve Norland'daki malikanelerini ve arazilerini kaybedince yoksullukla karşı karşıya kalıyorlar. Bir şey olursa ve ellerinde kalan son parayı da kaybederlerse birbirlerinden başka tutunabilecekleri başka hiçbir şey kalmayacak. İşte o zaman, birini bulup evlenmekten başka çareleri kalmayacak."

Elinor, yakışıklı ve çekingen Edward Ferrars (Hugh Grant) ile karşılaştığında ona karşı hissettiklerinden dolayı altüst olur. Ancak bir şey yapamayacak kadar etkilenmiştir. "Kısa bir süre sonra, bu iki insanın birlikte olmaları gerektiği ortaya çıkıyor" diyor Thompson. "Bunu hemen farkediyorsunuz. Onlar da öyle. İdealleri ve espri anlayışları aynı. Ama tabii sırlar ve beklenmedik gelişmeler de var. Bu yüzden işler ilk başta göründüğü kadar basit de değil."

Yapımcı Lindsay Doran ise bu konuda şunları söylüyor; "Edward fazlasıyla ürkek ve sakar. Ayrıca asilliğin söz konusu bile olmadığı bir dönemde yaşadığı için ailesinin gözetimi altında."

"Ürkek ve sade, dürüst ve çalışkan biri" diye tanımlıyor Grant canlandırdığı karakteri. "Gerçek aşkın onun için neden pürüzsüz yürümediğini görebiliyorsunuz. Kendimi pek romantik biri olarak tanımlamasam da Edward'ın Elinor ile son sahnelerdeki karşılaşmalarında tüylerim diken diken oldu. İki karakterin arasında gözle görülür bir elektriklenme var ve Emma bu sahnelere hem oyuncu, hem yazar olarak güç kazandırıyor."

Edward, Dashwood'ları yeni evlerinde ziyaret etmeye söz verip gitmeyince Elinor acısını kalbine gömüyor ve onu kaybettiğini hissediyor. "Elinor, sağduyusuna rağmen duygusal ve incinebilir olmayı öğrenmek zorunda" diyor Thompson. "Elinor her zaman olaylarla başa çıkmayı başarıyor. Kendi üzüntülerini ve korkularını bir kenara itip başkalarıyla ilgilenmeyi tercih eden tiplerden. Bu, özellikle kadınlara özgü bir davranış biçimi. Çok kendini düşünmez bir hareket gibi görünüyor. Ama değil. Bu çoğu zaman bir kaçış biçimi."

MARIANNE, WILL VE BRANDON: BİR AŞK ÜÇGENİ

Elinor hayatına devam etmeye karar verir. Bu arada Marianne bir yağmur fırtınası sırasında yürüyüş yapıp bileğini incittiğinde, yazı teyzesinde geçirmek için Londra'dan gelen Willoughby tarafından kurtarılır. "Marianne onu romantik çocuk olmaktan çıkarıp kadın yapacak olan yürek parçalayıcı bir ilişki yaşıyor" diye anlatıyor onu canlandıran Kate Winslet. "Willoughby ile karşılaştığında, rüyaları gerçekleşiyor ve hayatında ilk kez aşık oluyor. Bu aşk ona, hayatına hükmetmiş olan ve tutkulu doğasıyla çelişen ahlak kurallarına isyan etme imkanını veriyor."

Greg Wise, Marianne'in erkek karşılığı olarak tanımladığı, gösterişli Willoughby'i canlandırıyor. "Erkek duyarlılığının saf örneği. Binici, dansçı, aşık, Scott ve Shakespeare okuyor ve yaşamak için bitmez tükenmez bir iştahı var. Tıpkı Marianne gibi."

Willoughby aslında büyük bir oyuncu. "Zekasını ve cazibesini bulunmak istediği ortamın bir parçası olmak için kullanıyor. İlişkileri insanı düşündürücü bir biçimde istikrarsız. Bu, oyunun bir parçası. Ancak Marianne onun uyguladığı toplumsal kurallar hakkında hiçbir şey bilmeyen bir kız.

Onun için Willoughby'nin onunla sadece yazı geçirmek için birlikte olduğunu göremiyor."

Willoughby kelimenin tam anlamıyla Marianne'in ayaklarını yerden kesiyor. İlişkileri öylesine gözler önünde gelişiyor ki, Elinor kız kardeşini ahlak kurallarını görmezlikten gelmekle suçluyor. Marianne ayrıca onu tutkuyla olmasa da sebatla seven utangaç ve ağırbaşlı Albay Brandon'ı da dikkate almıyor. "Brandon, Marianne ile Willoughby arasındaki ilişkiyi büyük bir asaletle kabul ediyor" diyor onu canlandıran Alan Rickman. "Marianne'in hiçbir zaman duygularına karşılık vermeyeceğini bildiği halde, sevdiği kadının bir başka adama aşık olmasına rağmen, mükemmel bir centilmen gibi davranıyor."

"Brandon, uzun bir süre önce yaşadığı kötü bir aşk tecrübesi yüzünden çok gizemli davranışlar gösteriyor. O zamandan sonra da, hiçbir ilişkiye girmemiş. Çok duyarlı ve sevecen biri. Marianne'a destek olarak onun, sağı solu belli olmayan biriyken, akıllı bir genç kadına dönüşmesini sağlıyor. Bu yüzden benim görevim metin ve değişmez bir imaj yaratmaktı. Yani, değişken Willoughby'ın tam tersini."

YİNE ÜÇ "ÇELİŞKİLİ" KIZKARDEŞ VAKASI

Marianne'in duygularıyla hareket ederken Elinor'ın aklıyla hareket etmesine rağmen Winslet iki kadının aslında çok benzer olduklarını hissediyor. "İkisinde de bu özelliklerden aynı oranda var. Elinor'ın duyarlılığı bastırılmış. Tıpkı Marianne'in ilk başta aklının başında olmaması gibi. Elinor'ın sonunda duygularına gem vurmaktan vazgeçmesi de en az Marianne'in aklının başına gelmesi kadar mükemmel bir durum."

Elinor ve Marianne'in küçük kız kardeşleri Margaret'i canlandıran Emilie François ilk kez bir sinema filmi için kamera karşısına geçiyor. François canlandırdığı karakter için şunları söylüyor; "Her zaman ağaçlara tırmanan ya da çimenlerde yuvarlanan 12 yaşında bir oğlan çocuğu gibi." Gerçekten de filmdeki herkes para ve evlilik ile aklını bozmuşken, Margaret tüm zamanını ağaç evinde ablalarının romantik ilişkilerinden çok yükseklerde geçiriyor. "Margaret onların çok can sıkıcı olduklarını düşünüyor" diyor François. "Onları hiç eğlenceli bulmuyor. Marianne arasıra komik oluyor. Ama Elinor 'çok' iffetli."

EMMA THOMPSON

Thompson, tiyatrocu bir ailenin kızı. Çocukluğunun büyük bir kısımını annesinin anavatanı olan İskoçya'da geçirdi. Thompson o günleri şöyle hatırlıyor; "Oyuncular tarafından büyütüldüm ve önemli olan şeyin gülmek olduğunu öğrendim. Babam kendimi bildim bileli hep çok hastaydı. İlk kalp krizini 35 yaşındayken geçirdi. O zamanlar 6 ya da 7 yaşındaydım. 52 yaşındayken öldü." Babasıyla ilgili anıları gülümseyerek hatırlıyor. Eric Thompson popüler çocuk televizyon şovu "The Magic Roundabout"un metin yazarlığını ve sunuculuğunu yapmış ve Alan Ayckbourn'ün komedilerini başarıyla yönetmiş. Emma Thompson'ın annesi ise, bir süre önce boşandığı kocası Kenneth Branagh'ın filmi "Much Ado About Nothing" filminde kızı ile birlikte oynayan aktris Phyllida Law. "Babam hep hastaydı. Ailemin bu gerçekle başa çıkması ise hep olaya getirdikleri mizah duygusuyla oldu. Amcam da çok hastaydı. 25 yaşında çok ciddi bir trafik kazası geçirmişti. Bizimle yaşardı. Ve benim için üçüncü bir ebeveyn gibiydi. Eşcinseldi ve bu 44 yaşına gelene kadar ortaya çıkmadı. Dünyanın en eğlenceli insanlarından biriydi. 51 yaşındayken beyin kanamasından öldü. Hastalık ve ölüm gibi zor şeylerle uğraşan çok nükteli insanlar tarafından yetiştirildim. Cenazelerde kıkırdayabilen insanlar tarafından. Her zaman kendileriyle alay edebilen ama aynı zamanda çok insancıl ve nazik insanlardı."

Emma Thompson 1982'de Cambridge Üniversitesi'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olmadan önce üç yıl Edinburgh Fringe'de Footlights ile, kurucularından olduğu Cambridge'in hepsi kadından oluşan ilk topluluğu "Woman's Hour" ile çalıştıktan sonra ilk solo şovu "Short Vehicle"da oynadı.

Londra'nın West End bölgesinde "Me and My Girl"de Robert Lindsay ile beraber sahneye çıktı. Eski kocası Kenneth Branagh ile beraber John Osborne'un "Look Back In Danger"ında rol aldı. Rennaissance Theatre Company World Tour için Kenneth Branagh yönetimindeki "King Lear"da soytarıyı, "A Midsummer Night's Dream"de de Helena'yı canlandırdı. Cambridge Footlights'ların BBC radyo yayını Thompson'ın başka komedilerde rol almasını sağladı ve "The Emma Thompson Special" ile doruğa ulaştı. BBC'nin altı saatlik "Tutti Frutti" ve BAFTA En İyi Kadın Oyuncu ödülünü kazandığı, yedi saatlik "Fortunes of War" mini dizileriyle daha ciddi çalışmalara başladı.

36 yaşındaki oyuncu, 1992'de "Howards End"de canlandırdığı Margaret Schlegel rolüyle Oscar kazandı ve 1993'de hem "The Remains of the Day"deki başrolü hem de "In The Name of the Father"daki yardımcı rolü için aday gösterildi.

Thompson'ın diğer filmleri ise Ivan Reitman'ın yönettiği "Junior", Kenneth Branagh'ın yönettiği "Much Ado About Nothing", "Henry V", "Dead Again" ile "Peter's Friends" ve James Lapine'in yönettiği "Impromptu". Thompson'ı kısa bir süre önce Christopher Hampton'ın filmi "Carrington"da başrolde izledik. Oyuncu bu filmdeki rolüyle 1995 Cannes Film Festivali'nde Özel Jüri Ödülü'nü kazandı.

Yönetmen Ang Lee, bütün ekiple uyumlu bir çalışma yaptığını söylüyor.

Thompson ise bu konuda şunları söylüyor; "Bir bakıma Elinor onu incinebilir ve bu dünyaya ait ama aynı zamanda da dengeli yapan çok sıkı ahlak kurallarının, entellektüel ve dini kavramların geçerli olduğu bir dönemle karşı karşıya kalıyor. Marianne geleceğe bakıp; 'Bütün bu kurallara ihtiyacımız yok' diyor. Yüzeysel olarak bakıldığında ablalarının kurtarıcısı gibi görünüyor. Ama şartlar, aşk işlerinde erdemli davranmanın bütün ilişkilerde olduğu kadar önemli olduğunu kanıtlıyor."

Ang Lee ise farklılığın çok derin olmadığı kanısında: "Elinor'ın sorumluluk duyguları, onu duygusal doyuma ulaşmaktan alıkoyabilir. Marianne'in romantik duyarlılığı onu boş yere verilmiş sözlere karşı daha incinebilir yapıyor. Gene de onları gece ile gündüz kadar farklı olarak değerlendiremezsiniz. İkisi de onlarda zaten olan bir özelliği diğerinden öğreniyor. Elinor incinebilir olarak görülmekten ve duyarlılığını açığa vurmaktan çekinmeyecek cesareti bulurken, Marianne de duyarlılığını kurban etmeden aklın yolunu buluyor. İkisi de içlerindeki uygun dengeyi buluyor". Lee sözlerini şöyle bitiriyor; "Austen büyümenin verdiği üzüntüyü ve gerçek aşk ile doğruluğu bulmak için ne kadar çok acı çekmemiz gerektiğini anlatıyor. Bu tip çatışmalar şu ya da bu şekilde hepimizin hayatını belirliyor. Bu evrensel bir durum."

DÖRT YILDA YAZILAN SENARYO

Daha önce hiç senaryo yazmamış olan Emma Thompson, en sevdiği yazarlardan biri olan Austen'ı sinemaya aktarmak fikriyle çok heyecanlanmıştı. Romandaki her bölümü sinema diline çevirmeye başladı. Böylece ortaya el yazısıyla yazılmış 300 sayfalık bir müsvedde çıktı. "Ancak yavaş yavaş cesaretlenmeye başladım ve asıl sorunu, yani hikayeyi beyazperdeye uygun hale getirmeyi çözmeyi başardım. Kendime bir de bilgisayar aldım."

Thompson dört yıl içinde birkaç müsvette yazdı. Bu arada, yedi filmde oynadı. Tek başına değildi, ona teklifi getiren filmin yapımcısı Lindsay Doran ile birlikte çalışıyordu. "Roman o kadar karmaşık ve işlenecek o kadar çok hikaye var ki, işin en zor yanı yapıyı oluşturmak oldu" diye anlatıyor Thompson. "Her seferinde ben bir versiyon yazıyordum, Lindsay da okuyup notlar alıp bana geri gönderiyordu. Ya da o an aynı şehirdeysek beraber oturup problemleri konuşuyorduk. Sonra ben biraz ağlıyordum ve işe geri dönüyordum. Bu, böyle üç sene devam etti."

Thompson hikayeyi daha iyi anlayabilmek için Austen'ın özel mektuplarını araştırmış. "Mektupların dili kitabınkinden daha az esrarlı. Kitaptaki bazı cümleler bitmek bilmiyor. Oysa Austen'ın kişisel tarzı çok daha açık ve zarif. Çok da eğlenceli."

Böylece dört senede, karmaşık bir kitap orijinalinden hiç ayrılmayan güçlü bir öyküye dönüştü. Thompson senaryonun oyuncular tarafından yorumlanmasını istedi. Hugh Grant, Harriet Walter, Hugh Laurie, Imelda Staunton ve Robert Hardy, bu işle görevlendirildi. Aynı oyuncular daha sonra filmin oyuncu kadrosuna alındı.

19. YÜZYIL İNGİLİZ ROMANINA TAYVANLI BİR YÖNETMEN... NEDEN?

Sıra bir yönetmen bulmaya gelmişti. Doran bu konuda şunları söylüyor; "Arası hem hicivle hem de romanla iyi olan birini arıyorduk. Bu öyle bir yönetmen olmalıydı ki, bu öğelerden birine duyduğu ilgi, diğerini ihmal ettirmemeliydi. Bu yüzden kendimizi İngiliz ya da anadili İngilizce olan yönetmenlerle sınırlandırmak istemedik. Bizim amacımız eski bir dünyaya, espri anlayışı olan meraklı bir gözlemcinin gördüğü dünyaya, yeni bir bakış açısı getirecek biriydi."

Filmin yapımcılarından Geoff Stier, Tayvanlı yönetmen Ang Lee'yi önermiş. Kaldı ki, Stier ve yönetici yapımcı Sydney Pollack, Lee'ye çok daha önceden göz koymuşlar, ona günümüz Amerika'sında geçen bir proje vermeyi düşünmüşlerdi. Ama birden Lee'nin yeteneklerinin bir 19'uncu yüzyıl İngiliz romanına da mükemmel uyacağına karar verilmişti.

Ama Ang Lee, teklifi duyduğunda böyle düşünmemiş. Senaryoyu eline aldığında ilk düşüncesi bu insanların akıllarını kaçırmış olmaları gerektiği olmuş. Austen'ı bilmesine biliyormuş ama temelde Çin filmleri ya-

Marianne ve Willoughby: Romantik bir yaz aşkının kahramanları.

pan bir yönetmen olarak bu işle nasıl bir ilgisi olabileceğini anlamamış. Ancak ilgisini uyandıran şey, kapakta Emma Thompson'ın ismini görmek olmuş.

Ang Lee, Tayvan tarihinin en popüler filmi olan "Düğün Yemeği"nin yönetmeni olarak, Taipei sokaklarında tanınmadan yürüyemiyor. "Sense and Sensibility"nin yönetmen adayı olduğu açıklandığında Austen'ın romanının bütün tercüme edilmiş kopyaları bir gün içinde satılmış. "Hayatınızın iki senesini adayacağınız bir proje bulmak gerçekten çok zor" diyor Lee. "Ama senaryo beni gerçekten çok etkiledi. Galiba bu yüzden korkularımı bir kenara bıraktım. Kendimi Bungee-jumping yapan biri gibi hissettiğimi itiraf etmeliyim."

Jane Austen'ın romanının pastoral dünyası, ilk bakışta Ang Lee'nin "Eat Drink Man Woman"ındaki modern Tayvan'dan çok farklı görünüyor. Ama iki toplum arasındaki bağlar, senaryonun ilk birkaç sayfasını okuduğunda Lee'nin dikkatini çekmiş. "İlginç geleneklerin ve giysilerin altında kendi geleneklerimle manevi bir bağ buldum. İki toplumda da uyum ve karşıtların dengesine ulaşmak için benzer bir eğilim var."

Şüphesiz farklılıklar da aynı şekilde dikkat çekici olmuş. Ama bütün bunlar Lee için derin bir tecrübe olmuş. "Böylesine seçkin bir oyuncu kadrosuyla ve ekiple çalışmak benim için çok eğitici bir deneyim oldu. Çok zor bir görevleri vardı. O da bir yandan öykünün özünü açığa çıkarırken bir yandan da detayları doğru olarak verebilmek. Umarım ekipçe Jane Austen'ın dünyasının komik zenginliğini ve sonsuzluğunu yansıtabilmeyi başarmışızdır." ■

SENSE AND SENSIBILITY
AŞK VE YAŞAM

Yönetmen: Ang Lee
Senaryo: Emma Thompson (Jane Austen'ın romanından uyarlanmıştır.)
Yapımcı: Lindsay Doran
Görüntü Yönetmeni: Michael Coulter, B.S.C.
Oyuncular: Emma Thompson, Alan Rickman, Kate Winslet, Hugh Grant, Greg Wise, Emilie François
Müzik: Patrick Doyle
Gösterim Tarihi: 12 Nisan
Dağıtım: Warner Bros.

KATE WINSLET

"Aşk için ölmek! Daha şanlı ne olabilir ki?" Bunlar "Sense and Sensibility"de Kate Winslet'ın canlandırdığı Marianne Dashwood'un sözleri. 20 yaşındaki Kate Winslet'in ilk oyunculuk tecrübesi Peter Jackson'ın Akademi ödülü adayı filmi "Heavenly Creatures" ile oldu. Aktris, canlandırdığı Juliet Hulme rolüyle hayranlık uyandıran eleştiriler aldı. Daha sonra "A Kid in King Arthur's Court"da küçük bir rol aldı. "Shrinks", "Anglo-Saxon Attitudes", "Dark Season" ve "Casuality" gibi İngiliz televizyon dizilerinde oynadı. Genç oyuncu, bundan sonra Thomas Hardy'nin romanı "Jude the Obscure"dan beyazperdeye uyarlanan Michael Winterbottom yapımı "Jude"da başrolde oynayacak ve Kenneth Branagh'ın yeni "Hamlet"inde Ophelia'yı canlandıracak.

HUGH GRANT

Filmde Edward Ferrars rolünde. "Dört Nikah Bir Cenaze" filminde canlandırdığı çekingen, evlilikten korkan karakterle Altın Küre'yi kazanan Grant'in Amerika'da yaptığı ilk film Julianne Moore ile birlikte oynadığı "Dokuz Ay" (Nine Months). Aktörün filmlerinden bazıları "Acı Ay" (Bitter Moon), "Sirens", "The Englishman Who Went Up A Hill But Came Down A Mountain", Emma Thompson ile birlikte oynadığı "Impromptu" ve "Günden Kalanlar" (The Remains of the Day). Hugh Grant'in bundan sonraki projesi, "Restoration".

ALAN RICKMAN

Marianne için yanıp tutuşan ama onun Willoughby ile olan tutkulu aşkına katlanmak zorunda kalan Albay Brandon'ı canlandırıyor. Rickman, adını duyurduğu "Zor Ölüm" filminin dışında, yönetmenliğini Anthony Minghella'nın yaptığı "Truly, Madly, Deeply" ile BAFTA En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu ödülünü aldığı ve Nottihgham şerifini canlandırdığı "Robin Hood"da oynadı. Yıldızı her geçen gün biraz daha parlayan sağlam bir İngiliz aktörü.

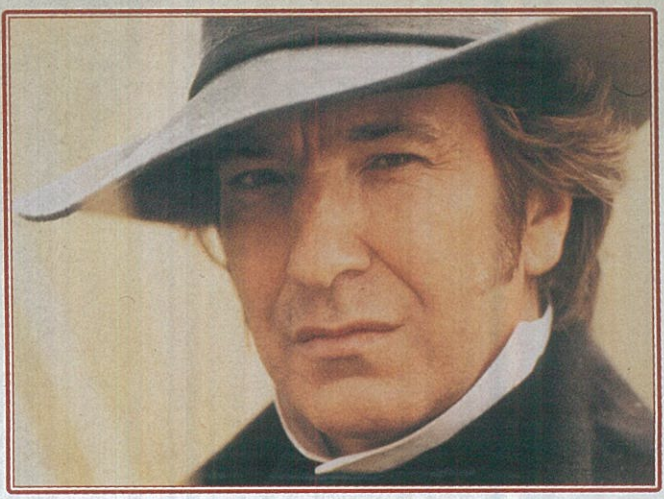

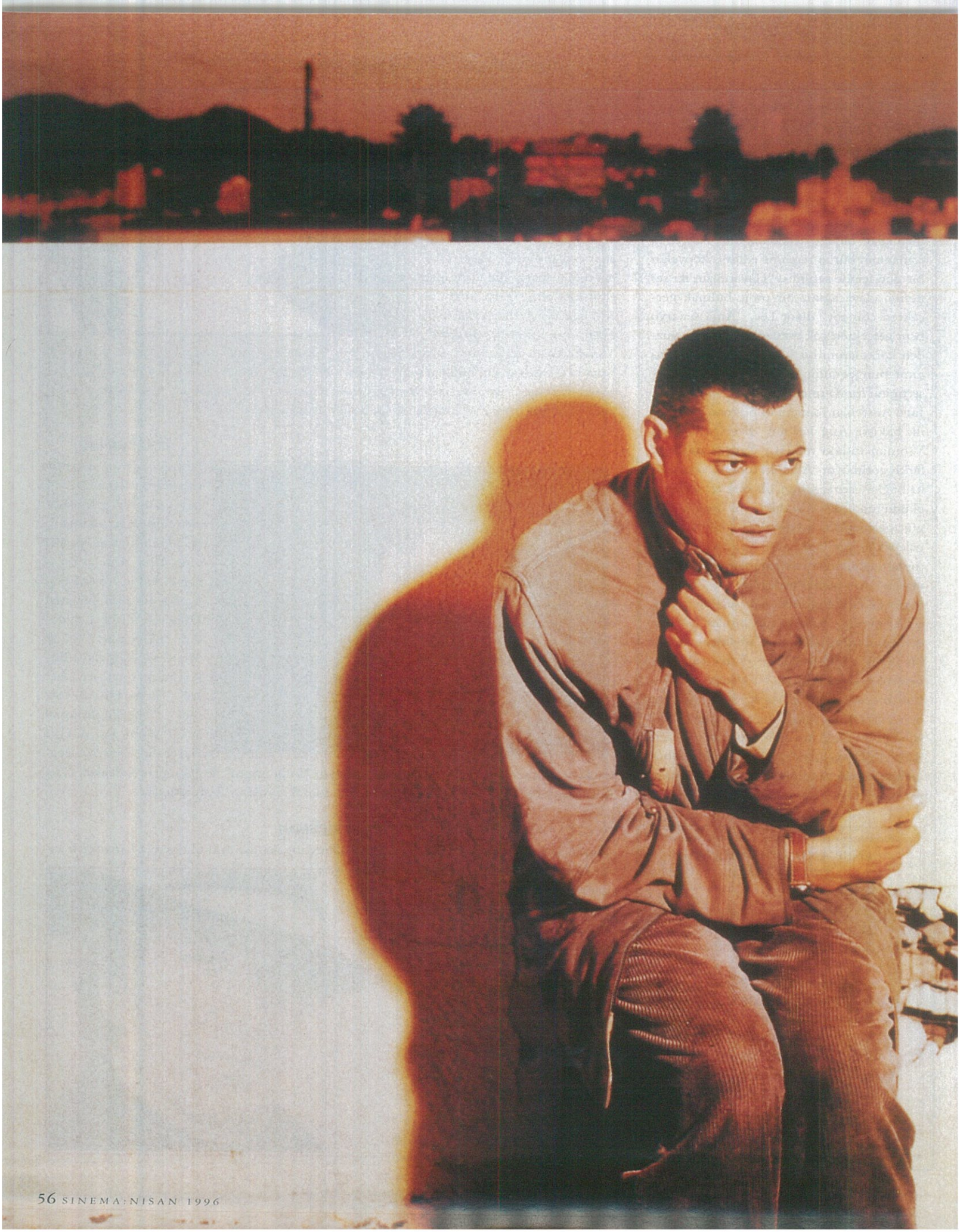

İLK SİYAHİ "OTHELLO"

LAURENCE FISHBURNE

Tina Turner'ın problemli kocasını oynadığı "What's Love Got to Do With It" ile star statüsüne yükselen Laurence Fishburne, ilk filmini 10 yaşında çevirmiş. Hiçbir eğitimi olmamasına karşın televizyon ve sinema dünyasında yıllarca boy gösteren oyuncu, bugünlerde en prestijli siyah aktörlerden biri.

Bazı oyuncular hakkında "bir şey" nedense çok fazla bilinir. Mesela, Harrison Ford, hani şu Eskiden Marangozluk Yapan Oyuncudur. Roman Polanski, Karısı Öldürülen Yönetmendir... Sarah Miles, Kendi İdrarını İçen Kadındır... Larry Fishburne ise 15 Yaşında "Apocalypse Now"da Oynayan Adam...

Fishburne hakkında yaygın olarak bilinen bir başka şey ise ilk gençlik çağının bir bölümünü Filipinler'de serserilik yaparak geçirmiş olması. Ama bundan daha "tuhaf" şeyler de oldu hayatında. "A Nightmare on Elm Street: The Dream Warriors"da rol alması sözgelimi... Ya da daha sonra, 1986 yılında cumartesi sabahları televizyonda yayınlanan çocuk eğlence programı "Pee Wee's Playhouse"da Kovboy Curtis'i canlandırması...

"Oynayacağım kovboy tipinden ben sorumlu olsaydım kesinlikle Kovboy Curtis'i oynamazdım. Zenci bir kovboy olarak adi bir komedide oynamayı asla düşünmedim. Çok adiydi, 60'lı yıllardaki televizyon dizisi "Batman"de oynamak gibi bir şey..."

Fishburne duraksıyor. Sonra "Pee Wee Herman," diye devam ediyor "oyunculuk yetenekleriyle tanınmaz. Ne demek istediğimi anladınız mı?"

Aslında Fishburn'ün oynadığı bu rol, işini ve rengini bu kadar ciddiye alan bir adamın tavrına hiç uygun değil. "Pee Wee's Playhouse" programının prodüksiyon asistanı John Singleton'ı "Boyz N The Hood"u yazmaya teşvik eden Fishburne'ün siyah Amerikalıların geçmişine ve geleceğine duyduğu ilgi olmuştu. Bugün Fishburne'ün yaptıkları "atalarının hatırası"na saygı niteliğinde.

"Ataların hatırası"nın tam olarak ne anlama geldiği sorulduğunda Fishburne, arkasına yaslanıp bir Marlboro Light yakıyor ve "Ben atalarımın omuzları üzerinde ayakta duruyorum," diyor. "Özgürlük savaşında -ve Amerika'nın girdiği diğer bütün savaşlardaözgürlükleri ve ülkeleri için canlarını veren siyah kadınlar, erkekler oldu ve ben bugün, onların fedakarlıkları sayesinde ülkemin vatandaşlık haklarından bütünüyle yararlanabiliyorum. İşte 'ataların hatırası' bu anlama geliyor."

Geçen yıl kötü koşullarda çekilen, II. Dünya Savaşı'nda geçen ve Amerikan Hava Kuvvetleri'ndeki tanınmamış bir siyah pilotu anlatan televizyon filmi "The Tuskeegee Airmen"de bir kuruş para almadan oynamasının sebebi de bu.

"Atalarımı şükranla anmak, onları tanımayan ve bu filmi seyrettikten sonra tanıyacak olan yeni neslin Amerikalılarına ilham vermek için yaptım bunu ve 'Othello'daki Mağripli rolü ile ödüllendirildim. Bu, atalarımın bana armağanıydı."

Oyunculuk eğitimi almamış ve yegane Shakespeare tecrübesi lisede "Hamlet"i okumaktan ibaret olan Laurence Fishburne şimdi, Olivier Parker'ın "Othello" adlı filminde başrolü oynuyor. Fishburne, bu rolüyle sinema tarihindeki yerini de garantiye alıyor: O, Othello'yu sinemada canlandıran ilk siyah oyuncu. "Bu, oldukça ağır bir sorumluluk, o yüzden kaçıramam. En azından iyi olmalıyım."

İri yarı, yakışıklı, tok sesli aktör, Othello'yu, "Savaşçı, şiirsel bir ruh, ve daha önce hiç aşık olmamış biri" diye tanımlıyor. "Aşk konusunda saf, Iago'nun her dediğine inanıyor."

Larry Fishburne, oyunculuğa 10 yaşında, "One Life to Live" adlı Amerikan TV dizisinde başladı. İki yıl sonra da ilk sinema filmini çevirdi: "Cornbread, Earl And Me". Bu film sayesinde, hem tiyatro ağırlıklı Negro Ensemble Company'nin hem de New York Academy Of The Performing Arts'ın dikkatini çekti ve onbeşinci yaşgününden birkaç gün sonra Coppola'nın "Apocalypse Now" adlı filminde rol aldı.

Bu uzun boylu atletik vücutlu oyuncu, o günden beri rol aldığı bütün filmlerde sağlam performanslar çıkarttı. "Apocalypse Now"dan hemen sonra, üç Coppola filminde daha oynadı: "Rumble Fish", "Gardens of Stone", "The Cotton Club"... Ama, bir yıldız olması, hatta bırakın yıldızı, ünlü bir oyuncu olabilmesi için "Deep Cover" ve "What's Love Got to Do With It"te rol alması gerekecekti.

Aslında Larry Fishburne yıldız olduktan sonra da insanlar onu pek tanımıyorlardı. Samuel L. Jackson, "Pulp Fiction"daki Jules rolünün dublajı için stüdyoya gittiğinde stüdyo yetkililerinden biri ona "Fazla söze gerek yok, sizin yaptığınız işlere hayranım Bay Fishburne," demişti.

Her neyse.. Fishburne son birkaç yılını Filipinler'deyken ihmal ettiği sahne deneyimini güçlendirmeye harcadı ve şimdi kendine ait bir tiyatrosu var. Adı LOA, yani "Love One Another". Artık kendi yazıyor ve kendi yazdıklarını oynuyor. Gerçek bir yıldız olduğuna göre gerçek bir yıldıza yakışır bir adı da var. O artık Larry değil Laurence.

"Larry adını taşımak için fazla büyüdüğümü hissediyorum, gerçek bir yetişkinim artık. İsimlerin bir tınısı vardır. Larry adının tınısı uzun süre çok işime yaradı ama sanırım artık bu isime göre daha itibarlı, daha berrak ve daha doğru bir kimliğim var."

Ve ekliyor, "Ama dostlarım bana Fish der..." ■

yeni egzoz sistemine borçlu. Üstün BMW teknolojisinin yenilikleri bu kadar da değil. Krank mili ve denge ağırlıklarında yapılan değişiklikler, size çok daha konforlu sürüş zevki sağlıyor **(4)**. Yeni motorun çok ses getirecek bir başka özelliği ise sessizliği. 318is'in yeni motoru size çok daha sessiz bir sürüş sağlıyor **(5)**. 318is'te yapılan diğer bir değişiklikse hidrolik supap ayarlarında. Bu bölümün tamamen yenilenmesiyle motorun ömrü daha da uzun. Artık otomobilinizin sürüş zevkini yaşamak için önünüzde daha çok zaman var **(6)**. Ayrıca tüm bu yeniliklere kumanda eden Digital Motor Electronics (DME)'in fonksiyonları daha da geliştirildi **(7)**.

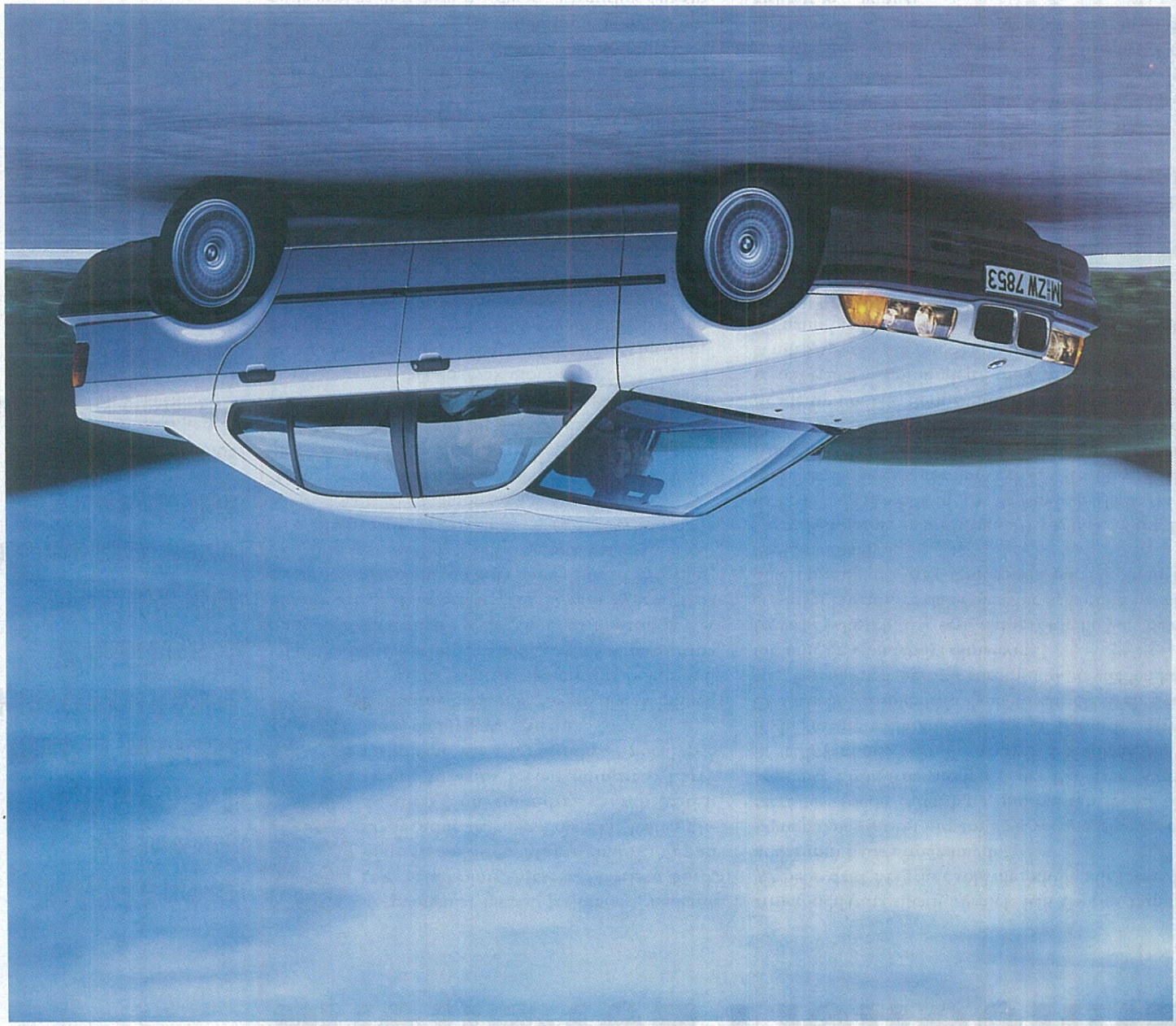

İKİ BMW ARASINDAKİ 7 FARKI BULUN.

Aşağıdaki iki BMW'nin gözle görülebilecek bir farkı yok. Asıl değişiklik kapıyı açıp, kontak anahtarını çevirdiğinizde başlıyor. Örneğin sağdaki BMW 318is yeni motoruyla daha ekonomik (**1**). Bu motorun sağladığı bir başka avantaj da daha yüksek tork. Yani 318is şimdi eskisinden de yüksek bir çekiş güçüne sahip (**2**). Ulaştığı performansa rağmen sağdaki 318is çevresine daha duyarlı (**3**). Bu özelliğini de

THE ULTIMATE DRIVING MACHINE

DİJİTAL ALEMİN OY

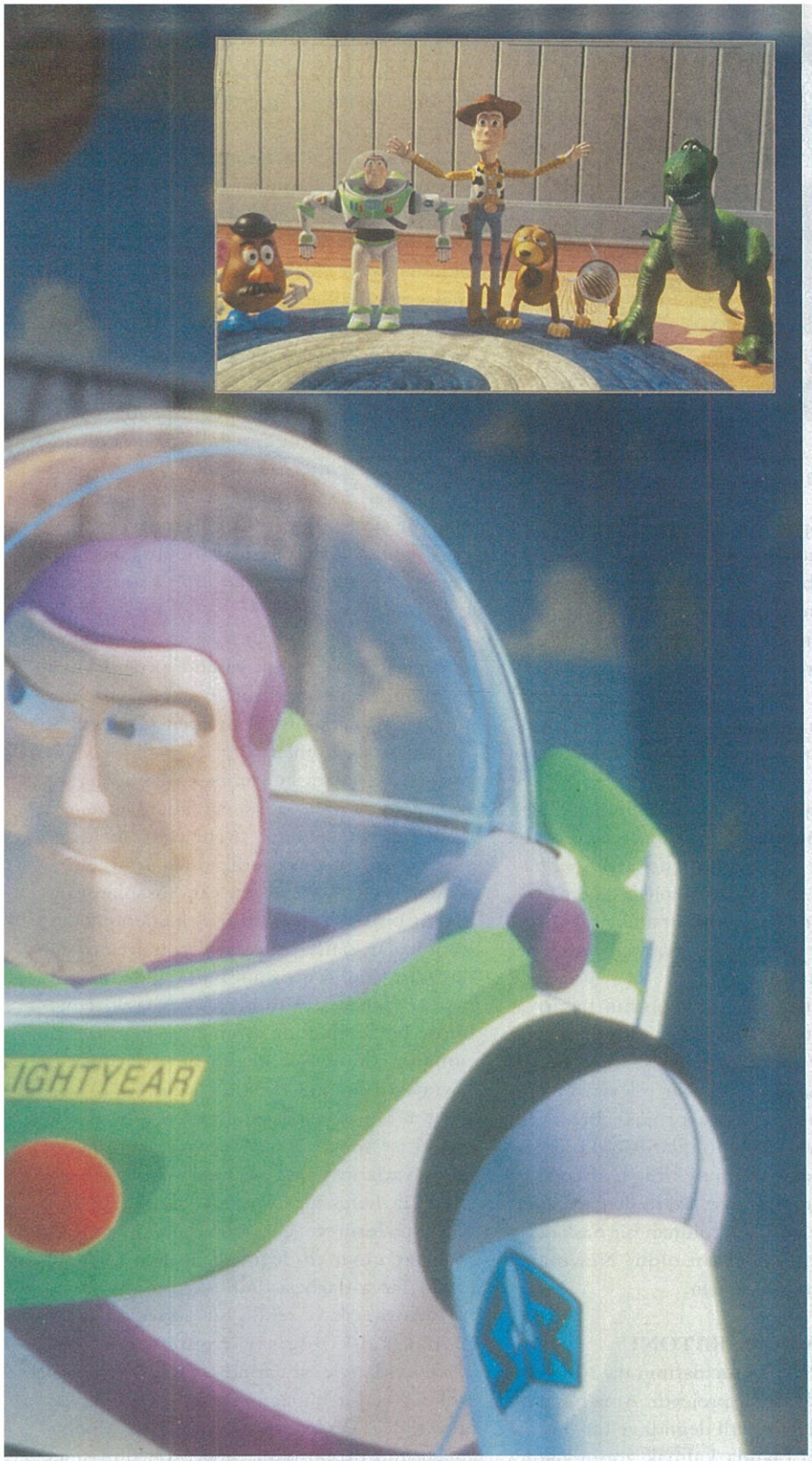

UNCAKLARI

İŞTE YILIN EN ÇOK İŞ YAPAN FİLMİ: TOY STORY

Bu, bilgisayar teknolojisi kullanan sanatçıların yarattığı ilk animasyon film.

Projenin altında animasyon sinemasının kralı Walt Disney ile bilgisayar grafiklerinde sınırların ötesine taşmak isteyen Kuzey California Pixar Animasyon'un imzası var. El işçiliğinin hassas özeni ile dijital teknolojinin harikalarının seferber edildiği filmin yapımı tam dört yıl sürdü.

"Toy Story", Walt Disney Animasyon Film Şirketi ile 1986 yılında kurulan ve dünyanın ilk "dijital animasyon stüdyosu" olarak bilinen Pixar'ın, ilk ortak çalışması... (Yapılan açıklamalara ve ortaya çıkan gişe sonuçlarına bakılırsa bu, son ortak çalışmaları da olmayacak. Şimdiden üzerinde anlaşılmış iki ortak projeleri daha var.)

Eski bir Disney animatörü olan yönetmen John Lassetter, "Disney yetkilileri, bizlere öyküyü geliştirme işleminin ilk aşamalarından post-prodüksiyonun son aşamasına kadar inanılmaz katkılarda bulunarak öykü anlatımı ve konulu film yapımı konusundaki uzmanlıklarını sundular. Film yapımında en önemli vurgunun konu üzerinde yoğunlaşması gerektiği konusunda bizi cesaretlendirmekle kalmayıp, aynı zamanda prodüksiyon boyunca mükemmel bir ses altyapısı sundular," diyor.

Walt Disney Animasyon Film Yapım Bölümü Başkan Yardımcısı olan ve bu projede anahtar rol oyanayan Thomas Schumacher de şunları söylüyor: "John ve Pixar'daki diğer tüm meslektaşlarımızla beraber, ilk günden itibaren son derece keyifli bir çalışma yaptık. 'Toy Story'nin böylesine mükemmel bir işbirliği ürünü olmasının temelinde, en baştan itibaren hiç kopmayan iletişimimiz büyük rol oynadı. John, bilgisayar animasyonuyla, sıcacık ve cezbedici karakterlerin nasıl yaratılacağını çok iyi biliyor. Filmdeki sıcaklığın ve çekiciliğin bilgisayar teknolojisinden olduğu kadar John'ın ruhundan ve kalbinden süzülüp geldiğini hissediyorsunuz."

Bilgisayar teknolojisindeki en son imkanların kullanıldığı "Toy Story", kalabalık bir sanatçı, animatör ve teknik ekibi biraraya getirmesiyle, sinemanın 100 yıllık tarihinin en tutkulu projelerinden biri oldu.

Bir kıyaslama yapmak gerekirse, ünlü dinozor sahnelerinin yaratılması için bilgisayar grafiklerinin kullanıldığı "Jurassic Park"ta sadece 6 dakika uzunluğunda bilgisayar kökenli görüntü (CGI) vardı. "Casper"da ise bu tür görüntülerin süresi 40 dakikayı buldu. Pixar'ın "Toy Story" için ürettiği CGI görüntülerinin süresi 77 dakikaya çıkarken, "Toy Story" böylelikle başından sonuna kadar tümüyle ve sürekli olarak

Sonunda böyle bir şey olacağı belliydi. Bilgisayar animasyonları görsel kültürün her alanına girmişti ve artık sıra, baştan sona bilgisayarda yapılmış bir filmdeydi. "Toy Story" bu alandaki ilk deney ve seyircinin gösterdiği ilgiye bakılırsa sonuç mükemmel.

bilgisayar kökenli görüntülerin yer aldığı ilk film ünvanını elde etti.

"Toy Story"nin en önemli özelliği, bilgisayar animasyonuyla dünyanın en sofistike "kalem"lerinin yeteneklerini birleştirmesiydi. Bilgisayar sayesinde elde edilen "üç boyutlu animasyon görüntüsü", geleneksel animasyonların verdiği görüntülere oranla daha farklıydı. Ortaya çıkan görüntüler, gerek renk kalitesi, gerek ışıklandırma, gerekse diğer görsel ayrıntılar açısından daha önce geleneksel tarzda hazırlanmış hiçbir animasyon filmindekine benzemiyordu.

Üstelik karakterler de, daha gerçekci bir görünüme bürünmüşlerdi.

İKİ OYUNCAĞIN SERÜVENLERİ: BİR DOSTLUK HİKAYESİ

"Toy Story"nin ana konusu, birbirine rakip iki oyuncak etrafında gelişiyor. Bunlardan biri Woody. Tom Hanks'in seslendirdiği Woody klasik bir oyuncak kovboydur ve 6 yaşındaki Andy'nin en favori oyuncağı olduğuna inanmakla kalmayıp diğer oyuncakları da buna inandırmış ve böylelikle hepsinin saygısını ve hayranlığını da kazanmayı başarmıştır. Ayrıca diğer oyuncaklar arasındaki sorunları çözme yeteneğiyle de liderlik konumunda olmaktan dolayı gurur duymaktadır. Ancak Andy'nin oyuncakları arasına yenilerinin katılması, diğerlerini olduğu gibi Woody'i de endişelendirir. Çünkü elde ettiği statünün sarsılmasından korkmaktadır.

Bu durum, uzaylı Buzz Lightyear'in (Tim Allen seslendiriyor) oyuncaklar arasına katılmasıyla hız kazanır. Lazer ışınlarıyla, ses ünitesiyle ve daha birçok teknolojik özelliğiyle Andy'nin oyuncaklar dünyasına katılan bu uzaylı, Andy'yi çok çabuk tavlayacak ve Woody'nin de başını ağrıtacaktır.

Buzz da az megaloman değildir. Yüksek hayalgücü sayesinde kendisini galaksilerin hakimi olarak görmekte ve bu dünyaya belli bir görevle gönderildiğine inanmaktadır. Evreni Koruma Birliği'nden aldığı bu görevin amacı dünyayı İmparator Zurg'un zulmünden kurtarmaktır.

Uzaylı Buzz'un, Andy'nin tüm ilgi kaynağı olması ve diğer oyuncaklar arasında sivrilmesi, Kovboy Woody'nin fena halde canını sıkar. Buzz'dan bir an önce kurtulmak isteyen Woody, bir plan hazırlar ama planı geri teper ve kendini bir anda kaybolmuş halde bulur. Üstelik yanında sadece Buzz vardır. İki oyuncak, eve geri dönebilmek için güçlerini birleştirmek zorundadır. Woody ve Buzz, yolculukları sırasında kendilerini Sid adlı sadist ruhlu bir çocuğun evinde bulurlar. Üstelik Sid'in oyuncakları da, sahipleri gibi uyumsuz ve düşmanca tavırlar sergilemektedir. Sid ile köpeği Scud'un "zoraki konuğu" olmak zorunda kalan iki rakip arasındaki ilişki düzelmeye başlar. Woody'nin yardımlarıyla ve cesaretlendirmesiyle yapayalnız bir uzay komandosu olmadığını keşfeden Buzz, oyuncak olarak gerçek değerini de öğrenir. Elele veren Kovboy ve Uzaylı, sevgiye, saygıya ve güvene dayanan mükemmel bir arkadaşlık kurarlar. Bu arkadaşlık hayatta kalmalarını sağlayacaktır.

Filmin kahramanları kovboy Woody ve uzaylı Buzz Lightyear.

"Bizler bilgisayar kullanan öykü anlatıcılarıyız" diyor yönetmen John Lasseter ve şöyle devam ediyor; "Herşeyden önce öykü ve karakterler gelir. En son teknolojiyle sinema seyircisinin başını döndürebilirsiniz. Ama sonuçta insanlar sinemadan çıkarken öncelikle karakterleri hatırlar.

"Toy Story"nin dramatik yapısının başarıya ulaşmasında en önemli pay oyuncakları seslendirecek oyunculardaydı. Teklifi kabul eden Tom Hanks ve popüler televizyon komedyeni Tim Allen, bu projeye biraz da amatör bir heyecanla katıldılar. Çünkü onlar dahil bütün seslendirme ekibi, Dublajcılar Birliği'nin belirlediği fiyat üzerinden anlaşma yaptılar. Filme katkıda bulunan bir başka sanatçı da Randy Newman oldu. Newman, tam üç beste yaptı film için.

ÇEKİM MARATONU

"Toy Story", Pixar kurucularının da 20 yıldır hayalini kurdukları bir projeydi. Ama başlangıçta teknolojileri yeterli değildi ve bu "hayal proje" hep geri planda kalmak zorundaydı. 1991 yılında ise bu projenin zamanının geldiğine artık inanıyorlardı. Disney'e bir proje sundular. Sunulan fikir son derece basit bir görsel imaja dayanıyordu: Ailesi tarafından farkında olmadan karayolunun kenarındaki dinlenme tesisinde unutulan bir oyuncak. Öykünün yaratıcılarından Andrew Stanton, bu görsel imajı şöyle açıklıyor; "Son derece duygu yüklü bir durumdur bu. Çünkü herkesin hayatında kaybettiği ve bulmayı arzuladığı bir oyuncağı vardır. Oyuncağın da kendilerini özleyip özlemediğini merak ederler hep..."

"Toy Story", aynı zamanda Disney'in klasikleşen peri masallarından farklı bir çizgiyi de gündeme getirdi. "48 Hours", "Midnight Run" ve "The Defiant Ones" gibi arkadaşlık öykülerinden esinlenen Lasseter, bu orjinal malzemeyi kullanarak bir animasyon-komedi-macera filmi yapmak istedi. "Bu türü daha önce animasyon alanında hiç kimse keşfetmemişti. Kuvvetli bir karakter filmi yapmak için bu filmlerdeki özün, büyük bir potansiyel oluşturduğunu hissettik. 'Dostluk filmleri' dediğimiz bu türün yapısı çok basittir aslında. Zıt kutuplardaki iki karakteri alırsınız ve birlikte çalışmalarını gerektiren bir konuma yerleştirirsiniz. Böylece karakter gelişimi denen olgunun çorap söküğü gibi geldiğini görürsünüz."

"Toy Story"nin dört yıla yayılan yapım süreci boyunca birçok zorluk yaşandı. Bu zorlukların çoğu da filmin, türünün ilk örneği olmasından kaynaklandı. Yönetmen Lasseter, bu zorlukları şöyle anlatıyor; "Kısa filmleri kısa mesafeli koşulara benzetirsek, uzun metrajlı filmler maratonla karşılaştırılabilir. Özellikle de animasyon alanında. Aynı ayakkabıları giyersiniz ama tek benzerlik o kadardır. Burada dört yıllık bir çalışma var. İnsanların oynadığı bir aksiyon filmi için kameramanlar, kurgucular, sanat yönetmenleri bulmanız zor değildir. Çünkü hepsinin bu konuda bir geçmişi ve tecrübesi vardır. Oysa daha önce hiçkimse böyle bir film yapmamış. Hatta çoğu zaman bizlerin bile olayın boyutlarını tam kavrayamadığımızı düşünüyorum."

Pixar'ın sahibi ve başkanı Steven Jobs'un görüşleri ise şöyle; "Toy Story'nin özgünlüğü, bilgisayarların yüksek teknolojiye dayalı ortamında nefes almasından kaynaklanıyor. Karakterlerin ve geri plandaki dekorların hiçbirine insan eli değmedi. Kalem kullanılmadı. Fırça darbesi dahi vurulmadı. Buna rağmen sıcacık ve renkli bir dünya yaratıldı. 77 dakikalık bilgisayar animasyonuyla, 1.561 çekimiyle, aralarında oyuncakların, insanların ve bir köpeğin de yer aldığı 76 karakteriyle "Toy Story", yepyeni bir sinema anlayışının ürünü oldu. Bence bu film sinema tarihine damgasını vuracak bir devrim, bir kilometre taşı."

Son söz Lasseter'ın. "Bilgisayar animasyonunun en keyifli yanı, yola çıktığınız andan itibaren attığınız her adımda yeni bir şey keşfetmenizdir. Bu film üzerinde çalıştığımız dört yıl boyunca, her gün hemen hemen aynı hayret dolu sözleri söyledim durdum; "Oooo, şuna bak! Harika!"" ■

EMMA THOMPSON ALAN RICKMAN KATE WINSLET HUGH GRANT

Kalbini bırak, aklını başına al.

AŞK VE YAŞAM

"SENSE AND SENSIBILITY"

COLUMBIA PICTURES SUNAR

BİR MIRAGE YAPIMI BİR ANG LEE FİLMİ "SENSE AND SENSIBILITY" EMMA THOMPSON ALAN RICKMAN KATE WINSLET VE HUGH GRANT MÜZİK PATRICK DOYLE KOSTÜM TASARIMI JENNY BEAVAN VE JOHN BRIGHT EDİTÖR TIM SQUYRES YAPIM TASARIMI LUCIANA ARRIGHI GÖRÜNTÜ YÖNETMENİ MICHAEL COULTER, B.S.C. YARDIMCI YAPIMCILAR JAMES SCHAMUS VE LAURIE BORG PRODÜKTÖR SYDNEY POLLACK UYARLANAN ROMANIN YAZARI JANE AUSTEN SENARİST EMMA THOMPSON YAPIMCI LINDSAY DORAN YÖNETMEN ANG LEE

SDDS Sony Dynamic Digital Sound SESİN SİNEMALARDA

ORİJİNAL FİLM MÜZİĞİ SONY CLASSICAL

FİLMİN ROMANI "KÜL VE ATEŞ" CEM YAYINEVİ

WARNER BROS. Filmcilik Video San. ve Tic. A.Ş. Türkiye Sinema Dağıtım Hakları sahibidir

DOLBY STEREO

DISTRIBUTED BY COLUMBIA TRISTAR FILM DISTRIBUTORS INTERNATIONAL

12 NİSAN CUMA GÜNÜNDEN İTİBAREN SİNEMALARDA

NİSAN'IN İSTAN

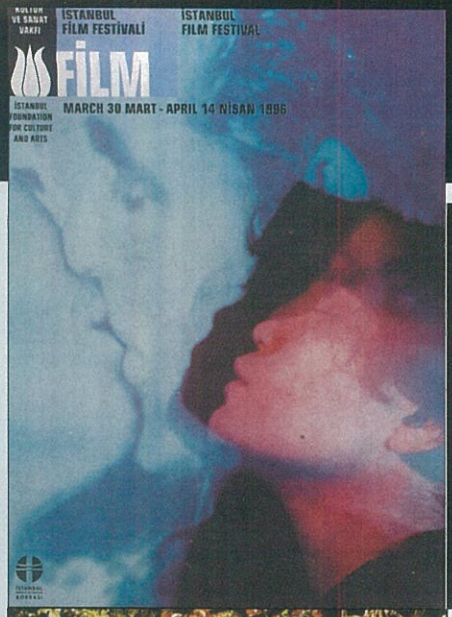

"Lady M'in Günlüğü"

"Ozanın Gölgesi"

"Üç Elmasın Öyküsü"

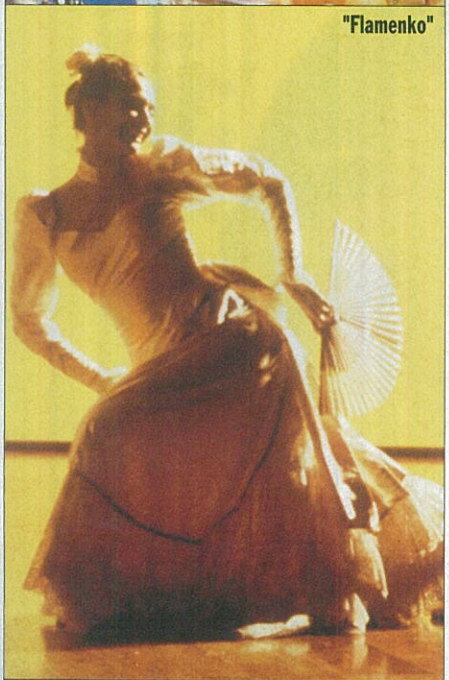
"Flamenko"

Film sağnağı...

Beş kıtadan tam 169 film... Zaman az, film çok ve siz hedefi on ikiden tutturmak istiyorsunuz. Uzmanların hazırladığı, içinde bol bilginin ve yorumun bulunduğu bir rehbere ihtiyacınız var. O halde, sayfalarımızı çevirmeye başlayın.

HAZIRLAYANLAR: NECATİ SÖNMEZ - MURAT ÖZER

FAVORİLER

Bir Tanrı Komedisi
Melekler ve Böcekler
İşeyen Çocuk
Sessiz Gece
Bahçe
Chungking Ekspresi
Okaeri
Erotik
Derisiz
Uyanış

RİSKLERİ SEVENLERE

Ozanın Gölgesi
Müthiş Serüven
Kornel Esti'nin Harika Yolculuğu
Tom ile Viv
İki Yeşil Tüy
Fiesta
Ağla Sevgili Yurdum
Anna: 6-18
Yolcu

"En Çok Arzulanan Erkek"

"Lanetli Çimen"

"Ozanın Gölgesi"

BUL'DAKİ ÖTEKİ ADI

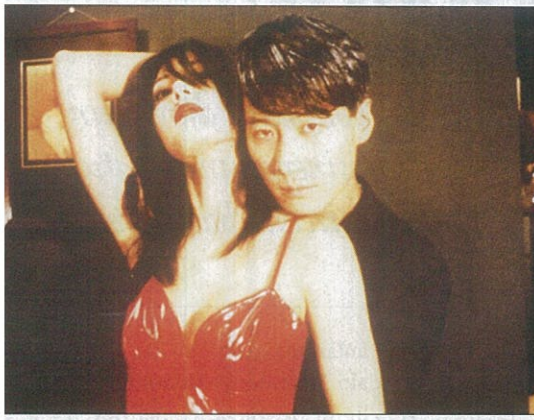

"Düşkün Melekler"

"Küçük Kız Kardeş"

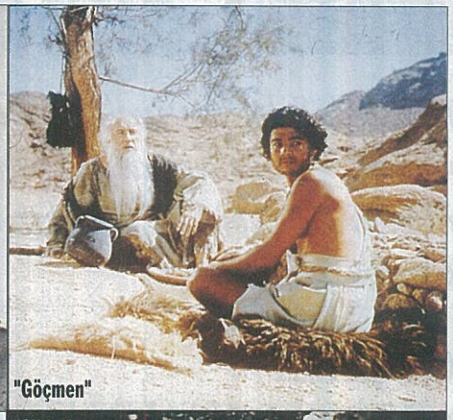

"Göçmen"

"Sihir Avcısı"

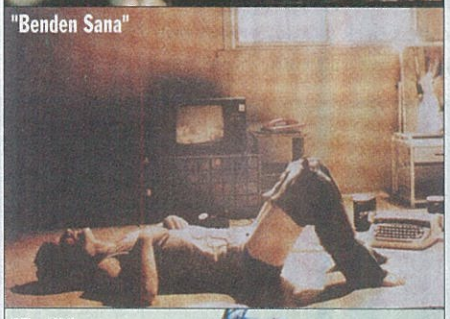

"Benden Sana"

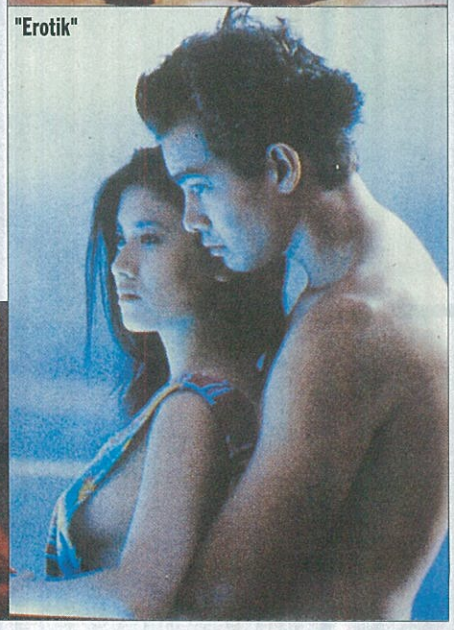

"Erotik"

Salyangozlar Senatörü
Üç Elmasın Öyküsü
Çocukluk Senfonim
Kırık Kalpler Adası
Sihir Avcısı
Brooklynli Birader
Şeytan Tangosu
Betty
Jim Jarmusch filmleri
Stanley Kwan filmleri
Yaşamak İstiyorum
Maborosi
Bulutların Ötesinde
Göçmen

MARATONCU SİNEFİLLERE ÖZEL LİSTE

Sinemanın Yüz Yılı-II bölümünün tamamı
Jean Renoir filmlerinin tamamı
Flamenko
Flört
Müslüman
Paris Randevuları
Lady M'in Günlüğü
Kutsal Hafta

RAKAMLARLA FESTİVAL

Toplam film sayısı: 169
146 uzun metraj, 20 belgesel, 3 kısa film
Ortak yapımlar: 42
Kıtalara göre dağılım:
Avrupa 101, Amerika 33, Asya 31, Afrika 2, Avustralya 2
En çok filmi olan ülkeler:
Fransa 36, ABD 27, Almanya 20, Türkiye 16, İngiltere 15, Hong Kong 11, Macaristan 10

"Derisiz"

"İsteyen İçin Bir Yaşam"

DÜNYA FESTİVALLERİNDEN

Çağdaş sinemanın nabzı

İstanbul Film Festivali'ne "festivaller festivali" niteliği kazandıran bu bölümde, dünyanın muhtelif festivallerinden süzülüp gelen otuza yakın film yer alıyor. Çağdaş sinemanın yaratıcı isimleri ile yapıtları belli bir düzeyin üzerinde seyreden genç yönetmenler, seyirciyle bu bölümde karşımıza buluşuyor.

Göçmen

★ (Al Mohager) Y: Yusuf Şahin. O: Khaled El Nabawi, Yousra, Mahmoud Hemeida, Michel Piccoli. 1994, Mısır-Fransa. 155 dakika.

Yusuf Şahin, Uluslararası İstanbul Festivali sayesinde tanıdığımız, Festival'in sevdiği yönetmenlerden biri. Yönetmenin, senaryosu da kendisine ait olan bu son filmi, mücadele üzerine bir hikaye anlatıyor. Üç bin yıl önce kurak topraklarda yaşayan yoksul bir kabilenin oğlu, babasının gözbebeği Ram, Firavunların ülkesine, uygarlığın merkezine gitme saplantısına kapılır. Kıskanç erkek kardeşlerinin onu öldürme girişimlerine rağmen, hedefine ulaşır. Ancak, Firavunların Mısır'ında, eski tanrı Amon'un baskın zengin savunucuları ve yeni Aten kültünün mazlum müridleri arasındaki iktidar kavgasına yakalanır. Yarım yüzyıla yakın bir süredir, Yakup'un oğlu (ve kendi adaşı) Yusuf üzerine bir film yapmak isteyen Şahin, hikayesini evrensel çağdaş değerlere ve durumlara bağlıyor. "Bütün farklı ırklar ve dillerin uyum içinde bir arada bulunduğu İskenderiye'de büyümüş biri" olarak, insanın karakterinin gücüyle her türlü zorluğu aşabileceğini anlatmış. "İyiliğin ve başkalarına duyulan her türlü sevginin eşsiz bir gücü vardır ve insanın hayatta başarılı olması; acı çekmiş olmak, sevmiş olmak ama aynı zamanda sevilmeyi de haketmiş olmak anlamına gelir."

Yetmiş yaşındaki İskenderiye doğumlu yönetmen, gençliğini de, hayatını belirleyen bu şehirde geçirdi. ABD ve İtalya tecrübelerinin ardından, 1950'da ilk filmi "Baba Amin"i çevirdi. O gün bugün, Mısır'ın en saygın yönetmenlerinden biri olmuştur. Dünya sineması ise, onu 1958 yapımı "Cario Station" adlı filmle tanıdı. Şahin, kişiselliği gittikçe belirginleşen filmler yaptı. 1960'lı yılların ortalarında, Mısır'ın film yönetimi ile bir dizi kavgadan sonra, yaklaşık iki yılı Lübnan'da gönüllü sürgün olarak geçirdi. Berlin'de Altın Ayı alan otobiyografik üçlemesinin ilk bölümü "Alexandria Why?" (1978) gösterime ilk çıktığında büyük tartışmalara yol açmıştı.

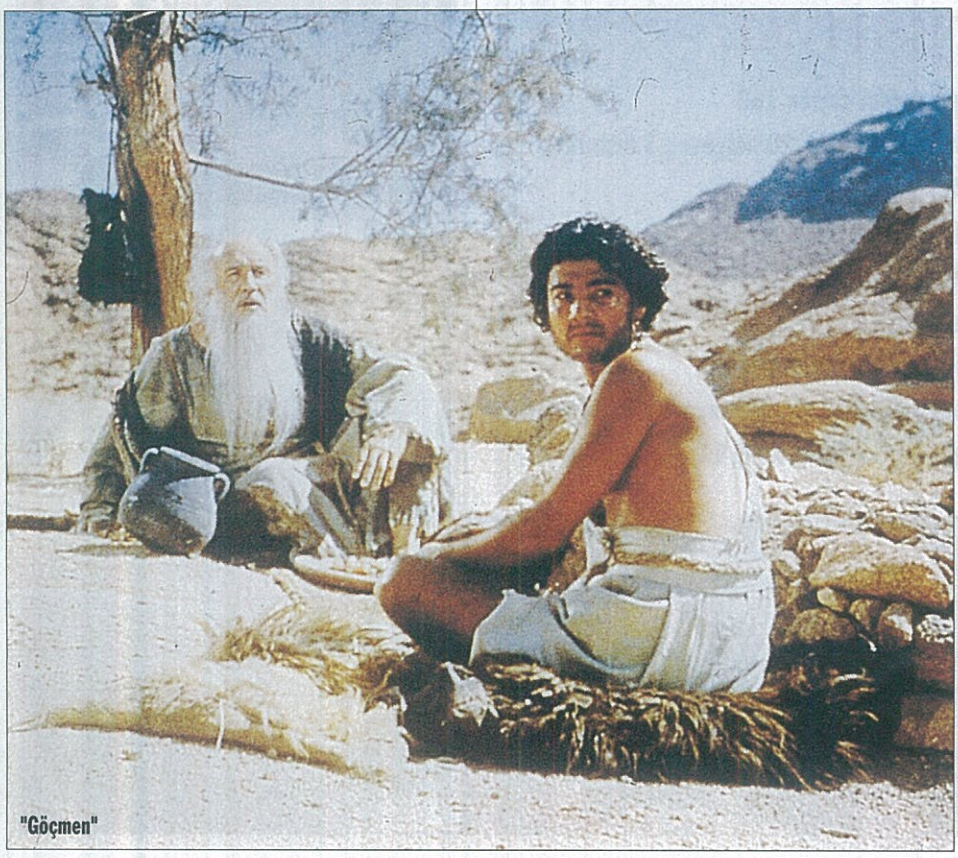

"Göçmen"

Bulutların Ötesinde

★ (Par dela les nuages/Beyond the Clouds) Y: Michelangelo Antonioni. O: John Malkovich, Sophie Marceau, Marcello Mastroianni, Jeanne Moreau, Irene Jacob, Fanny Ardant. 1995, Fransa-İtalya-Almanya. 114 dakika.

Günümüz sinemasına sayısız yenilikler katan Antonioni'nin filmleri, varoluşun hiçbir zaman açık ve net olmadığından yola çıkarak, insanoğlunun açıklayamadığı arzularına, dile getiremediği tutkularına tanıklık etmiştir.

"L'avventura-Macera"dan sonra sinemanın ne olduğunu ve öykülerin nasıl anlatıldığı sorusu yeni bir boyut kazandı. Ve aradan geçen otuz yılda Antonioni'nin yaptığı her film bir olay oldu. Ama uzun bir sessizlikten sonra gerçekleştirdiği "Par dela les Nuages-Bulutların Ötesinde" olay yaratmaktan biraz daha öteye gidiyor. Çok kişisel, hatta otobiyografik olan bu film, İtalya ve Fransa'da geçen ve hepsi bir araya geldiğinde 20. yüzyıldaki heteroseksüel arzunun, hayalin, tutkunun

Flört

★ (Flirt) Yönetmen: Hal Hartley. Senaryo: Hal Hartley. Görüntü: Michael Spiller. Oyuncular: William Sage, Parker Posey, Martin Donovan, Dwight Ewell, Elina Lowensohn, Peter Fitz, Dominik Bender, Geno Lechner, Maria Schrader, Miho Nikaido, Masatoshi Nagase. 1995 ABD-Almanya-Japonya. 85 dakika.

15. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nin bu yılki "flaş" filmlerinden olmasını beklediğimiz Hal Hartley filmi "Flört", bizlere diyalogları ve durumları aynı olan üç ayrı kısa hikaye anlatıyor. Değişik ülkelerde, değişik oyuncu kadrolarıyla ve üç ayrı yılda geçen hikayeler, sevgililerinden ültimatom alan üç kişiyi getiriyor beyazperdeye. İlişkilerinde bir gelecek olup olmadığına karar vermek için her üçünün de bir buçuk saatleri vardır...

Birinci hikaye: New York 1993... Bill, 28 yaşında yakışıklı genç bir adam. Sevgilisi Paris'e gitmek üzeredir ve ondan bir yanıt beklemektedir. Bu yanıt için aşağı yukarı bir saatlik bir süreyi sevgilisine rakip olabilecek tek olasılık üzerinde harcayan Bill için işler ters gider. Onu kötü bir kader beklemektedir.

İkinci hikaye: Berlin 1994... Dwight, 25 yaşındadır ve kendinden büyük Alman koleksiyoncu Johan ile yaşamaktadır. Johan New York'a doğru yola çıkmadan önce, Dwight daha önce bir ilişki yaşadığı evli ressam Werner'i görme ihtiyacı duyar. Bu arada Werner'in karısının elinden bir kaza çıkar ve olan olur...

Üçüncü hikaye: Tokyo 1995... 20'li yaşlarının sonlarında olan Japon dans öğrencisi Miho, hocasından istemediği halde bir öpücük alır. Zincirleme bir olay örgüsü sonunda hocası ile karısının arasına giren Miho, diğer öykülerdeki kahramanların kaderini paylaşmaktan kurtulamaz.

Amerikan sinemasının bağımsızlar kanadından gelen ve bu takımın kalburüstü sanatçıları arasına girmeyi başaran genç yönetmen Hal Hartley, "Flört"le bir kez daha "gönül tellerimizi titretmeyi" başaracak gibi görünüyor.

Daha önceki festivallerde sinemaseverleri akın akın salonlara çeken Hartley, bizlere "Trust-Güven", "Simple Men-Sıradan Erkekler" ve "Amateur-Amatör" adlı usta işi yapıtlarıyla ulaşmıştı. Birbirinden başarılı bu üç filmin ortak noktaları, insan ilişkilerine getirdiği biraz "cool" ama aynı oranda "keskin" bakış açısıydı. Hartley, kendi kuşağı içinde yer alan insanların nasıl yaşadıklarını, neler düşündüklerini, nelerden hoşlanıp, nelerden hoşlanmadıklarını iyi biliyor ve sınırlarını da ona göre çok iyi belirliyor.

Amerikan toplumunun içinde bulunduğu kimi açmazları, sorunları da kişisel boyuta indirgeyerek az kişiyle ama öz anlatımla sinema perdesine yansıtan yönetmen, oyuncuların yüzlerini ezberleten yakın çekimli sinemasıyla tutarlı bir çizgiyi de beraberinde getiriyor.

Hartley sinemasının bir diğer özelliği, kendisi gibi bağımsızlığı seçmiş birçok başarılı yönetmende, örneğin Quentin Tarantino, Alexander Rockwell, Jim Jarmusch, Robert Rodriguez gibi isimlerde görülen diyaloglardaki "geyik oranı". Son derece ciddi olayların göbeğinde, konuyla uzaktan yakından hiçbir ilişkisi olmayan "geyiklemeler"in varlığı, bu tür bağımsız yönetmenlerin vazgeçemediği ve vazgeçmelerini de istemediğimiz özellikleri arasında yer alıyor.

Hal Hartley'in şimdilik son filmi olan "Flört", yönetmenin bir tür deneme olarak nitelenebilecek bir çalışması. Üç ayrı hikayenin aynı diyaloglarla çekilmesi, başlı başına cesaret isteyen bir çaba sonuç olarak. Ancak bir film içinde birbirlerinden bağımsız ya da bağımlı farklı hikayeler anlatmak, yine bağımsız yönetmenlerin son zamanlardaki takıntılarından. Tarantino'nun da içlerinde olduğu dört yönetmenin "Four Rooms"u ya da Jarmusch'un "Mystery Train"iyle "Night on Earth"ü bunlara örnek olarak verilebilir. Tarantino'nun "Pulp Fiction"ı da bu eğilimin öne çıkan örneklerinden biri.

Her neyse... Sonuçta her Hal Hartley filminde olduğu gibi, "Flört" de festival izleyicilerini heyecanlandıracak bir çalışma. Bu yılki festivalde az sayıda film izleme şansına sahip olacakların "banko" filmlerinden olmalı. Uyarması bizden, seçmesi ve koltuğa kurulup keyifle izlemesi de sizden...

ve cinsel deliliğin portresini oluşturan dört aşk hikayesinden oluşuyor.

Hepsi de tuhaf, karmaşık ve rahatsız edici olan bu öyküler, ustanın detay ve karakterlerini mekan içinde kullanma konusundaki hünerini yansıtıyor. Sophie Marceau ve John Malkovich deliliğin, Fanny Ardant ve Peter Weller evliliği sona eren genç bir kadının çektiği acının, Irene Jacob ve Vincent Perez cinsel delilik ile platonik aşkın karışımının anlatıldığı bölümlerde oynuyorlar. Bir başka öyküde ise cinsel ilişki, arzunun tecavüzü olarak inceleniyor.

Antonioni her zamanki gibi karakterlerine ve oyunculara aşırı şefkat ve açıklıkla yaklaşıyor. Kendine oyuncu olarak seçtiği kişiler ise dünyanın en başarılıları. Antonioni ve Guerra ile birlikte senaryonun yazılmasında katkıda bulunan Wim Wenders ayrıca filmin prolog, epilog ve ara kısımlarını yönetmiş. Bir sinema ustasından diğerine nazik bir jest.

McMullen Kardeşler

★ (The Brothers McMullen) Y: Edward Burns. O: Edward Burns, Mike McGlone, Jack Mulcahy. 1995, ABD. 108 dakika.

Her yıl festivallerde yeni yönetmenler keşfedilir. İlk konulu uzun metraj filmi "McMullen Kardeşler" ile Edward Burns de bu yılın keşiflerinden olmaya aday. Aktör/yönetmen/senarist Edward Burns'ün filmi, günümüzde aşk, birilerine bağlanma ve romantik ilişkiler üzerine çok keyifli bir öykü. (Bir diğer "birader"li film, Macaristan bölümündeki "Brooklynli Birader" de, aynı derecede ilginç). 1995 Sundance ve Deauville film festivallerinde jüri büyük ödüllerini kazanan "McMullen Kardeşler" sekiz aylık bir çekim süresinde, sadece hafta sonlarında çekildi. Bütçesi öyle düşüktü ki, Burns filmi anne-babasının evinde çekmek ve ortanca kardeşi de kendi oynamak durumunda kaldı.

Burns, insanın yetiştirilme şeklinin dünyaya bakışını etkilediğine inanıyor. Kendisi İrlandalı Katolik bir ailede yetişmiş, ilk ve orta öğrenimini Katolik okullarda yapmış. İnsanın aldığı bütün o çelişkili derslerin temeli üzerinde seçim yapmanın ne kadar zor olduğunu biliyor. Kahramanları da benzer bir zorluk içinde. Babalarının ölümünün ardından ailenin Long Island'daki eski evinde geçici olarak bir araya gelen üç erkek kardeş... Anneleri, kocası ölür ölmez İrlanda'da yıllar önce ayrıldığı gerçek aşkına kavuşmak için evi terketmiş ve oğullarına bir uyarıda bulunmuştur: "Aynı hatayı işlemeyin". McMullen kardeşler ise, gelgeç İrlanda Katoliği miraslarıyla boğuşarak, romantik bir kafa karışıklığı sisi içinde kaybolmuş haldedir. İşin hoş yanı, Burns öğretici bir film yapmamış. Onların kafa karışıklığının keyfini çıkarmış. Kardeşlerin her biri körlemesine gerçek aşka doğru giderken, annelerinin ne demek istediğini iyice anlıyorlar. Burns şu sıralarda romantik ilişkiler hakkında yeni bir film üzerinde çalışıyor.

DÜNYA FESTİVALLERİNDEN

Dörrie'den komedi... Hytner'in ilk filmi.

Kimse Beni Sevmiyor

★ (Keiner Liebt Mich) Yönetmen: Doris Dörrie. Senaryo: Doris Dörrie (kendi kısa hikayesinden). Görüntü: Helge Weindler. Müzik: Niki Reiser. Oyuncular: Maria Schrader, Pierre Sonoussi-Bliss, Michael von Au, Elisabeth Trissenaar, Peggy Parnass. 1994, Almanya. 104 dakika.

80'li yıllarla birlikte Almanya'nın yükselen yıldızlarından biri olan genç kadın yönetmen Doris Dörrie'yi, Türkiye'de yaşayan sinemaseverler önce "Erkekler" adlı müthiş taşlamasıyla tanıdılar. Ardından ABD'de çektiği "Ben ve O" adlı cinsellik güldürüsü aldı sırayı. Daha sonra ise "Doğum Günün Kutlu Olsun, Türk!"tü bizlere ulaşan Dörrie filmi. Şimdiyse yönetmenin son filmi olan "Kimse Beni Sevmiyor"u festival aracılığıyla izleme şansına kavuşacağız.

Film, Doris Dörrie'nin bildik anlatımını yineliyor... Fanny adında 29 yaşında ve aşk hayatında başarısız bir kadın var karşımızda. Bu işe bir çözüm bulma peşindeki Fanny, çareyi kapı komşusu Afrika kökenli "büyücü" Orfeo'da arar. Orfeo, ona çok yakında bir erkekle karşılaşacağı kehanetinde bulunur. Ve gerçekten de kısa süre sonra Lothar adında "ideal" sandığı bir adamla karşılaşır. Ama...

Film, aslında bir öykü içinde iki romantik komedi barındırıyor. Birincisi Fanny'nin bir erkek için yola çıktığı umutsuz arayışı, diğeriyse kadının Orfeo ile olan dokunaklı arkadaşlığı. Dörrie, bu ikisi arasında başarılı bir denge kuruyor. Bunu yaparken Fanny rolündeki Maria Schrader ve özellikle de Orfeo'da rol çalan Pierre Sanoussi-Bliss'in performanslarına yaslanıyor. Nihayetinde de ortaya çarpıcı bir fars çıkıyor.

Kral George'un Deliliği

★ (The Madness of King George) Y: Nicholas Hytner. O: Nigel Hawthorne, Helen mirren, Ian Holm. 1995, İngiltere-ABD. 105 dakika.

Sinema dünyasına girmeden önce operalar ve oyunlar sahnelemiş olan Nicholas Hytner, ilk filmi "Kral George'un Deliliği" ile bu alemde bir anda adını duyurdu ve Oscarlara bile yazıldı. 1788, İngiltere. Coşkulu ve güçlü, ama egzantrik Kral III. George, son otuz yıldır tahttadır; yanı başında, sadık ve itaatkar eşi Kraliçe Charlotte ve on beş çocuğuyla. Kral ailesi bir istikrar örneğidir. Ama Amerikan kolonilerinin yitirilmesinin ardından, Kral George'nun idrarı mavi bir renk alır, mantıksız zalimin biri olur. Muhalefet onun deli olduğunu iddia eder, Başbakan ise gerçekleri saklamaya çalışır. Doktorlar, bu "rahatsızlık"a çare bulma bahanesiyle durumu istismar eder.

Hytner, daha önceki sahne tecrübelerinde "Miss Saigon" ve (filmi kısa süre önce televizyonda gösterilen) "Carousel" ile Tony ödülü almıştı. Yeteneğini, İngiltere'nin en usta yazarlarından Alan Bennett'inki ile birleştirdi ve ortaya traji-komik bir hikaye çıktı. Aklını ve krallığını yitirmenin eşiğine gelen hükümdarın hikayesi... İktidar kavramı, İngiliz Kraliyet ailesi üzerinde odaklanan filmin temel öğelerinden biri. Kendini kontrol altına alma mücadelesi veren Kral George, sonunda nasıl görünmesi gerektiğini hatırlayarak işin sırrını çözüyor. Hytner'e göre, o da Kral Lear gibi "adam ile kral arasındaki farkı" öğreniyor. Sıradışı mizahı, ve özellikle başrol oyuncusu Nigel Hawthorne'un performansıyla izlenmeye değer bir film.

"Kimse Beni Sevmiyor"

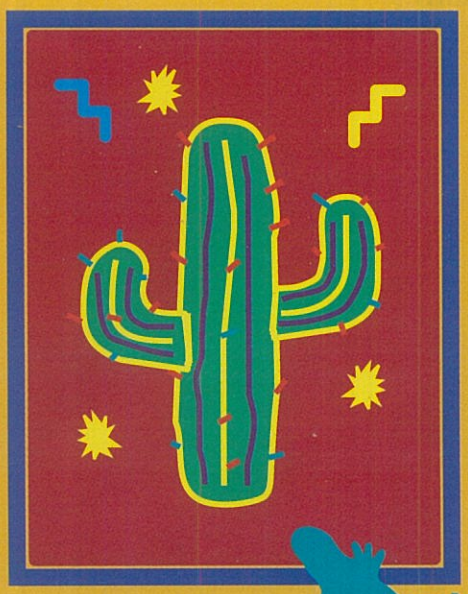

tex mex

Biraz Amerikalı... Biraz Meksikalı... Tex Mex'le tanışmanın tam zamanı...

Fast Food Restaurant Beyoğlu'nda açıldı

İstiklal Cad. No:192 Beyoğlu

(Galatasaray Lisesi karşısı)

Tel: 0.212 293 43 30

DÜNYA FESTİVALLERİNDEN

Filistin ve Rusya'dan...

"Üç Elmasın Öyküsü"

Üç Elmasın Öyküsü

★ (Hikayatul Sawahir A Thalath) Y: Michel Khleifi. O: Mohammad Nahhal, Hana' Ne'meh, Ghassa Abu Libda. 1995, Filistin-İngiltere-Belçika. 104 dakika.

Festival sayeesinde tanıdığımız yönetmenlerden biri olan Mechel Khleifi, 1950 yılında Filistin'in (şimdilerde İsrail) Nasıra kentinde, Hıristiyan Arap bir ailenin çocuğu olarak doğdu. İsrail'de büyüdü ve yetmişli yılların başında Avrupa'ya göç etti. Daha önce, "Galilee'de Düğün" (1987) ve "Taşların Neşidesi" (1990) adlı filmlerini izlediğimiz yönetmen, bu kez karşımıza senaryosunu da kendisinin yazdığı "Üç Elmasın Öyküsü" ile geliyor. Kahramanı, on iki yaşında bir intifada çocuğu olan Filistinli Yusuf. Babası hapiste, ağabeyi İsrail ordusundan kaçmış. Gaza'da, annesi ve kızkardeşiyle bir mülteci kampında yaşıyor. Derken bir gün, kuş avlarken, genç Çingene kızı Ayda'ya aşık oluyor ve birden modern bir halk masalının kahramanı haline geliyor. Kızla evlenebilmek için aile mirası bir kolyenin kayıp üç mücevherini bulmak zorundadır. Bunun için de Güney Amerika'ya gitmesi gerekir. Yusuf, bu zorlu arayışta ölüp ölüp dirilecek, öte yandan hayatın anlamını kavrayacaktır.

Khleifi, gene hayal ile gerçeği aynı potada kaynatıyor. "Üç Elmasın Öyküsü", nefis bir Akdeniz manzarasında efsanemsi bir hikaye anlatırken, bir yandan da Filistin'deki durumun gerçekçi bir portresini çiziyor. Gaza'da, Gaza halkıyla, onların günlük gerçeklikleri üzerine yapılmış bir film bu. Asıl kahramanı da bunca şiddet ve ölümün, aşağılanmanın, tutkunun yaşandığı bu toprak parçasını yurt edinmiş basit insanlar. Khleifi'nin her zamanki şiirli üslubuyla, kayıtsız kalınamayacak bir film.

Müslüman

★ (Musul'manin)Y: Vladimir Khotinenko. O: Evgenij Mironov, Nina Usatova, Evdokija Germanova. 1995, Rusya. 110 dak.

Geçen yıl festivalde "Makarov" adlı filmiyle büyük beğeni toplayan ve FIPRESCI ödülünün sahibi olan Vladimir Khotinenko'un yeni filmi "Müslüman", komünizm sonrası Rusya'daki inanç ve ruhani kriz sorununa adanmış bir film. Vietnam filmlerinin çoğunun Vietnam ile ilgili olmaması ve savaşın, pek çok yönetmene Amerikan toplumu içindeki çatlakları göstermek için bir malzeme sunmuş olması gibi, Afganistan'daki savaş da Rus yönetmenler için, kültürlerine ve onun nasıl değiştiğine bakma fırsatını verdi. Michael Cimino'nun "The Deer Hunter"ı gibi Vladimir Khotinenko'nun "Müslüman"ı da bir askerin evine dönmesini ve artık oraya ait olmadığını farketmesini işliyor.

Kolya, yedi yılını Afganistan'da mücahitlerin esareti altında geçirmiş ve bu dönemde müslümanlığı seçmiş bir Rus askeridir. 70 yıllık devlet güdümlü ateizminden yeni kurtulmuş olan Rusya'ya dönüşünde, köyünde çoğu Hıristiyan olan insanlarla arasında anlaşmazlıklar olur.

Kolya'nın yokluğunda çok şey değişmiştir. Babası kendini asmış, kardeşi içmeye başlamış, annesi ise devleti soymaya başlamış, sevgilisi de fahişeliğe başlamıştır. Serbest piyasa ekonomisinin gelmesiyle hırs ve açgözlülük baş göstermeye başlamıştır. Köy ağası köyün arazilerini satarak zengin olmuş, köylüler ise nasıl olursa olsun para kazanmanın peşine düşmüştür. Kolya, bütün bu gelişmeleri gördüğünde kendini yabancılaşmış hisseder ve yeni dünya düzeninin getirdiği ümitsizlikten korunmak için yeni bulduğu inanca sığınır. Konuk olarak gelmesi de beklenen Khotinenko'nun filmi, festivalin favori yapıtlarından.

007 James Bond...

Beni Seven Casus

James Bond çılgın bir dahinin peşinde... Roger Moore'dan Mısırdan, Sardunya adalarına uzanan muhteşem bir macera.

11 Nisan
21:00

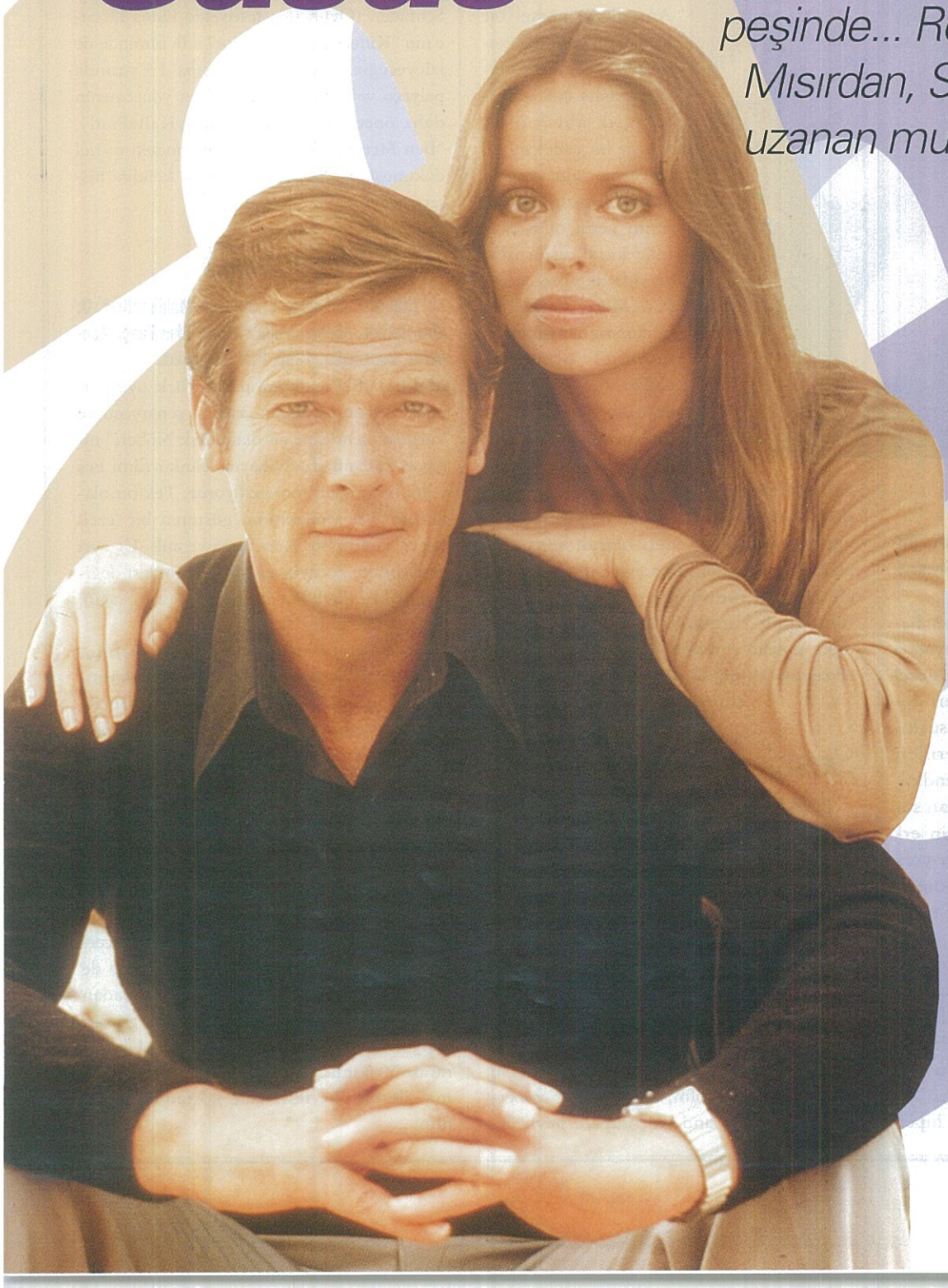

atv

DÜNYA FESTİVALLERİNDEN

Tavernier, Levy ve Makhmalbaf

"Yem"

Yem

★ (L'Appat)Y: Bertrand Tavernier. O: Marie Gillain, Olivier Sitruk, Bruno Putzulu. Fransa, 1995. 113 dakika.

Bertrand Tavernier, "D'Artagnan'ın Kızı"ndan narkotik ekibin günlük hayatlarından bir kesiti anlattığı yarı-belgesel "L.627"nin sokak gerçekçiliğine geri dönüş yapıyor. Ancak "Yem"de genç suçlular üzerinde yoğunlaşılıyor. Tavernier, 1984'de Fransa'da genç bir kızın kendini, daha sonra iki erkek ortağı tarafından soyulacak ve öldürülecek olan zengin erkeklerin evine davet ettirmesinden yola çıkarak çektiği filmde, hikayeyi günümüz Paris'ine taşıyarak metropolitan suç ortamına ayna tutuyor.

Tavernier'nin işlediği gençlik, modern tüketici toplumunun kurbanı. Rasgele işledikleri suçlar için semptomatik nedenler göstermek gerektiğinde, bu bir olağan şüphelileri toparlama meselesi oluyor. Amerikan sineması, video kültürü ve oyun şovları, şöhret kültürünün ve hiper açgözlü kapitalizmin devamı olarak sunuluyor. Tavernier'nin bu zor değerlendirmeleri analiz olarak ele alması ve bunu yaparken de ruhsuz, uluslararası (yani Amerikan) görsel bir kültürü, gençliği zehirlediği için lanetlemesi, daha çok semptomatik ahlakın istemsiz bir refleksi.

Tavernier'nin yorgun politik sofuluğu, çetenin yemi olan Natalie karakterini işleyişinde de göze çarpıyor. Marie Gillain'in performansının mükemmel olmasına rağmen, Tavernier'nin Nathalie'yi toplumsal korkuların her türlüsünü yansıttığı bir hedef tahtası olarak gördüğünü hissediyoruz. Film böylece onu kendi suç ve korkularının hedefi olarak sunuyor. "L.627"nin neden amacına ulaştığı ya da en azından tonunun tutarlılığını ve bütünlüğünü koruduğu anlaşılıyor: Yönetmen, polisin yanında yer alıyor. Sadece fiziksel olarak değil, ruhsal olarak da.

(Chris Darke-Sight and Sound)

Sessiz Gece

★ (Stille Nacht/Silent Night) Y: Dany Levy. O: Maria Schrader, Marc Schlichter, Jürgen Vogel. 1995, Almanya-İsviçre. 85 dakika.

Festival izleyicilerinin sevdiği yönetmenlerden Dany Levy'nin Berlin'de mansiyon alan son filmi. Levy'nin kendisi de bir kez daha, gene hayat arkadaşı ve meslektaşı Maria Schrader'le İstanbul'a geliyor. "Sessiz Gece"nin senaryosu Levy, Schrader ve Alman tiyatrosunun yeni yıldızlarından Klaus Chatten'a ait. Müzik ise, gene Niki Reiser'ın imzasını taşıyor. Film, Avrupalı bir yönetmenin "sex, lies and videotape"e hayli özgün bir cevabı niteliğinde.

Noel arifesinde üçlü bir ilişki izliyoruz. Adam sevgilisine telefon ediyor, ama nerede olduğunu söylemiyor. Zaten kadının yanında da yeni, genç sevgilisi vardır. Adam bunu biliyor, gene de kıskanıyor. Levy'nin kahramanları, "sessiz" gece boyunca konuşuyor, kapışıyor, kafa buluyor. Yönetmen de onların karmaşık duygularını derinden derine inceliyor. Bir duygular tufanı sanki. Levy, filminin kurgusunu üstlenmiş, ama bu sefer kamera önüne geçmemiş. Oyuncu kadrosu mükemmel, özellikle de duygular girdabındaki Maria Schrader. (Oyuncuyu festivalde Doris Dörrie'nin "Kimse Beni Sevmiyor" adlı filminde de izleyeceğiz.) Gösteri dünyasına 13 yaşında palyaço ve akrobat olarak giren yönetmenin daha önce izlediğimiz "RobbyKallePaul", "Ben Merih'teyken" gibi filmlerindeki o özel dokunuşları, "Sessiz Gece"de de kendini hissettiriyor.

Aşk Nöbeti

★ (Nobat-E-Asheghi) Y: Mohsen Makhmalbaf. O: Şiva Gerede, Abdurrahman Yalman, Akın Tunç, Menderes Samancılar. 1990, İran. 75 dakika.

Makhmalbaf'ın İstanbul'da Türk oyuncularla ve Türkçe olarak çektiği, senaryosu ve kurgusu kendisine ait olan "Aşk Nöbeti" nihayet karşımızda. Nihayet, çünkü filmi beş yıllık bir aradan sonra izliyoruz. Tek bir olayın üç ayrı versiyonunu gösteren bir 'ezeli üçgen' dramı bu: Karı, koca ve aşık. Üç ayrı versiyonda, kocayla aşığın saç renkleri değişiyor (ikisinde koca, birinde aşık sarı saçlı). Sonuçlar ve roller de...

İran'da Farsça altyazıyla gösterilen film, derhal yasaklanarak iki yıl kadar gösterimden men edildi. Çünkü "Aşk Nöbeti", İran'da İslami devrimden sonra zinayı konu alan ilk film olma özelliğini taşıyor. Ancak yönetmenin asıl meselesi zinadan çok, geleneklere ve ceberrut ahlak kurallarına karşı çıkmak. Bu sefer de daha önce izlediğimiz "Seyyar Satıcı"daki gibi üç ayrı episodla aynı hikayenin çeşili varyasyonlarını sunuyor. Aynı karakterler hem günahkar, hem de kurbandır. Böylece ahlaki kriterlerin geçerliliğini de sorgulayan Makhmalbaf, yine de sonunda muhafazakar bir noktaya, zinadan kimseye hayır gelmeyeceği gibi bir görüşe varıyor. "Aşk Nöbeti", yönetmenin Uluslararası Yarışma bölümündeki "Selam Sinema" ile birlikte festivalde gösterilen ikinci filmi...

SinemaSalı'da süper filmler...

Wanda Adında Bir Balık

Jamie Lee Curtis,
Kevin Kline ve
kahkaha, gizem,
macera dolu
nefis
bir film...

9 Nisan
21:30

atv

Rohmer, von Trotta ve Wajda

Paris Randevuları

★ (Les Rendez-vous de Paris) Y: Eric Rohmer. O: Clara Bellar, Antoine Basler, Judith Chancel. Fransa, 1995. 95 dakika.

Festivalde Antonioni, Chabrol, Tavernier gibi ustaların yanısıra, son derece kendine özgü bir yönetmen olan Eric Rohmer'in de son filmini izleyeceğiz. Rohmer, doğaçlamayı asgari ölçüde tuttuğu ve kamerasını alışık olduğumuzdan fazla hareket ettirdiği bu filminde bir çok genç oyuncuya şans tanımış. Onlar da bu şansı iyi kullanmışlar. Eric Rohmer'in sineması, Yeni Dalga'cı meslektaşlarının çoğundan çok daha fazla Paris bazlıdır. Yönetmen, bu kez bir mekan olmanın çok ötesinde, neredeyse bir karakter olarak da sivrilen Paris'te geçen aşk hikayeleri anlatıyor. Esther, Horace'ın kafede buluştuğu bir kızla onu aldattığını düşünmektedir. Cazip bir yabancıyla tanışınca, onunla aynı kafede randevulaşır... Nişanlısından ayrılmayı düşünen genç bir kadın, başka kentten gelen çekici bir profesörün kolunda Paris sokaklarını dolaşır. Ona, hazır erkek arkadaşı ortalıkta yokken, üç günlüğüne bir otelde kalmayı teklif eder... Bir ressam çalışırken, İsveçli kız arkadaşı onu işinden alıkoyar. Tedirgin olan adam, o akşam görüşme sözü vererek onu Picasso Müzesi'nde bırakır ve tuvalini bitirmeye gider. Yolda bir kadınla tanışır ve ona aşık olur...

Burada, "randevu" -kaçırılan ya da tesadüfi bir buluşma olarak- hem konu hem de yapıyı oluşturan ilke olup, bütün bölümler kasıtlı olarak amatörce 16mm ile çekilmiş. Öyle ki bazı sahnelerde kamera motorunun sesi bile duyuluyor. Esas çekim stratejisi ise karakterlerin yürümelerine uyan kamera hareketinin vurgulanması. Böylece o anda oradan geçenlerin boş boş objektife baktığı anlar yakalanmış. Yeni Dalga'nın bir özelliği olan bu istenilmemiş göz teması, Rohmer'in sinemasının, belgesel ile kurgu, rastlantısal ile planlanmış arasındaki süreklilik arayışını ve ilk sinematik tekniklerin cazibesini koruma isteğini yansıtıyor.

Rohmer'in, yaşları otuzun altında olan oyuncularının hepsi canlı, doğal performanslar sergiliyor. Özellikle "Le Rendez-vous de 7 heures" bölümünde kafası karışmış Esther'i canlandıran Clara Bellar ve "Les Blancs de Paris"teki dalavereci genç kadını canlandıran Aurora Rauscher çok etkili oynuyor.

"Paris Randevuları" en az Rohmer'ın diğer filmleri kadar (görünüşte) raslantısal ve bir o kadar zarif. Ancak bunun ötesinde izleyici de en az karakterler kadar ustaca idare ediliyor. Birbirlerine söyledikleri yalanlar ve bizim doğru olduğuna inandığımız bilgiler yüzünden yaratılan imajın heyecansız doğacılığı karmaşık hale geliyor. Yoğunluğu ise diyalog ile konu ve söylenen ile duyduklarımız arasındaki ilişkiden ileri geliyor.

"Paris Randevuları"

Uzun Sessizlik

★ (Il Lungo Silenzio-The Long Silence) Y: Margarethe von Trotta. O: Carla Gravina, Jacques Perrin, Alida Valli. 1993, İtalya-Fransa. 98 dakika.

Margarethe Von Trotta, 1991 yılında bir "Ustalara Saygı" bölümüyle festivalde yer almıştı. Bu kez, 1993 yapımı filmi "Uzun Sessizlik" ile ve Uluslararası Altın Lale jürisinin üyesi olarak gene festivalin konuğu. "Uzun Sessizlik", bazen yakın gelecekte, bazen de günümüzde geçen bir aşk ve korku hikayesi. Buradaki korku, suikast korkusu. Romalı bir yargıcın karısı olan Carla Aldrovandi, bazı şaibeli yasadışı örgüt olaylarını araştıran yargıç kocasının bir suikaste kurban gitmesinden endişe ediyor. Sonunda da korktuğu başına geliyor. Ama o kendisiyle aynı durumdaki kadınlarla birlikte suç olaylarını aydınlatmaya, kökenine inmeye çalışıyor.

Margarethe von Trotta "Uzun Sessizlik"i, İtalya'nın önde gelen iki Mafya-aleyhtarı soruşturmacısının 1993'te ölürülmesinin ardından yapmıştı. Yönetmen, Mafia'yı karşısına alan insanların yaşamlarını çarpıcı bir şekilde anlatırken, onların aile hayatlarına, duygusal boyutlarına da iniyor ve birçok soru soruyor: Kaç kişi canı pahasına adaleti arar? Ürkülen olay meydana gelip adalet yolu ölüm yoluyla çakışınca, geride kalanlara ne olur? Karıları kadere rıza mı gösterir, yoksa ellerinden geldiğince bu karanlık güce karşı koymaya mı çalışır? Sinemaya Schlöndorff'un filmlerinde oyuncu olarak giren Alman/Rus melezi von Trotta, bir insanlık durumunu, mücadeleden kaçmayan cesur birinin gözünden ortaya koyuyor.

Kutsal Hafta

★ (Wielki Tydzien/Holy Week) Y: Andrzej Wajda. O: Beata Fudalej, Magdalena Warzecha. 1996, Polonya-İngiltere. 90 dakika.

Polonya sinemasının büyük ustası Wajda'nın son filmi "Kutsal Hafta" da "Dünya Festivallerinden" bölümünde yer alıyor. Berlin Film Festivali'nde Yaşam Boyu Başarı ödülüne layık görülen Wajda, gene sözünü esirgemeyen, tepki almaya aday bir film yapmış. Jerzy Andrzejewski'nin romanından uyarladığı "Kutsal Hafta"da, İkinci Dünya Savaşı sırasında Polonyalıların Yahudilere karşı olan tavrını anlatıyor. Varşova, 1943. Paskalya Yortusu haftası. Yahudi Getto'sundaki ayaklanma Almanları gafil avlar. Nazilerden kaçan genç Yahudi kadın Irena, Jan tarafından himaye altına alınır. O sırada Jan'ın çevresinin dışında gibi görünen Nazi tehdidi, artık çok yakınlarına gelmiştir. Hayatta kalmak için var gücüyle direnen Irena, bir soykırım kurbanıdır. Wajda, başına gelenlere sessiz bir ıstırapla katlanmaktansa öfkeyle tepki veren Irena'nın hikayesini anlatırken, çok daha geniş boyutlu bir durumu, Lehlerin tavrını da her türlü hoşgörüden uzak şekilde inceliyor. Kayıtsızlık, inkar, ve hatta açıkça anti-semitizm diye tanımlanabilecek bir tavır bu. Tek tük kahramanlık vakalarına da rastlanıyor elbette.

Nazilerle mücadeleye onaltı yaşında başlayan, Stalinci baskıyı yaşayan yönetmenden, zorlu ahlaki sorular soran trajik bir gerçekçilik çalışması. Wajda, büyük kısmı yardım etme rizikosuna girmekten çekinen Lehlerin Yahudiler hakkındaki fikirlerini, büyük bir açıklıkla ortaya seriyor. Üstelik de Leh dilinde. Çünkü ülkesinin tarihindeki bu çelişkinin, kendi anadilleriyle çözülmesi gerektiğine inanıyor. Wajda'ya göre, artık çok gerilerde kalmış ve unutulmuş bir hikayeyi anlatma vakti gelmiştir. Ama "Kutsal Hafta", aynı zamanda bir varlığını sürdürme destanı. Çünkü kahraman Irena'nın deyişiyle "Ne kadar çok ölüm görürsen, o kadar çok yaşamak istersin." "Küller ve Elmaslar", "Her Şey Satılık", "Vaatler Ülkesi", "Mermer Adam", "Uyuşturmadan", "Orkestra Şefi", "Demir Adam" ve "Ecinniler"in yönetmeninden adına layık, cesur, tedirgin edici bir film.

AYRICA

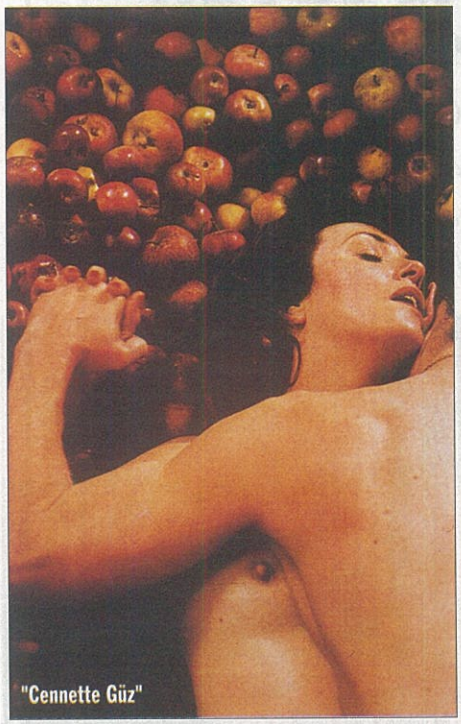
"Cennette Güz"

Cennette Güz

★ (Höst I paradiset) Y: Richard Hobert. O: Mona Malm, Sven Lindberg, Camilla Lunden, İsveç,1995. 96 dakika.

Aşk ve Yaşam

★ (Sense and Sensibility) Y: Ang Lee. O: Emma Thompson, Alan Rickman, Kate Winslet, Hugh Grant. ABD, 1995. 130 dakika.

Uçan Hollandalı

★ (De Vliegende Hollander) Y: Joe Stelling. O: Rene Groothof, Veerle Dobbelaere, Nino Manfredi. Hollanda-Belçika-Almanya, 1995. 128 dakika.

Lady M'in Günlüğü

★ (Le journal da Lady M) Y: Alain Tanner. O: Myriam Mezieres, Juanjo Puigcorbe, Felicite Wouassi. İsviçre-Belçika-İspanya-Fransa, 1993. 120 dakika.

"Lady M'in Günlüğü"

Çilek ve Çikolata

★ (Fresa Y Chocolate) Y: Tomas Gutierrez Alea & Juan Carlos Tabio. O: Jorge Perugorria, Vladimir Cruz, Mirta Ibarra. Küba-Meksika-İspanya, 1993. 110 dakika

Mavi Yaşmaklı

★ (Rusariye Abi) Y: Rakhshan Bani-Etemad. O: Ezzatollah Entezami, Fatemeh Motamed-Aria, Golah Adineh. İran, 1995. 85 dakika.

Belçikalıların Cinsel Yaşamı

★ (La vie sexuelle des Belges) Y: Jan Bucquoy. O: Jean-Henri Compere, Noe Francq, Isabelle Legros. Belçika, 1994. 85 dakika

Belli ki Sizi Seviyorum

★ (Visiblement je vous aime) Y: Jean-Michel Carre. O: Denis Levant, Dominique Froh, Jean Gallotte. Fransa, 1995. 100 dakika.

Salyangozlar Senatörü

★ (Senatorul Melcilor) Y: Mircea Daneliuc. O: Dorel Vişan, Cecilia Barbora, Florin Zamfirescu. Romanya, 1995. 102 dakika.

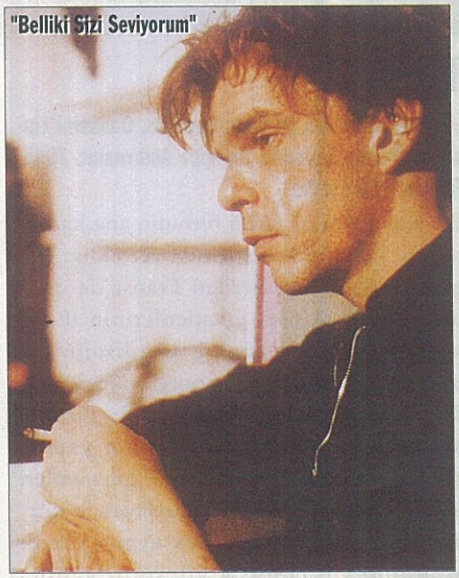
"Belliki Sizi Seviyorum"

Bir Fransız Kadını

★ (Une femme française) Y. Regis Wargnier. O: Emmannuelle Beart, Daniel Auteuil, Gabriel Barylli. Fransa, 1995. 100 dakika.

Şanghay Çetesi

★ (Yao yao yao dao wai pe qiad) Y: Zhang Yimou. O: Gong Li, Li Bao Tian, Sun Chun. Çin, 1995. 109 dakika.

Eğlence

★ (Fun) Y: Rafal Zielinski. O: Alicia Witt, Renee Humphrey, William R. Moses. ABD, 1994. 105 dakika.

DÜNYA SİNEMASININ GENÇ YILDIZLARI

Yeni kuşaktan...

Adı üstünde "genç" bir bölüm. Günümüz sinemasına yeni bir soluk getiren, son dönemdeki festivallerde kendini kanıtlamış, çoğu ödüller kazanmış on bir film... Onat Kutlar'ın anısına adanan bu bölüm, sinemaya ve hayata farklı bir bakış arayanlar için bire bir.

"Bye-Bye"

Bye-Bye

★ Y: Karim Dridi, O: Sami Bouajila, Ouassini Embarek, Nozha Khoudra, Philippe Ambrosini. 1995, Fransa. 105 dakika.

Bu ikinci Karim Dridi filminin ana karakterleri, kendisinin de içinde yer aldığı, argoda "Beurs" adı verilen Fransa'da doğmuş Kuzey Afrika göçmenlerinin ikinci kuşak çocukları. İsmail, kendisinin sorumlu olduğu bir aile trajedisinin ardından, küçük kardeşi Mouloud ile birlikte Marsilya'ya, amcasının ailesinin yanına gider. Asıl görevi, birinci nesil göçmenleri ülkelerine döndürmeyi amaçlayan yürürlükteki Fransız politikasına uygun olarak Mouloud'yu Tunus'a ailesinin yanına göndermektir. Fakat Mouloud ailesinin memleketine dönmek istemez ve tehlikeli bir uyuşturucu satıcısıyla ilişkisi olan kuzeni Rida'nın yardımıyla kaçar. İsmail, kardeşini birçok genç "beurs"un paylaştığı trajik kaderden kurtarmak ister ve onu aramaya koyulur. İyi tahlil edilmiş karakterler ve güçlü bir müzikle desteklenen "Bye-Bye" hem aile arası ilişkilere zekice bir bakış hem de yönetmen Dridi'nin yeteneklerini kanıtlayan bir sezgi gücü sergiliyor.

İşeyen Çocuk

★ (Manneken Pis) Y: Frank Van Passel. O: Antje De Boeck, Frank Vercruyssen, Ann Petersen, Wim Opbrouck, Stany Crets. 1994, Belçika. 90 dakika.

Bebek yüzlü "skinhead" Harry, diğer insanlara pek şans getirmediği için haklı bir sezgiyle insan ilişkilerinden uzak durmaktadır. 12 yaşındayken bir tren yolu geçidinde durup işemek üzere indiğinde, bütün ailesi arabanın tren altında kalmasıyla dünya değiştirmiş, bir başına kalmıştır. Şimdi, bu olayın üzerinden 16 yıl geçmiştir. Harry, iş ve aş aramak üzere Brüksel'e gelir. Bu kentte Jeanne adlı tramvay sürücüsü bir kadınla tanışır ve ona aşık olur. Ancak kafasındaki soru onu sürekli olarak tedirgin etmektedir. Acaba insanlara getirdiği kötü şans bu ilişkide de yakasını bırakmayacak mıdır?

"İşeyen Çocuk", genç yönetmen Frank Van Passel'in ilk uzun metrajlı çalışması. 1988'de Brüksel St. Lucas film okulundan mezun olan sanatçı, birçok filmin setinde çalışmış, ülkesinin önemli yönetmenlerine asistanlık yapmış. Bu arada reklam filmleri de yöneten Van Passel, bazı polisiye TV dizilerinin kimi bölümlerini ve "De Geur van Regen", "Ti Amo", "Smeerlappen" adlarında üç kısa filmi de filmografisine katmış.

"İşeyen Çocuk", kelimenin tam anlamıyla ayrıkı bir film: Yer yer absürd kaçan bir üsluba ve alabildiğine tuhaf bir çekiciliğe sahip. Filmdeki kişiler müthiş bir özçekime sahipler ve bu özçekimleri bütün ilişkilerin olaylı geçmesine neden olmaktadır. Filmin tamamına baktığımızda, yönetmen ve senarist arasındaki yakın ortaklığın ipuçlarını da görmek olası. Sonuç olarak genç bir yönetmenin ses getiren ilk uzun metrajlı yönetmenlik çalışması olan "İşeyen Çocuk", sinemaseverlerin ilgi göstermesini dilediğimiz ilginç bir yapım.

BÖLÜMÜN DİĞER FİLMLERİ

Derisiz
★ (Senza Pelle) Y: Alessandro D'Alatri. O: Anna Galiena, Massimo Ghini, Kim Rossi Stuart. 1994, İtalya. 90 dakika.

Yeni Ülke
★ (Eretz Hadasha) Y: Orna Ben Dor-Niv. O: Ania Bukstein, Michael Pelman, Eti Ankri. 1994, İsrail. 107 dakika.

Yolcu
★ (Passageraren) Y: Michael Druker. O: Amanda Ooms, Peter Anderson, Mathias Eckhoff. 1995, İsveç. 78 dakika.

Aralık Müziği
★ (Muzyka Dlia Dekabria) Y: Ivan Dykhovitchny. O: Elena Safonova, Natalia Jukova, Grigori Gladi. 1995, Rusya. 93 dakika.

Katil
★ (Der Totmacher) Y: Romuald Karmakar. O: Götz George, Jürgen Hentsch, Pierre Franckh. 1995, Almanya. 114 dakika.

Maborosi
★ (Maborosi No Hikari) Y: Hirokazu Kore-Eda. O: Makiko Esumi, Takashi Naitoh, Tadanobu Asano. 1995, Japonya. 110 dakika.

Önemsiz Adam
★ (A Man of No İmportance) Y: Suri Krishnamma. O: Albert Finney, Michael Gambon, Brenda Fricker. 1994, İrlanda. 98 dakika.

Justino, Yaşlı Bir Katil
★ (Justino, un asesino de la tercera edad) Y: La Cuadrilla (Luis Guridi-Santiago Aguilar). O: Saturnino Garcia, Carlos Lucas, Carmen Segarra. 1994, İspanya yapımı.

Melek Bebek
★ (Angel Baby) Y: Michael Rymer. O: John Lynch, Jacqueline McKenzie. 1995, Avustralya. 105 dakika.

EDEBİYATTAN BEYAZPERDEYE

Uyarlamalar

Edebiyat, sinemaya kan vermeye devam ediyor. Bu bölümde Knut Hamsun ("Pan"), Alan Paton ("Ağla Sevgili Yurdum"), A.S.Byatt ("Melekler ve Böcekler"), Anton Çehov ("Kır Yaşamı") gibi yazarların yapıtlarından uyarlanmış filmleri izleyeceğiz.

Melekler ve Böcekler

★ (Angels and Insects)Y: Philip Haas. O: Mark Rylance, Kristin Scott Thomas, Patsy Kensit. ABD, 1995. 117 dakika.

Yıl 1858. Genç doğabilimci William Adamson birkaç yılını geçirdiği Amazon yağmur ormanlarından eve dönerken bir gemi kazası geçirir. Heyecanlı bir koleksiyoncu olan Sir Harald Alabaster'ın kır evine sığınan Adamson, işçi sınıfı kökenlerinden dolayı ailenin yanında rahatsızık duyar ve ailenin büyük kızı Eugenia'dan hoşlandığını hissettiğinde de bundan utanç duyar. Eugenia'nın nışanlısı, bir süre önce, trajik şartlar altında hayatını kaybetmiştir. Sir Harald'ın koleksiyonunun düzenlenmesi, ailenin yakın bir akrabası ile ilgilenmek ve küçük çocukların eğitimi için bir süre daha orada kalmaya ikna edilen genç adam, komşu arazi sahibi Edgar ile nişanlanacağı açıklanan Eugenia'ya evlenme teklif eder ve kabul edilir.

A.S. Byatt'ın "Angels and Insects"ini oluşturan iki kitaptan biri olan "Morpho Eugenia", ödüllü romanı "Possession"ın bir benzeri. Viktorya dönemi yazınının nükteli ve başarılı anlatımıyla 19. yüzyıl ortalarının edebiyatının kalıpları ve düzeni (bu örnekte dürüst, alçak gönüllü kahramanın doğuşu ve ahlaka aykırı bir aile sırrının ortaya çıkması), döneme ışık tutmak ve günümüze kadarki yankılarını aktarmak için kullanılmış.

Philip Haas böylesine merkez dışı ve oynak metinlere alışık. Son filmi Paul Auster'ın "The Music of Chance-Şans Müziği" romanının bir uyarlamasıydı. Auster'ın hikayesi gibi Byatt'ınki de, hile, sosyal sömürü ve sömürülenlerin kendi tutsaklıklarına katkıda bulunması ile ilgili. William Adamson, şehvetli Eugenia yüzünden Sir Harald'ın asistanı, parası ödenmeyen özel öğretmen ve karısının zehirli tutkusunu maskeleyecek saygınlık abidesi olarak Alabaster'ların düz ve cafcaflı dünyasına tutsak olur.

Haas, Byatt'ın orijinal metnine sadık kalmış. Çok az ayrıntı atlanmış. Belki de tek ciddi eksiklik, William ile endişeli Sir Harald'ın Darwinizme karşı Ortodoks teolojisi üzerine tartıştığı bölüm. *(Philip Kemp-Sight and Sound)*

Sessiz Kız

★ (Father Fucker) Y: Genjiro Arato. O: Mami Nakamura, Kaori Momoi, Michio Akiyama. 1995, Japonya. 90 dakika.

Kır Yaşamı

★ (Country Life) Y: Michael Blakemore. O: Sam Neill, Greta Scacchi, John Hargreaves. 1994, Avustralya. 117 dakika.

Fiesta

★ Y: Pierre Boutron. O: Jean-Louis Trintignant, Gregoire Colun. 1995, Fransa. 148 dakika.

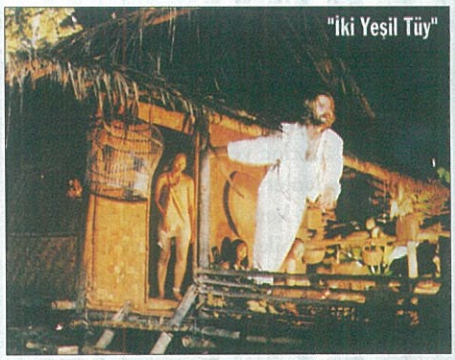
"İki Yeşil Tüy"

İki Yeşil Tüy

★ (Pan) Y: Henning Carlsen. O: Lasse Kolsrud, Sofie Grabol. 1995 Norveç-Danimarka-Almanya. 145 dakika.

İki Arada Bir Derede

★ (Li) Y: Marion Hansel. Stephen Rea, Ling Chu, Adrian Brine. 1995 Fransa-Belçika-İngiltere. 92 dakika.

Ağla, Sevgili Yurdum

★ (Cry, the Beloved Country) Y: Darrell James Roodt. O: James Earl Jones, Richard Harris, Vusi Kunene. 1995, Güney Afrika. 111 dakika.

AVRUPA FESTİVALLERİNİN EN İYİLERİ

Avrupa'nın dört ülkesinde ulusal yarışmalarda ipi göğüsleyen, usta sinemacıların elinden çıkma dört yapım. Avrupa sinemasının bu seçkin örneklerinden özellikle ikisini, "Çocukluk Senfonim" ile "Bahçe"yi hararetle tavsiye ediyoruz.

Çocukluk Senfonim

★ (Min fynske barndom) Y: Erik Clausen. O: Morten Gundel, Anders Forchhammer, Nikolaj Kaas. Danimarka-Norveç-İsveç, 1994. 125 dakika.

Pepe ve Fifi

★ (Pepe si Fifi) Y: Dan Pita. O: Cristian Iacob, Irina Movila, Mihai Calin. Romanya, 1994. 105 dakika.

Uç Nokta

★ (A Reszleg) Y: Peter Gothar. O: Mari Nagy, Jozsef Szarvas, Geza Toth. Macaristan-Romanya, 1994. 85 dakika.

Bahçe

★ (Zahrada) Y: Martin Sulik. Y: Roman Luknar, Marian Labuda, Zuzana Sulajova. Slovakya-Fransa, 1995. 95 dakika.

DÜNYA SİNEMALARINDA YÜZ YIL

Sadece sinema hastaları için

Festival, sinemanın ardında bıraktığı yüz yılı sadece Sinemanın Yüz Yılı-II programında göstereceği klasiklerle kutlamıyor. Belli başlı film endüstrilerinin geçmişi üzerine çekilmiş birer belgeseli de programına alıyor. Bu bölümü, filmlerin tümünün çevirisini yapan dergimiz yazarlarından Kutlukhan Kutlu'nun kaleminden sunuyoruz.

Bu belgesel dizisi, dünya sineması tarihi üzerine yeterli bilgisi olmadığını hissedenler kadar (hepimiz öyle değil miyiz?), kendini bu konuda "otorite" ilan edebilecekler için de çok cazip. Fransız sineması tarihi üzerine detaylı bilgi sahibi olmamız, bu tarihin içinde önemli bir yeri olan Godard'ın gözünden Fransız sinemasını ziyaret etme fikrinin çekiciliğini azaltmaz, hatta artırır bile. Ya da, Amerikan sinemasını salonların "evsahibi" durumuna getirenin ne olduğu üzerine düşüncelerimiz olabilir. Ancak bu da, günümüzün en önemli Amerikan sinemacılarından Scorsese'nin bu konuda ne düşündüğünü öğrenmenin çekiciliğini azaltmaz. Hatta artırır. John Ford, Nicholas Ray, Howard Hawks gibi Fransız Yeni Dalga yönetmenlerini (ve tabii ki Godard'ı da) etkilemiş yönetmenlerin, Scorsese üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu öğrenmek... Scorsese'den Amerikan sinemasının B-filmlerini dinlemek...

Ve dünyanın en büyük film endüstrisinin 100 yıllık geçmişinden 300'e yakın parça izlemek... Sinemanın dünüyle ilgilenen herkes için kaçırılmayacak bir fırsat.

Bölüm, Amerikan, İngiliz, Fransız, Alman, Japon, Çin, İskandinav, Güney Amerikan sinemalarını kapsıyor. Her yönetmen, hem kendi sinemasal geçmişlerini hem de yaşadıkları sinemasal iklimin özelliklerini göz önünde bulundurarak, farklı tarzlarda filmler çekmiş.

GODARD'A GÖRE FRANSIZ SİNEMASI

Jean-Luc Godard'ın "**Fransız Sinemasının** "2 x 50" yılı başlığını taşıyan şüpheci ve karamsar filminde, bir otelin personelinin sinema dağarcığında gezinirken, karşımıza hemen hemen hiç Fransız sineması çıkmıyor. Karşılaştıklarımız, Arnold Schwarzenegger, Madonna, "Pulp Fiction" ve "9,5 Hafta"... Otelde olmadığımız anlarda ise, Fransız filmlerinden görüntülerin, sözlerin ve müziklerin yığıldığı zihinsel bir sinematekte dolaşıyoruz. Godard, ısrarla, yaptığının bir kutlama olmadığını söylüyor. "Beni yanlış anmayın, şölenler olumlu şeylerdir, ama sinema olması gereken yerde olsaydı, bunlara gerek kalmazdı."

Godard, sadece Fransız sinemasını değil, dünyanın her köşesinden genç yönetmenleri (özellikle de bazı Amerikan bağımsızlarını) etkilemiş bir sinemacı. Yeni Dalga'nın öncülerinden, adı sıkça "auteur" teorisi ve "camera stylo" kavramıyla birlikte anılan bir yönetmen. Hem Fransız sinemasının geçmişinde, hem de genelde sinemanın bugünkü konumunda bir düşünce yolculuğu için eşi bulunmaz bir yol gösterici.

"JAPON SİNEMASININ 100 YILI"

Nagisa Oshima, Japon sinemasının tarihinde gezinirken söyleşiye hiç yer vermemiş. Gözümüzün önünden, bu ülke sinemasının geçmişinden parçalar geçiyor. Onların üstüne konuşan Oshima, Japon sinemasını biçimlendiren etkenleri ve temaları analiz ediyor. Daha gerçekçi bir yaklaşım güdüsü, komedi ve savaş filmlerinin cazibesi, savaş sonrası Japon sinemasında stüdyo sisteminin çöküşü gibi konuları ele alıyor. Bunu yaparken, kendi sinemasal yolculuğuna da yer veriyor.

Japonya'nın en önemli "yeni dalga" yönetmenlerinden (filmleri arasında "İpe Çekilme", "Tören", "Av", "Duygular İmparatorluğu" ve "Tutku İmparatorluğu" sayılabilir) biriyle Kurosawa, Ozu, Mizoguchi gibi yönetmenlerin damgasını vurduğu bir geçmişte gezinti. Japon sinemasına Takeshi "Beat" Kitano ile giriş yapmanın tuhaf olacağını hissedenler için iyi bir fırsat...

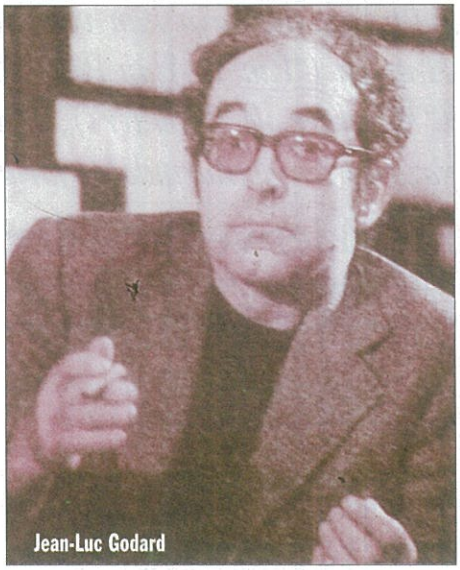

Jean-Luc Godard

İSKANDİNAV SİNEMASI

Kuzey Avrupa sineması tarihi üzerine belgeselin adı "**Merak Ediyorum, Film**". Filmi, eleştirmenlikten gelen ve "The White Wall", "Through the Mirror" gibi konulu filmlerin yanı sıra, Ingmar Bergman belgeseliyle de tanınan Stig Björkmann çekmiş. Rehberimiz, Lena Nyman: İskandinav sinemasının kilit isimleriyle görüşen, zamandan ve mekandan bağımsız bir röportajcı. Onun sorularıyla, Lars von Trier'in Dreyer'in önemi üzerine (ayrıca kendi geleceği hakkındaki düşüncelerini), Erland Josephson ve Sven Nykvist'in Bergman'la çalışmak üzerine görüşlerini öğreniyoruz. Helsinki'de bir barda, Aki Kaurismaki ile yapılan bir konuşma da var. Ve tabii, İskandinav sinema tarihinden alıntılar...

MELODRAM TOPRAKLARI: GÜNEY AMERİKA

Bölümün içinde neredeyse yerel kültürümüzün bir parçası haline gelen Güney Amerika dizilerinin kaynağına da yolculuk ediyoruz: "**Gözyaşı Sineması**". Dramın günlük yaşamın parçası haline geldiği bir ülkede, beyazperdeye yansıyan gözyaşları... Yönetmen, adı zaman zaman Brezilya'nın Yeni Sinema'sıyla (Cinema Novo) birlikte anılan, ancak genelde kendini bu akımın dışında tutmuş olan Nelson Pereira dos Santos. "Rio, Querenta Graus" (Rio, 40 Degrees), "Vidas Secas", "Na Estrada da Vida" (The Road of Life) ve "Memorias do Carcere" (Memories of

Imprisonment) gibi filmleriyle, ele aldığı sinema tarihinin önemli bir parçası. Pereira'nın filmi "Gözyaşı Sineması", Latin Amerika'nın ağlatan yapıtları arasındaki yolculuğu aktarırken, kendi de bir melodram düzeneğinde işliyor.

15 yaşındaki ünlü aktör-yönetmen Rodrigo, annesinin intihar etmeden önceki gece gördüğü filmin ne olduğunu öğrenmek istiyor. Rodrigo'nun son oyununun hayranı olan 25 yaşındaki sinema okulu öğrencisi Ives de ona yardım ediyor. İkisi, Güney Amerika kıtasının çeşitli ülkelerindeki film arşivlerini ve sinematekleri dolaşarak, klasik melodramları araştırıyorlar. Zengin-yoksul çatışmasının, kıskançlığın, adaletsizliğin ve genelde "acı kader"in perişan ettiği insanların trajik öyküleri...

ALMAN SİNEMASININ TARTIŞMALI GEÇMİŞİNDE

"**Yönetmenlerin Gecesi**", Alman sinemasının gelmiş geçmiş en önemli yönetmenlerinden birkaçını biraraya getiriyor. Hiç olmazsa görsel açıdan. Edgar Reitz'in, sayısal görüntü işleme tekniklerinin kullanıldığı filminde "Gece"nin davetlileri arasında Wenders, Herzog, Schlöndorff, von Trotta, Syberberg, Sanders-Brahms ve Riefenstahl var. Alman sineması üzerine düşüncelerinden ve duygularından bahsediyorlar. Tartışmalarını desteklemek için kullanabilecekleri her filmi de, sihirli bir şekilde, ellerinin altında buluyorlar. Tartışmalar, Alman filmlerinin kendine has özelliklerinden, yurtdışında film yapmaya, Nazi propaganda filmlerinden Doğu Almanya sinemasına uzanıyor.

TV dizisi "Heimat" ile tanınan Reitz, Almanların kendi sinema tarihlerinin büyük bölümüyle aralarının hiç de iyi olmadığını söylüyor. "Tek mutlu dönem 1920'ler. Ama o zamanki yönetmenlerin en iyileri de Almanya'yı terketmek zorunda kalmıştı. Lubitsch, Lang, Murnau, Pabst, Dieterle, Siodmak, Ophüls ve Sirk, başka ülkelerin sinema tarihlerinin şekillenmesine katkıda bulundular, çoğu işleri de Alman sinema tarihinin bir parçası sayılamaz."

FREARS USULÜ İNGİLİZ SİNEMA TARİHİ

İngiliz sineması ise, Stephen Frears'a emanet edilmiş. Alan Parker ve Ridley Scott gibi reklamcılıktan gelen yönetmenlerle birlikte bir ekolün parçası sayılan Frears, "**Tipik İngiliz**"de Parker ve Michael Apted ile altmışlı yıllardan bugüne İngiliz sineması üzerine konuşuyor. İngiliz sinemasının televizyonla ve Hollywood'la ilişkisine de yer veriliyor. Hackendrick, Anderson, Powell (ve Pressburger) gibi ustalar çıkarmış olan Büyük Britanya'nın, Truffaut'nun tezinin aksine, sinemayla arasının hiç de kötü olmadığını gösteriyor Frears: "İngiliz sineması için ne derseniz... aynı şekilde tam tersini de söyleyebilirsiniz." Frears'ın bu belirsizlik içinde bulduğu tartışmasız gerçek ise, İngilizlerin sinemaya gittiği zaman, Amerikan filmi görmek istedikleri.

KWAN'A GÖRE DOĞU SİNEMASI

Bu sıralarda dünya sinema salonlarında "Doğu Rüzgarları" esiyor. Ancak, Uzakdoğu'da film endüstrisi hiç de yeni bir şey değil. Shangay, 1939'larda "**Doğu'nun Hollywood**"uydu... Ve yıllar sonra, Hong Kong sineması, dünyanın en çok film üreten endüstrileri arasına girdi (TV'de neredeyse günaşırı bir örneğini izliyoruz.) Çin'de sinema çoğu zaman siyasetle ve bürokrasiyle içiçe oldu. Yavaş yavaş Hong Kong'a kaymaya başlayan sanayi, Kıta Çin'inde küçük denebilecek bir parçasını bıraktı.

1991'de, zamanının büyük yıldızı Ruan Ling Yu'nun hazin öyküsünü anlatan "Actress-Sahne" gibi Çin sinema kültürü üzerine etkileyici bir filme imza atan ve bu filmle birlikte üç filmi daha Ustalara Saygı bölümünde gösterilecek olan Stanley Kwan, Hong Kong, Tayvan ve Kıta Çini sinemasında, kendi üzerinde etkisi olan kişi ve filmleri dolaşıyor.

KILAVUZ KAPTAN: MARTIN SCORSESE

Filmin tam adı, "**Martin Scorsese İle Amerikan Filmlerinde Kişisel Bir Yolculuk**". Tartışmasız, dünyanın en büyük film endüstrisi. Fransa gibi önemli bir sinema geleneğine sahip bir ülkeyi bile telaşlandıracak bir güç. Ustalarıyla, dev şirketleri ve stüdyolarıyla, bağımsızlarıyla, A ve B tipi filmleri, türleri ve alt-türleri, yıldızları ve "megastar"larıyla... Martin Scorsese'nin gözünden.

"Martin Scorsese ile Amerikan Filmlerinde Kişisel bir Yolculuk", üç bölüme ayrılmış. İlk bölüm Scorsese'nin önde gelen janrlar üzerine incelemesine yer veriyor. Diğer bölümlerde de bu tür, tarih ve "auteur kuramı" üzerine odaklanıyor. Martin Scorsese'nin belgeseli de, bu programdaki birçok film gibi, subjektif. Yalnızca Griffith ve Welles'e değil, B filmlerine de yer veriyor Scorsese. Bu da pek şaşırtıcı olmasa gerek. Ona ve Steven Spielberg, Francis Coppola, Brian De Palma gibilerine, sinema tarihi üzerine hem kuramsal bilgi sahibi olan, hem de popüler sinema tarihini çok iyi takip etmiş yönetmenler anlamında "brat pack" denirdi. Onun ele aldıkları, türüne, erdemine ve bütçesine bakmaksızın kendisini etkileyen filmler: "Beni, günahıyla sevabıyla, sinemacı olarak teşvik eden filmler." Bu B filmlerinden eski büyük ustalara, oradan Stanley Kubrick ve John Cassavetes'e Amerikan sinema tarihinde dört saat boyunca dolaşırken, kendi temel sorunlarından birini de getiriyor izleyicinin önüne: Hollywood'da sinemacı olmak.

NOT: Martin Scorsese'in filmi 223 dakika. Ama diğer yönetmenler, çok şükür, onun kadar açılmamış ve 50 ile 75 dakika arasında kalmayı becermişler.

"Gözyaşı Sineması"

SİNEMANIN YÜZ YILI-II

Başyapıtlar resmi geçidi

Sinemanın 100'ncü yılı vesilesiyle hazırlanan ve ilki geçen yıl gerçekleştirilen seçkinin bu yılki bölümünde, yine sinema tarihinin en parlak yapımları büyük perdede seyirciyle buluşacak. 50'li ve 60'lı yıllarda çekilen filmlerin ağırlıkta olduğu listede tam 16 film yer alıyor. İşte bu yılki festival'in en "baba" yapıtları...

Metropolis

★ **Yönetmen: Fritz Lang. Senaryo: Thea Von Harbou. Görüntü: Karl Freund, Günther Rittau. Oyuncular: Brigitte Helm, Alfred Abel, Gustav Fröhlich, Rudolf Klein-Rogge, 1926, Almanya 120 dakika.**

Sinema tarihinde çığır açmış filmlerden biri. Bilimkurgu sinemasının da temel taşlarından olan bu benzersiz başyapıt, 1926 yılında çekildiğine inanmanın neredeyse olanaksız olduğu bir teknik becerinin ürünü.

2020 yılında geçen film, Metropolis kentinde dev makinaların arasında durmaksızın çalışan köle işçilerin sefaletiyle, onların başındaki idarecilerin sefahatini yansıtıyor öncelikle.

Bu temel yapının içinde daha özel bir şekilde, yönetici sınıfından birinin çalışanların sefaletine tanıklık etmesi geliyor gözler önüne... Lang'ın ustaca kurduğu dev boyutlu dekorlar, büyük kenti, zenginlik ve konforu simgeleyen düz, geometrik, net çizgili bir dekorla, yeraltının yoksulluğunu simgeleyen basık, belirsiz ve pis mekanlar arasındaki çelişki, filmin plastik özelliklerinin başında gelir.

Lang, gelecekteki bir dünya aracılığıyla temel bazı görüşleri ve temel bazı sorunlara içerikli felsefi bir yaklaşımı dile getirmek gibi çağdaş bilimkurgunun çok tipik bir özelliğini, 70 yıl öncesinden kullanmıştır. Filmin sınıfların "el sıkışıp" barıştığı o naif finalini saymaz, ayrıca "eskimiş" görünen dışavurumcu oyunculuk çabalarını da çevrildiği güne göre değerlendirirsek kusursuz bir başyapıtla karşı karşıya olduğumuzun farkına varabiliriz.

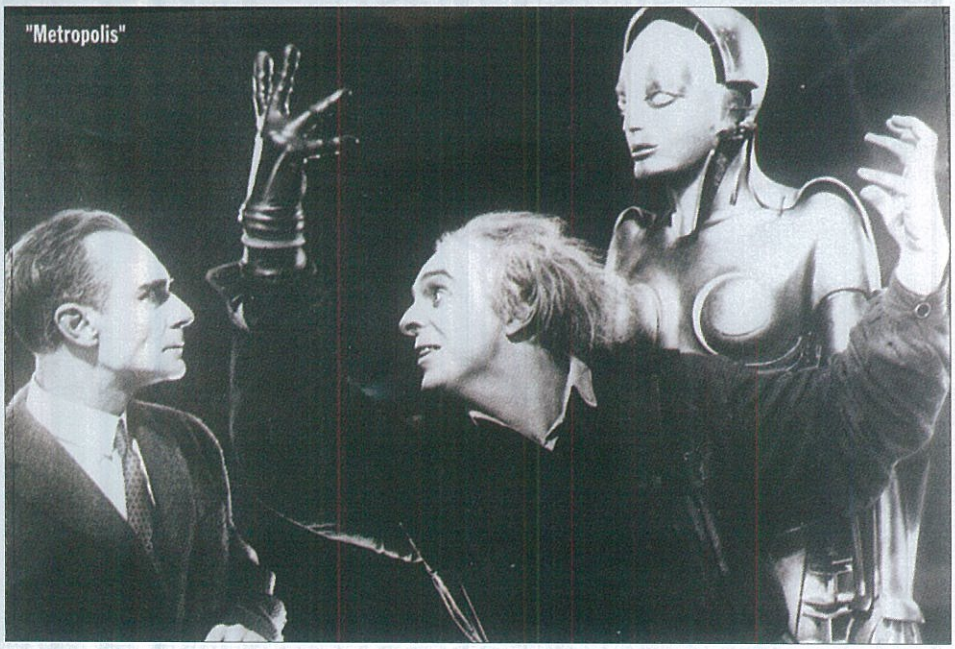
"Metropolis"

Kaybolan Kadın

★**(The Lady Vanishes) Yönetmen: Alfred Hitchcock. Senaryo: Sidney Gilliat, Frank Launder (Ethel Lina White'ın "The Wheel Spins" adlı romanından). Görüntü: Jack Cox. Oyuncular: Margaret Lockwood, Michael Redgrave, Paul Lukas, Dame May Whitty, Googie Withers, Cecil Parker, Linden Travers, Naunton Wayne, Basil Radford. 1938, İngiltere. 97 dakika. Siyah/beyaz.**

Balkanlar'a yaptığı yolculuktan ülkesine dönen genç bir İngiliz kızı olan Iris, trende tatlı bir yaşlı hanımla, Bayan Froy'la tanışır. Yolculuk sırasında yaşlı kadın esrarengiz biçimde ortadan kaybolunca, Iris onu bulmaya çalışır. Ancak tüm yolcular kaybolan kadını gördüklerini inkar edince şaşkınlığa uğrar. Aslında konuştuğu kişiler bir casus çetesinin üyeleridir ve Bayan Froy da karşı casusluk ajanıdır. Casuslar, kızı aldatarak onun aklını kaybetmekte olduğu izlenimini vermek için her şeyi yaparlar. Bir şans eseri genç bir müzisyen, onun anlattıklarına inanır ve ona yardım eder...

"Hitch Amca"nın İngiltere döneminin sondan bir önceki filmi olan "Kaybolan Kadın"ın öyküsü kısaca bu minvalde cereyan ediyor. Değişik teknik ve ilginç çekim numaralarıyla (iki kişinin kadehlerin gerisinden görüntülendiği sahne gibi) bezenmiş, öte yandan mantık kurallarını hiçe sayan keyifli bir Hitchcock fantezisi.

Yaşamak

★ **(İkiru) Yönetmen: Akina Kurosawa. Senaryo: Hideo Oguni, Shinobu Hashimoto, Akira Kurosawa. Görüntü: Asaishi Nakai. Müzik: Fumio Hayasaka. Oyuncular: Takashi Shimura, Nobuo Kaneko, Kyoko Seki, Makoto Kobori, Kumeko Ubare. 1952, Japonya. 130 dakika. Siyah/beyaz.**

"Yaşamak", aslında baştan sona ölüm duygusuyla yoğrulmuş bir film. İleri derecede mide kanseri olduğunu öğrenen yaşlı bir devlet memurunun öyküsü. Kahramanımız, geçmişin anıları arasında gezinirken, birden yaşamındaki boşluğun farkına varır. Böylelikle son günlerini 'değersiz' bir yaşamın envanterini çıkarmakla geçirir. Tüm yaşamını adadığı oğluyla, işyerindeki genç

BİR DEHANIN GÖRKEMLİ DESTANI

Muhteşem Ambersonlar

★ (The Magnificent Ambersons) Yönetmen: Orson Welles Senaryo: Orson Welles (Booth Tarkington'ın romanından) Görüntü: Stanley Cortez Müzik: Bernard Herrmann. Oyuncular: Joseph Cotten, Dolores Costello, Agnes Moorehead, Tim Holt, Anne Baxter, Ray Collins, Richard Bennett, Erskine Sanford, Donald Dillaway. 1942, ABD. 88 dakika.

Sinema henüz emekleme dönemlerindeyken, kimsenin bu garip icada "sanat" diye bakmadığı günlerde, bazı öngörü sahibi kişiler sinemaya yeni anlamlar yükleme çabası içine girdiler. David Wark Griffith, Friedrich Wilhelm Murnau, Sergei Eisenstein gibi sanatçıları rahatlıkla örnek verebiliriz bu isimlere. Ve bunlar gibi sinema için kafa yoran bir avuç usta, sinemaya sanat çerçevesinden bakmayı öğretti diğerlerine. Sonuçta sinema aynı zamanda bir endüstri, bir zanaat olarak da kendini tanımladı, ama sanata olan yakınlığı da hiçbir zaman es geçilemedi.

Evet, bu büyük adamlar sinemaya kimi anlamlar yüklemişlerdi... Ancak bunun yeterli olmadığı da apaçık ortadaydı, yeni bir şeyler yapmak, yeni teoriler üretmek ve bunları beyazperdeye yansıtmak gerekiyordu. Bu çok kolay bir şey değildi, çünkü sinema artık büyük bir endüstriydi, başlı başına bir ticaret unsuruydu. Yenilikçi çabalar, izleyici tarafından tutulduğuna inanılan o günkü sinemanın zedelenmesinden korkularak pek desteklenmiyordu.

Ve sonunda ortaya Orson Welles diye bir adam çıktı. Sinemanın gidişatını değiştirmek, ona kendi deneyimleri ve teorileri doğrultusunda yeni anlamlar kazandırmaktı amacı. Yıl 1941'di... Yaklaşık iki saatlik bir film yaptı Welles. Senaryosunu yazdı, yönetti ve başrolünü üstlendi. Adını da "Yurttaş Kane" (Citizen Kane) koydu. Henüz 25 yaşındaydı genç yaratıcı. Dönemin basın imparatoru William Randolph Hearst'ün yaşamını baz alarak yaptığı filmin, bu açıdan getirdiği yankıları bir kenara bırakırsak (öyle de yapmamız gerek zaten), sinema sanatını farklı boyutlara taşıyan bir çalışmaydı bu. Kamera açılarından ışık kullanımına, oyuncu yönetiminden kurgusuna kadar "yeni" bir sinemaydı beyazperdedeki. Bu genç adam, "sinemanın nelere muktedir olduğunu" daha ilk filmiyle kanıtlıyordu adeta...

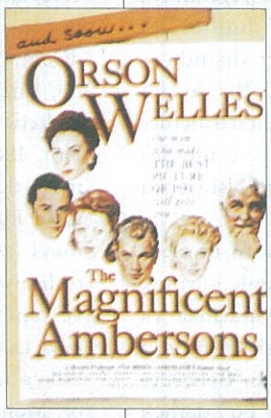

Bu başarısı, hemen ertesi yıl ikinci filmini çekmesini sağladı Orson Welles'in. Bu kez bir roman vardı elinde; Booth Tarkington'ın 1925'te "Pampered Youth" adıyla sinemaya uyarlanan romanını ele almıştı. Yine senaryosunu yazdı ve yönetti filmi, ama bu kez oyuncu olarak görünmeyi istemedi, yalnızca filme sesiyle katkıda bulundu, anlatıcı oldu. "Muhteşem Ambersonlar", işte bu koşullarda ortaya çıktı. Welles, Tarkington'ın romanını olabildiğince özgürce yorumladı ve ortaya bir kez daha başyapıt düzeyinde bir film çıktı...

Film ne mi anlatıyor? Öykü, 19. yüzyılın ikinci yarısında büyük toprak sahiplerinin hakim olduğu dönemlerde başlıyor. Bir kentin neredeyse tamamına sahip olan Ambersonlar, giderek yaklaşan sanayi çağına kuşku ile bakmaktadırlar. Otomobilin icadıysa bu kuşkularının odak noktasıdır. "Onların dönemi"nin hiçbir zaman geçmeyeceğini, bu tür "denemeler"in gelip geçici olduğunu düşünürler. Ancak bekledikleri gerçekleşmez, sanayi çağının ayak sesleri giderek yükselir ve Ambersonların hiç bitmeyecekmiş gibi görünen saltanatları da sona erer... Bu genel gidişata koşut olarak bir de özel bir konusu var tabii ki filmin. Ambersonların kızı Isabelle ile otomobil denen icadı yapan Eugene Morgan arasındaki uzun yıllara yayılan umutsuz aşk. Ve bu arada Isabelle'in -annesinin Eguene'le birlikte olmasını içine sindiremeyen- öfkeli, gururlu ve şımarık oğlu ile Eugene'in kızı arasındaki aşk da öykünün temel unsurlarından...

Welles, "Muhteşem Ambersonlar"la "Yurttaş Kane"le yarattığı sinemayı bir adım daha öteye götürüyor. Yeni kamera açıları, ışık-gölge oyunları, binaları da birer oyuncu olarak kullanma becerisi ve en önemlisi de ne yapılırsa yapılsın (bu film bizzat Robert Wise tarafından yaklaşık 45 dakika kısaltıldı) filmlerinin değerlerinden az da olsun yitirmeyeceği gerçeğiyle sinema tarihinin köşe taşlarından birini daha ortaya koyuyor genç yönetmen.

Kusursuz bir atmosfer yaratıcısı olduğunu, özellikle giriş sahnelerindeki o müthiş belgesele yakın hazırlık görüntüleriyle kanıtlıyor Orson Welles. Dönemin insanlarının "kopuş" sürecini de ustaca sinemasına yansıtan yönetmen, finalde de yine bir sürpriz hazırlıyor ve daha sonraki yıllarda başka yönetmenlerce sık sık kullanılacak olan yeniliklerine birini daha ekliyor... İsterseniz onu da söylemeyelim artık!

MURAT ÖZER

SİNEMANIN YÜZ YILI-II

Ozu, Chaplin, Bergman, Godard...

"Çatışma"

kadınla ilişkilerini, Tokyo'nun sefih gece yaşamını gözden geçirir. Yaşamın kıyısına gelmiş bir adamın, hayatına yeniden göz atma ve koca bir hayal kırıklığı eşliğinde kendini tanıma sürecinin öyküsü. Kurosawa'nın en çarpıcı ve etkili filmlerinden biri.

Tokyo Hikayesi

★ (Tokyo Monogatari) Yönetmen: Yasujiro Ozu. Senaryo: Yasujiro Ozu, Kogo Noda. Görüntü: Yuharu Atsuta. Müzik: Kojun Saito. Oyuncular: Chishu Ryu, Chiyeko Higashiyama, So Yamamura, Kuniko Miyake. 1953, Japonya. 135 dakika. Siyah/beyaz.

"Ebeveynlerin ve çocukların yetişme tarzlarını kullanarak Japon aile sisteminin nasıl bölünmeye başladığını anlattım." Yasujiro Ozu'nun "Tokyo Hikayesi" hakkındaki bu kısa yorumu, aynı zamanda 50'lerde yaptığı diğer filmleri de açıklıyor. Fakat "Tokyo Hikayesi" bu çalışma içinde farklı bir yere sahip. Japon filmleri uzmanı Donald Richie, bu filmi tüm zamanların en iyi Japon filmlerinden biri olarak ilan etmekten çekinmiyor.

Gelelim filmin öyküsüne... "Tokyo Hikayesi" evrensel bir temaya yaslanıyor. Çocuklarının nasıl yaşadıklarını görmek için taşradan büyük kente gelen yaşlı bir çiftin öyküsüdür anlatılan. Ancak Tokyo'da onları büyük bir düş kırıklığı beklemektedir. Büyük kentin baskısı ve koşuşturması içinde çocukları bencil ve duyarsız birer yaratığa dönüşmüşlerdir. Yaşlı çiftin tek beklentisi ise biraz sevgi ve anlayıştır...

Yasujiro Ozu'nun "Tokyo Hikayesi", yönetmenin sinemasının temel özelliklerini içinde taşıyan bir başyapıt. Sakin anlatımı, dramatik olayları öne çıkarmayan tarzı, kamera hareketlerinden uzak kalma eğilimi onun başlıca prensipleriydi. Yere yakın bir açıdan çektiği filmleriyle bu konuda bir çığır açtığı da söylenebilir. Batılı sinema izleyicisi, Kurosawa ve Mizoguchi'yi 50'li yılların ortasında keşfetmeyi başarmıştı. Ama "Tokyo Hikayesi"ni görmek için daha çok beklemesi gerekiyordu. Çevriminden ancak 12 yıl sonra Londra'da ve neredeyse 20 yıl sonra da New York'ta gösterilebildi film. Bunun sorumlusu bir bakıma Japonların kendisiydi. Fazlasıyla "Japon" buldukları için Ozu'nun filmlerinin yurt dışında iş yapmayacağını düşünüyorlardı. Bir de bunun üstüne, bazı genç Japon eleştirmenlerin Ozu'nun filmlerini tutucu ve modası geçmiş olarak değerlendirmeleri işin tuzu biberi oldu...

Sonuç olarak "Tokyo Hikayesi"ni modern toplum hakkında bir film olarak görmek mümkün. Ozu, kahramanlar yaratmak ya da suçlular aramak peşinde değil. Film, son derece sakin ve sessiz bir şekilde "Bazı şeylerin içinde bulunduğu durum bu" demek istiyor ve bizleri onları nasıl kabulleneceğimiz ya da nasıl değiştireceğimiz üzerine düşünmeye itiyor.

Çatışma

★ (Fenyez Szelek/The Confrontation) Yönetmen: Miklos Jancso. Oyuncular: Lajos Balazsovits, Andrea Drahota, Andras Balint, Kati Kovacs. 1968, Macaristan. 86 dakika.

Macaristan'ın dünya çapında isim yapan ilk yönetmenlerinden olan Miclos Jancso'nun filmleri, bireysel olandan toplumsal olana, psikolojiden tarihe geniş bir kültürel panorama çizer. 1968 olaylarının ve Prag işgalinin göbeğinde çektiği bu filmi de, konu aldığı tarihle (1947) çekildiği dönem arasında koşutluklar kuran, yoğun içerikli bir başyapıt.

Film, 1947 yılının Macaristan'ında, 'Halk koleji'ne mensup bir grup öğrencinin Kilise yönetiminde bir okulu ziyareti konu ediliyor. Okula, ideolojik bir tartışma için gelen öğrenciler soğuk bir atmosferle karşılaşırlar. Ortamı yumuşatmak için de şarkı söyleyip dans ederek onlarla yakınlaşmaya çalışırlar. Grubun lideri, böylece tartışmayı sadece sözcüklerle değil, dans ve müzik gibi farklı araçlarla yürütmek ister. Ancak kendi grubu içinde sert bir hesaplaşmadan yana olanlarla mücadele etmek zorunda kalır...

Jancso'nun aynı zamanda ilk renkli filmi olan "Çatışma", devrim sonrası Macaristan'ından gerçekçi bir fotoğraf sunuyor. Filmin temel verilerinden biri de, karakterlerden birinin sorduğu şu soruda yatıyor: Bireyin tarihteki rolü ne?

Stella

★ Yönetmen: Michael Cacoyannis. Oyuncular: Melina Mercouri, Yorgos Foundas, Alekos Alexandrakis. 1955, Yunanistan. 93 dakika. Siyah/beyaz.

Gece kulüplerinde şarkıcılık yapan Stella, bağımsızlığına düşkün bir kadındır. Kendisine evlilik teklifinde bulunması üzerine, birlikte olduğu zengin genç adamı terkeder. Bu arada bir futbolcuya aşık olur. İlk başta ona bağlanmaktan çekinmese de, sonradan tercihini özgürlükten yana kullanır. Aşkını evlilikle takas etmeyi kabul etmeyen, bağlanmaktan ve teslimiyetten kaçan bir kadının dramatik ve canlı öyküsü. Filmin kahramanı Stella'yı canlandıran oyuncu, ülkemizde oldukça tanınan bir sesin ve simanın sahibi, Melina Mercouri. "Zorba" filmiyle tanınan yönetmen Cacoyannis'in en saygın filmlerinden biri.

Sahne Işıkları

★ **(Limelight) Yönetmen: Charlie Chaplin. Senaryo: Charlie Chaplin. Görüntü: Karl Struss. Müzik: Charlie Chaplin. Oyuncular: Charlie Chaplin, Claire Bloom, Buster Keaton, Sydney Chaplin, Nigel Bruce, Norman Lloyd. 1952, ABD. 144 dakika.**

"Düşmüş" komedyen Calvero, intihar etmek üzere olan genç balerin Terry'yi ölümden kurtarır ve ona destek olur. Sanat aşkını kızın beynine yeniden sokma başarısını gösterir, ancak tüm bunlar olurken kendisi için herhangi bir umut ışığı olmadığını da iyice farkeder...Charlie Chaplin'in bir tür özeleştirisi diye nitelenen "Sahne Işıkları" hakkında ünlü Fransız sinema yazarı Andre Bazin şunları söylüyor: "Chaplin, bilinmezlik içinde ilerleme, kendine göre bir sinema yaratma konusunda dur durak bilmemiştir. 'Sahne Işıkları'nın yanında bütün diğer filmlerinin, hatta en hayranlık duyduklarımızın bile, alışılmış ve kurala uygun oldukları söylenebilir; bu filmler yaratıcılarını yansıtıyor olsa da, kişisel bir stilden kaynaklanıyor olsa da, özgünlükleri yine de kısmi kalmaktadır. Her şeye karşın bu özgünlük sinemanın bazı geleneklerine uymakta, karşı çıkarak da olsa, kendini mevcut kurallara göre tanımlamaktadır. 'Sahne Işıkları', başka hiçbir şeye, öncelikle ve de özellikle, Chaplin'in daha önce yaptığı hiçbir şeye benzemez." Gerçekten de "Sahne Işıkları", Charlie Chaplin sinemasının aykırı bir noktasıdır. Ve bu aykırı noktayı yakalamak için bu fırsatı iyi değerlendirmek de tüm sinemaseverlerin görevi...

Yedinci Mühür

★ **(Det Sjunde Inseglet) Yönetmen: Ingmar Bergman. Senaryo: Ingmar Bergman. Görüntü: Gunnar Fischer. Müzik: Erik Nordgren. Oyuncular: Max Von Sydow, Bengt Ekerot, Gunnar Bjornstrand, Nils Poppe, Bibi Andersson, Gunnel Lindblom. 1957, İsveç. 95 dakika**

Büyük bir veba salgını 14. yüzyılda İsveç'i kasıp kavurur. Bir şövalye ve yardımcısı, Haçlı Seferi'nden dönerken bomboş bir kumsalda Ölüm'le karşılaşırlar. Cevapsız kalan metafizik sorunlara bir çözüm bulabilmek amacıyla, son bir süre kazanabilmek için şövalye, Ölüm'e bir satranç partisi önerir...

İsveç sinemasının tartışmasız en büyüğü olan Ingmar Bergman, "Yedinci Mühür"ü çocukluk anılarından oluşturmuş. Bu çocukluk anıları, önce bir tiyatro oyununa, sonra da kusursuz bir sinema diline, plan ölçülerindeki büyük çeşitliliğe, siyah-beyazı dikkat çekici biçimde kullanan ışıklandırmanın bilgece kompozisyonuna sahip bir filme esin kaynağı olmuş. Filmdeki açık saçık şarkılardan trajik "Dies Irae"ye kadar uzanan müzik, türlerin karışımına denk düşüyor: Gerçeküstücülükten gerçekçiliğe, şiirden maskaralığa, göz alıcılıktan izlenimciliğe...

Bergman'ın "karanlık" sinemasından çıkıp gelen bu 1957 yapımı başyapıt, metafiziğin de yardımıyla yönetmenin en yoğun ürünlerinden biri oluyor. "Yedinci Mühür", 1957 Cannes Film Festivali'nde Jüri Özel Ödülü almıştı.

"Sahne Işıkları"

Serseri Aşıklar

★ **(A Bout de Souffle) Yönetmen: Jean-Luc Godard. Senaryo: Jean-Luc Godard, François Truffaut. Görüntü: Raoul Coutard. Müzik: Martial Solal. Oyuncular: Jean-Paul Belmondo, Jean Seberg, Daniel Boulanger, Jean-Pierre Melville, Liliane Robin. 1959, Fransa. 90 dakika.**

Sinema tarihinin en ünlü yapıtlarından, Fransız Yeni Dalga'sının da "bayrak film"lerinden biri olan "Serseri Aşıklar", üçüncü kez İstanbul Film Festivali'nin konuğu oluyor. Hem de bu kez Jean Seberg üzerine bir belgesel eşliğinde.

Basit ve deli dolu bir hırsız olan Michel Poiccard, çaldığı arabayla kaçarken peşine takılan polislerden birini arabanın torpido gözünde bulduğu tabancayla öldürür. Sonra Amerikalı sevgilisi Patricia ile buluşur ve onunla kaçma planları yapar. Ancak tüm bunlar olurken çiftin çevrelerindeki polis çemberi de daralmaktadır... Varoluşcu bir temaya yaslanan "Serseri Aşıklar", Yeni Dalga'ya gerçek anlamını yükleyen filmdir aynı zamanda. Akımın bir diğer ustası François Truffaut'nun senaryosuna katkıda bulunduğu, Claude Chabrol'ün teknik danışmanlığını yaptığı film, bu anlamda Yeni Dalga yönetmenlerinin ortak manifestosudur adeta. "Serseri Aşıklar" hakkında sayfalar, hatta kitaplar dolusu yazılabilir. Ama biz bu kısacık yazıyı, Godard'ın kendi sözleriyle bağlayalım: "Bu benim diğerleri için yaptığım bir filmdir. 'Bir film nasıl yapılır'ın düşü. Belki de bu film yapılmalıydı, ama benim tarafımdan değil. 'Serseri Aşıklar', sıradan izleyiciden çok sinema tutkunları tarafından beğenildi."

Gündüz Güzeli

★ **(Belle de Jour) Yönetmen: Luis Bunuel. Senaryo: Luis Bunuel, Jean-Claude Carriere (Joseph Kessel'in romanından). Görüntü: Sacha Vierny. Oyuncular: Catherine Deneuve, Jean Sorel, Michel Piccoli, Genevieve Page, Pierre Clementi. 1967, Fransa-İtalya. 100 dakika.**

SİNEMANIN YÜZ YILI-II

Fellini, Scola, Rocha, Powell...

"Satyricon"

Görünüşte mutlu bir evliliği olan Severine, bir doktorla yaşadığı evliliğinde "frijid" olma sorunuyla yüzyüzedir. Ancak kocasıyla yaşayamadığı cinsel doyumu, düşlerinde karşısına çıkan kişilerle yaşamaktadır. Rastlantı sonucu eline geçen bir adrese ulaştığında, oranın lüks bir randevuevi olduğunu görür. Bundan sonrasında çift kişilikli bir yaşam sürecektir. Artık kocasıyla birlikteyken bir ev kadını, randevuevindeyken ateşli bir fahişedir Severine...

Başar Sabuncu'nun 1986'da "Kupa Kızı" adıyla Türkiye koşullarına da uyarladığı Luis Bunuel başyapıtı "Gündüz Güzeli" işte böylesi bir konunun peşinden gidiyor. Bunuel, bu filminde de düşle gerçek arasındaki çizgiyi kaldırıyor ve iki kavramın içiçeliğinden ortaya etkileyici bir gerçeküstücü yapıt çıkıyor. Belki yönetmenin söylediği şu sözler filmin neler anlatmaya çalıştığını özetleyebilir: "Alışılmış ahlaka, geleneksel hayallere, duygusalcılığa, toplumun tüm ahlaksal pisliğine karşıyım. Burjuva ahlakı benim için ahlakın tersidir, çünkü ters kurumlar üstüne kuruludur: Din, vatan, aile ve toplumun diğer temel direkleri..." Catherine Deneuve'ün en iyi kompozisyonlarından birine soyunduğu "Gündüz Güzeli"ni yeniden beyazperdede izlemek sinemaseverler için hoş bir ziyafet olacak.

Satyricon

★ **(Fellini Satyricon) Yönetmen: Federico Fellini Senaryo: Federico Fellini, Bernardino Zapponi Görüntü: Giuseppe Rotunno Müzik: Nino Rota, İlhan Mimaroğlu, Tod Dockstader, Andrew Rudin. Oyuncular: Martin Potter, Hiram Keller, Salvo Randone, Max Born. 1969, 129 dakika.**

"Antik Roma'da bir öğrencinin cinsel maceraları" diye özetlenebilecek öyküsüyle "Satyricon", Federico Fellini'nin gariplik ve zevk düşkünlüğü takıntısının sınırlara dayandığı filmidir. İki yıl önce yitirdiğimiz, İtalyan ve dünya sinemasının doruk noktalarından biri olan Fellini, düşlerin yaşamlarımızın gerçek yol göstericileri olduğunu söylüyor ve filmografisiyle de bunu kanıtlıyor adeta. "Satyricon" da Fellini tematiğinin özelliklerini üzerinde toplayan bir çalışma. Gaius Petronius'un aynı adlı oyununun bir bölümüne dayanan (ve o dönemin başka yapıtlarından da esinlenerek eklemeler içeren) film, bir uyarlamadan çok, özgün yapıtın temaları üzerine serbest bir fantezi özelliği taşıyor. Fellini'nin filmlerini dolduran garip karakterler ve durumlar, sefahat alemleriyle ifadesini bulan zevk düşkünlüğü ve keyfi iktidar mekanı antik Roma'nın bu düşsel, sanrısal anlatımında en uç biçimde sergileniyor. Bu uzun yeme, içme, zulüm ve çiftleşme alemi; odalıklar, nemfomanlar, hermafroditler, sadizm ve mazoşizmle doludur. Fellini tarihinden son derece özgün bir yaprak.

Birbirimizi Öyle Çok Sevmiştik ki

★ **(C'eravamo Tanto Amati/We All Loved Each Other So Much) Yönetmen: Ettore Scola. Senaryo: R. Maccari, Ettore Scola. Görüntü: Dario Di Palma. Müzik: Armando Trovaloli. Oyuncular: Nino Manfredi, Linda Moretti, Giovanni Rovini, Maria Luisa Santella, Pietro De Luca, Alfredo D'Ippolito. 1975, İtalya. 115 dakika.**

Ettore Scola'nın daha önce 7. Uluslararası İstanbul Sinema Günleri'ne de konuk olan filminin öyküsü kısaca şöyle: İkinci Dünya Savaşı sıralarında Almanlara karşı birlikte savaşmış olan üç yakın arkadaş, savaşın ardından birbirlerinden kopmak zorunda kalırlar. Ve tam 25 yıl sonra kader yine onları bir araya getirir. Ancak bu kez dost değil, "kısmen düşman" olarak buluşacaklardır. Antonio, Gianni ve Nicola adlarını taşıyan bu üç kafadar, aynı kıza aşık olurlar: Luciana. Kızsa anasının gözü bir kızdır ve önce Antonio'yla bir ilişki yaşar. Ondan ayrıldıktan sonra Gianni'yi bir dener, ardından da Nicola'ya takılır. Ancak bu süreç içinde yaşam her birini farklı noktalara, seçeneklere sürüklemiştir... Ettore Scola, arka planda İtalyan yakın tarihini kullanarak son derece başarılı bir filme imza atmış. İtalyan güldürü geleneğine kendince bir anlam kazandırdığı yapıtıyla filmografisinin temel taşlarından birini ortaya koyan Scola'nın gençliğinde tam bir "sinematek kuşu" olduğu herkesçe bilinir. Bu filmde "Bisiklet Hırsızları"na yaptığı gönderme de bunun ifadesi. İtalyan güldürüsüne kazandırdığı alçakgönüllü yapıtlarla başladığı sinema yaşamında, artık her yapıtıyla yankılar uyandıran bir "auteur" konumuna geçen Scola, bu filmiyle de sinemaseverlerin yüreklerinde çiçekler açtırmayı başaracak kuşkusuz.

İsyan

★ **(Queimada/Burn!) Yönetmen: Gillo Pontecorvo. Senaryo: Franco Solinas, Giorgio Arlorio. Görüntü: Marcello Gatti. Müzik: Ennio Morricone. Oyuncular: Marlon Brando, Evaristo Marquez, Renato Salvatori, Norman Hill, Tom Lyons, Wanani. 1970, İtalya-Fransa. 132 dakika.**

1845'te Portekiz kontrolündeki Queimada

adasına İngilizler tarafından William Walker adında bir gizli ajan gönderilir. İngiltere, adadaki şeker rekoltesi için buranın kontrolünü ele geçirmek istemektedir, ancak Portekiz'le bir savaş riskini de göze alamaz. Üç asır önce Portekizliler, bir isyan sırasında bütün adayı yakarak yörenin yerlilerini silip süpürmüşler, ardından da şeker tarlalarında çalıştırmak üzere Afrika'dan zencileri getirmişlerdir. Entellektüel ve züppe Walker, toprak sahiplerini, Portekizlileri adadan kovarak daha iyi sonuç elde edilebileceği üzerine ikna eder. Bu arada zenci bir liman işçisi olan Jose Dolores'le de arkadaş olur ve zenci toplumun özgürlüğü hakkında onu dolduruşa getirir. Tuzağa düşürüp onu yasadışı olmaya iter. Portekizlilere karşı bir isyan hareketi örgütlemeyi hedefleyen Walker, sonunda amacına ulaşır. Jose ve adamları Portekizli askerleri silip süpürürler. Şimdi başarılı bir devrim yaptıklarını düşünmektedirler ve bir ordu kurmaya girişirler. Ancak Walker'ın hinlikleri burada bitmeyecektir... "İsyan", festivale konuk olarak gelmesi beklenen İtalyan yönetmen Gillo Pontecorvo'nun bundan önceki filmi "Cezayir Savaşı"nın ticari başarısı üzerine Amerikan parasıyla çektiği bir film. Bir çokları "Cezayir Savaşı"nı tüm zamanların en iyi politik filmi olarak tanımlarlar. Bazıları da "İsyan"ın da en az "Cezayir Savaşı" kadar iyi olduğunda birleşirler. Acımasız sömürgeci düzene çarpıcı bir bakış atan film, katıksız bir klasik olarak sinema tarihindeki yerini almıştır. Bütün zamanların en başarılı politik filmlerinden biri.

Antonio das mortes

★ Yönetmen: Glauber Rocha. Senaryo: Glauber Rocha. Görüntü: Alfonso Beato. Müzik: Marlos Nobre, Walter Queiroz, Sergio Ricardo. Oyuncular: Mauricio do Valle, Odete Lara, Hugo Carvana, Othon Bastos, Joffre Soares, Lorival Pariz, Rosa Maria Penna. 1969, Brezilya. 100 dakika.

Brezilya'nın ve genel olarak Latin Amerika sinemasının kilometre taşlarından biri. Genç yaşta ölen Brezilyalı sinema ustası Glauber Rocha, 30'lu yıllarda yaşamış tarihsel bir figürün hikayesini anlatıyor bu filminde. Antonio, güçlü bir toprak ağasını haydutlara karşı korumak için kiralanmış bir silahşör. Ancak, kurbanlarından birini ölümcül biçimde yaraladıktan sonra vicdani ve politik bir hesaplaşma içine girer. Baskı altındaki köylülere karşı kullanıldığını anlayan Antonio, bir süre sonra saf değiştirir; toprak sahiplerine karşı direnen köylülere

katılır ve kısa sürede katıksız bir devrimci olur. Filmde, Antonio'nun yürüttüğü mücadele, ejderhayı kılıçtan geçiren Aziz George imgesi ile birlikte veriliyor. Yönetmen, halk şarkıları, danslar, şiddet sahneleri ve bir renk cümbüşü eşliğinde tarihin kuytularında gezdiriyor kamerasını. 1939'da ünlü haydut Corisco'yu öldürmeyi başararak büyük nam salmış bir halk kahramanının öyküsü çerçevesinde, köylülerin toprak sahiplerine karşı yaktığı isyan ateşini beyazperdeye aktaran destansı bir film, "Antonio das mortes". Gerek politik içeriği, gerekse kültürel ve estetik boyutu ile Brezilya Yeni Sinema'sının (Cinema Novo) doruk yapıtlarından biri.

Röntgenci

★ (Peeping Tom) Yönetmen: Michael Powell. Senaryo: Leo Marks. Görüntü: Otto Heller. Müzik: Brian Easdale. Oyuncular: Carl Boehm, Moira Shearer, Anna Massey, Maxine Audley. 1960, İngiltere. 103 dakika.

Mark Lewis, 16 mm.'lik gizli kamerasıyla sokaktaki bir fahişeye yaklaşır. Kadın onu odasına götürür; dönüp yüzüne baktığında ise korkudan donakalır. Mark o gece evine gidip görüntülediği cinayeti seyreder. Ertesi sabah, hazırladığı belgesel için, kadının öldürülmesiyle ilgili polis soruşturmasını da filme alır. Bu arada oturduğu apartmanın alt katında kör annesiyle yaşayan Helen adlı genç kız, Mark'ın içinde bir projeksiyon odası bir de fotoğraf laboratuvarı bulunan evini ziyaret eder ve burada izlediği görüntüler karşısında dehşete düşer. Mark, korkunun sinir sistemi üzerindeki etkileri üzerine çalışan babası tarafından adeta bir deney hayvanı gibi kullanılmış, bütün çocukluğu, tepki ve korkuları filme alınmıştır...

İngiliz sinemasının en saygın yönetmenlerinden olan Michael Powell'ın 1960'ta gerçekleştirildiği film, çekildiği dönemde kışkırtıcı ve katı eleştirel tavrıyla şimşekleri üzerine çekmiş, basının hedefi haline gelmişti. Filmle ilgili kaleme alınan şu ünlü vecize filmin cesareti hakkında bir fikir verebilir belki (Tribune'den Derek Hill yazmış): "'Peeping Tom'dan kurtulmanın biricik ve en tatminkar yolu, onu kürekleyip hızla en yakın lağımlardan birinin dibine yollamaktır. Ki o durumda bile geriye pis kokusu kalacaktır." Görüntü çağında serpilip gelişen şiddet kültürünün esaslı bir tablosunu çizen bu nadide film, kuşkusuz kaçırılmayacaklar listesinde ayrıcalıklı bir yere sahip.

UZAKDOĞU RÜZGARLARI

Sarı sinemadan...

İlk kez iki yıl önce ayrı bir bölüm içinde gösterilen Uzakdoğu filmleri, bu yıl festivale damgasını vuracak görünüyor. Uzakdoğu Rüzgarları başlığı altında gösterilecek olan 9 film içinde Hong Kong yapımlarının ağırlıkta oluşu da dikkat çekiyor. Ayrıca bu bölümdeki filmler dışında, Ustalara Saygı bölümüne konuk olan Stanley Kwan ve diğer bölümler içinde dağılan Uzakdoğu filmleri, bu coğrafyadan esen rüzgarların bu yıl hayli güçlü olacağını gösteriyor.

Düşkün Melekler

★ **(Duoluo Tianshi/Fallen Angels) Y: Wong Kar-Wai. O: Leon Lai Ming, Takeshi Kaneshiro, Charlie Young, Michele Reis, Karen Mok. 1995, Hong Kong yapımı. 96 dakika.**

Katil, Ajan, Ho, Cherry ve Punkie arasında geçen bir öykü. Ajan için adam öldürerek hayatını kazanmaya çalışan Katil, işini profesyonelce yürütür ve duygusal zaaflarını işine karıştırmamaya çalışır. Bu nedenle genç kadın patronuna duyduğu ilgiyi bastırmak ister. Ama bir yere kadar. Bir süre sonra Punkie'yle bir oyuna girişirler. Haftasonları cinsel gücü arttırıcı sebzeler satan Ho ile kendine dönme bir sevgili arayan Cherry de bu acımasız dünyanın içinde devinirler. Hong Kong sinemasında kendine özgü bir çizgi tutturan Wong Kar-Wai'den sert, ironik ve enerji dolu bir film.

Tahta Adamın Karısı

★ **(Wu Kui/The Wooden Man's Bride) Y: Huang Jianxin. O: Chang Shih, Wang Lan, Ku Paoming, Wang Yumei, Wang Fuli, Kao Mingjun. 1993, Tayvan-Çin yapımı. 114 dakika.**

20'li yıllarda Çin'in kuzeybatısında ücra bir bölgede geçen masalsı bir öykü. Güçlü, yakışıklı ama kendi halinde bir köylü olan Wu Kui, uzaktaki bir asilzadenin konağına gidecek olan gelini taşıma işini üstlenir. Develerden oluşan düğün kervanı, yolda haydutların saldırısına uğrar. Kui, gelini korumak için bütün gücünü kullanır. Gelinse, Kui'nin hayatını tehlikeye atmamak için teslim olmayı seçer. Bu arada haber müstakbel damatın kulağına gidecek, ne var ki genç adam gelini kurtarayım derken kazara bir patlamaya kurban gidecektir. Bir süre sonra haydutların eşcinsel liderini (bu rolü, Tayvan'ın ünlü pop yıldızı Kao Mingjun canlandırıyor) ikna ederek serbest kalırlar ve gelinle birlikte konağa ulaşırlar. Merhumun annesi ve ailenin despotik reisi Madam Lui, gelinini oğlunun tahtadan bir maketi ile nikahlamak niyetindedir... Geleneklerin ağır baskısı altında yaşanan bir aşk üzerine, yer yer Hollywood filmlerine yanaşan, gösterişli bir melodram...

"Düşkün Melekler"

Postacı

★ (Youchai/Postman) Y: He Jianjun. O: Fang Yuanzheng, Liang Danni, Pu Quanxin, Huang Xing. 1995, Hong Kong-Çin yapımı. 102 dakika.

Bu postacı, Neruda'nın postacısı değil. Ama en azından onun kadar sevimli bir öykünün kahramanı. Xiaodou, Pekin'de posta idaresinde çalışan 25 yaşlarında bir genç. Günlerden birinde amiri tarafından yeni bir işle görevlendirilir: Çevrede fahişelerin mesken tuttuğu ve "mutluluk semti" diye anılan Xingfu bölgesine gelen postaları dağıtacaktır. Buranın eski postacısı, bilinmeyen bir nedenle işinden kovulmuştur. Xiaodou, bir süre sonra yaşlı bir adamdan gerçeği ögrenir: Selefi, mektupları açıp okurken suçüstü yakalanmıştır. Bu andan sonra, Xiaodou anlaşılmaz bir korkuya kapılır. Bu arada, postanenin mektup kabul bölümünde çalışan Yunqing adlı bir kızla tanışır. Kızımız bu sıkıcı işi eğlenceli kılmanın yolunu bulmuştur; mektupların zarflarına ve elyazılarına bakarak içeriğini tahmin etmeye çalışır. Derken, Xiaou da tuhaf bir dürtüyle mektupları açıp okumaya başlar. Ve karanlık sırlar dökülüp saçılmaya başlar: Bir fahişenin yürek parçalayıcı aşk öyküsü, eşcinsel eğilimleri dışa vuran mektuplar, intihar notları, vs. Bir süre sonra Xiaodou, olaylara müdahele edip işleri yoluna koyma dürtüsüne yenik düşer. "Postacı", iki yıl önce izlediğimiz "Elveda Cariyem" ve "Mavi Uçurtma" gibi filmlerde yönetmen asistanı olarak emeği geçen He Jianjun'un ikinci uzun metrajlı filmi.

Utanç

★ (Hongfen/Blush) Y: Li Shaohong. O: Wang Ji, Wang Zhiwen, He Saifei, Zhang Liwei. 1994, Çin-Hong Kong yapımı. 115 dakika.

Chen Kaige, Zhang Yimou gibi son yıllarda adını sıkça duyuran Çinli yönetmenler kuşağından olan Li Shaohong, filmlerinde Çin toplumunun öznel gerçeklerine eğilmiş bir kadın yönetmen. "Utanç", yönetmenin "The Case of the Silver Snake", -Marquez'in "Kırmızı Pazartesi"sinin bir uyarlaması olan- "Bloody Morning" ve "Family Portrait"ten sonra çektiği dördüncü uzun metrajlı filmi. Adını daha önce Yimou'nun "Kırmızı Fener"inden anımsadığımız Su Tong'un romanından uyarlanan filmin öyküsü iki fahişe arasında geçiyor. Bütün yaşamları erkekleri mutlu etmek üzerine kurulu olan bu iki kadın, 1949 devriminden sonra yeni bir yaşama adapte olmaya zorlanırlar. Film, insan ilişkilerinin, inançların ve hatta kimliklerin büsbütün değiştiği bir dönemde, "rehabilite" edilmek üzere toplu göçe maruz bırakılan fahişelerin dünyasından bir kesit sunuyor. 1995 Berlin Film Festivali'nde Gümüş Ayı ödülü alan "Utanç", "Kırmızı Fener"in düzeyine erişemese de, görsel cazibesi ve duygusal yoğunluğu ile özel bir ilgiyi hakkeden filmlerden.

Kırık Kalpler Adası

★(Qunian dongtian/Heartbreak Island) Y: Hsu Hsiao-ming. O: Vicky Wei, King Jieh-wen, Chang Ching-ju, Tsai Chen-nan. 1995, Tayvan-Çin yapımı. 118 dakika.

Tayvanlı usta yönetmen Hou Hsiao-hsien'in asistanı olan Hsu Hsiao-ming, 1992'de çektiği ilk filminde ("Dust of Angels"), Tayvan gençliği ve 'underground' kültürüne eğiliyordu. Üç yıl sonra gelen "Kırık Kalpler Adası"nda yine bu toplumun marjinal kesimlerini konu alıyor. Öykü, Tayvan'da baskıcı rejimin sallanmaya başladığı 1979'da, demokrasi için yapılan bir mitingde sevgilisinin tutuklanışına tanık olan bir genç kızın etrafından gelişiyor. Bir süre sonra hapisteki sevgilisinin ölüm haberi gelir. Bu olayın etkisiyle radikal bir çizgiye kayan ve bu uğurda 13 yıl hapis yatan genç kadın, serbest kaldığında ikinci bir şok yaşar: Öldü sanılan eski aşığı hayattadır, dahası evlenmiş ve bir çocuk sahibi olmuştur... Yönetmen bunun "bir aşk hikayesi ve bir uyarı" olduğunu söylüyor. "Aşk temelde kutsal bir şey, ama işler kötüye gittiğinde insanları mahvedebiliyor." İdealizm ve aşkla şekillenen yaşamlar üzerine, muhteşem görüntülerle bezenmiş önemli bir film.

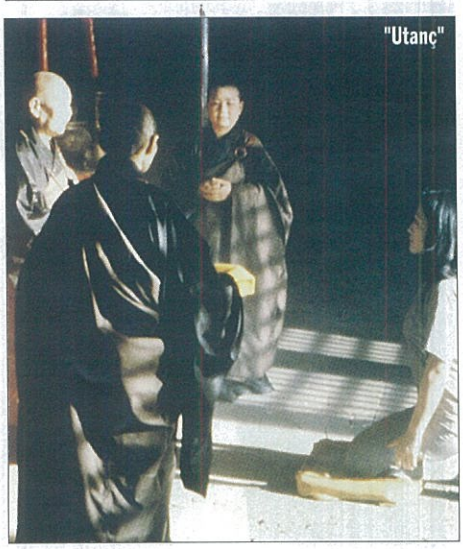
"Utanç"

UZAKDOĞU RÜZGARLARI

Sarı sinemadan...

Güneşin Soğuduğu Gün

★ (Tianguo Niezi/The Day the Sun Turned) Y: Yim Ho. O: Siqin Gaowa, Tao Chung-Hua, Ma Jingwu, Wei Zhi. 1994, Hong Kong-Çin yapımı. 99 dakika.

Birkaç yıl önce gelen "Qui Ju'nun Öyküsü" ve bu bölümde izleyeceğimiz bir başka film olan "Ermo" gibi, bu film de Kuzey Çin bölgesinde geçiyor. Filmde, 24 yaşındaki Guan Jian'la annesinin nefret-sevgi ilişkisi etrafında gelişen öyküsü anlatılıyor. Guan'ın elinde, babasının on yıl kadar önce annesi tarafından öldürüldüğüne dair bazı kanıtlar vardır. 1994 Tokyo Film Festivali'nde Büyük Ödül'ü kazanan film, teknik yetkinliği ve kışkırtıcı anlatımıyla gösterildiği her festivalde büyük ilgi gördü. Filmin başrolünde mükemmel bir oyunculuk sergileyen Siqin Gaowa'yı, izleyenler "Kokulu Ruhlar Gölünün Kadınları" adlı filmden hatırlayacaklardır. Ayrıca yönetmen Yim Ho'nun "Tai Yang You Er-Güneş Duyabilir" adlı son filmiyle geçen ay Berlin Film Festivali'nde hem En İyi Yönetmen hem de FIPRESCI ödülüne layık görüldüğünü anımsatalım.

Ermo

★ Y: Zhou Xiaowen O: Ailiya, Liu Peiqui, Ge Zhijun, Zhang Haiyan. 1994, Hong Kong-Çin yapımı. 107 dakika.

Kırsal kesimde geçen ve köylü bir kadının komşusuyla olan ilişkileri etrafında gelişen traji-komik bir öykü. Kötürüm ve iktidarsız kocası ve 7 yaşındaki oğlu Huzi'yle yaşayan Ermo, evin geçimini sağlamak için canla başla çalışır. Komşusu Kör Adam ise, Ermo'nun tam zıttı bir kadınla evlidir; tembel, şişman ve televizyonun başından ayrılmayan bir kadın. Evin kızları sık sık Huzi'yi televizyon seyretmeye çağırırlar. Oğlunu sürekli kendinden çalan bu alete öfkelenen ve böylesine iyi bir adamla evli olan bu kadını kıskanan Ermo, oğluna yakında televizyon sahibi olacaklarına dair söz verir. Üstelik onlarınki köydekilerin en büyük TV'si olacaktır... Bir roman uyarlaması olan film, naif bir aşk hikayesini, para, medya ve seks gibi 90'ların Çin toplumunun yeni değerleri ile harmanlıyor.

Okaeri

★ Y: Makoto Shinozaki. O: Susumu Terajima, Miho Uemura, Shoichi Komatsu, Tomio Aoki, Ayaka Horie. 1995, Japonya yapımı. 99 dakika.

Üç yıl önce birbirine aşık olup evlenen genç bir çiftin hikayesi. Yani bir aşk hikayesi bu... Görünüşte sorunsuz ve pürüzsüz bir biçimde süren evlilik yaşamı, bir yerde aksamaya ve iki kişi arasında belli belirsiz bir boşluk büyümeye başlar. Film, ilişkideki bu boşluğun görünür bir hal almaya başladığı ilk anın üzerine odaklanıyor. Yönetmen, bu ilk uzun metrajlı filminde, uzun ve sabit çekimlerle, iki kişinin duygularındaki değişimi yakalamaya çalışıyor. İki insanın beraberliklerini sürdürmek için harcadıkları çabaları, insanın mutlak yalnızlığını ve iletişimsizlik illetini gerçekçi bir dille ele alıyor. İnce ayrıntılara, gündelik yaşamın köşe bucak yerlerine yöneltiyor kamerasını. Oldukça etkileyici ve başarılı bir ilk film... Son olarak, filmin geçen yıl birkaç festivalden ödüllerle döndüğünü ekleyelim.

Chungking Ekspresi

★ (Chonqing Senlin/Chunking Express) Y: Wong Kar-Wai. O: Brigitte Lin, Tony Leung, Takeshi Kaneshiro. 1994, Hong Kong

Geçen yıl programda yer aldığı halde festivale yetişemeyen "Chungking Ekspresi", randevusuna bir yıl geçikmeli olarak geliyor. Hong Kong'da bir alışveriş merkezinde başlayıp, havaalanına ve kentin sokaklarına taşan çılgın bir kovalamacanın filmi. Sarı peruklu Çinli güzel bir kadın, uyuşturucu kuryeliği yapan Pakistanlılar, kapısından giren ilk kişiye aşık olmaya yeminli sarhoş bir polis memuru... Filmin başlıca esprisi: Aşk, bir kentin kuytularında gizlidir. Her an herhangi bir köşenin berisinden fırlayıp karşınıza çıkabilir. Wong Kar-Wai'nin kısa bir sürede ve kısıtlı bir bütçeyle çektiği, temposu yüksek, komik, alaycı ve alabildiğine yaratıcı bir film. Film Hong Kong'da gösterime girdiği sırada gişe rekorları kırmıştı.

"Chungking Ekspres"

İKİ FİLMİYLE FESTİVALE KONUK OLAN WONG KAR-WAI İLE SÖYLEŞİ

Hong Kong aksiyonu sever

Hong Kong sinemasının son yıllarda yetiştirdiği en önemli yönetmen olarak gösterilen genç sinemacı Wong Kar-Wai'nin bu yılki festivalde iki filmi gösterilecek: "Chungking Express" ve "Fallen Angels". "Yeni sinema"nın bu önemli yönetmenini daha yakından tanımak için, onunla yapılmış bir söyleşiden seçtiğimiz kimi bölümleri sunuyoruz.

Bazıları "Chungking Express"le Haruki Murakami'nin romanları arasındaki bağlantıyı gündeme getirdiler, bazıları da filmin müziğini oluşturan parçaların adlarının Murakami'nin kitaplarından alındığını farketti. Ne diyorsunuz bu duruma?

KAR-WAİ: Onun özellikle eski romanı "Pinball '73"ü ve "A Girl, She is 100%" adlı kısa hikayesini severdim. Şimdilerde orta yaşa girmenin hüznünü yaşıyor, ki ben bunu pek sevmiyorum. Oysa ikimiz aynı yaştayız, ve birbirine çok benzeyen deneyimler yaşadık; ikimiz de Kore Savaşı ile Vietnam arasında benim "Yedinci Filo kültürü" dediğim kültürün çocuklarıyız. İkimiz de üzerimizde güçlü etkisi olan sokaktaki büyük yabancıları görerek müzik, sigara ve yaşam biçimi aldık. Onun kitaplarında keşfettiğim şey, kesin bir yaşta olma, yani yitirilen yirmili yaşlardan henüz uzaklaşmamış ama henüz orta yaşı da hissedememiş olma duygusu.

- "Chungking Express"in kaynağı nedir?

KAR-WAİ: "Ashes of Time"ın çekimlerini bitirdiğimizde çok gerekli olan bir ara vermiştik. O sıralarda kendimi, konusu yine kendim olan küçük bir film yapma fikri üzerinde düşünürken buldum. Bir yazar-yönetmen olarak, filme dönüştürülebilecek, ama hiçbir zaman geliştirilememiş birçok düşüncem var. Bir kahvehanede otururken bir düşünce gelir aklınıza, ama onu genişletmek için zamanınız yoktur. Bu içi boş bir duygu olabilir, kolayca uçup gider. "Chungking Express" de işte bunun gibi iki düşünceden uyarlanmıştır. Aslında üçtü, üçüncüsü "Fallen Angels"ın temel fikrini oluşturdu.

Birinci hikaye, filmin çekimleri süresince çok değişti. Brigitte Lin, "Chungking Express"te oynadıktan sonra sinemayı bırakmayı düşünüyordu, biz de bunun üzerine onun karakterini "Arzu Tramvayı"ndaki Blanche Dubois'ya benzer olarak tasarladık. Bunu çok sevdi, peruğunu taktı ve ayna karşısında rolünü prova etmeye başladı. Bu, çok basit bir hikayedir; kadın, bir oyuncu için verilen gazete ilanına cevap verir, Takeshi Kaneshiro'nun oynadığı karakterle karşılaşır ve sonraları onu ayaklandırır. Sonuç olarak peruğu ve romantik olmayanı koruduk, ama bizim modelimiz "Arzu Tramvayı"ndan John Cassavetes'in "Gloria"sına dönüştü.

- Hikayelerdeki adamlar neden hep polis?

KAR-WAİ: Bir nedeni şu: Hong Kong filmleri aksiyona uyumlu olmak durumundadır; bir yığın polis ve gangster doludurlar ve ben polisleri seçtim. Bir başka nedeni ise üniforma ve servis numaraları düşüncesini seviyor olmam.

- Filmin karakterlerinin, "Days of Being Wild"ın karakterlerinin sahip olduğu sembolik boyutun aynısına sahip olduklarını düşünüyor musunuz?

KAR-WAİ: "Days of Being Wild", Hong Kong'da kalmak ya da onu terketmek konusundaki duyguları odaklayan bir filmdir. 1997'ye çok yaklaştığımız bu günlerde artık bu bir sorun olmanın çok ötesinde. "Chungking Express", insanların şimdilerde neler hissettiklerini daha iyi anlatıyor. "Days"deki karakterler yalnızlıklarından mutlu değiller, tıpkı "Ashes of Time"daki karakterler gibi. "Chungking Express"deki insanlar kendilerini nasıl eğlendireceklerini, kentte nasıl yaşanacağını biliyorlar.

- Peki şimdi "Fallen Angels"ta nereye gidiyorsunuz?

KAR-WAİ: Filmin ruhu "Chungking Express"in devamı, ancak bunu uzun bir metrajlı filme dönüştürmeye karar verdiğimden beri öykü gelişti. Hem 'yazı'yı hem de 'tura'yı gösteren bir öykü bu. Film, havaya fırlatılan bir bozuk para gibi başlıyor, sonra iki grup karakterin olduğu iki paralel öyküye doğru kayıyor. Fakat bunlar "Chungking Express"dekilerden daha çok kesişiyorlar.

- Nostalji ve pişmanlık hakkındaki duygularınızı nasıl bağdaştırıyorsunuz?

KAR-WAİ: Bunların hepsi kendinizi mutlu tutmanızın birer yoludur.

BİR ÜLKE BİR SİNEMA: MACARİSTAN

Post-komünizm manzaraları

Festivalin geleneksel bölümleri arasında yer alan "Bir Ülke-Bir Sinema"nın bu yılki konuğu Macaristan. Bu bölümde, sinema tarihi içinde her zaman ses getirmiş olan bu ülke sinemasından, son üç yıl içinde gerçekleştirilmiş, çoğu komünizm sonrası dönemine tanıklık eden yedi film izleyeceğiz.

Uyanış

★ **(Ebredes/Awakening) Y: Judit Elek. O: Fruzsina Eszes, Petra Köves, Judit Hernadi, Andras Kern, Sandor Zsoter. 1994, Macaristan-Fransa-Polonya ortak yapımı. 110 dakika.**

50'li yılların Macaristan'ında 13 yaşındaki Yahudi bir kızın acılı yaşamının ve "uyanışının" öyküsü. Stalin hâlâ hayattadır. Kati, bir gün okuldayken annesinin ölüm haberini alır. Babası bir başka kentte yaşadığından, amcasının yanına taşınır, fakat onunla geçinemez. Bunun üzerine, Budapeşte'deki ev kıtlığı yüzünden başka bir aile ile paylaşmaya zorlandığı evine geri döner. Kati, o güne kadar ona güven veren tek insanı, annesini düşler sürekli. Ona bir nevi can verir, onunla konuşur. Bu düş oyunu ona güç vermektedir, ama tabii ki böyle bir kaçış genç kıza yetmeyecektir. Sonra bir gün, başka bir kadınla beraber olmasına rağmen evini paylaşmaya karar vereceği genç bir adamla tanışır ve böylece büyüyüp kadın olma yolunda bir adım daha atar. Filmi hem yöneten, hem de senaryo ve kurgusuna imza atan Judit Elek, Kati'nin gerçek dünyaya uyum sağlayabilmek için harcadığı olağanüstü çabayı gösteriyor. Fruzsina Eszes'in masumiyet dolu şaşkın bakışlarıyla sürüklenen film, Kati'nin yaşamına aşkı sokmak için gösterdiği ürkek çabayı gözler önüne seren derinlikli gözlemlerle dolu. Filmin kadın yönetmeni, genç bir kızın yaşamındaki belirleyici anları net bir biçimde anımsıyor ve bu anıları duyarlılıkla beyazperdeye aktarıyor. Bugüne kadar, hepsi de dikkate değer yarım düzinenin üzerinde film yapmış olan (ki bunlardan biri de "İstanbullu Leydi" adını taşır) Judit Elek'in en iyi çalışmalarından biri.

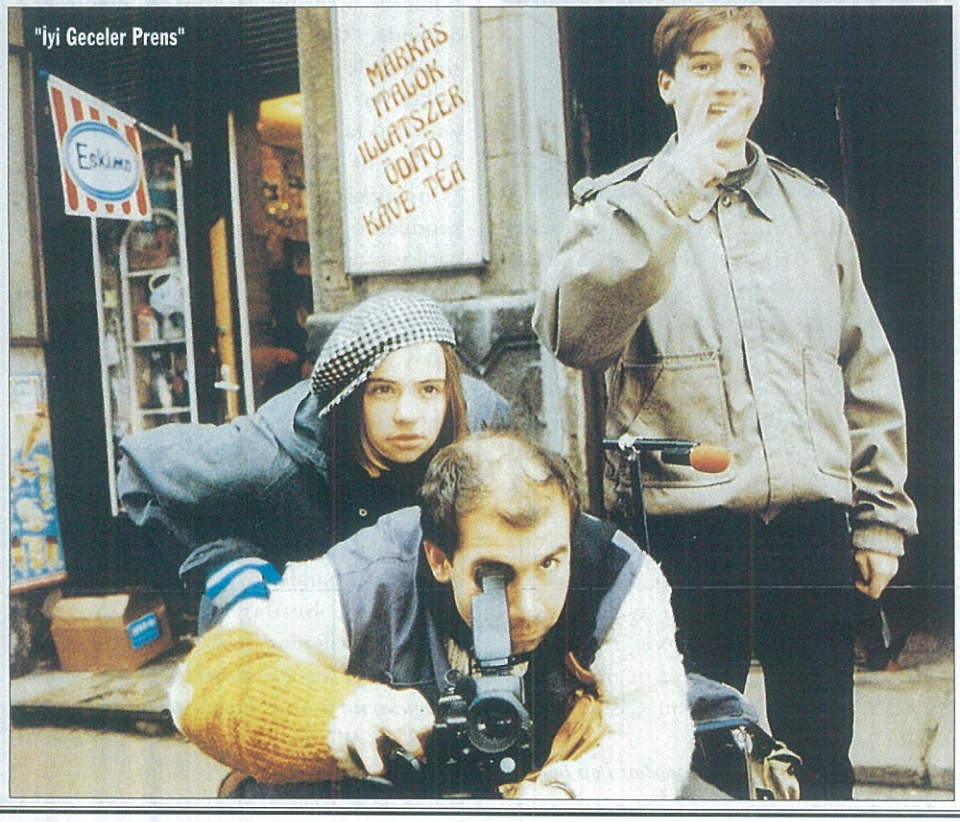

"İyi Geceler Prens"

Sihir Avcısı

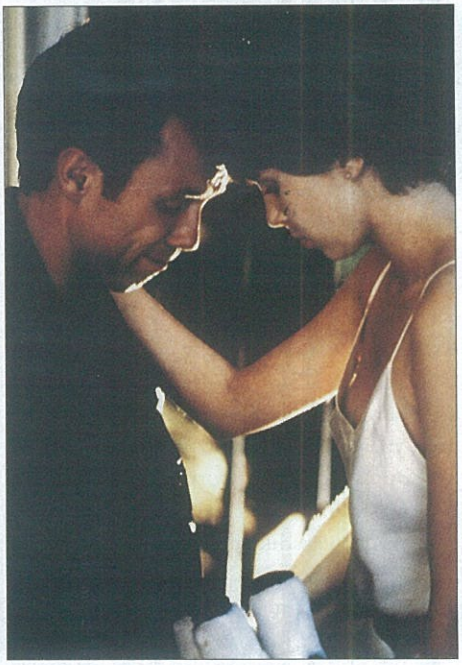

★ **(Buvös vadasz/Magic Hunter) Y: Ildiko Enyedi. O: Gary Kemp, Sadie Frost, Alexander Kaidanovsky. 1994, Macaristan-Fransa-İsviçre yapımı. 108 dakika.**

Max genç, dinamik, güçlü, riski seven, çok da şanslı bir polistir. Aynı zamanda teşkilattaki en keskin nişancı olan Max'in Eva adında bir eşi ve küçük bir kızı vardır. İkisini de çok sevmektedir. Bir gün hedefi şaşırır ve korumaya çalıştığı genç bir kızı vurur. Şimdi, işini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bir yeterlilik testinden geçmesi gerekmektedir, fakat kendine olan güvenini kaybetmiştir. Kaspar adında bir polis memuru Max'e üç sihirli kurşun verir. Bu kurşunlarla üç isabetli atış yapan Max, geçici olarak affedilir. Yeni görevi, satranç ustası Maxim'i bir katilin kurşunlarından korumaktır. Max, daha fazla sihirli kurşuna ihtiyaç duyar ve Kaspar'dan dört kurşun daha edinir. Diğer üç kurşunu da

bir atış denemesinde harcayan Max'in elinde tek kurşun kalmıştır. Bilmediği bir şey vardır ki o da bu son kurşunun Şeytan'a ait olduğu ve hedefi onun seçeceğidir. Ildiko Enyedi'den tarihe şiirsel bir bakış da getiren, felsefi bir gerilim filmi.

Brooklynli Birader

★ (A brooklyni testver/The Brother of Brooklyn) Y: Peter Gardos. O: Peter Haumann, Janos Ban, Judit Hernadi, M. Marcus Trula. 1994, Macaristan yapımı. 95 dakika. Siyah/beyaz.

Tamas Gordon, 14 yaşındayken annesini, babasını ve küçük kardeşini terkedip Amerika'ya doğru yola çıkar ve izini kaybettirir. 38 yıl boyunca yaşadığına dair bir işaret yoktur. Anne ve babası büyük oğullarının hayatta olup olmadığını bilemeden ölürler. Derken, 1994 yılının Ağustos ayı başlarında bir gün aniden eve döner. Tam bir Amerikalı olmuştur. Shirley adında güzel bir melezle evlenmiş, bir dizi otelin sahibi konumuna gelmiştir. Budapeşte'de üç gün geçirirler. Tomas bu üç gün içinde çok önemli bir şey yapmak ister.

Bir sabah Laci'nin evine gelir ve her zamanki yeriymişçesine babalarının koltuğuna oturur. Dokuz aylık hamile olan yengesi Zsuzsa ile aralarında tuhaf bir ilişki geliştirir. Kahkaha ile gözyaşının birbirine karıştığı üç gün boyunca anılarla savaşır. "Brooklyn'li Birader", ölüm ve yaşam üzerine bir komedi. Gordon ayrılırken "Bir daha asla geri dönmeyeceğim!" der. Erkek kardeşi de "Gelmezsen gelme!" der. İşte hepsi bu.

İyi Geceler Prens

★ (Joe ejt, kiralyfi/Good Night, Prince) Y: Janos Rozsa. O: Dorottya Udvaros, Szabolcs Hajdu, Csaba Ujvari. 1993, Macaristan yapımı. 91 dakika.

Andras okulda iyi bir öğrenci değildir, sınavlarını veremez, ancak bu o kadar da önemli değildir onun için. Çünkü kafasında başka projeler vardır. Asıl istediği dünya çapında ünlü bir aktör olmaktır ve bu da, okulda verilen bir şey değildir. Bu düşünceyle Budapeşte'deki bir akrabasının yanına gider. Orada, video kullanarak film çeken bir grup gençle tanışır. Grubun baş oyuncusu tutuklanınca, onun yerine geçme şansını elde eder. Bu amaçla, Hamlet'ten pasajlar okuduğu bir bant kaydını gösterir. Film, çekildiği yıl Gijon Film Festivali'nde En İyi Film ve En İyi Senaryo Ödülleri ile taçlandırılmıştı.

Sığ Sularda Ölüm

★ (Halal a sekely vizben/Death in Shallow Water) Y: Imre Gyöngyössy, Barna Kabay. O: Anna Romantowska, Pawel Delag, Jan Englert, Michael Marwitz, Katerzyna Walter-Sakowich. 1993, Macaristan yapımı. 100 dakika.

Yakın geçmişin bugün de varolan çelişkileri ve tabularıyla ilgili politik bir gerilim. Film, Macaristan, Polonya ve Doğu Almanya halklarını derinden sarsan Doğu Avrupa olaylarını beyazperdeye aktarıyor. Arkalarında hiçbir iz bıramaksızın ortadan kaybolan Janos Elbert, Ulrich Weller, Jerzy Popeluszko ve diğerlerinin kaderini bize hatırlatmayı hedefliyor. Yetenekli bir kimyacı olan Tibor Major, kimyasal silahlarda kullanılan zehirli gazları nötralize edecek bir kimyasal madde bulur. KGB, Tibor'un araştırma sonuçlarını ele geçirmek ister. Tibor, bir pazar sabahı aniden

kaybolur. Ertesi sabah Balaton Gölü kenarında ölü bulunur. Polis raporları bunun bir intihar olduğunu bildirirler. Peter, babasının bir "faili meçhule" kurban gidişini bir türlü kabullenemez.

Şeytan Tangosu

★ (Satantango/Satan's Tango) Y: Bela Tarr. O: Mihaly Vig, Dr. Putyi Horvath, Laszlo Fe Lugossy, Eva Albert Almasi. 1993, Macaristan-Almanya-Avusturya ortak yapımı. 435 dakika. Siyah/beyaz.

Yedi küsur saatlik bir destan. Dünyanın en yetkin yönetmenlerinden birine ait bu epik film, kayıtsızlıkla malul yaşamların kasvetli, komik ve etkileyici öyküsünü anlatıyor. Bir grup tuhaf insan, evlerinden kovulduktan sonra dümdüz bir ovanın (Büyük Macar Ovası) ortasındaki bir depoya sığınırlar. Birlikte, onları günlük yaşamlarının sıradanlığına hapseden umut-

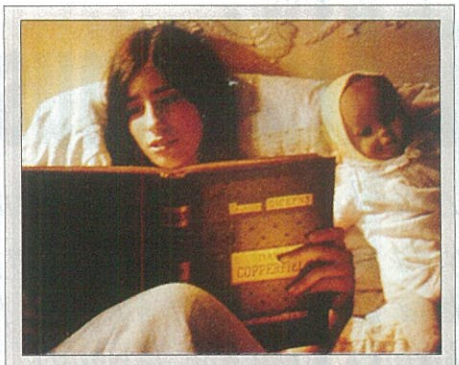

Neden Tanrı Orada Değildi?

★(Senkiföldje/Why Wasn't He There) Y: Andras Jeles. O: Cora Fischer, Lorinc Gulyas, Kathlen Gati, Eva lang, Peter Halasz. 1993, Macaristan-Fransa-Polonya ortak yapımı. 105 dakika.

Eva, Macaristan'da küçük bir kasabada yaşayan bir Yahudi kızı. Yıl 1944. Yahudi düşmanlığının azdığı bir dönem. Ve Almanya Macaristan'ı işgal edince trajedi hızlanır. Müdahale edecek gücü olmayan Eva, ailesinin yavaş yavaş dağılmasına seyirci kalır. Yaşam bütün anlamını yitirmiş ve Tanrı ortadan kaybolmuştur. Kaderini değiştirmek isteyen Eva, umutsuzca tutunacak birini arar ve sonunda bir arkadaş bulur... Yönetmen Andras Jeles ve görüntü yönetmeni Tibor Mathe, Macar sinemasına yeni bir soluk ve yön veren yaratıcı sanatçılar kuşağından.

suzluktan uzak yeni bir yaşam hayal ederler. Bir gün bir adam, onlara daha iyi bir yaşam sözü verince kolayca aldanırlar. Öykü değişik karakterlerin gözünden gelişerek, beklemeye değer bir sona ulaşır. Bela Tarr, mükemmel bir netlik ve teknik yetkinlikle, mutlak bir çöküşe sürüklenen yaşamlar ve insanın daha iyiye dönük umut ihtiyacı üzerine ilgi çekici bir anlatım yaratıyor. Filmin, alışılmadık uzunluğu nedeniyle iki bilete tabi olduğunu da belirtelim.

USTALARA SAYGI: JIM JARMUSCH

Jarmusch'un "yeraltı" faaliyetleri

Amerikan bağımsız sinemasının geniş kitlelere ulaşan az sayıda yönetmeninden biri olan Jim Jarmusch'un beş uzun, iki kısa metrajlı filmi bu yılki festivalin önemli bölümlerinden birini oluşturuyor. Jarmusch, İstanbul Film Festivali'nin pek de yabancısı değil; çoğu daha önce festivale ayrı ayrı konuk olan filmleri, bu kez toplu halde seyirciyle buluşuyor.

Underground ya da deneysel sinemanın ürünlerinin çoklukla sınırlı ve "özel" bir sinemasever kesimi tarafından izlenebildiği bir gerçektir. Ancak Amerikan bağımsız sineması içinde az sayıda yönetmene nasip olmuş bir şans, gelip Jim Jarmusch denen o "ilginç" yaratıcının başına konmuş ve yönetmen, "sıradan" izleyicinin de belli tatlar almayı başardığı sinemasıyla özellikle bir dönem ortalığı kasıp kavurmuştur.

Peki kimdir bu Jim Jarmusch?

Yönetmen, 1953 yılının 22 Ocak günü Ohio eyaletinin Akron kentinde doğar. Sinema dünyasının okullu kanadından gelen Jarmusch, ilk uzun metrajlı filmi olan "Permanent Vacation"ı 1980'de gerçekleştirir. Bu filmde, kederli, umutsuz bir şekilde New York'u arşınlayan bir teenager'ın öyküsünü anlatır. Başarılı görüntü çalışmasıyla akıllarda kalan yapımın ardından 1982'de "Stranger than Paradise: The New World" adlı kısa metrajlı çalışmayı gerçekleştirir. 1984'de çekeceği aynı adlı uzun metrajlı yapıtın ilk bölümüdür bu film.

Kalabalık izleyici topluluklarıyla buluştuğu ve onu bütün dünyaya tanıtan film, 1984'deki "Stranger than Paradise" olur. Film, iki tembel arkadaşın öyküsünü anlatır. Bu ikilinin duygusuz yaşamları, ikiliden birinin kuzeni olan bir Macar kızın gelmesiyle birdenbire yön değiştirir. Siyah-beyaz çekilen film, durağan çekimlerden oluşan kısa, serbest oyunculuğa dayanan sahnelerden oluşur. Minimalist bir üslup, monoton diyaloglar, beyazlatılmış manzara

"Gizem Treni"

görüntüleri (karlı bir Cleveland ile güneşli bir Florida kumsalı, eşit bir şekilde çıplak ve şiirseldir bu görüntülerde) ve absürd bir mizah filmin göze çarpan özellikleridir. Aslında kızın New York'a gelişiyle ilgili kısa bir anekdot olan bu öykü, üçlünün rüya gibi, insansız Amerika'ya yaptıkları yolculuklarla genişletilmiştir. Bu film sıradışıdır ve ev, bağlılık, yalnızlık, gariplik gibi kavramların bir araya geldiği özgün bir denemedir. "Stranger than Paradise", 1984 Cannes Film Festivali'nde Altın Kamera ödülünü aldı.

1986'ya gelindiğinde, Jarmusch'un önce ünlü "Coffee and Cigarettes" kısa film üçlemesinin ilkini çektiğini görürüz. Ardından "Down by Law" adlı ikinci başyapıtı gelir. Aynı hücreyi paylaştıkları halde birbirlerinden nefret eden iki mahkûma bir de bozuk İngilizcesiyle "katalizör" bir İtalyan katılırsa ne olur? Sorunun yanıtı bu filmde gizli... "Ultra-cool" bir tavırla bir kez daha temel insan gereksinimlerinin gerçekleştirilmesini getiriyor yönetmen; film yine siyah-beyaz, yine üç baş karakter içeriyor, bilinçli bir eylemsizlik, zorlu bir

hapislik ve hareket özgürlüğünü hedefliyor, bir kez daha şiir ve mizahla cilalanmış bayağı muhabbetler var.

1989'da yönetmen, "Coffee and Cigarettes"in ikinci halkasını, ardından da "Mystery Train"i çeker. Artık bağımsız değildir Jim Jarmusch. İlk filmlerinin başarısı onu Hollywood sistemine yaklaştırır. Ancak yine kendine özgü anlatımını korur ve "Mystery Train"le birbirine pamuk ipliğiyle bağlı gibi görünen, ama sıkı sıkıya kenetlenmiş üç öyküllü bir kara komedinin altına imzasını atar.

Yaratıcı yönetmen, bir sonraki filmi olan "Night on Earth"ü 1992'de gerçekleştirir. "Mystery Train"de olduğu gibi yine birden çok öykü anlatmayı dener. Los Angeles, New York, Paris, Roma ve Helsinki'yi mekan olarak seçen film, beş ayrı taksi şoförünün öyküsünü anlatır. Dünyanın belli başlı metropollerini taksi şoförlerinin gözünden ve dilinden izleriz. Jarmusch'un kendine özgü mizah anlayışının izlerini taşıyan bu muhteşem yapıt, uluslararası kalabalık kadrosuyla da ilgi çekiyor.

1993'te "Coffee and Cigarettes"in şimdilik son halkasında Iggy Pop'la Tom Waits'i karşı karşıya getiren ve "geyik alemlerine sokan" sarı saçlı yönetmen, son olarak da geçen yıl içinde "Dead Man"i çeker. Bu filmde siyah-beyaz günlerine dönüş yapar ve westerne kendi bakışını yansıtır. William Blake adlı bir adamın Vahşi Batı'ya yaptığı mistisizm kokan yolculuğu anlatan film, epik çağrışımları da yanı sıra getiren bir yapıya sahip. Film, geçen yıl Cannes Film Festivali'nde gösterildiğinde, kasvetli ve durağan yapısıyla seyircilerden pek de yüz bulamamıştı.

Jim Jarmusch, herhangi bir kategoriye sokulamayacak filmleriyle, benzersiz görsel duygusuyla, atmosfer yaratma başarısıyla günümüzün usta adlarından artık. Onu New York'lu bağımsız yönetmenler Eric Mitchell, Amos Poe, Michael Oblowitz, Spike Lee ve Lizzie Borden'la aynı grup içinde anmak mümkün. Ataları olarak da Andy Warhol, John Cassavetes ve Shirley Clarke'ı gösterebiliriz. Kitleye ulaşan ilk filmi "Stranger than Paradise"ı, Wim Wenders'in bağışladığı filmlerle çekmiştir. Ve en sevdiği yönetmenler arasında Godard, Antonioni, Bresson, Ozu ve Dreyer'i sayar. Bütün bunlar Jarmusch'un ait olduğu kültürel iklim hakkında bir fikin verebilir.

JIM JARMUSCH GÖSTERİSİ

"Ölü Adam"

"İçerdekiler"

"Yeryüzünde Bir Gece"

"Kahve ve Sigara"

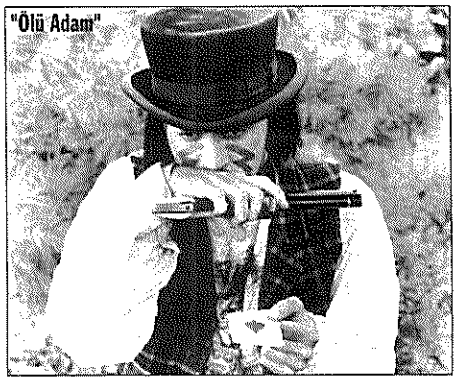
"Ölü Adam"

Cennetten de Garip

(Stranger Than Paradise) O: John Lurie, Eszter Balint, Cecilla Stark, Richard Edson, Danny Rosen. 1984, ABD yapımı. 90 dakika. Siyah/beyaz.

İçerdekiler

(Down By Law) O: Tom Waits, John Lurie, Roberto Benigni, Nicoletta Braschi, Ellen Barkin, Billie Neal. 1986, ABD yapımı. 107 dakika. Siyah/beyaz.

Gizem Treni

(Mystery Train) O: Masatoshi Nagase, Youki Kudoh, Screamin' Jay Hawkins, Cinque Lee, Nicoletta Braschi, Elizabeth Bracco, Tom Noonan, Steve Buscemi. 1989, ABD yapımı. 110 dakika.

Yeryüzünde Gece

(Night on Earth) O: Winona Ryder, Gena Rowlands, Giancarlo Esposito, Armin Mueller-Stahl, Rosie Perez, Beatrice Dalle, Isaach De Bankole, Roberto Benigni. 1991, ABD yapımı. 127 dakika.

Ölü Adam

(Dead Man) O: Johnny Depp, Garry Farmer, Lance Henriksen. 1995, ABD yapımı. 134 dakika. Siyah/beyaz.

Kısa filmler

Kahve ve Sigara

(Coffee and Cigarettes) O: Roberto Benigni, Steven Wright. 1986, ABD yapımı. 6 dakika. Siyah/beyaz.

Kahve ve Sigara (Kaliforniya'da Bir Yerde)

(Coffee and Cigarettes - Somewhere in Califonia) O: Iggy Pop, Tom Waits. 1993, ABD yapımı, 12 dakika. Siyah/beyaz.

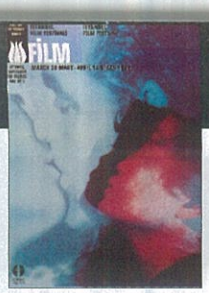

USTALARA SAYGI: STANLEY KWAN

Hong Konglu usta yönetmen

Stanley Kwan, 1957 Hong Kong doğumlu. İletişim ve televizyon alanında eğitim gördü. Bir televizyon kanalında önce part-time, 1978'den itibaren de yapım asistanı olarak full-time çalışmaya başladı. 1980'lerin başında yönetmen yardımcısı olarak bir dizi yönetmenle birlikte çalıştı. Toplu gösteride, yönetmenin 1985'te çektiği ilk filminin ("Women") ardından gerçekleştirdiği dört yapıtını izleyeceğiz.

Ziyan Olan Aşk

★ (Love Unto Waste/Deiha Tsing) O: Tony Leung, Chau Yun-fat, Irene Wan, Elaine Jin, Tsai Chin. 1986, Hong Kong yapımı. 91 dakika.

Tayvan'dan gelmiş üç kız arkadaş: Billie Yuen, Jade Screen ve Jane Chiu. Üçünün de ortak ideali şöhret olmak. Üç genç kız, bir barda sarhoş Tony Cheung ile tanışırlar. Tony, Billie'ye asılır ve çıkmaya başlarlar. Bir gece geç bir saate eve dönen Jade, Jane'nin cesediyle karşılaşır. Kanserden ölmeyi bekleyen bir polis komiseri, Jane'in arkadaşlarını ve Tony'yi sorguya çeker. Jane'in odasında Tayvan'daki erkek arkadaşı için doldurulmuş bir video kaset bulunur; ayrıca otopsi raporunda kürtaj geçirmiş olduğu ortaya çıkar. Genç bir çevrenin halet-i ruhiyesi üzerine acıklı bir film.

Kızıl

★ (Rouge/Yanzhi Kou) Y: Stanley Kwan. O: Anita Mui, Leslie Cheung, Man Tsz-leung, Emily Chu, Tam Tsin-hung, Chu Sui-tong. 1988, Hong Kong yapımı. 96 dakika.

Stanley Kwan bu filminde, reenkarnasyona dayalı bir tema üzerinden, çağdaş toplumun dejenere yanlarına kimi sert eleştiriler getiriyor. Bir roman uyarlaması olan filmin kahramanı, geçmiş dünyalardan, kayıp aşkının peşinde olan bir hayalet... Güzel bir kadın kılığındaki bu hüzünlü hayalet, yeni tanıştığı bir adamı da yanına alarak, elli yıl öncesinin Hong Kong'una yollanır. Ve birlikte kadının sevgilisini aramaya koyulurlar. Film, hayaletin (ruhun) ait olduğu eski zamanların romantik değerleri ile günümüzü yan yana koyuyor. Zekice kurgulanmış, yalın, çekici bir film, tek kelimeyle,

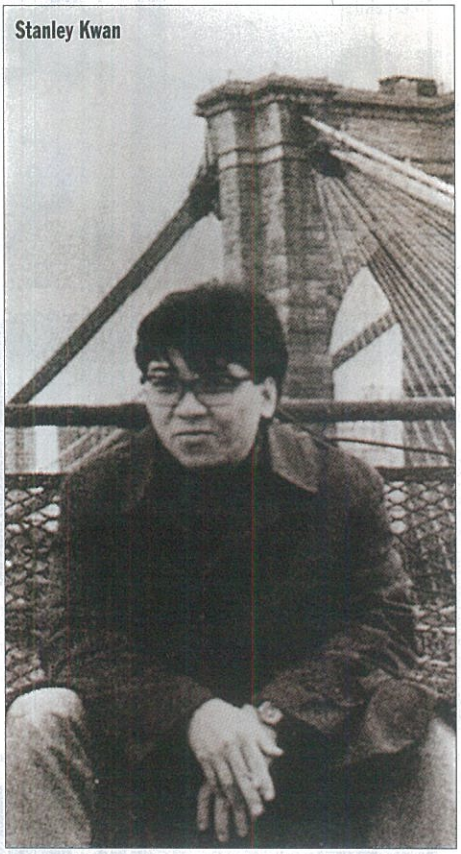
Stanley Kwan

esaslı bir Stanley Kwan başyapıtı. Ülkesinde pop sanatçısı olarak tanınan ve ilk önemli rolüne bu filmde çıkan Anita Mui'ye, "Elveda Cariyem"in başrol oyuncusu Leslie Cheung eşlik ediyor.

New York'ta Dolunay

★ (Full Moon in New York/Ren Zai Niuyue) Y: Stanley Kwan. O: Sylvia Chang, Maggie Cheung, Sichingowa. 1989, Hong Kong yapımı. 89 dakika.

New York'ta yaşayan, biri Tayvanlı, biri Çinli, diğeri Hong Konglu üç göçmen kadın. Hepsi de yeni topluma uyum sağlama konusunda büyük sorunlar yaşıyorlar. Chao, asimile olmuş bir Çinli olan Thomas'la evlidir. Bir yandan buradaki yaşama uyum sağlamaya çalışırken, diğer yandan Çin'deki annesini merak etmekte ve Thomas'ın anlayışsızlığı yüzünden acı çekmektedir. Walg, 12 yıldır burada yaşadığı halde halen Amerikalılarla iletişim kurmakta zorlanmaktadır. Üçüncü kadın Li Feng ise tipik bir Hong Kongludur; girişken, yetenekli ve çalışkan. İşlettiği bir lokantası, bir de dükkanı vardır ve yalnız bir hayat sürmektedir. Üçünün ortak yazgısı ise, pek çok New Yorklunun (belki de herkesin) paylaştığı yazgı: Sürdükleri yaşamla düşledikleri yaşam arasındaki o onulmaz uçurum...

Sahne

★ (Centre Stage/Ruan Ling Yu) Y: Stanley Kwan. O: Maggie Cheung, Tony Leung, Shin Hong, Carina Lau, Lawrence Ng. 1991, Hong Kong yapımı. 146 dakika.

Çin'in gelmiş geçmiş en büyük film aktrislerinden biri olan Ruan Ling Yu'nun öyküsü. Sessiz sinema döneminin bu efsanevi oyuncusu, 16'sında mesleğe atılmış, bugün çoğu kayıp olan 25'in üzerinde filmde oynamış ve 25 yaşında intihar etmiş. Yu'yu "New York'ta Dolunay" filminde de oynayan Maggie Cheung'un canlandırdığı filmde Stanley Kwan, arşiv görüntüleri de kullanarak seyirciyi bu olağanüstü yetenekli oyuncunun dünyasına sokmaya çalışıyor. Tıpkı "Kızıl"daki gibi geçmişle gelecek arasında bağlar kuruyor ve Çin tarihine ilişkin özgün okumalara yer veriyor. Oldukça etkili, duygusal ve akıcı bir film.

40'lardan 70'lere...

1914 doğumlu olan Robert Wise, kurgudan ses teknisyenliğine kadar sinemada pek çok farklı alanda faaliyet gösterdi. "Yurttaş Kane" ve "Muhteşem Ambersonlar" gibi başyapıtların kurgusunda görev aldı. Sonradan yönetmenliğe terfi eden Wise'ın filmleri, genellikle ticari yönden de başarılı olmuş filmlerdir. Geçen yıl da festivalin konuğu olan Wise'a 15. İstanbul Film Festivali'nde Yaşam Boyu Başarı Ödülü verilecek. Bu bölümde yönetmenin değişik dönemlerde yaptığı altı filmi gösteriliyor.

Demir Yumruk

★ (The Set-Up) O: Robert Ryan, Audrey Totter, George Tobias, Alan Baxter. 1949, ABD yapımı. 72 dakika. Siyah/beyaz.

Bill 'Stoker' Thompson, 35 yaşlarında profesyonel bir boksör. Şikeli olduğunu bilmeden, dört raundluk zor bir maça umutla hazırlanır. Son anda durumu öğrendiğinde ise menajerine kulak asmaz. Sıkı bir mücadeleden sonra maçı kazanır ve bedelini ödemeye hazırlanır. Robert Wise, çoğu zaman Skorsese'nin "Kızgın Boğa"sıyla karşılaştırılan filminde, dövüş oyununun doğasında zaten var olan vahşete uygun, gerçekçi ve karanlık bir dünya çiziyor. Kara film türünün büyük oyuncusu ve eski boksör Robert Ryan, başrolde dengeli ve güçlü bir performans sunuyor.

Dünyanın Nefesini Tuttuğu Gün

★ (The Day The Earth Stood Still) O: Michael Rennie, Patricia Neal, Hugh Marlowe, Sam Jaffe. 1951, ABD yapımı. 92 dakika. Siyah/beyaz.

İşlediği temalar itibariyle sonraki yıllarda türdeşleri için referans haline gelmiş bir bilimkurgu. Soğuk Savaş beklentisi, nükleer tehdit, dünyanın yok olma tehlikesi, anti-faşizm gibi temalar, bugüne kadar sayısız filmde işlendiyse de, ilk kez bu filmde böylesine kinayeli ve doğrudan ele alınmıştı. Öykü özetle şöyle: Evrenin derinliklerindeki bilinmeyen bir gezegenden dünyaya bir uzay gemisi gelir. İnsana benzeyen uzaylı bir diplomatla devasa bir robotu taşıyan gemi, insanlığı uyarmak için gönderilmiştir.

Neşeli Günler

★ (The Sound of Music) O: Julie Andrews, Christopher Plummer, Eleanor Parker. 1965, ABD yapımı. 172 dakika.

Yönetmenin, "Batı Yakasının Hikayesi"nın ardından çektiği ikinci büyük müzikal. 1965 En İyi Film ve En İyi Yönetmen Oscar'ının sahibi olan filmde, Salzburg'da yaşayan bir rahibe adayının öyküsü aktarılıyor. Düşlerini manastır hayatına sığdıramayan Maria, doğaya ve dış dünyaya fazlasıyla hayrandır. Başrahibe, Maria'yı yola getirmek için onu yedi çocuklu dul bir kaptanın evine mürebbiye olarak gönderir. Sevecen Maria, kaptanın askeri bir disiplinle yönettiği eve sıcak bir atmosfer taşır.

Yaşamak İstiyorum

★ (I Want To Live) O: Susan Hayward, Simon Oakland, Virginia Vincent, Theodore Bikel, Lou Krugman. 1958, ABD yapımı. 120 dakika. Siyah/beyaz.

Gazeteci Ed Montgomery'nin anılarından yola çıkan ve idam karşıtlığı ile dikkat çeken etkili bir film. Fahişelik ve sahtekarlık gibi işlerle iştigal eden Barbara Graham, yalancı tanıklıktan da hüküm giymiştir. Barbara, kirli işlerden elini eteğini çekmeye çalışır, evlenip çocuk sahibi olur. Bu sırada, iki ortağının işlediği bir cinayet yüzünden tutuklanır ve ölüme mahkum olur. Kararda, Montgomery'nin gazetesinde yürüttüğü kampanyanın etkisi büyüktür. Suçsuz olduğunda ısrar eden Barbara, gazeteciyi suçlar ve infaza çağırır. Bu arada, Montgomery birden bazı şeylerin yolunda gitmediğini hisseder... Haksız yere ölüm cezasına çarptırılan bir kadının yaşama tutunarak yükselttiği acı çığlığın filmi.

Salıncakta İki Kişi

★ (Two For the Seesaw) O: Robert Mitchum, Shirley MacLaine, Edmon Ryan. 1962, ABD yapımı. 119 dakika. Siyah/beyaz.

Bir kadınla bir erkeğin inişli çıkışlı ilişkisi; bu bakımdan "salıncak" yerine, "tahterevalli" demek daha doğru olur. Jerry Ryan adlı bir avukat, onu rencide eden bir boşanmadan sonra New York'a taşınmıştır. Bir akşam bir arkadaşının evindeki partide, kendini Gittel Mosca olarak tanıtan, özgür ruhlu bir kızla tanışır...

Audrey Rose

★ O: Anthony Hopkins, Marsha Mason, Susan Swift. 1977, ABD yapımı. 113 dakika.

New York'ta mutlu bir yaşam süren çiftin yaşamına bir gün beklenmedik bir konuk katılır. 12 yaşlarındaki kızları Ivy'yi gizlice izleyen bu esrarengiz adam tam on iki yıl önce kızı Audrey Rose'u trajik bir araba kazasında yitirmiş, bu olaydan sonra kendini miztisizme vermiş ve re-enkarnasyon gerçeğini öğrenmiştir. Şimdi de, kendi kızının ruhunun Ivy'nin bedeninde yaşadığına inanmaktadır...

USTALARA SAYGI: CLAUDE CHABROL

Fransız usulü ironi ve dram

Chabrol, filmlerinde çağdaş Fransız toplumunu hicveden politik bir sinemacı olarak tanınır. Ancak bu yargı, onun kara mizahını ve özgünlüğünü anlatmakta yetersiz kalır.

1930'da Paris'te doğan Claude Chabrol, gençliğinde eczacılık eğitimi gördü. Üniversite yıllarında zamanının çoğunu Sinematek'te ve sanat filmleri gösteren salonlarda geçirdi. Bir süre gazetecilik yaptı, ardından Cahiers du Cinema'nın yazar ve eleştirmenleri arasında yer aldı. Eleştirmenliği sırasında, sinemasal zevkinin farklılığından ziyade saldırganlığıyla ün saldı.

"Les Cousins" (1959) adlı ilk filmi , beklenen ticari başarıyı sağlayamadı. Bunu izleyen filmleri de aynı sonla karşılaştı. Chabrol, zaman zaman karamsarlık, kadın düşmanlığı ve hatta faşizmle suçlandı. Bunun nedeni, ilk dönem filmlerindeki kahramanların çoğunun aptal, zayıf ve hatta iğrenç olmalarında aranabilir.

Bu başarısızlıklar, onu bir süre ticari filmlere yöneltir. Ciddi filmlere dönüşü, kısmen 1968'de çektiği "Les Biches" adlı filmle olur. Yeni Dalga'nın asileri artık kabul görmektedirler ve onun filmlerindeki kalite de yavaş yavaş farkedilmektedir. Seçtiği konular, Jean Renoir ve Julien Duvivier geleneğinden gelir ve gerçekçi bir yapıya sahiptir. Günümüze kadar aralıksız film çeken ve ülkemizde en son "Madame Bovary"sini izlediğimiz Claude Chabrol, aynı zamanda Fransız sinemasının en verimli yönetmenlerinden biridir.

Betty

★ **O: Marie Trintignant, Stephane Audran, Jean-François Garreaud. 1992, Fransa yapımı. 100 dakika.**

Polisiye edebiyatın ünlü ismi George Simenon'dan Chabrol'vari bir uyarlama. Betty, kocası ve onunla işbirliği yapan ailesi tarafından sokağa atılmıştır. İçkiyle pek arası olmadığı halde, kendini bir barın içinde bulur. Burada, Laure ile tanışır. Bir zamanlar sıklığıyla tanınan Laure, Betty'ye yakın davranır ve kendi otel odasını açar. Elinde anıları dışında hiçbir şey kalmamış olan Betty ise, Laure'yi kıskanmaya başlayacak ve bencil çıkarları uğruna onu harcamaktan çekinmeyecektir... Chabrol, sevecenliğin tümden dışlanıp yerini acımasızlığa bıraktığı çağdaş yaşamın çarpıcı bir portresini çiziyor.

Cehennem

★ **(L'Enfer/Hell) Y: Claude Chabrol. O: Emmanuelle Beart, François Cluzet, Marc Lavoine, Nathalie Cardone. 1994, Fransa yapımı. 101 dakika.**

Yıllarca çalıştığı göl kıyısındaki tatil merkezini borç harç satın alan Paul, güzel karısı Nelly ile mutlu bir yaşam sürmektedir. Ancak alkol ve uyku haplarının da etkisiyle karısının kendisini aldattığını düşünen genç adam, bunu bir saplantı haline getirir ve kadını izlemeye başlar...

Claude Chabrol'ün, başka bir ünlü yönetmenin, Henri-Georges Clouzot'nun senaryosundan yola çıkarak çektiği "Cehennem", psikolojik yanı öne çıkan bir gerilim öyküsü olarak tanımlanabilir. Ancak oldukça basit görünen öykü, yönetmenin ayrıntılı anlatımı sayesinde karmaşıklıktan da nasibini alıyor.

Clouzot'nun 1964'te Romy Schneider ve Serge Reggiani ile çekimlerine başladığı, ancak hastalık nedeniyle yarım bıraktığı proje, 30 yıl sonra Chabrol'ün ellerinde hayat buluyor.

Seremoni

★ **(La Ceremonie/A Judgment in Stone) Y: Claude**

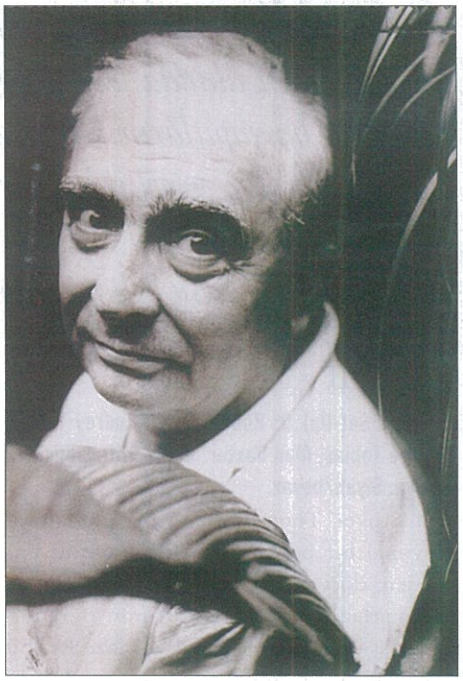

Chabrol. O: Isabelle Huppert, Sandrine Bonnaire, Jacqueline Bisset, Jean-Pierre Cassel, Virginie Ledoyen. 1995, Fransa-Almanya ortak yapımı. 111 dakika.

Lelievre'ler, güzel bir kır evinde yaşayan ve yeni bir kahya arayan gösterişli, kibar ve zengin bir Fransız ailesidir. Sonunda sessiz, anlaşılmaz ama hayli becerikli genç bir kadın olan Sophie'yi (Sandrine Bonnaire) işe alırlar. Sophie üstüne düşen görevleri aksatmadan yerine getirir. Ev ahalisi ondan çok memnundur. Ancak Sophie, bir gün kasabada dobra ve kavgacı olarak tanınan posta müdiresi Jeanne (Isabelle Huppert) ile karşılaşınca hikaye farklı bir boyut kazanır.

Sinema kariyeri boyunca hep Fransız burjuvazisi üstünde yoğunlaşan Chabrol, iki grup insan arasında psikolojik bir çatışma olarak başlayan sonradan şiddete dönüşen olayları birçok sosyal ve siyasi imalarla zenginleştiriyor. Ruth Rendell'in hikayesini uyarlarken romanın üzerinde durduğu sınıf çatışmasını ve derin tutkuları olan karmaşık karakterleri değiştirmeden almış. Ancak hikayenin duyarlılıklarını günümüze uyarlamış. "Senemoni", Chabrol'ün bugüne kadar yaptığı en altüst edici filmlerinden biri.

KURALLARA BOYUN EĞMEYEN TEKNOLOJİ.

Size, Oakley'den Full Metal Jacket'ı™ sunuyor. Üstün optik teknoloji. Kusursuz tasarım. Ve, asla önüne geçilemeyen bir kuraltanımazlık.

OAKLEY®

g&b/net

TÜRKİYE TEMSİLCİSİ **İNTERTEK LTD.** TEL: 0 212 252 54 90 - 91

ANKARA: Efor Spor/Kavaklıdere Tel:426 22 23, Efor Spor Sports International/Bilkent Tel:266 71 25, Kent Optik/Karum Tel:468 60 52, Kent Optik/Tunalı Hilmi Tel:468 75 89 **ANTALYA:** Gözde Optik Tel:243 55 58, Gözde Optik/Kemer Tel:814 44 52, Şimşek Optik /Tel:512 20 58 **AYDIN:** Emre Optik/Kuşadası Tel:614 42 28 **BURSA:** Fahri Kuz Optik Tel:234 64 90 **İSTANBUL:** Altuğ Optik/Etiler Tel:257 08 28, Arun Optik/Ş. Bakkal Tel: 411 74 35, Elite Optik/Nişantaşı Tel:233 56 74, Fahri Kuz Optik/Akmerkez Tel:282 02 47(4 Hat), Fahri Kuz Optik/Atrium Tel:559 96 94, Göz Optik/Bahariye Tel:418 52 79, Göz Optik/Carousel Tel:571 74 20 Güneş Optik/Bakırköy Tel:561 29 97, Güneş Optik/Sirkeci Tel:520 16 48, Ninja Motor Shop/Erenköy Tel:384 09 80,Optik Jim/Pyramid Tel:348 80 17-18, Proshop/Hillside Club Tel:257 52 85, Şişli Optik/Akmerkez Tel:282 01 27 Şişli Optik/Ş. Bakkal Tel:411 37 61, Şişli Optik/Şişli Tel:246 74 84, Vakkorama/Akmerkez Tel:282 09 65(4 hat), Vakkorama/Rumeli Tel:220 40 30, Vakkorama/Suadiye Tel:360 90 90, Vatan Optik/Capitol Tel:391 18 45-46 Velespit/Kızıltoprak Tel:337 96 60, **İZMİR:** Emre Optik/ Alsancak Tel:421 04 51, Mert Optik/Alsancak Tel:421 97 92-421 41 51, Mert Optik/Karşıyaka Tel:364 03 54, **MUĞLA:** Mistral/Bodrum Tel:316 29 13

ANISINA: JEAN RENOIR

Yaşam bir düştür...

Jean Renoir, 12 Şubat 1979'da Beverly Hills'deki malikanesinde öldüğünde 84 yaşındaydı. Bugün onun en büyük Fransız sinemacısı olduğundan kimsenin kuşkusu yok. Aşağıda, sineması, dünya görüşü ve kişiliği ile bir çok sinemasever kuşağı kendine çekmiş olan bu usta yönetmen üzerine Claude Beylie'nin kaleme aldığı bir incelemeyi sunuyoruz.

Renoir'ın kariyeri, sinema sanatının evrimini başka herhangi bir yönetmenden çok daha fazla özetler; sessiz sinemanın o çekingen adımlarından Fransız Yeni Dalga'sına (50'li yılların sonları), ses kayıtlarındaki, renkteki ve hatta televizyon tekniklerindeki gelişmelere kadar. Yaşamının her safhasında çevresinden gelen önerilere açık olmuştur ve bu önerileri kendi sanatsal bütünlüğüyle uzlaştırmayı denemiştir. Eleştirmen ve teorisyen Andre Bazin'in yazdığına göre, Renoir sinemanın evrimine ve çağdaşlarının beğenilerine nasıl uyum göstereceğini her zaman bilmiştir, ancak "kendini yenileme ihtiyacı onun dehasının bir parçası" olduğundan Renoir bunu yaparken kendini beğenmiş bir oportünizmi de elden bırakmamıştır. Onun 1924-69 arasında yaptığı 38 film, sinema sanatının gelişmesine büyük katkılarda bulunmuştur ve yine bu filmler zamana karşı ayakta kalmayı başarmışlardır.

Renoir'ın sineması, garip bir şekilde incelemelere meydan okur ve sanat yapıtlarına etiket yapıştırmaya meraklı eleştirmenleri şaşırtır. Onun sinemasındaki gelişmenin herhangi bir rehberi ya da bir iç mantığı yokmuş gibi görünür; ancak bu sinema bir çekmeceye hapsedilemez. Renoir, hiçbir uyarı yapmadan biçemini değiştirir ve bir filminden diğerine kendisiyle adeta çelişir, bu bazen aynı film içinde bile olabilir.

1931-39 arasında (ki onun en verimli dönemidir) soğukkanlılıkla her tür filmi denemiştir; "La Chienne"de (1931) natüralist melodram, "La Nuit du Carrefour"da (1932) gerilim, "Boudu Sauve des Eaux"da (1932) fars, Flaubert, Maupassant, Gorki ve Zola gibi büyük yazarların saygıdeğer uyarlamaları, "La Vie Est a Nous-Yaşam Bizimdir" (1936) ve "La Marseillaise" (1937) gibi Fransız toplumu üzerine deneme-

"Bana göre sinema yeni bir baskı tekniğinden başka birşey değildir - dünyanın bilgi yoluyla tümden dönüştürülmesinin başka bir biçimidir." Jean Renoir

ler, "La Grande Illusion-Büyük Aldanış" (1937) gibi insan dramaları ve bu dönemi sonuçlandıran film, Beaumarchais ve Marivaux'nun cazibelerini beyazperdeye yansıtan modern bir son: "La Regle du Jeu-Oyunun Kuralı" (1939). Mükemmel bir şekilde kotarılmış olan bu film, (Orson Welles'in "Yurttaş Kane"iyle birlikte) modern sinemanın önem arzeden hemen her şeyinin kaynağını oluşturur. Birkaç istisnayı bir kenara bırakırsak, bütün bu filmler, zamanında hem halk, hem de eleştirmenler tarafından tam olarak anlaşılamamıştır.

Bu nedenle, Renoir'ın çeşitli, sayıca fazla, sınıflandırılamaz ve aykırı yapıtlarını birlikte ele almak hemen hemen olanaksız gibi görünür: Bu filmlerin sınırsız zıtlıkları onların zenginliğinin de dışavurumudur. Renoir'ın genel düşünceleri, soyutlamayı ya da entellektüel sertliği küçük görmediği hemen kendini gösterir. O, konuya, ruh haline ve koşullara göre iğneleyici, iyi huylu, ahlaksız, ilgisiz, cazip olabilir. "Le Testament du Docteur Cordelier" (1959) gibi filmlerde, insanoğlunun hatalarıyla meşgul oluyor ve vücudun kaprislerinin ötesinde ruhsal arayışları bir yere koymaya çalışıyor gibi görünür. Bunun hemen ardından yaptığı "Le Dejeuner sur l'Herbe" (1959) adlı film, doğaya adanmış bir ilahi ve bir yaşam sevincidir. Renoir, ressam babası Auguste'ta farkettiği 'ironi ve şefkat ile mizah ve duyarlılık karışımı'nı aynen kendine de uygular. Renoir'ın konumu, topraktaki kökleri için çalışan köylü ile evrensel bir meslege sahip olan sanatçı arasında bir yerdedir. Komedileri iğneleyici, dramaları neşelidir. Yaşamı da filmlerindeki görüntülerde gizlidir.

Uzun bir süre, Renoir'ın meziyetlerinin ayırıcı özelliğini tanımlamak için "gerçekçi" sıfatıyla yetinildi. Tarihçiler ve eleştirmenler, Renoir'ı ona hiç benzemeyen Carne, Duvivier, Gremillon ve Pagnol gibi kişiliklerin içinde bulunduğu Fransız "gerçekçi" ekolü içinde görmek istediler (hâlâ da istiyorlar). Kuşku yok ki, kimi zaman onun yolu onlarınkiyle kesişir. Örneğin, en azından bir filminde Pagnol'ün teorilerinden ve duyarlılıklarından oldukça etkilenmiştir: "Toni" (1934). Ama bu Renoir'ın gerçekçi olduğunu kanıtlamaz. Tabii eğer gerçekçilik derken, gerçeğin hiçbir yeniden çalışma yapılmaksızın doğrudan nesnel bir röprodüksiyonu, yani mantıksal olarak ön-

ce fotoğrafın, sonra da sinemanın bulunmasına yol açan bir tür röprodüksiyon kastediliyorsa. (Ki bu da kısaca "olduğu gibi yaşam" diye tanımlanabilir). Bu açıdan bakıldığında Renoir'ın gerçekçi olmadığı açık ve seçiktir. O hiçbir zaman anlatıcının önüne anlatılanın, ressamın önüne resmin, insanın önüne doğanın geçmesini onaylama yolunu seçmemiştir. Adı geçen bu ortalama yönetmenlerin kendi dönemlerinin (psikolojik, toplumsal, politik) gerçeğine "yaklaşmakla" naifçe ilgilenmelerinin aksine, Renoir'da bunlardan olabildiğince uzaklaşma çabası gözlemlenir. Fazla gerçekliği, zorlama olarak görür. Daha uzlaşılabilir ve uyumlu bir görüntü içinde yapılandırmak varken, onu yok etmeyi de çok fazla arzulamaz. Renoir'ın erken dönem filmleri, gerçekliği sanal dünyalar ve masallara yapılan uçuşlarla adeta çarpıtır.

Kariyerinin ilk dönemlerinde Renoir, sinema sanatının fantazya, hatta bilimkurgu ("Charleston", 1927) içinde yattığını kanıtlar, bunu da entrikaları ve karakterleri fantazya geleneklerinin sınırları içinde tutarak yapar. "La Fille de l'Eau"nun (1924) kadın kahramanı, günlük yaşamın hakaretleri karşısında kendini avutmak üzere, umarsızca gündüz düşlerinin kaçışına sığınır; tıpkı "La Petite Marchande d'Allumettes"nin (1928) baş karakterinin soğuk Noel gecesinde yapacağı gibi. "Marquitta"da (1927) yoksul bir sokak şarkıcısı kendisini bir düşes gibi hayal eder. "Tire au Flanc"taki (1928) vahşi askerlerin kışlalardaki sıkıcı rutinin yerine ikame ettikleri ise zorbalık, saygısızlık, kavga, şehvet ve nihayet vahşi bir içki alemidir.

Renoir'ın hemen hemen bütün karakterleri düşlerdeki refahı ararlar: "La Chienne"deki zavallı tezgahtar Maurice, içinde bulunduğu orta direk yaşamın kasvetli griliğinden kaçarak teselliyi sanatta ve kadersiz bir aşk hikayesinde arar; "La Marseillaise"deki federaller, hiçbir zaman onları sakınmaya yanaşmayan devrimci idealin peşinden kahramanca giderler; "Le Crime de Monsieur Lange"daki (1935) Bay Lange, kendi ölçülerine uygun romantik bir evren yaratır; "Madame Bovary" (1934) ile onun romantik hayalleri; "Toni" ile onun karşılıksız aşkı, güzel, kararsız Josefa. "La Grande Illusion"daki mahkumlar ise, dışarıda kendilerini savaş içinde kaotik bir dünyanın beklediğini bildikleri halde, yeniden özgürlüklerine kavuşmak için hapisten kaçış yolları ararlar.

İyi ya da kötü, her durumda hayal gücü gerçeğe karşı büyük bir zafer kazanıyor. Doğrusu ya, bazı karakterler için bu acımasız arayış için ödenecek bedel kendi yaşamları olacaktır. Geç dönem filmlerinde, fantazya, mizah, neşe, 'üst medeniyet biçimi', "Elena et les Hommes"daki (1956) bir karakterde olduğu gibi günü kurtarmaya yetecektir. "Le Carrosse d'Or-Altın Araba"daki (1952) Camilla ve "French Cancan"daki (1955) Nini, kendi mesleklerini sanatta bulacaklardır; 'yaşam diye adlandırılan şey' için varolmadıklarını, yerlerinin 'akrobatlar, palyaçolar, soytarılar arasında' bir yerde olduğunu, mutluluklarının gerçeğin önemsiz ayrıntıları arasında değil, sahnedeki "büyük yanılsama"nın göbeğinde yattığını anlayacaklardır. Renoir, babasıyla, gerçek sanatçının görevinin doğayı taklit etmek değil, ama olabildiğince sadık kalarak onu yeniden yaratmak olduğu konusundaki inancı paylaşır. Bunu da şu şekilde yorumlar: "Doğa değişken ve geçici olduğundan, bir sanatçıdan geriye kalacak olan, onun doğa taklidi değil, doğaya yaklaşımıdır; yani doğayı taklit etmeksizin yeniden inşa sürecinde üstesinden gelebildikleridir."

"The River" (1951) adlı filminde Renoir, görüntü yönetmeni olan yeğeni Claude Renoir'dan "yeterince Kızılderili olmadıkları" gerekçesiyle çimleri boyamasını ister. "La Bete Humaine"de (1938) bir lokomotifi "1001 Gece Masalları'ndaki uçan halı"ya benzetir. Natüralist mesajı nedeniyle Zola'nın romanının yalnızca şiirsel yanını alır. Tüm bu olay ve durumlar, içgüdüsel olarak gerçekçi olmak şeklinde yorumlanamaz. Renoir, defalarca şunu vurgulamıştır: "Gerçekliği yakalama şansı en yüksek olanlar, gerçekçi olmayanlardır."

Daha da dogmatik bir şekilde şunu ekler: "Bütün büyük sanatlar soyuttur." Eleştirmenlerin ona atfettiği şu gerçekçilik denen şey, Renoir'a göre, fantazinin dış görünüşünden, yapıtın gerçek boyutunu gözler önüne sermek için sökülüp atılması gereken bir maskeden ibarettir. Yaşam bir düştür, "yüz değişik sahneden oluşan zengin bir komedi"dir; ve sinemacı (her sanatçı gibi), dünyanın dönmesini sağlayan mantıksızlığın araştırmasını, gerçeğin kalbinde hayal gücünün kabarması olarak hissetmelidir. Bu Renoir'ın estetik ve felsefesine ulaşmanın anahtarıdır. Gerçekçiliğin ters kutbunda, onun sanatı bir sihir ve fantazya sanatıdır.

"French Cancan"

"Gözlerini kullanma zahmetine katlanan bir yönetmen için, yaşamımızı oluşturan herşeyde sihirli bir yan vardır. Bir metro istasyonu, en az perili bir şato kadar gizemli olabilir." Jean Renoir

ANISINA: JEAN RENOIR

Yaşam bir düştür...

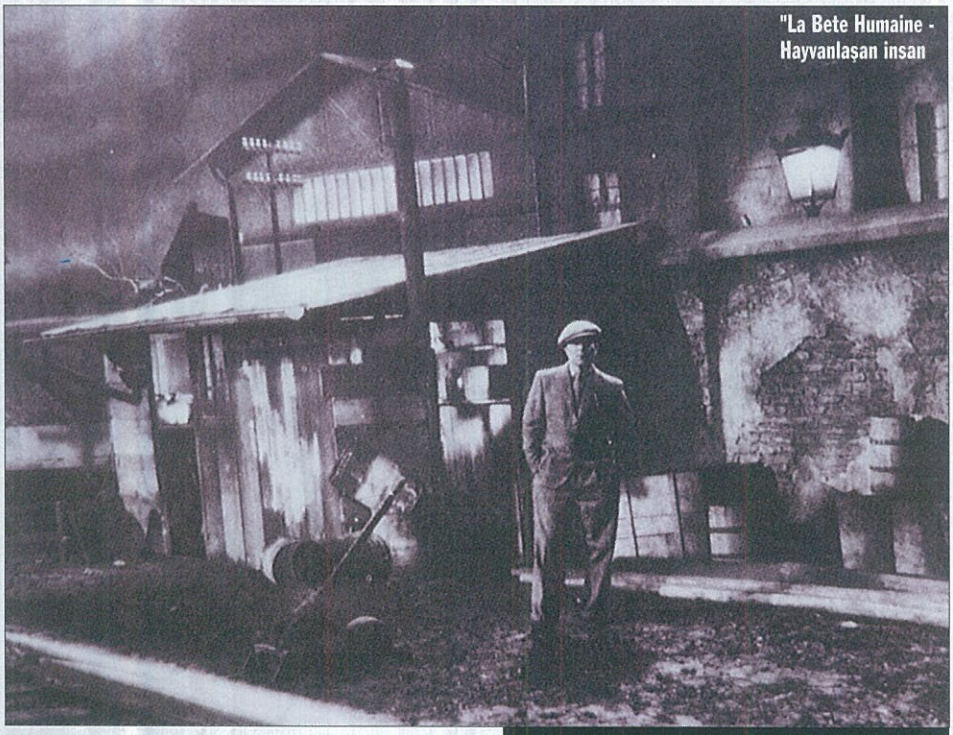

"La Bete Humaine - Hayvanlaşan insan

Renoir'ın son filmi "Le Petit Theâtre de Jean Renoir", yönetmenin dehası hakkında can alıcı bilgiler içerir. Bu tam da yapıtını tamamlamış ve temel konularını ilgisizce seçerek özetleyen bir yaratıcıdan beklenen filmdir. Filmin başlıca önerisi, her bölümü sunan yaşlı bilge Duvallier'nin dağarcığına yerleştirilmiş. "Yaşam" diyor Duvallier, "yalnızca var olan küçük devrimler için dayanılabilir... mutfaktaki devrimler... yatak odalarındaki... köy meydanlarındaki... bir kaşık suda kopan fırtınalardaki." Renoir'a göre bu, dünyanın yoludur; onun filmlerinde toplumun bağları biraz gergindir, aykırılıklar diğerlerine göre daha akıllı belli karakterler tarafından yapılır, riskler özgür ruhlar tarafından soğukkanlılıkla göze alınır. Bazısı sonunda mutluluğun düşünü kuramaz, bazısı amaçsızca ölür; Duvallier'nin dediği gibi, her şey söylenip yapıldığında bunların hepsi geriye kalacak ve bunlar kuşakların koro halinde gelip söyleyecekleri acı bir şarkının sözleri olacak:

Her şey sona erdiğinde
Umutların öldüğünde
Kederli günler geçmişte kalacak
Kaybolan düşlerin pişmanlığı da...

Renoir, kendi karakteriyle içiçe tutarak

"Şunu ısrarla vurgulamalıyım ki, sinema dünyasına sadece karımı yıldız yapmak için adım attım, niyetim bunu başardıktan sonra seramik işinie geri dönmekti."

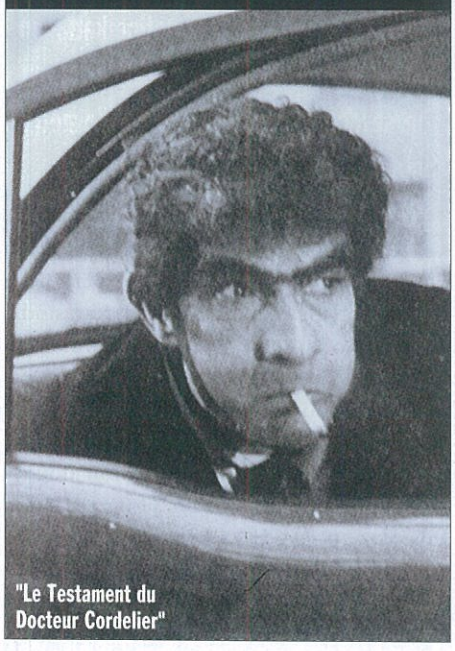

"Le Testament du Docteur Cordelier"

"Le Petit Theâtre de Jean Renoir"ı sırla dolu bir çıkışla tamamlar. Eleştirmen Jean Collet bu konuda şöyle yazmış: "Kırmızı perde, aynen "La Carrosse d'Oro"un sonundaki gibi Küçük Tiyatro'nun sahnesine indiğinde, Renoir'ın bizi kırılgan bir sırla terkettiği duygusuna kapılırız, öyle bir sırdır ki bu, binlerce kez yitirilip yeniden bulunmuştur."

NOT: Jean Renoir hayranlarına, David Thompson'ın ünlü yönetmen üzerine çektiği ve "Sinema Sinemaya Bakıyor" bölümünde gösterilen belgesel filmini de anımsatalım.

JEAN RENOIR GÖSTERİSİ

Toni
O: Charles Blavette, Jenny Helia, Celia Montalvan. 1934, Fransa. 86 dakika. Siyah/beyaz.

Yaşam Bizimdir
(La Vie Est a Nous/People of France) O: Julien Bertheau, Madeleine Sologne, Marcel Duhamel. 1936, Fransa. 66 dakika. Siyah/beyaz.

Bir Kır Gezintisi
(Une Partie de Campagne/A Day In the Country) O: Sylvia Bataille, Georges Darnoux, Jeanne Marken. 1936, Fransa. 45 dakika. Siyah/beyaz.

Büyük Aldanış
(La Grande Illusion/Grand Illusion) O: Jean Gabin, Pierre Fresnay, Erich Von Stroheim. 1937, Fransa. 117 dakika. Siyah/beyaz.

Hayvanlaşan İnsan
(La Bete Humaine/The Human Beast) O: Jean Gabin, Simone Simon, Fernand Ledoux. 1938, Fransa. 99 dakika. Siyah/beyaz.

Oyunun Kuralı
(Ayrıntılı bilgi yan sayfadadır)

Altın Araba
(La Carrosse d'Or/The Golden Coach) O: Anna Magnani, Duncan Lamont, Odoardo Spadaro. 1952, Fransa-İtalya-İngiltere. 100 dakika.

Olaylı bir başyapıt

Renoir, "Hayatım ve Filmlerim" adlı kitabında, "Filmin çekimi sırasında, bir komedi yapmak arzusu ile trajik bir hikâye anlatma isteği arasında kalmıştım," der, "Bu film, işte bu zıt duyguların sonucudur."

Marki'nin şatosunda bir araya gelen karakterlerden yalnızca iki tanesi ikiyüzlü ve hilekâr değildir. Bunlardan biri, Marki'nin güzel karısı Christine'e delice aşık olan idealist, romantik havacı Andre'ydir. Olağanüstü bir başarı gösterek Atlantik'i geçmiş, ama Christine'in Paris'te onu karşılayanlar arasında bulunmayışına fena halde kızmıştır. Diğeri ise, Marki ve karısının arkadaşı, ölüme özel bir düşkünlüğü olan Octave (Renoir bu rolü kendisi oynuyor). Bununla beraber Octave, Andre'ye ev partisi için bir davetiye sağladığı için, yaşanan trajedide pek de suçsuz sayılmaz. Şu söylenebilir; karakterlerin hiç biri kötü niyetle hareket etmiyor, yalnızca zaafları vardır ve kaprislerini kontrol edemiyorlar, o kadar. Kıskançlığıyla Andre'nin kaza sonucu ölümüne neden olan avlak bekçisi bile bundan kurtulamıyor. Yine de karakterlerin mazur görülebilir yanılma payları, sonunda bencil sorumsuzluklarından sıyrılıyor. Film, ahlaksız bir toplumda, 'oyunun kuralını' sadece ve sadece dış görünüşün içi boş göreneklerinin belirlediğini öne sürer; burada, belli bir ahlak kuralına göre yaşama fikri tümden yitirilmiştir.

Film, 1939 Temmuz'unda Paris'te ilk kez gösterildiğinde kargaşaya neden olmuş, seyirciler sinemayı yakmaya kalkmışlardı. Filmin bazı sahneleri kesildi, fakat buna rağmen halk olay çıkartacak başka sahneler buldu. Film ancak üç hafta gösterimde kalabildi ve aynı yılın Kasım ayında Fransa hükümeti ahlaken kabul edilemez olduğu gerekçesiyle filmi yasakladı. Birkaç ay sonra yasak kalktıysa da, Almanların Paris'i işgalinden sonra yine gündeme geldi ve bu durum İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar sürdü. Birkaç önemli Fransız eleştirmeni filme arka çıktı, ancak birçoğu filmin drama, komedi ve fars karışımını karmaşık ve anlaşılmaz buldular, diğerleri ise yüksek burjuvaziye yönelik hesaplı bir saldırı olarak gördüler. Dahası film, Yahudi aktör Dalio ve Avusturyalı göçmen Nora Gregor'un rolleri nedeniyle anti-semitist ve

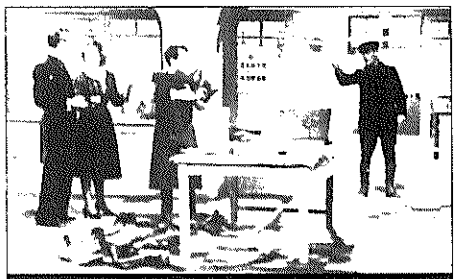

(La Regle du Jeu) Yönetmen: Jean Renoir. Senaryo: Jean Renoir, Carl Koch. Görüntü: Jean Bachelet, Jean-Paul Alphen, Alain Renoir. Müzik: Roger Desormieres, Joseph Kosma (Mozart, Monsigny ve Saint-Saens'den) Oyuncular: Marcel Dalio, Nora Gregor, Jean Renoir, Roland Toutain, Mila Parely, Paulette Dubost, Julien Carette, Gaston Modot. 1939, Fransa yapımı. 113 dakika. Siyah/beyaz.

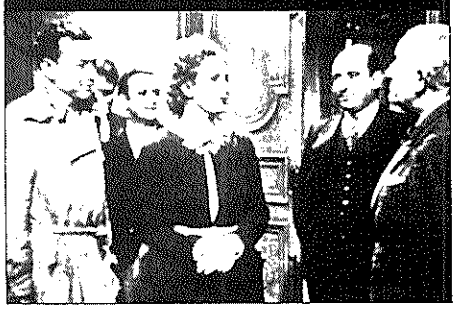

milliyetçi basın tarafından ağır eleştirilere maruz kaldı. Savaştan sonra filmin özgün versiyonunun tümüyle yok olacağı endişesi vardı. Sonra bir dizi şans eseri keşif ve Renoir'la birlikte iki genç Fransız hayranının özverili çalışmaları sonucunda, film yeniden bir araya getirildi. Gerçekte, Renoir'ın filminin bu kadar şiddetli tepkilere hedef olmasını anlamak zor değildi: Fransa neredeyse, -tabii ki Renoir'ın filminde anlattığı toplumsal tutarsızlıklardan dolayı- kendini savunamayacağı bir savaşın, bir çatışmanın içine girmek üzereydi.

Renoir'nın Markiz rolü için asıl seçimi Simone Simon'dur, ancak filmin sınırlı bütçesi aktrisin katılımını engeller. Daha sonra yönetmen, şans eseri bir tiyatroda Avusturyalı oyuncu Nora Gregor ile tanışır. Meslektaşları, Gregor'un Fransızca'sının yeterli olmadığını düşünüyorlardı, ancak Renoir şiddetli bir muhalefete karşın kadını o rolde oynatmak konusunda ısrar eder. Renoir'nın inatçılığı onu haklı çıkarmış görünüyor. Havacı aşığının şatoya vardığı ve kendini tutamayıp platonik dostluğun güzellikleri üzerine vaaz vermeye başladığı sahnede Gregor'un heykelvari edası fazlasıyla etkili olur. Filmin en etkili sahnelerinden birisi de, Markiz'in, kocasını metresine sarılırken dürbünle izlediği sahnedir.

Av, gösterişli bir biçimde gerçekleşir. Gri ışıkta doğal efektler içinde vahşi yaşamın yırtıcı, duygusuz katliamına dönüşür. Bilinçsiz bir ironiyle, pek çok davetlinin iskelet şeklindeki kostümler içinde ölüm dansı yaptıkları bir balo bunun hemen ardından gelir. Konukların entrikaları birbirine karışır. Kıskanç oyuncu rakibini evin içinde elinde bir silahla takip ederken yol açtığı hasar dolayısıyla kimi konuklar yersiz bir endişeye kapılırlar. Son sahnede bekçi, havacının şatonun yakınında 'karısı' tarafından vurulduğuna tanık olduğunu söyleyince, konuklar olayı kendi ahlakları çerçevesinde değerlendirmede yeterince hızlı davranırlar.

"Oyunun Kuralı"ndan sonra Renoir, "La Tosca" (1940) üzerinde çalışmalara başlamak üzere İtalya'ya gitti. Yönetmen, politik iklimin kötüleşmesi üzerine birkaç gün sonra filmi bırakmak zorunda kaldı ve ABD'ye yollandı.

Jean Renoir, "Oyunun Kuralı" ile iyi bildiği bir toplum hakkında en kişisel görüşünü vermiştir. Ters algılanmasına karşın filmin geçerliliği ve haklılığı her geçen yıl daha da sağlamlaşmıştır...

DİĞER BÖLÜMLERDEN...

Altın Lale ve diğerleri

Geldik festivalin "diğer" bölümlerine... Ortak teması "sanat" olan yarışma filmleri her zamankinden daha cazip bir seçki oluştururken, aynı temayı paylaşıp da festivale yarışma dışı katılan filmler Sanatlar ve Sinema başlığı altında toplanıyor. Bu yıl da çocukları ihmal etmeyen festival, cinselliğin "gizem"ini deşen bir avuç filmi de karşımıza getiriyor.

Bir derginin sınırlı sayfaları içinde 170'e yakın filmin hakkını vermek oldukça zor. Buraya kadar, program içinde detaylı bir gezinti yapmaya çalışırken, gözden uzak kimi filmleri öne çıkarmaya çalıştık. Bölüm başlığıyla zaten kendini açıkça ifade eden filmleri ise sona bıraktık. Uluslararası Yarışma, ismini pek duyuramamış yönetmenlerin kendine şans aradığı, öte yandan her zaman heyecanlı keşiflere gebe bir bölüm olageldi bugüne kadar. Bu yıl ise, yarışma filmlerinin hayli göz doldurduğunu belirtmek gerekir. Mike Newell, Niki List, Mohsen Makhmalbaf gibi önceki festivallerden hiç de yabancısı olmadığımız yönetmenler bu bölümde son filmleriyle seyirci karşısına çıkacaklar. Bu yılki listenin ilginç bir yanı da, filmlerin önemli bir kısmının tiyatro çevresinde geçiyor olması.

Şu Cinsellik Denen Gizem, iki yıldır devam eden ve seyircinin yoğun ilgisine mazhar olan "erotik filmler" bölümünün bir uzantısı sayılabilir. Bölüm, ismiyle müsemma bir derleme içeriyor. Cinselliğin doğası, cazibe, aşk, yalanlar, vs. gibi temalar etrafında gelişen bu öyküler içinde, Portekizli yönetmen Joao Cesar Monteiro'nun geçen yıl Venedik'te Jüri Özel Ödülü alan filmi "Bir Tanrı Komedisi" özellikle öne çıkıyor. Üç kadın yönetmenin (aralarında, iki yıl önce "Güz Mehtabı" adlı filmi festivale uğrayan Hong Konglu yönetmen Clara Law da var) birer kısa filmle cinselliği işlediği "Erotik", yine es geçilmemesi gereken bir yapım.

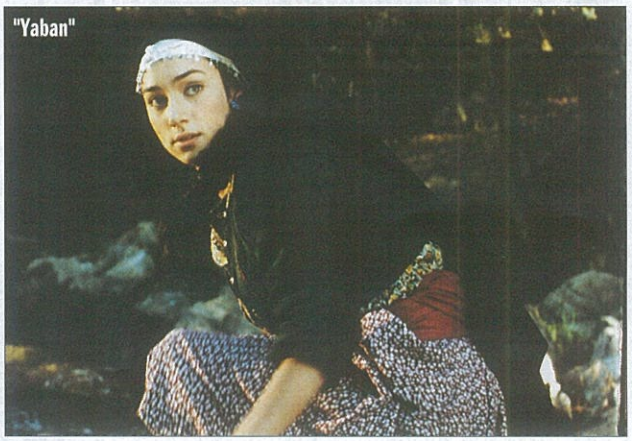
"Yaban"

İçerik itibariyle Uluslararası Yarışma bölümünün uzantısı niteliğindeki Sanatlar ve Sinema, yine gönül çelici filmlerle dolu: Shakespeare uzmanı Kenneth Branagh'ın tiyatro dünyasına eğildiği "Kara Kışın Ortasında", Brian Gilbert'in T.S. Eliot'un ilk karısıyla olan aşkını konu alan "Tom ile Vivi"si, Louis Malle'in "Vanya"sı, Mikhalkov'un nihayet gelebilen "Anna: 6-18"i, Carlos Saura'nın "Flamenko"su...

Sinema Sinemaya Bakıyor bölümündeki filmler arasında bir seçim yapmak gerçekten zor. Sinema tarihinin tozlu raflarında bekleyen eşcinsel içerikli sahnelerin öyküsü niteliğindeki "Sakıncalı Film Dolabı", ünlü aktrisin gizemli yaşamına ışık tutan "Jean Seberg'in Günlüğü", Orson Welles'i konu alan iki belgesel, Jean Renoir'ın bitmemiş bir filminden yola çıkan "Kırda Bir Film Çekimi", Karl Dreyer ve Yılmaz Güney belgeselleri, kısaca listenin tamamı, sinemaseverlerin ufkunu genişletecek bir birikim vadediyor.

Çocukların Düşleri'ne gelince, genç seyircilere ayrılan bölüme bu yıl 50. kuruluş yıldönümünü kutlayan Alman DEFA stüdyolarının filmleri konuk ediliyor. 1980'li yıllarda gerçekleştirilmiş 10-14 yaş grubuna seslenen altı film, hafta sonları genç seyircilere sunuluyor.

MALLE'İN ÇEHOV'LA BULUŞMASI

Vanya 42. Cadde'de

★ (Vanya On 42nd Street) Y: Louis Malle. O: Louis Malle, Andre Gregory, Wallace Shawn. 1994, ABD yapımı. 119 dak.

Bir süre önce yitirdiğimiz Louis Malle, son filminde "My Dinner With Andre"nin iki oyuncusu Andre Gregory ve Wallace Shawn ile tekrar bir araya geliyor. Film, Çehov'un "Vanya Dayı"sının David Mamet tarafından yapılan çağdaş bir uyarlamasının Gregory yönetiminde sahneye konuşunu işliyor. Uyarlamanın ortaya çıkışına tanıklık eden filmin belgesel kimliği bir süre sonra oyunun içeriğiyle harmanlanır ve film, kahramanlarının gerçekleşmeyen umutlarını, rüyalarını gözlemlemek konusunda bir dahi olan Çehov'un keskin bir sinemasal yorumuna dönüşür. Sonuçta ortaya, sahneden beyazperdeye taşınan düz bir uyarlama yerine, hayal gücü geniş, ince detaylarla bezenmiş bir film çıkıyor. Malle'ın "Vanya 42. Cadde'de"si aslında, çok büyük, harap ama hala büyüleyici eski bir tiyatroda yapılan oyunun provası niteliğinde. Gregory yönetmenlik rolünü tekrarlarken, Wallace bir kez daha başroldedir. Filmin başında, oyuncular dış kapının önünde buluşurlar. İçeride provayı seyretmek için davet edilmiş birkaç misafir vardır. Kısa bir süre sonra kendimizi Çehov'un yapıtındaki karışık ilişkilerin içinde buluruz.

TÜRK SİNEMASI

Ulusal Yarışma

★ İstanbul Kanatlarımın Altında (Mustafa Altıoklar)
★ Böcek (Ümit Elçi)
★ Özlem... Dün'e... Bugün'e...Yarın'a... (Tülay Eratalay)
★ Aşk Ölümden Soğuktur (Canan Gerede)
★ 80. Adım (Tomris Giritlioğlu)
★ Sekizinci Saat (Cemal Gözütok)
★ Sokaktaki Adam (Biket İlhan)
★ Bir Kadının Anatomisi (Yavuz Özkan)
★ Soğuk Geceler (Kadir Sözen)

Yarışma Dışı

★ Düş, Gerçek, Bir de Sinema (Tülay Eratalay)
★ Aşk Üzerine Söylenmemiş Herşey (kısa filmler)
★ Yerçekimli Aşklar (kısa filmler)

Konuk Yönetmenler

● Michelangelo Antonioni ● Gillo Pontecorvo, Mohsen Mahkmalbaf ● Niki List ● Ron Ninio ● Eleni Alexanrakis ● Jozsef Pacskovszky ● Ayaz Salayev ● Robert Jan Westdijk, Vassili Silovic● Ildiko Enyedi ● Bela Tarr ● Rob Epstein ● Jeffrey Friedman ● Hirokazu Kore-Eda, Jean-Michel Carre ● Vladimir Khotinenko ve Dany Levy (Maria Schrader'le birlikte) ●

Jüriler

Uluslararası Yarışma: Robert Wise (Başkan), Alain Tanner, Margarethe von Trotta, Paulina Jeleva (Bulgaristan), Simon Perry (British Screen'in Başkanı), Becky Probst (Cenevre Film Festivali Sanat Yönetmeni), Faruk Günaltay (Eurimages Türkiye Temsilcisi)

Ulusal Yarışma: Prof. Dr. Oğuz Onaran (Başkan), Mahinur Ergun, Keriman Ulusoy, Ümit Ünal ve Uğur Vardan.

FIPRESCI Jürisi: Eva Zaoralova (Çek Cumhuriyeti), Yves Thoraval (Fransa), Bojidar Manov (Bulgaristan), Anna Kagarlitskaya (Rusya), Murat Özer (Türkiye)

C.I.C.A.E. Jürisi: Füruzan (Türkiye), Joel Roy (Fransa), Mimo di Noia (İtalya)

Özel Ödüller

Yaşam Boyu Başarı Ödülü: Robert Wise
Onur Ödülü: Türkan Şoray

Uluslararası Yarışma

★ Okyanusta Bir Damla (Eleni Alexandrakis, 1995 Yunanistan)
★ Yaban (Nihat Durak, 1996 Türkiye)
★ Günah Çıkarma (Robert Lepage, 1995 Kanada-İngiltere-Fransa)
★ Ozanın Gölgesi (Niki List, 1994 Avusturya)
★ Selam Sinema (Mohsen Makhmalbaf, 1994 İran)
★ Müthiş Serüven (Mike Newell, 1995 İngiltere)
★ Oyuncular (Ron Ninio, 1995 İsrail)
★ Kornel Esti'nin Harika Yolculuğu (Jozsef Pacskovszky, 1994 Macaristan)
★ Yarasa (Ayaz Salayev, 1995 Azerbaycan)
★ Küçük Kızkardeş (Robert Jan Westdijk, 1995 Hollanda)

Sanatlar ve Sinema

★ Ezgili Yürek, Ruhi Su (Özcan Arca, 1995 Türkiye)
★ Kara Kışın Ortasında (Kenneth Branagh, 1995 İngiltere)
★ 'Bedr' Sinemada Bir Dolunay (Mehmet Eryılmaz, 1995 Türkiye)
★ Tom ile Viv (Brian Gilbert, 1994 İngiltere)
★ Vanya 42. Cadde'de (Louis Malle, 1994 ABD)
★ Anna: 6-18 (Nikita Mikhalkov, 1994 Rusya-Fransa)
★ Sinema Delileri (Andre Luiz Oliveira, 1995 Brezilya)
★ İsteyen İçin Bir Yaşam (Göran du Rees, 1994 İsveç)
★ Flamenko (Carlos Saura, 1995 İspanya)

Sinema Sinemaya Bakıyor

★ Sakıncalı Film Dolabı (Rob Epstein-Jeffrey Friedman, 1995 ABD)
★ Carl Th. Dreyer - Mesleğim (Torben Skjodt Jensen, 1995 Danimarka-Norveç)
★ Yurttaş Kane Kavgası (Thomas Lennon-Michael Epstein, 1995 ABD-Kanada)
★ Rock Hudson'ın Özel Filmleri (Mark Rappaport, 1992 ABD)
★ Jean Seberg'in Günlüğünden (Mark Rappaport, 1995 ABD)
★ Orson Welles - Tek Kişilik Orkestra (Vassili Silovic-Oja Kodar, 1995 Almanya-Fransa-İsviçre)
★ Adana - Paris (Ahmet Soner, 1995 Türkiye)
★ Jean Renoir (Davit Thompson, 1993 İngiltere)
★ Kırda Bir Film Çekimi (Alain Fleischer, 1936-1994 Fransa)

Şu Cinsellik Denen Gizem

★ Lanetli Çimen (Josiane Balasko, 1995 Fransa)
★ Erotik (Lizzie Borden-Monika Treut-Clara Law, 1993 ABD-Almanya-Hong Kong)
★ Yaşasın Aşk (Tsai Ming-liang, 1994 Tayvan)
★ Bir Tanrı Komedisi (Joao Cesar Monteiro, 1995 Port.-Fr.-İt.-Dan.)
★ Güneş Tutulması (Jeremy Podeswa, 1994 Kanada-Almanya)

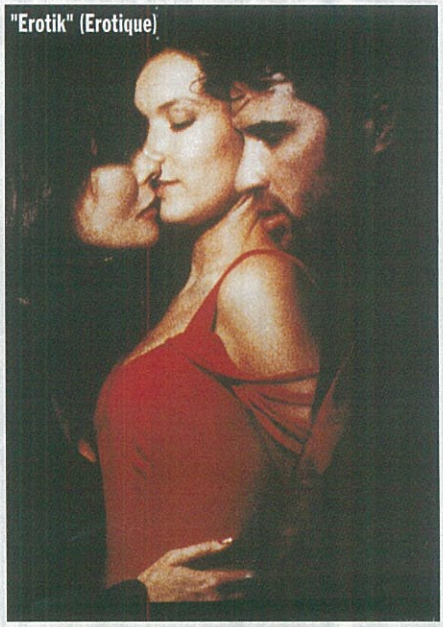
"Erotik" (Erotique)

★ Sevgili Yalanlar (Christof Schertenleib, 1995 İsviçre)
★ Benden Sana (Chang Sun-Woo, 1994 Güney Kore)
★ 0-900 (Theo van Gogh, 1994 Hollanda)
★ En Çok Arzulanan Erkek (Sönke Wortmann, 1994 Almanya)

Çocukların Düşleri

★ Küçük Şişko Tilla (Werner Bergmann, 1981)
★ Korsanın Kalbi (Jürgen Brauer, 1988)
★ Sabine Kleist, Yaş Yedi (Helmut Dziuba, 1982)
★ Korkak (Günter Friedrich, 1987)
★ Moritz Reklam Sütununda (Rolf Losansky, 1983)
★ Kocaman Kara Köpekli Oğlan (Hannelore Unterberg, 1986)
(Bütün filmler Almanya yapımı)

"Moritz Reklam Sütununda" (Moritz in der Litfassaule)

Humphrey Bogart

Oyunları uyumlu, aşkları platonikti

Humphrey Bogart, 1947'de, Martin Vale'in "The Two Mrs. Carrolls" adlı tiyatro oyununun sinema versiyonunda, sinemanın güzellik kraliçelerinden Barbara Stanwyck ile başrolü paylaştı. Aralarındaki ilişki, iyi dostluk ve platonik aşktan öte gitmedi.

Yirmiüç Ocak 1899 günü, New York'un Batı Yakası'nın zenginlerinden Bogart Ailesi mutluluktan uçuyordu. Bogartlar, "Bluebook"a giren ender "soylu" ailelerdendi; oğulları Humphrey, soyağacında adlarını sürdürecekti... Babası Belmont De Forest hekimdi; bilimin gücüne inanırdı. Annesi Maude, o dönemlerde bilinmeyen ender mesleklerden birinin başarılı temsilcilerindendi; grafiker ve illüstrasyon yıldızıydı...

Humphrey, reklam işinde çalışan annesinin ilk bebek yıldızı oldu; "Orijinal Maude Humphrey Bogart Bebeği" olarak mama reklamına çıktı. O günden sonra, hep spotların ışığını aradı, okulu sevemedi... Kolay öğreniyordu, zekiydi ama kitaplarla barışık değildi; kızkardeşleri Frances ve Kay'le evcilik oynamayı tercih ediyordu. Zar zor New York Trinitary Grammer School'u bitirdi. Babası Yale'de tıp okumasını istiyordu ama o, denizci olarak I.Dünya Savaşı'na katılmayı tercih etti. Çarpıştı kahramanca... Pek çok ödülle ve yaşamı boyunca taşıyacağı bir yarayla 1920'de savaştan döndü.

METİN GÜNGÖR
İllüstrasyonlar: ATİLA SOLAKER

Başlangıçta kimse onun değil bir yıldız, sıradan bir sinema oyuncusu bile olabileceğine inanmıyordu. Ama Humphrey Bogart bugün "yıldız"dan da öte bir şey. Bir efsane. Hayat karşısında mağlup olmasına karşın sertliğini yitirmeyen, maço görünümünün altında duyarlı bir erkek saklayan ve "alışıldık yakışıklı" imgesini ters yüz eden bir efsane. Ayrıca sigara içişi, pardösüsü, gülüşü ve hareketleriyle herşeyin ötesinde bir tarz...

Boş boş gezebilir, babasının parasını yiyebilirdi. Paragöz değildi, emeğiyle kazanmalıydı. Ayrıca, zaten askerdeyken, tiyatro sahnesinde başarılı olabileceğini düşünüp durmuştu. Samimi arkadaşlarından Bill Brady'nin "Experience" adlı bir tiyatro grubu kurduğunu öğrenince, Bill'i buldu, tiyatrocu oldu; "genç adam", "işe yaramaz serseri" rollerini oynadı.

Tiyatro, yaşamındaki bazı boşlukları dolduruyor, keyif veriyordu. Ayrıca, sanata tutkunun büyük boyutlarla salgın hastalık gibi

Çocuklarından ilki Stephen'le Bogart, gerçek mutluluğu Laureen Bacall'de buldu. Aralarındaki büyük yaş farkına karşın, sorunsuz bir evlilik sürdüren çiftin ilk çocuğu Stephen, 1949'da dünyaya geldi. Bogart, iyi bir baba, sevilen bir koca olmaktan çok mutluydu...

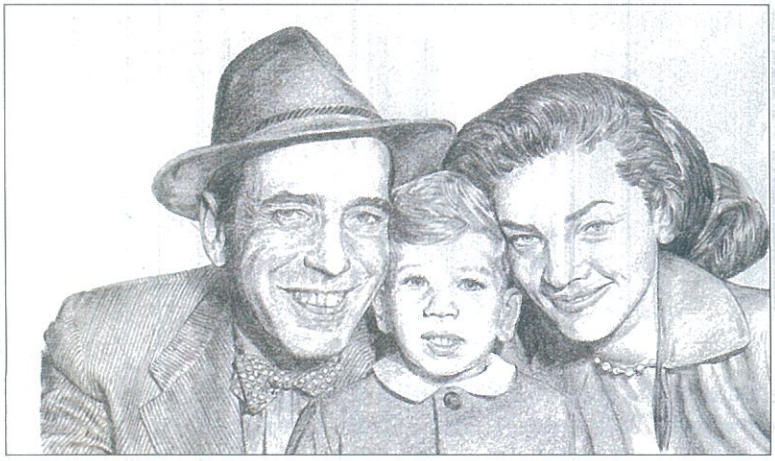

"Casablanca"nın mitoloji kahramanı

Humphrey Bogart, Ingrid Bergman'la müthiş bir ikili oluşturdu "Casablanca"da. Ingrid Bergman'ın yüzü, duygusallığı etkiledi Bogart'ı. Kimilerine göre, bu müthiş ikili, müthiş bir aşk yaşadı. Kimilerine göreyse Bergman, "Bogey" gibi acayip sesli, kaba, kendini beğenmiş erkeklerden hiç hoşlanmazdı. Aralarında hiçbir zaman duygusal ya da bedensel bir ilişki olmadı... Galası 29 Kasım 1942'de Warner'ın Hollywood'daki tiyatrosunda yapılan "Casablanca", sonraki on hafta kapalı gişe gösterildi. 1940'lar için rekordu, 225.000 dolar gişe hasılatı. 1943'te, ülke çapında gösterilen film, 3.7 milyon dolar geliriyle, sinema dünyasında bütün rekorları kırdı. "Casablanca", Mart 1944'de, 3 Oscar Ödülü kazandı. Bu başarıyla Humphrey, sinemanın idolü olup çıktı...

Karamsarlık doğasındaydı

"Casablanca'nın yakışıklı Rick'i"ni, sinema dünyası, uzaklara sanki sevgilisini bilinmeyen bir yöne götüren ufuktaki geminin bacasından tüten dumana takılmışcasına dalgın ve karamsar bakışlarıyla tanıdı. Karamsarlığıyla da... Mutlulukla, hüzünle, dolu dolu sevgiyle ve sürekli tüten sigarasıyla yoğrulmuştu karamsarlığı...

yayıldığı o günlerde Humphrey, güzel kadınların kalbinin kapısını sahnede açıyordu. 1933'e kadar yıllarını, çeşitli turnelerle çeşitli karakterleri canlandırarak doldurdu. 1922'de "Drifting"i oynuyordu. Helen Menkel adlı oyunda rol alan kızla tanışınca Humphrey, ilk kez içinde garip kıpırtılar hissetti. "Yaşamımın kadını olmalı" dedikten bir yıl sonra, 29 Mart 1923'te Helen'le evlendi. Yanlış seçimdi. Bol ağız dalaşlı, tartışmalı hatta tokatlaşmalı evliliğini, ilk yılını doldurmadan sona erdirdi.

1929'da "It's Wise Child"da oynarken (Fox Film Stüdyoları'nın artist avcılarınca keşfedilmeden bir yıl önce), tiyatro oyuncusu Mary Philips'e abayı yaktı. En büyük özelliğiydi, hiç zaman kaybetmemek... Mayıs 1928'de ikinci evliliğini yaptı. Kısa sürede, evliliğinin, öteki insanlarınki gibi sıradan olduğunu anlamakta gecikmedi. Ancak o günlerde, yoğun sinema dönemine girmişti. Fox için beş, Warner Kardeşler için bir filmde oynadı. Filmlerden eline hiç para geçmedi, biri hariç... Yardımcı erkek oyuncu rolünü üstlendiği "A Devil Women"dan haftalık 400 dolar aldı. Bu, yaşamında aldığı ilk doğru dürüst paraydı. Filmleri sıradandı, ses getirmedi. Humphrey, umutla bekledi yeni teklifleri... Yakınları, "Senden film yıldızı olmaz" diyorlardı. İnandı, tiyatroya döndü. 1935'de R.E.Sherwood'un "Taşlaşmış Orman-The Petrified Forest"inde, ünlü tiyatro yıldızı Leslie Howard'la sahneyi paylaştı. Oyun aylarca ayakta alkışlandı. O zamanlar adettendi; çok beğenilen tiyatro eserleri sinemaya uyarlanırdı. Humphrey bu kez, karakter olarak kameranın karşısına geçti, "Duke Mantee" tipiyle beğenildi. Artık, gangster, maceraperest, polis hafiyesiydi sinemada... Kısa sürede, bu tür rollerin "aranan adamı" oldu.

1937'de William Wyler'ın "Dead End-Arka Sokak"ında ve ardından "Marked Woman"da başrolü Bette Davis'le paylaştı. Filmde, Mayo Methot adlı güzel ama eli maşalı bir kız da oynuyordu. Mayo ile Humhprey'nin karakteri uyuştu. Humprey, kavgada Mayo'dan hiç geri kalmayınca, karısından boşandı, 1938'de Mayo'yla evlendi ve o yıl, başrolü oynadığı Michael Curtiz'in "Angel With Dirty Face-Kirli Yüzlü Melek" adlı filminde başarılı bir oyun sergiledi.

İkinci Dünya Savaşı, Amerika'da da etkisini göstermeye başlayınca, sinemaya ara verildi. Humphrey, politik tartışmaların yapıldığı ortamlara ilgi duymaya başlamıştı. 1941'de sinemada tekrar hareket başlayınca, ilk çağrı alanlar arasında o da vardı. Yönetmen Raoul Walsh'un "High Sierra-Yüksek Dağ", 1941'de John Huston'un "Maltese Falcon-Malta Şahini" adlı filmlerini bir solukta oynadı. Bu arada Mayo-Humphrey çifti, herkesin ortasında tokatlaşmaya varan kavgalarıyla "The Battling Bogart" lakabıyla tanınır olmuştu. Nedense bu fırtınalı evliliğini, zirveye tırmanmaya başladığı 1945 yılına kadar sürdürdü. Kimilerine göre, benliğinin derinliklerinde yatan, yırtıcı ve kavgacı kişiliğini sadece evinde ortaya koyuyordu.

Ve Humphreyli "Casablanca" ortaya çıktı. Film, yaşamının dönemeciydi. Mayo, kocasının Ingrid Bergman'a aşık olduğunu düşünüyordu. Bitip tükenmeyen kıskançlık krizleriyle Humphrey'i tüketiyordu. Oysa Bogart, evliliğine çekidüzen vermek istiyordu; sona erdirmek değil... Uzun bir turneye çıkardı eşini... Tüm sevgisini yitirdiği bu seyahatten döner dönmez "To Have and Have Not-Sahip Olmak veya Olmamak"ın çekimlerinde, Laureen Bacall'a bir görüşte çarpıldı. Bogart 45'indeydi, Laure-

"Altın Hazineleri"

Tim Holt (Curtin) ve Walter Huston (Howard) ile Bogart (Dobbs), "Treasure of The Sierra Madre-Altın Hazineleri"nde, katıksız bir maceraseveri canlandırıyordu. Bu, onun westerni anımsatan ilk rolüydü, sevmedi...

Tutkulu aşık, müthiş sevgili

Kimilerine göre, kamerayı seviyordu; özel yaşamında da rol yapıyordu... Bebekken mama reklamına çıktığında alışmıştı fiyakaya... Yaşamına giren kadınlarsa, farklı düşünüyordu. Hayatının kadını Laureen Bacall bile onun için, "Tutkulu bir aşıktır" diyordu.

en henüz 18'ini bile doldurmamıştı. Aşkları dillere destan oldu. Mayo, Bogart'ı yeniden elde etmeyi denedi, başaramadı. 11 Mayıs 1945'te boşandılar. Delicesine sevdiği, kıskançlığı yüzünden hiçbir zaman sahip olamadığı Humphrey'i yitirmek Mayo'ya çok koydu; kendini içkiye verdi, altı ay sonra alkol komasına girdi, öldü.

Humprey, 21 Mayıs 1945'te Laureen Bacall'le dördüncü evliliğini yaptı. Gerçek mutluluğu yakalamıştı. Evlilikleri sorunsuz yürüyordu. Bu arada 1946'da, John Huston'un "The Big Sleep-Birleşen Kalpler", 1947'de D. Daves'in "The Dark Passage-Karanlık Geçit", 1947'de John Huston'un "The Treasure of The Sierra Madre-Altın Hazineleri"ni çevirdi.

O tarihlerde, sinema sanayinden komünistleri arındırmayı hedefleyen "American Activities Commities"i protesto etmek amacıyla Washington'a giden yıldızlar kervanına Humphrey de eşiyle katıldı. O da, "Kara Liste"deydi.

Bogart çifti, siyaset ve sanat etkinlikleriyle iç içe yaşarken, 1949'da Stephen, 1952'de Leslie dünyaya geldi. Humphrey iyi bir eş, sevgi dolu bir babaydı. 1952'de J. Huston'un "Key Largo-Ölüm Gemisi", 1952'de R. Brooks'un "Deadline U.S.A-Gazeteciler Savaşı"; 1954'te J.Manck Mutiny'in "Çıplak Ayaklı Kontes-The Barefoot Contessa" ve Edward Dmytryk'in "The Cane Mutiny-Denizde İsyan", 1956'da Mark Robson'un "The Harder They Fall-Şöhretin Sonu" adlı filmiyle şöhretine şöhret kattı.

"Casablanca"daki rolüyle Oscar Ödülü'ne aday gösterilen Bogart, "The African Quenn-Afrika Kraliçesi"nde oynadığı "Boktan herif Charlie" karakteriyle "Oscar Ödülü" kazandı. Hollywood ünlüleriyle iyi ilişkiler içindeydi; David Niven, Spencer Tracy, Peter Lorre, Judy Garland, Frank Sinatra, Katherine Hepburn, dostluk grubundaki arkadaşlarıydı. 1955 yılı başlarında sağlık sorunu ortaya çıktı. Gırtlağında garip ağrılar yüzünden bir kez ameliyat olmuştu. İki ay sonra, martta sekiz saat süren bir ameliyata alındı. Ameliyattan bir süre sonra kendini toparlar gibi oldu ama, 12 Ocak 1957 akşamı, her zamanki gibi güzel karısı, her şeyi Laureen'e, "İyi geceler yavrum" dedikten sonra bir daha uyanmamak üzere uykuya daldı. Humphrey Bogart, iki gün komada kaldıktan sonra, 14 Ocak 1957'de gözlerini hayata yumdu.

Ölümünden 4 yıl sonra büyük aşkı, canı kadar sevdiği eşi Laureen Bacall, bir başka aktörle, Jason Robards ile evlendi.

Humphrey Bogart, öldükten 10 yıl sonra, özellikle Nazi antipropagandası amacıyla 1943'ten beri sık sık gösterilen "Casablanca" adlı filmiyle efsaneleşti. Woody Allen, 1970'de, Bogart'ı örnek alan "Yine Yap Sam" adlı filmi çevirince, Humphrey Bogart, gerçek anlamda ölümsüzleşti. ■

Kimler geldi, kimler geçti...

Humphrey Bogart, Hollywood'un bütün ünlü kadınlarıyla oynadı. En çok etkilendiklerinden biri de, yaşarcasına oynadığı rollerle ünlenen, 2 Oscar Ödüllü yıldız Katherine Hepburn'dü. 1951'de, "The African Quenn-Afrikalı Kral"ın çekimleri sırasında, Bogart ile Hepburn'ün romantik bir aşk yaşandığı dedikodularıyla çalkalandı sanat dünyası...

FİLMOGRAFİ

OYUNCULAR... YÖNETMENLER...

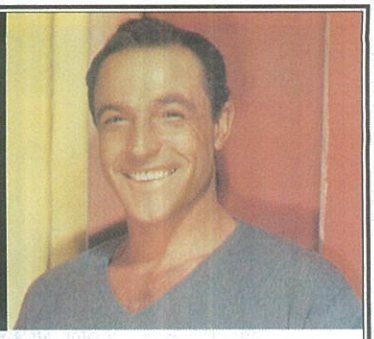

GENE KELLY

Bardaktan boşanırcasına yağan yağmur altında şarkı söyleyip danseden Gene Kelly: Eğer Amerika, uzaya, komşularımıza çağrı niteliğinde bir sinema klibi gönderecek olsaydı bundan daha iyisini bulamazdı. Şubat ayının ikinci günü, 83 yaşındayken doğal nedenlerle hayatını kaybeden Kelly, Amerika'nın en güzel ve en sınır tanımaz iyimserlik imajlarından birini yarattı. Ayrıca ustalıklı dans gösterileri Hollywood müzikallerinin altın çağına damgasını vurdu.

23 Ağustos 1922'de Pittsburgh'da doğan Eugene Curran Kelly, sonradan kendisini şöhrete kavuşturacak yeteneklerini geliştirmeye küçük yaşta başladı: Dans ve atletizm çalışıyordu. Başlangıçta, Amerikan futbolunu dansa tercih etmiş olsa da, daha sonraları dans için giydiği tayt içinde de kızların ilgisini çekebildiğini farketti. Pittsburgh Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra 1938 yılında Broadway'de sahneye çıkma hayalleriyle New York'a taşındı

1940 tarihli müzikal "Pal Joey"de başrolü alınca Hollywood efsanesi David O. Selznick'in dikkatini çekti ve onunla bir kontrat imzaladı. Fakat Selznick'in elinde ona uygun şarkılı danslı bir film olmadığından Kelly'yi müzikal devi MGM'ye ödünç verdi. 1942 yılında "For Me and My Gal"da Judy Garland ile başrolleri paylaştı. Film büyük başarı kazanınca MGM, Kelly'nin kontratını satın aldı. Sonraki yirmi yıl boyunca, Kelly'nin güleryüzlü, romantik filmleri -özellikle "On The Town", "Singin' in the Rain" ve "It's Always Fair Weather" filmlerinden oluşan üçlü- müzikaller anlamında Hollywood için önemli bir adım oldu.

1946 yılında Fred Astaire emekli olmaya karar verdiğinde Kelly'nin onun varisi olacağı açıktı. Astaire, dans sanatının inceliklerine verdiği önemle hayranlık kazanmıştı. Oysa Kelly'nin çabası daha çok iddialı prodüksiyon fikirleri etrafında yoğunlaşıyordu.

Kelly'nin dansı daha akrobatikti. Yine Astaire'in giydiği resmi kıyafetlerin aksine Kelly dansederken, eski püskü bir smokin dışında herşeyi giymişti. Tıpkı "Paris'te bir Amerikalı" filminde, Fransız çocuklarına "I Got Rythm"i öğretmek gibi samimi ve basit içdünyasıyla Kelly, Amerika'nın savaş sonrası gücünü ve güvenini taşıyordu. En yeni danslarının birçoğu yıllar sonra, John Travolta gibi yeniler tarafından taklit edildi.

"Paris'te Bir Amerikalı" filminin altı dalda Oscar kazandığı 1951 yılında Kelly, sahne koreografisine katkılarından dolayı özel bir ödüle layık görüldü. Müzikaller unutulmaya başladığında, doğrudan dramatik rollerde vasat başarılar kazandı ve sonra "Hello, Dolly!" gibi filmler yönetmeye başladı. Bir daha asla altın çağının başarısını elde edemese de Kelly'den geriye değeri parayla ölçülemeyecek bir mutlu nakarat kaldı.

Belirtildiği filmler dışında oyuncu olarak:

1942 FOR ME AND MY GAL
1943 PILOT NO. 5
1943 DU BARRY WAS A LADY
1943 THOUSANDS CHEER (koreografi)
1943 THE CROSS OF LORRAINE
1944 COVER GIRL (kor.)
1944 CHRISTMAS HOLI DAY
1945 ANCHORS AWEIGH (kor.)
1945 ZIEGFELD FOLLIES
1947 LIVING IN A BIG WAY (kor.)
1948 THE PIRATE (kor.)
1948 THE THREE MUSKETEERS
1948 WORDS AND MUSIC (kor.)
1949 TAKE ME OUT TO THE BALL GAME (or.sen. ve kor.)
1949 ON THE TOWN (or.yön. ve kor.)
1950 BLACK HAND
1950 SUMMER STOCK (kor.)
1951 AN AMERICAN IN PARIS (kor.)
1951 IT'S A BIG COUNTRY
1952 LOVE IS BETTER THAN EVER
1952 SINGIN'IN THE RAIN (or. yön. ve kor.)
1952 THE DEVIL MAKES THREE
1954 CREST OF THE WAVE
1954 BRIGADOON
1954 DEEP IN MY HEART
1955 IT'S ALWAYS FAIR WEATHER (ortak yön. ve kor.)
1956 INVITATION TO THE DANCE (or. yön., sen., kor.)
1957 THE HAPPY ROAD (Yön., yap.)
1957 LES GIRLS (kor.)
1958 MARJORIE MORNINGSTAR
1958 THE TUNNEL OF LOVE (sadece yön.)
1960 INHERIT THE WIND
1960 LET'S MAKE LOVE
1962 GIGOT (sad. yön.)
1964 WHAT A WAY TO GO! (koreografi)
1967 THE YOUNG GIRLS OF ROCHEFORT
1967 A GUIDE FOR THE MARRIED MAN (sad. yön.)
1969 HELLO, DOLLY! (sadece yön.)
1970 THE CHEYENNE SOCIAL CLUB (sad. yön. ve yap.)
1973 40 CARATS
1974 THAT'S ENTERTAINMENT!
1976 IT'S SHOWTIME
1976 THAT'S ENTERTAINMENT, PART II (yön.)
1977 VIVA KNIEVEL!
1980 XANADU
1981 REPORTERS
1982 ONE FROM THE HEART (sadece müzik)
1985 THAT'S DANCING!
1994 THAT'S ENTERTAINMENT III ■

RINGE RINGE RAJA

Emir Kusturica'nın tartışmalı (son) filmi "Underground"un belki de en tartışmasız yanı, Goran Bregovic imzalı müziklerinin baskın oluşu ve seyirci üzerindeki mutlak etkisiydi. Bregovic'in içli melodileri "Çingeneler Zamanı"nı -adını müziğiyle birlikte hatırladığımız tüm filmler gibi- müziğinden asla soyutlanamayacak filmlerden biri kılmıştı. O tanıdık tınılar, şimdi bir kez daha bir filmin atmosferine damga vuruyor: "Underground"un baştan sona devasa bir sirki andırmasında, görüntüleri kadar müziğinin de büyük payı var. Filmi bir havai fişek gösterisine benzetmek gerekirse, Kusturica fişekleri ateşlerken Bregovic de arkada bu şaşaalı gösteriye layık bir fon müziği çalıyor.

"Çingeneler Zamanı"ndan beridir Kusturica ile Bregovic arasında, en bilinen örnekleri Fellini-Nino Rota ya da Peter Greenaway-Michael Nyan arasında görülen sağlam ortaklıklardan biri kurulmuş durumda. Aynı duygu birliği ve aynı mükemmel sonuçlar... Goran Bregovic, diğer çalışmalarında olduğu gibi "Underground"da da, müzik birikimi yönünden çok da zengin olmayan Yugoslavya'nın belki de tek otantik müziği olan Çingene müziğinden yararlanmış büyük ölçüde. Bregovic'in "Çingeneler Zamanı"nda birlikte çalıştığı, "Arizona Dream"de de Iggy Pop'a eşlik eden Çigan okestrası, burada da yerini almış. Albümde ayrıca, Bulgar tınılarına ve Cesaria Evora'nın söylediği içli mi içli bir tangoya ("Ausencia") rastlıyoruz. Evet, film hakkında muhtelif şeyler söylenebilir. Ama ne olursa olsun müziğinin hakkını vermek gerek.

Underground / Goran Bregovic / Raks Müzik (PolyGram)

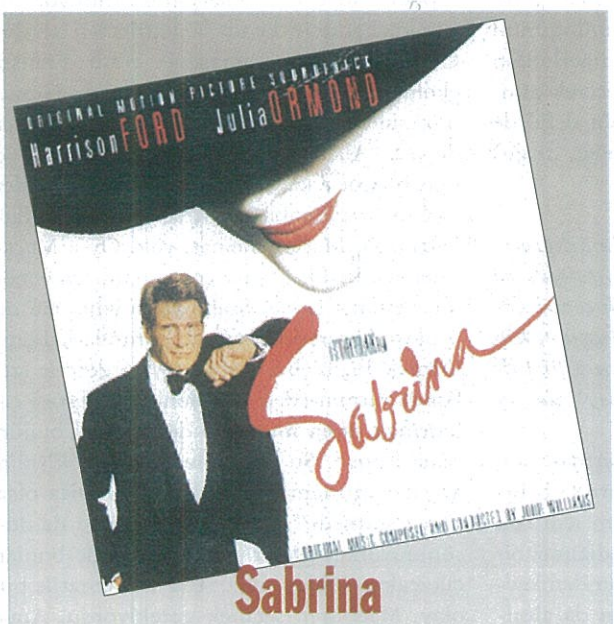

Billy Wilder'ın eski bir filminin Sydney Pollack imzalı yeni (ve güncelleştirilmiş) bir versiyonu olan "Sabrina", çağdaş bir peri masalı havasında. Julia Ormond'la Harrison Ford'un başrollerini paylaştığı filmin müzikleri, emektar kompozitör John Williams'a ait; Sting'in söylediği "Moonlight" hariç... Albümün, en çok konuşulacak olan parçası da sanırız bu olacak.

(Raks Müzik-PolyGram)

DOĞU İLE BATI ARASINDA

Yıllardır yerli yapımların vizyona girmesi bile ender bir gelişme sayılırken, bir yerli yapımın vizyona girmesiyle birlikte sound-track'inin de piyasaya sürülmesi, doğrusu pek alışıldık bir durum değil. Şimdi elimizde böyle taze bir filme ait taze bir albüm var: "İstanbul Kanatlarımın Altında". Film, uçma dürtüsünün peşinden giden Hezarfen Ahmet Çelebi'nin tutkulu ve bir o kadar da çileli serüvenini anlatıyor. İddialı bir ekip ve hayli büyük bir bütçeyle kotarılan "İstanbul Kanatlarımın Altında", Mustafa Altıoklar'ın uzun metrajdaki ikinci yönetmenlik denemesi. Filmin taşıdığı iddia müziğine de yansıyor. Müzikler, piyano eksenli ve new-age tarzında faaliyet gösteren Tuluyhan Uğurlu'nun imzasını taşıyor. Albümde emeği geçen diğer isimler de göz dolduran cinsten. Düzenlemelerden bir kısmını da bizzat gerçekleştiren Kutsi Erguner film boyunca neyini konuşturuyor. Derya Köroğlu, "Aşk" adlı parçanın düzenlemesine katkıda bulunmuş. Albümün tek vokal parçası olan bu şarkıyı, sözlerinin de sahibi olan Gülay seslendirmiş. Sonuç: Doğu ile batı tınıları arasında devinen, belli bir sentezi hedefleyen, düzeyli bir albüm.

İstanbul Kanatlarımın Altında / Tuluyhan Uğurlu / BMG Türkiye

"Daha çok projem var"

Atilla Dorsay'ın sinemanın 100. yılı dolayısıyla hazırladığı üç büyük kaynak kitaptan ilki, "100 Yıl 100 Yönetmen" Remzi Kitabevi'nden çıkalı iki ay oluyor. Dorsay'la kitabı ve yeni projeleri üzerine konuştuk.

Daha önceki kitaplarınızda genellikle değişik yerlerde yayınlanmış yazılarınızı biraraya getirirdiniz. Ama "100 Yıl 100 Yönetmen"de, belki de ilk kez, bir kitaba yönelik hayli kapsamlı özel bir çalışma yapmışsınız. 100 yönetmen için kaleme aldığınız yazıların 75 tanesi daha önce hiçbir yerde yayınlanmadı. Geri kalanların da üzerinde yeniden durmuşsunuz.

DORSAY: Daha önceki kitaplarımda sözünü ettiğin durum tembellikten değil, yazdığım her yazının belli bir sinema deneyimi ürünü olduğunu düşünmemden kaynaklanıyor. Gündelik gelgeç yazılar olarak görseydim onları da kitaplaştırmazdım. Ama öyle olduğunu düşünmüyorum, biraz eski deyimle yalapşap yazılarım da olmuştur mutlaka... Ama belli bir dönemden sonra insan yazılarını ciddiye aldıktan sonra -ki bu en azından son 20 yılı kapsar- yazdığım her eleştirinin, her biyografik değinmenin altına imzamı atmayı düşündüm, her yazının da sorumluluğunu hissettim. Dolayısıyla, o yazıların biraraya gelmesi bir tembellikten kaynaklanmıyordu. Ama bu kitap, farklı bir olaydı. Önsözde de belirttiğim gibi sinemanın 100 yılı dolayısıyla yazmayı düşündüğüm üç kitaptan biri olduğuna göre, tabii ki diğer kitaplara kıyasla daha bir kalıcılığı olacaktı. O bakımdan, yeni baştan yazılan ve her yönetmene artık benim -deyim yerindeyse- nihai kişisel bakışımı getiren birer yazı olması gerekiyordu. Bu açıdan, büyük çoğunluğunun tümüyle yeni baştan yazılması, diğerlerinin ise birkaç tanesi dışında elden geçerek güncelleştirilmesi, yalnız tarihi açıdan değil de benim o yönetmenlere bakış açımdan da günümüze getirilmesi gerekiyordu.

Kitap Türkiye'de pek alışık olmadığımız özellikler taşıyor. Baskı kalitesi, kağıdı ve daha önemlisi boyutları... Üstelik çeviri değil, telif bir başvuru kitabı. Bunu takip edecek diğer iki kitap, "100 Yılın 100 Filmi" ve "100 Yılın 100 Oyuncusu" da bu özellikleri taşıyacak mı?

DORSAY: Diğerleri üzerine konuşmak istemiyorum, ortaya çıktıkça boyutları da belirlenecek. Ama şu saptaman benim için çok önemli. Bu, gerçekten alışık olmadığımız bir kitap. Bu da, yalnızca benim çabamdan kaynaklanmıyor. Yayıncılar açısından da alışılmadık bir kitap oldu. Hiçbir yayınevi böyle bir sinema kitabına kolay kolay yatırımda bulunmak istemez. Kitabın ortaya çıkması da biraz sancılı oldu, biraz gecikti zaten. Bu tarz bir kitabı taviz vermeden, kağıttan, resimden, kalınlıktan, puntodan fedakarlıkta bulunmadan çıkartmak istedim. Hatta bunun için hiç para almamayı bile göze aldım. Zaten biliyorsun böyle şeyler para kazanmak için yapılmaz. Yayınevi bu tarz kalın ciddi kitaplar basan bir yayınevi olmasına rağmen oldukça zorlandı, tereddütlere düştü ama bir yandan tirajı azaltarak bir yandan da fiyatı yükselterek bir çözüme gittik. Kitap biraz pahalı. Nitekim bugün fiyatı pahalı bulan ve o yüzden alamayanlar da var... Ama umuyorum ve güveniyorum ki, bu parayı verip kitabı alanlar, gerçekten değdiğine, bu fiyatı hakettiğine inanacaklar.

Önsözünüzde de yazdığınız gibi, 100 yönetmeni seçmek sizin için oldukça güç bir iş olmuş. Birçok yönetmeni dışarda bırakmak belli ki sizi de üzmüş. Ama 100 yönetmene bakıldığında dengeli, doyurucu bir liste çıkıyor ortaya.

DORSAY: Hiçbir sinemaseverin böyle bir toplamı doyurucu bulacağını sanmıyorum. Çünkü herkesin kendi yönetmenleri vardır. Geçen gün bir sinemasever aradı. Fransız ekolünü ihmal ettiğim kanısındaydı. Günümüz sinemasının eksik olduğunu söyleyenler de var, "Alan Parker, Stephen Frears, David Lynch, Coen kardeşler niye yok?" diyenler var, onlar da haklıdır. Mesela sonradan farkettim ki, Macar sineması yok. Oysa Macar sineması kendi başına çok önemli bir sinema. Aslında Istvan Szabo vardı ama onu da o sıkışıklık arasında atmak zorunda kaldım. Demek ki, hiçbir sinemaseveri gerçek anlamda tatmin eden 100 yönetmen listesi çıkartmak zaten mümkün değil. Ama bugün bana kimse "Şu yönetmen bu 100 kişinin arasına girmemeliydi" diyemez. Olsa olsa "Niye girmedi?" diyorlar. Ama şunu da düşünmüyorlar. Onlar girdiği takdirde bunlar çıkacaktı. Dolayısıyla, 100 matematik bir olay. Mecburen seçmek gerekiyordu. Ama ortaya çıkan sonucun hiçbir sinemaseveri tatmin edeceğini sanmıyorum. Ben de olmadım.

Dünya sinemasına bakışta, özellikle Amerikan kaynaklarında hep ihmal edilen belirli bir dengeyi gözetmişsiniz.

DORSAY: Bir denge var tabii. Amerikan kaynakları Avrupa'ya, Avrupa kaynakları da Amerika'ya yeterince yer vermiyor. Hatta

bazı Amerikan kaynakları kendi yönetmenlerini bile yeterince iyi değerlendiremiyor. Mesela Nicholas Ray'in sinemacı kişiliğini kabul etmiyorlar. Oysa bugün Avrupa kaynaklarında, Ray büyük bir sinemacı. Gerçekten de Ray bana göre büyük bir ozan, büyük bir lirik ve büyük bir hüzün adamı... "Johnny Guitar"daki o gizli hüznü hiçbir Amerikan sinemacı ve eleştirmen bugün kavrayamamış durumda. Bütün bunlar, bir denge sorunu şüphesiz. Ben de bir Avrupalıyım ama aynı zamanda bir Türkiyeliyim. Ben kendi kuşağımı ve sizin kuşağınızı dünya sinemasına çok daha kuşbakışı bakan bir kuşak olarak görüyorum. Amerikalıların hatta bazı Avrupalıların tersine biz, daha genelden bakabiliyoruz olaylara. Bizim yapacağımız bir derleme, ne bir Amerikalı ne bir Avrupalı eleştirmenin yapacağı derleme gibi olmamalı, bazı farklılıklar içermeli diye düşündüm. Mesela Amerikan kaynaklarında gerektiği biçimde Yusuf Şahin de yok. Doğu'dan Asya'dan gelen, Arap sineması diyebileceğimiz o koca bloktan gelen gerçekten önemli bir sinemacı. Ama şunu da itiraf edeyim ki onu kitaba koymak uğruna son dakikada Istvan Szabo'yu attım. Yusuf Şahin'in de bir bedeli oldu. Bunlar iki kilo domates gibi tartılamayacağına göre hep tartışmaya açık. Açık da olacak. Yarın 100 filmi yazdığımda tepkiler de daha da büyük olacak. Yönetmenler unutulabiliyor, filmler daha bir akılda kalıyor...

Ben kişisel olarak çağdaş Amerikan sinemasındaki yönetmenlerin eksikliğini hissettim. Geçmişin sinemasına daha çok önem vermiş, yönetmenlerin sinema anlatımına yaptığı katkıyı esas almışsınız.

DORSAY: İşin tuhafı, o bizim hayran olduğumuz Amerikalı yönetmenler çok sinefil, çok sinema meraklısı oluyorlar. Martin Scorsese'in sinema bilgisi inanılmaz. Diyelim, o eski kuşak. Yenilerin de öyle... Quentin Tarantino'nun hayatı film seyrederek geçmiş. Bizim bilmediğimiz klasik Amerikan yönetmenlerini hatta bazı Avrupa yönetmenlerini çok iyi biliyorlar. Yani sinema bilgisi bir bütün, bir umman. Bu ummanın içinde yüzerken çok dikkatli olmak, satıhtaki birkaç dalgalanmayı bütün bir deniz olarak yorumlamamak gerekir. Aslında tabii şöyle bir toplam da olmalı: Günümüzün yüz yönetmeni... Bu da, ayrı bir çalışma olurdu...

Evet, 80'ler ve 90'larda birçok yeni yönetmen çıktı.

DORSAY: Ama onların kalıcı olup olmadığı da belli değil. Mesela David Lynch beni hayran eden birkaç filmle başladı, "Fil Adam", "Mavi Kadife"... Ama sonra çuvalladı. Çok sağlam bir yere gelemedi. Stephen Frears da öyle. Bir iki harika filmi var ama daha bütün bir yapıt oluşturamadı. Alan Parker bence zaten çok tartışmalı bir yönetmen. John Boorman'ın -ki bu toplama girmesi gerekirdi-, çok başarılı filmleri var ama son on yıldır tamamen tökezledi. Yani bir Kieslowski gibi son filmleriyle yükselmedi, tam tersine iniş halinde. Bütün bunlar birtakım olgular.. Ama günümüz sineması yine de eksik kaldı. Bu kitabı Berlin'de çok değerli bir sinema eleştirmenine, yakın dostum olan David Robinson'a gösterdim. Bir İngiliz eleştirmeni ve çok önemli kitapları var. Ondan yüz yönetmen listesine bakmasını istedim. İlgilendi ve bir kahvaltı boyunca inceledi. Sonra bana "Eksikler var" dedi. Ben İngiliz olduğu için İngiliz yönetmenlerin eksikliğinden sözedecek sanırken o, "Mesela Melies yok" dedi. Sinema tarihçisi olduğu için sinemanın Lumiere ile birlikte iki kurucusundan biri olan Melies'i eksik buluyordu. Bir bakışa göre eskiler de eksik. Belli bir bakışa göre Lumiere de olmalıydı belki.

Bu kitaptan hemen önce 80'li yıllar Türk sinemasını üzerine yazılarını topladığınız kitabınız da çıkmıştı. Böylece 70'lerden sonra, 80'leri tamamlamış oldunuz.

DORSAY: Şimdi de 90-95 arası Türk sineması eleştirilerim toparlandı, basılmak üzere bekliyor. Son 10 yılın yabancı film eleştirilerini de belirli bir sistem dahilinde biraraya getirip yayınlamak istiyorum. O da bekliyor. Türkan Şoray kitabı var, onun kendimce farklı bir biyografisini yazmaya başladım. O da devam ediyor, yani projem çok.

Şu sıralar sanırım kendinizi tümüyle sinema yazarlığına verdiniz. Eskiden sizi turizm gibi, yemek yazarlığı gibi başka alanlarda da görürdük.

DORSAY: Turizmi çoktan bıraktım, iki üç yıl oldu... Gece hayatını bıraktım, akşam barlarını bıraktım. Kendimi tümüyle sinema yazarlığına hasrettim denebilir. İşkolik de oldum. Tuhaf bir duygu, sanki neredeyse yarın gelip gidecekmişim de, mümkün olduğu kadar ardımda birikimimden kaynaklanan eser bırakayım gibi bir psikoloji... Halbuki, sağlığım da iyi. Bir sorunum yok, ama mümkün olduğu kadar çok şey bırakmak istiyorum. Bu ara, biraz hızlıyım. Tabii bu, devam etmez. Yani, bir yerde bırakıp "Ben Bodrum'a yerleşiyorum diyeceğim" günler herhalde çok uzak değil. Hazır bu enerji ve hırs varken -ki bu bir tür hırs çünkü- bunu devam ettirmek ve birkaç kitap daha yapmak istiyorum.

Son üç aydır "Sinema" dergisinde de yazmaya başladınız. Okuyucularımıza dergideki köşenizde ne tür yazılara yer vereceğinizi şu ana kadar söylemedik. İsterseniz onu da buradan açıklayalım.

DORSAY: Bunların şimdiye kadar yazdığım tüm yazılardan farklı, özellikle de geçmiş sinemaya dönük denemeler olmasını istedim, en azından kronolojik açıdan. Çünkü zaman içinde, yavaş yavaş günümüze yakın birtakım şeylere de değineceğim. Sinemanın geçmişle ilgili bir öğesini ele alan, hafif anı tadı da taşıyan denemeler yazmak istiyorum. Bu arada, farklı bir üslup da oluşturmaya çalışıyorum.

MEHMET AÇAR

TV- Rehber

Oscar heykelciklerinin sahiplerini bulduğu şu günlerde, bir önceki yılın dev filmi "Forrest Gump" (1994) ekran galasını yapıyor. Spielberg ekolünden gelerek önemli bir kariyer edinen Robert Zemeckis, güçlü bir senaryo, teknolojinin nimetleri ve bu filmden bir yıl önce "Philadelphia" ile ilk Oscar'ını alan Tom Hanks'i kullanarak, büyük bir başarıya imzasını atıyor. Hanks'in yanı sıra, Robin Wright, Gary Sinise ve Sally Field gibi oyuncuların da boy gösterdiği film, zeka yaşı küçük bir adam olan Forrest Gump'ın inanılmaz öyküsünü anlatıyor. Tesadüfler eseri ABD'nin yakın tarihinin en önemli olaylarına tanıklık eden, Kenndy, Nixon, John Lennon vs. gibi önemli şahsiyetlerle tanışma şerefine erişen Forrest, ne var ki tüm bu olan biteni gayet sıradan şeylermiş gibi yaşıyor. Ya da sözgelimi, çocukluktan beri âşık olduğu ama bir türlü bir araya gelemediği Jenny'nin, "koş Forrest koş" demesi üzerine ünlü bir sporcu oluyor... 1967'de okuldan mezun olduğunda, ne yapacağı konusunda hiçbir fikri yokken, orduya asker toplayan bir arkadaşının, "yapacak işi olmayan gençler orduya katılıyor" demesi üzerine, kendini Vietnam ormanlarında buluyor... En İyi Film, Yönetmen, Erkek Oyuncu, Uyarlama Senaryo, Kurgu ve Görsel Efekt dallarında Oscar alan, yedi dalda daha Oscar'a aday gösterilen ve Altın Küre'yi de kucaklayan "Forrest Gump", Nisan'ın en hoş sürprizi... **27 Cumartesi 20.45 CINE5**

Cocoon

KOZA

Ron Howard'ın iyi hasılat yapmış, bizde de hayli geç vizyona girmiş, beğenilmesi üzerine devamı da çekilmiş filmi "Koza" (1985), başka bir galaksiden gelerek Florida'da bir havuza yerleşen koza içindeki yaratıkların yol açtığı olayları konu alıyor. Tesadüfen bulunmaları üzerine, insanlara şifa ve gençlik kazandıran uzaylılar, insanlarla mükemmel diyalog kurarlar... Don Ameche, Steve Guttenberg, Jessica Tandy gibi isimlere rastladığımız, Ameche'ye En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Oscar'ını kazandıran "Koza", David Saperstein'ın romanından uyarlanmış... **Show TV**

TV REHBER

SİNEMA 100 YAŞINDA

★ Atilla Dorsay'ın çekici kuşağı, Nisan ayında da unutulmazlarla dolu... 7 Nisan'ın filmi; Luchino Visconti imzalı "Güzeller Güzeli" (Bellissima, 1951). 7 yaşındaki kızını bir film yıldızı yapmak isteyen ihtiraslı bir annenin öyküsünü anlatan yapıtta, Anna Magnani fazlasıyla görkemli... 14 Nisan'da, beyazperdenin en romantik westerni var; "Johnny Guitar" (1953). Nicholas Ray'in yönettiği, Joan Crawford, Sterling Hayden ve Ernest Borgnine'ın rol aldığı film, Vahşi Batı'da birden çıkıp geliveren ve kalplerini çaldığı iki kadını amansız bir düşmanlık içinde birbirlerine düşüren yakışıklı Johnny'nin öyküsü bu. 21 Nisan'da Vittorio de Sica'nın "İstasyon"unu (Stazione Termini/Indiscretion of an American Wife, 1954) izliyoruz. Amerikalı bir kadının, Roma'nın ünlü Termini istasyonunda yasak bir ilişki sürdürdüğü İtalyan'dan ayrılmaya karar verişini konu alan filmde Jennifer Jones ile Montgomery Clift var. 28 Nisan'da ise Rene Clement'den "Sen Bir Melektin" (Gervaise, 1956) geliyor ekrana. 19. yüzyıl Fransası'nda umutsuz bir aşk yaşayan, sonra da alkolün pençesine düşen genç çamaşırcı kadın Gervaise'in öyküsünde, Maria Schell ile François Perrier oynuyor. Her Pazar **TRT 2**

Land and Freedom
ÜLKE VE ÖZGÜRLÜK

★ Nisan'ın bir başka heyecan verici filmi... İngiliz yönetmen Ken Loach'un, gösterime girdiği her yerde beğeniyle karşılanan filmi "Ülke ve Özgürlük" (1995), ekran galasını CINE5'te yapıyor. Avrupa'nın faşizm karanlığına gömülmek üzere olduğu 1936 yılında, İspanya'da, "devrim" ve "özgürlük" için ayaklanan yoksul işçi ve köylülerin direnişini konu alan film, yönetmenin dünya görüşünden de izler taşıyor. FIPRESCI ve Cèsar ödüllerini kazanan, Ian Hart ve Iciar Bollain'in başrolleri paylaştığı "Ülke ve Özgürlük"te, kadın milis Blanca'yı canlandıran Rosana Pastor'un bir süre önce Türkiye'ye konuk olduğunu da belirtelim. **15 Pazartesi 20.45 CINE5**

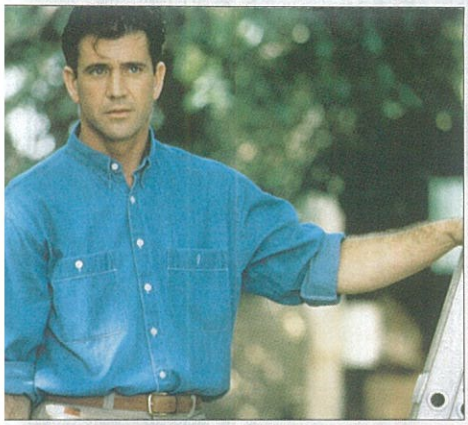

FOREVER YOUNG

Daima Genç

Evleneceği kızı bir kaza sonucu kaybetme noktasına geldiğinde, bu acıya dayanamayarak hayatta her şeyden vazgeçen pilot Daniel'ın öyküsü bu... 1939 yılında başlayan öykü, Daniel'ın bir "dondurulma" deneyinde kobay olmayı kabul etmesi ve konulduğu kutuda 50 yıl boyunca unutulması üzerine farklı bir boyuta kayarak, günümüze atlıyor. Daniel'ı tesadüfen yaramaz çocuklar buluyorlar, 50 yıl boyunca uyuyakalan adamın buzları çözülüyor ve yaşamının geri kalanına günümüzde devam ediyor, tabii bir sürü beklenmedik gelişme eşliğinde... Steve Miner'ın imzasını taşıyan, Mel Gibson, Jamie Lee Curtis ve en son Kevin Costner'la birlikte rol aldığı "Savaş"ta (The War, 1995) izlediğimiz küçük oyuncu Elijah Wood'un rol aldıkları "Daima Genç" (1992), sinemalarda seyircileri gözyaşlarıyla uğurlamıştı...

20 Cumartesi 21.00 CINE5

JAMES BOND SÜRÜYOR!

Atv'nin hepsini aldığı fakat tarih sırasına değil, kafasına göre kimi zaman da, Shirley Bassey'in Goldfinger parçası gibi, tüm Bond filmleri içinde en bilinen sekans olmasına karşın keserek gösterdiği James Bond filmleri bu ay 70'li ve 80'li yıllardan örneklerle sürüyor. İlk hafta John Glen'in yönettiği "Ahtapot" (Octopussy, 1983); ikinci hafta Roger Moore'lu en tipik Bond'lardan, Lewis Gilbert imzalı (Ruslar yine düşman!) "Beni Seven Casus" (The Spy Who Loved Me, 1977), daha sonra, Bond'un uzaya açıldığı ve o döneme göre yüksek teknolojisiyle göz kamaştıran, yine Lewis Gilbert'ın yönettiği "Ay Harekâtı" (Moonraker, 1979); son hafta ise Guy Hamilton imzalı, Yaphet Kotto ile Jane Seymour'un "Bond kızı" olarak gözüktüğü "Yaşamak İçin Öldür" (Live and Let Die, 1973) ekrana gelecek. **atv**

GHOST

Hayalet

1990'lı yılların en "sulugöz" filmlerinden biri... ZAZ Ekibi'nden Jerry Zucker, sağlam senaryo ve Patrick Swayze, Demi Moore ile Whoopi Goldberg gibi üç renkli oyuncuyla, ortaya baştan sona merakla izlenen bir film koyuyor ortaya... Amerika'da 500 milyon dolar hasılat elde eden, beş dalda aday gösterildiği Oscar'lardan En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu (Goldberg) ve Özgün Senaryo (Bruce Joel Rubin) dallarında bu ödülü alan "Hayalet" (1990), sokak serserileri tarafından sevgilisinin yanında öldürülen Sam adlı bir gencin, ruhunun dünyada kalarak sevgilisini korumasını anlatıyor. Son derece sevimli Whoopi ise, sahtekar bir medyumken, Sam'in onu, sevgilisiyle kontakt kurmak için aracı seçmesi üzerine yeteneklerinin farkına varan Oda Mac'yi oynuyor. **Kanal D**

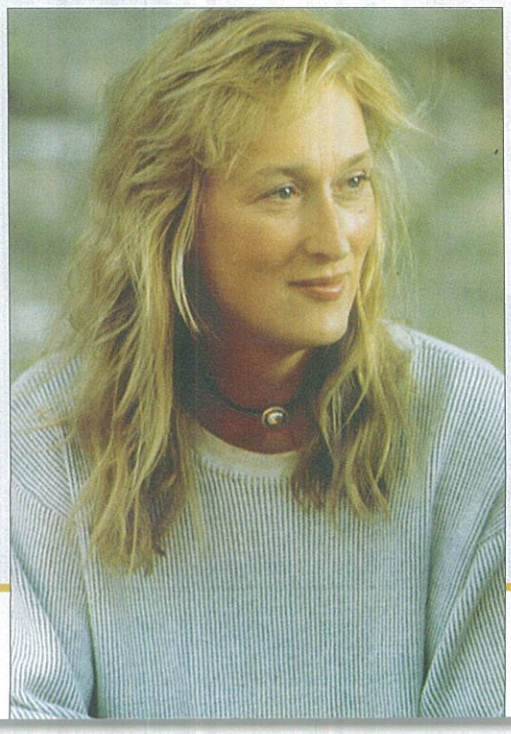

THE RIVER WILD

VAHŞİ NEHİR

Yıllarca "titrek" ve duyarlı kadın rollerinde karşımıza çıkan Meryl Streep bu kez bir aksiyonla karşımızda. Bir süredir evinde tehlike altında olan Amerikan ailesi, bu kez nehirde hem dalgalara hem de iki kanun kaçağına karşı... Meryl Streep ile Kevin Bacon'ın başrolde olduğu "Vahşi Nehir" (1994) geçen sezon sinemalarda gösterilmiş, en çok da nehirde geçen boğuşma sahneleriyle seyircilerin yüreğini hoplatmıştı. Curtis Hanson'ın yönettiği, sinema tarihinin belki de bugüne kadar çekilen en zorlu nehir sahnelerini izleyeceğimiz "Vahşi Nehir", sinema teknolojisinin vardığı noktayı da gözler önüne seriyor. **13 Cumartesi 21.00 CINE5**

TV REHBER

Who Framed Roger Rabbit
MASUM SANIK ROGER RABBIT

★ **CINE5'te bu ay en önemli filmi "Forrest Gump" gösterilecek olan Robert Zemeckis, 1980'lerin sonunda yeni bir çığır açan zahmetli çalışması "Masum Sanık Roger Rabbit"le (1988) atv'ye konuk oluyor. Bob Hoskins, Christopher Lloyd, Joanna Cassidy'nin rol aldıkları film, çizgi film kahramanlarıyla gerçek oyuncuları bir araya getiriyor. Baş kahramanımız ise, upuzun kulakları, kırmızı burnu ve mavi gözleriyle, herkesi sevgilisi olan sevimli tavşan Roger Rabbit. 1988'de En İyi Kurgu, Ses Efektleri Kurgusu ve Görsel Efekt dalında Oscar kazanan film, iki yıllık bir uğraş sonucu, 35 milyon dolara mal olmuş... Her yaştan, herkese... atv**

Sister Act
YIRTIK RAHİBE

★ **Gişe rekortmeni ilk "Yırtık Rahibe" (1992), ilk kez şifresiz yayında... Whoopi Goldberg bu filminde, kendi çapında bir bar şarkıcısıyken, tesadüfen gangster sevgilisinin işlediği cinayete tanık olan ve öldürülmemek için kaçıp saklanmak zorunda kalan Deloris'i oynuyor. Kıpır kıpır bir kadın olan Deloris, çareyi kılık değiştirmekte bulur ve rahibe kılığına girer. Onu arayacakları en son yer olan, rahibelerin yaşadığı bir manastıra kapağı atan Deloris, kendisini Mary Clarence olarak tanıtır. Ancak onu burada da sürprizler beklemektedir. Emile Ardolino imzalı filmde, Harvey Keitel da rol almış. atv**

CHERRY 2000

★ **Steve DeJarnatt'ın yönettiği, Melanie Griffith, David Andrews ve Ben Johnson'ın rol aldığı, orta karar bir bilimkurgu. Seksi robotları kısa devre yapan bir adamın, gerçek bir kadınla tanışmasını ve gelişen olayları anlatan "Cherry 2000" (1988), kimi zaman eğlendirici de olabiliyor. Uzak arayla tekrar... Show TV**

İyimser bir hafiflik

Müzikallerin altın çağında bir yıldız... Film şeritleri yaşadıkça parlamaya devam edecek... Sinema yıldızının kaderi bu: Beden göçer, imaj kalır. Gene Kelly'nin hepimizi davet ettiği o iyimser hafiflik popüler kültürün tarihinde bir satırbaşı artık.

Gene Kelly "Singin'in the Rain"de Debbie Reynolds ile.

RENAISSANCE

EXCLUSIVE LEATHER

RENAISSANCE GALLERIA

ATAKÖY TURİZM MERKEZİ, SAHİL YOLU, 1.BODRUM NO. 0330 - 0332 34750 ATAKÖY , İSTANBUL

PHONES : (0212) 559 03 22 - 24 FAX : (0212) 559 03 19

Bankacılığımız kadar doğal!
EMLAK BANKASI nitelikli bankacılık hizmetlerini çevre duyarlılığı ile geliştiriyor. Şimdi, bağlandığı hizmet kalitesini, müşteri mutluluğunu yeni çevre tasarımlarıyla güçlendiriyor. Doğayı koruyan ve geliştiren bir çevre anlayışıyla dünyayı kucaklıyor.
EMLAK BANKASI
"Daha Uygar Bir Yaşam İçin"